NEERLANDS LETTERKUNDE

IN DE

NEGENTIENDE EEUW.

II.

POËZIE.

NI

NEERLANDS LETTERKUNDE

IN DE

NEGENTIENDE EEUW.

BLOEMLEZING,

TEN GEBRUIKE BIJ DE BEOEFENING ONZER LETTERKUNDE,

DOOR

J. P. DE KEYSER.

Tweede Deel.

POËZIE.

ARNHEM,
D. A. THIEME.
1873.

WILLEM BILDERDIJK

werd 7 Sept. 1756 te Amsterdam geboren. Zijn vader was Izaäk B., med. Doct. en Opziener van 's lands Zegel en Collective middelen over Amsterdam, Amstel- en Gooiland, zijne moeder Sibilla Duizenddaalders: hij was de 4de van een 7tal kinderen. Reeds in zijne vroege jeugd toonde hij zeldzame vlugheid en vatbaarheid, bij kennisdorst en sterk geheugen. Aan zijn vader dankte hij, bij zijn liefde voor Oranje, zijne eerste wetenschappelijke ontwikkeling: van hem leerde hij lezen, schrijven, rekenen, italiaansch boekhouden, Grieksch, Latijn, nieuwere talen. Verbazend veelsoortige kennis verzamelde hij van der jeugd af. De woeligheid der tijden, waarin hij leefde, oefende beslissenden invloed uit op zijn lot en zijn werken. Maar ook te midden van groote beroeringen, van eigen kommer en lijden, arbeidde hij met reuzenkracht aan het herstel der kwijnende Nederlandsche letterkunde en wierp op menige wetenschap het licht van zijn genie.

In 4 tijdperken verdeelt men de geschiedenis van zijn leven en werkzaamheid: het eerste van zijn optreden op het gebied der dichtkunst tot zijn ballingschap in 1795; het tweede tot op zijn terugkomst in het vaderland onder Koning Lodewijk; het derde van 1806 tot 1819, toen hij met zijne uitgave van Schotsman's *Eerezuil op de Synode van* 1618 *en* 1619 den strijd begon tegen den tijdgeest; het vierde van 1819 tot op zijn dood.

Door een ongemak aan den linkervoet tot eenzaamheid gedwongen, vormde hij zich door eigen oefening en trad reeds op 15jarigen leeftijd als dichter in de *Vaderl. Letteroef.* op met zijn *Bijschriften op de tafereelen uit Jozeph's leven*, afzond. in 1830 gedrukt; een jaar later vertaalde hij een Zangspel *Het Orakel* (nog onuitgegeven).

Tot in 1780 bestuurde hij als boekhouder mede zijns vaders zaken; lichaamszwakte verbood hem den begeerden krijgsdienst. In 1780 ging hij te Leiden de rechtsgeleerdheid beoefenen, waarin hij twee jaren later promoveerde. Hij vestigde zich te 's-Gravenhage als Advokaat, waar hij zich roem en vijanden verwierf, vooral in en na 1787, door het verdedigen van Oranjegezinden. Vol van velerlei letterkundige plannen, werd hij, om zijn gehechtheid aan het huis van Oranje, in 1795 verbannen, met verlies van bijna al zijn boeken en geschriften. Hij week naar Hamburg, toen naar Engeland, weder naar Duitschland, waar hij zich 't langst ophield in Brunswijk: in zorg en kommer openbaarde hij steeds de vruchtbaarheid van zijn geest. Na 10 jaren keerde hij onder Koning Lodewijk terug. Monarchaal- en Oranje-gezind, blaakte hij beurtelings voor den tijdelijken Vorst en het verdreven Stamhuis, maar aan Nassau hing toch zijn hart. Zijn grootste meesterstukken dagteekenen uit het 3de tijdvak van zijn leven. Na Lodewijks vertrek in armoê gedompeld, wachtte hij van Oranje's terugkomst heil voor 't vaderland en voor zich zelven. Maar teleurgesteld en miskend, ontweek hij, 1817, zijne moederstad en vestigde zich te Leiden, waar hij, strijdend tegen den tijdgeest, tal van dichtstukken en wetenschappelijke werken voortbracht, voorlezingen hield, vooral over vaderlandsche geschiedenis, en op menig jongmensch o. a. Da Costa beslissenden invloed uitoefende. In 1827 verliet hij Leiden voor Haarlem, waar hem 16 April 1830 zijne gade ontviel. Hoog vereerd en diep verguisd, bitter klagend, heftig strijdend, met zichzelf bezig boven velen, naar buiten werkend boven allen, eindigde hij zijn rijk en droevig leven 18 Dec. 1831, te Haarlem.

Voornaamste geschriften: Proza: *Brief van den Navolger van Sophocles' Edipus*, Amsterd., 1780; Bekroonde *Verhandeling over het verband van Dichtkunst en Welsprekendheid met Wijsbegeerte*, Leiden, 1780, herdr. Amsterd., 1836; *Specimen Academicum inaugurale, exhibens theses aliquot selectas, ex diversis juris Capitibus depromtas*, Lugd. Bat., 1782; *Redevoering over de voortreffelijkheid der Schilderkunst, in derzelver voorwerp beschouwd*, 's-Hage, 1794; *Verhandeling over de Geslachten der Naamwoorden in de Nederduitsche Taal*, Amsterd., 1805, 2e dr. Amsterd., 1818; *Verslag van de Commissie der Taalkundige Werkzaamheden, betrekkelijk de Bastaardwoorden, uitgebragt in de Vergadering der Tweede Klasse van het Koninklijk Instituut op den* 8sten *van Bloeimaand* 1809, (door Bilderdijk, M. Siegenbeek, P. Weiland, J. H. van der Palm en J. W. Bussingh), 1809; *Pestel*, Gedachtenisrede, Leiden, 1809; *Kort verhaal van een aanmerkelijke Luchtreis en Planeetontdekking*, Uit het Russisch vertaald, Groning., 1813; *Geologie, of Verhandeling over de Vorming en Vervorming der Aarde*, Groning., 1813; *Een Protestant aan zijne Mede-Protestanten, ter gelegenheid van de afschetsing der voortreffelijkheid van den Katholijken Kerkleer, door J. G. Le Sage ten Broek*, Amsterd., 1816; *Gulielmi a Teisterbant (Dict. Bilderdijk) ICti Observationum et Emendationum libri duo*, Lugd. Bat. 1819—1820; *Van het Letterschrift*, Rotterd., 1820; *Taal- en Dichtkund. Verscheidenheden*, 4 dln., Rotterd. 1820—23; *Nieuwe* dito, 4 dln., ald. 1824—25; *Verhandelingen, Ziel-, Zede- en Rechtsleer betreffende*, Leiden, 1821; *Echte stukken, betreffende de uitzetting in Maart* 1795, 1821; *Geslachtlijst der Nederduitsche Naamwoorden, op stelliye taalgronden gevestigd*, 2 dln., Amsterd., 1822, herdr., onder den titel: *Verklarende geslachtlijst*, 3 dln., Amsterd., 1832—34; *De Bezwaren tegen den Geest der Eeuw, van Mr. I da Costa, toegelicht*, Leiden, 1823; *Bijdragen tot de Tooneelpoezij*, Leiden, 1823; *Aan de Roomsch-katholijken dezer dagen.* (Door een Protestant), Leiden, 1823; *Over een oud Amsterdamsch volksdeuntjen*, Leiden, 1824; *Nederlandsche Spraakleer*, 's-Hage, 1826; *Grondregelen der Perspectief of Doorzichtkunde*, Dordr., 1828; *Korte Aanmerkingen op Huydecopers Proeve van Taal- en Dichtkunde*, Amsterd., 1828; *Epistola de collatione Legum Mosaicarum et Romanarum, nec non specimen Emendationis Edicti Imperatorum Diocletiani*

et Maximiani contra Manichaeos, Rotterd., 1829; *Aan den Heer Le Sage ten Broek, in antwoord op zijn openbaren brief*, Amsterd., 1829; *Woordenboek voor de Nederduitsche Spelling*, 's-Hage, 1829; *Beginsels der Woordvorsching*, Leeuward., 1831; *Geschiedenis des Vaderlands*, uitg. door H. W. Tydeman, 13 dln., Amsterd., 1833—39; *Nagelaten opstellen van godgeleerden en Zedekundigen inhoud*, 2 dln., Amsterd., 1834; *Mengelingen en Fragmenten*, nagel. door B., Amsterd., 1835; *Brieven*, 5 dln., Rotterd., 1836, 37; *Briefwisseling van Mr. W. B. met M. en H. W. Tydeman*, 2 dln., Sneek, 1866—67.

Poëzie: Drie bekroonde Prijsverzen bij het Leidsche Genootschap, over den *Invl. der Dichtk. op het Staatsbestuur* en *De Ware Liefde tot het Vaderland* (één met goud en één met zilver); en één Prijsvers bij het Haagsche Genootschap: *Kenschets onzer Voorvaderen*, 1776. Alleen *De Ware Liefde* herdr., 's-Hage, 1828; *Mijn Verlustiging*, Leiden en Amsterd., 1781; *Vertelling voor de Minnedichteren en hunne Lezeren*, 1781; *Bloemtjens*, Amsterd., 1785, herdr. Amsterd., 1836; *Tyrtéus' Krijgszangen*, 't oorspronkelijke Grieksch gevolgd, Amsterd., 1787; *Elius*, Romance, Amsterd., 1788; *Vertoogen van Salomo*, Amsterd., 1788; *Ode*, 1791; *Treurzang van Ibn Doreid*, in Nederduitsche dichtmaat overgebracht, 's-Hage, 1795, 2e dr., 's-Hage, 1808; *Mengelpoëzy*, 2 dln., Amsterd., 1799, herdr. Rotterd., 1823; *Het buitenleven, in vier zangen*, (naar Delille), Amsterd., 1803, 2e dr., Rotterd., 1821; *Poëzy*, 4 dln., (met Vrouwe K. W. B.), Amsterd., 1803—1807, 2e dr., Rotterd. 1822, 4 dln.; *Mengelingen*, 4 dln., Amsterd., 1804—1808, 2e dr., 's-Hage, 1828, 4 dln.; *Vaderlandsche Oranjezucht*, (Amsterd.), 1805, herdr. 1841; *Fingal, in zes Zangen*, naar Ossiaan gevolgd, 2 dln., Amsterd., 1805; *Napoleon*, Ode, 's-Hage, 1806, herdr., 1824; *Nieuwe Mengelingen*, 2 dln., Amsterd., 1806, 2e dr., Groning., 1817; *Prins Karel Napoleon*, 1807; *Aan den Koning*, 's-Hage, 1807; *Zegefeest*, Ode, 's-Hage, 1807; *De ziekte der Geleerden*, Amsterd. en 's-Hage, 1807, 2e dr., Rotterd., 1828 kl. 8°. en ald. 1829, gr. 8°. Op nieuw uitgeg. met aant. door prof. J. David, Leeuw., 1848; *De Mensch*, Popes *Essay on Men* gevolgd, Amsterd., 1808, 2e dr., Rotterd., 1829; *Kallimachus' Lofzangen*, Amsterd., 1808; *Lijkzang op Sebald Fulco Johannes Rau*, Haarl., 1808; *Leydens Ramp*, met afbeeldingen, Amsterd., 1808; *Vreugdezang*, 's-Hage, 1808; *Odilde*, 's-Hage, 1808; *Najaarsbladen*, 2 dln., 's-Hage, 1808—1809; *'s Konings komst tot den Throon*, Feestviering, (met Vrouwe K. W. Bilderdijk), Amsterd., 1809; *Aan de Weduwe des Kunstschilders Scheffer*, 1809; *Wapenkreet*, 1809; *Bath hernomen*, 1809; *Verspreide Gedichten*, 2 dln., Amsterd., 1809; *Hulde. Aan Zijne Keizerlijke en Koninklijke Majesteit*, 1810; *Echtviering van Keizer Napoleon*, Amsterd., 1810; *Winterbloemen*, 2 dln., Haarl., 1811; *Krijgsdans*, (1813); *Nieuw Liedenboekjen, op aangename en bekende wijzen, strekkende tot opwekking van vaderlandschen moed en gepaste vreugde, in deze belangrijke dagen*, (November 1813), door Mr. W. Bilderdijk, Vrouwe K. W. Bilderdijk, Mr. S. I. Z. Wiselius en C. van Marle, Amsterd., 1e en 2e dr., 1813; *Hollands Verlossing*, 2 dln., (met Vrouwe K. W. Bilderdijk), Haarl., 1813—1814, herdr. Leiden, 1833; *Affodillen*, 2 dln., Haarl., 1814; *Wapenkreet*, Lierzang, Amsterd., 1815; *Willem Frederik, Koning der Nederlanden*, Amsterd., 1815; *Vaderlandsche Uitboezemingen*, (met Vr. K. W. B.) Leiden, 1815; *De Dieren*, Dichtstuk, Amsterd., 1817; *Nieuwe Uitspruitsels*, Rotterd., 1817; *Wit en Rood*, 2 dln., (met Vr. K. W. B.), Rotterd., 1818; *Nieuwe Dichtschakeering*, 2 dln., (met Vr. K. W. B.), Rotterd., 1819; *Ter Nagedachtenis van Julius Willem Bilderdijk* (met Vr. K. W. B., S. I. Z. Wiselius en J. da Costa), Leiden, 1819; *De Ondergang der eerste Wareld* I—V Zang, Amsterd., 1820, herdr. in kl. 8°. Leeuw. 1834, en op nieuw uitgeg. met aant. en verhand. door Da Costa, ald. 1847; *Perzius' Hekeldichten, vrij en in toepassing op onzen tijd nagevolgd*, Rotterd., 1820; *Zedelijke Gispingen*, Rotterd., 1820; *De Muis- en Kikvorschkrijg*, Homerus nagezongen, 1821, 2e dr., Utr., 1835; *Vertellingen en Romances*, Nieuwe uitgave, Rotterd., 1821; *Sprokkelingen*, Rotterd., 1821; *Ter Uitvaart van den WelEerwaardigen Heere Nic. Schotsman*, Leiden, 1822; *Krekelzangen*, 3 dln., Rotterd., 1822—1823, 2e dr., Amsterd., 1835; *De derde October*, (Leiden), 1823; *Spreuken*, (Leiden), 1823; *Rotsgalmen*, 2 dln., Leiden, 1824; *Op den moord van den Hertog d'Enghien*, Leiden, 1824; *Aan Leyden, op den twaalfden van Loumaand*, Leiden, 1824; *Bij de feestviering der Leydsche Hoogeschool*, Leiden, 1825; *Chassinet-verse*, (Leiden, 1825); *Navonkeling*, 2 dln., Leiden, 1826; *Oprakeling*, later Dichtstukjens, Dordr., 1826; *Nieuwe Oprakeling*, Dordr., 1827; *Afscheid aan Leyden*, Leiden, 1827; *De voet in 't Graf*, jongste Gedichten, Rotterd., 1827; *Spreuken en Voorbeelden van Muslih Eddin Sadi*, getrokken uit zijn *Rozengaard*, Rotterd., 1828; *Naklank*, gedichten, Dordr., 1828; *Avondschemering*, Brussel, 1828; *Vermaking*, Rotterd., 1828; *Nieuwe Vermaking*, Rotterd., 1829, beide 2e dr., Zutfen, 1833; *Proeve eener navolging van Ovidius Gedaanteverwisselingen*, Amsterd., 1829; *Ter nagedachtenis van Mr. J. Hinlópen*, Rotterd., 1829; *Schemerschijn*, nieuwe gedichten, Gent, 1829; *Nasprokkeling*, Brussel, 1830; *Het Nicotiaansche Kruid, en Uitzicht op mijn dood*, voorafgegaan door een *Levensbericht des Dichters*, (door H. Maronier), Rotterd., 1832.

Dramatische werken: *Edipus, Koning van Thebe*, Treurspel, het oorspronkelijke van Sophocles nagevolgd. Waarbij gevoegd is een Voorafspraak over het Tooneelspel der Ouden en Hedendaagschen, dit Treurspel betreffende, Amsterd. 1779; *Deukalion en Pyrrha*, tooneelstuk, Amsterd., 1785; *De dood van Edipus*, treursp., het oorspronkelijk van Sophocles nagevolgd, Amsterd., 1789; *Floris de Vijfde*, treursp., Amsterd., 1808, 2e dr., Rotterd., 1828; *Treurspelen*, 3 dln., (met Vrouwe K. W. B.), 's-Hage, 1808—1809, 2e dr. Utr. 1836; *De Cykloop*, Saterspel, naar het Grieksch van Euripides, Amsterd., 1828;

Dichtwerken, Uitg. onder toezigt van Mr. I. da Costa, 16 dln., Haarl., 1856—59.

Uitgaven van anderer werken: *Nagelaten Dichtwerken van Jongvrouwe Juliana Cornelia baronnesse de Lannoy*, Leiden, 1783; *De Geuzen, Vaderlandsch Dichtstuk*, van Jonkheer Onno Zwier van Haren (met Feith), 2 dln., Amsterd., 1785, laatste uitg., 's-Hage, 1826; *Lijkgedachtenis van Zijne Doorluchtige Hoogheid Prins Willem de Vijfde*, door Dr. Johannes le Francq van Berkhey, met *Opdracht, Voorrede, Lijkzang* en *Aanteekeningen* van Bilderdijk, Amsterd., 1806; *Exposition et défense de ma théorie de l'organisation végétale*, par Mr. Brisseau-Mirbel, la Haye, 1808, herdr. te Parijs, 1811; *Eerezuil, ter gedachtenis van de voor twee honderd jaren te Dordrecht gehoudene Nationale Synode, opgeregt door Nicolaas Schotsman, Predikant te Leyden*, 2e dr., Leiden, 1819; *Proeve over de werking en invloed der Geesten, door G. E. W. Dedekind*, uit het Hoogduitsch vertaald, Haarl., 1820; (H. D. Hermes) *Betrachtingen bij het ziekbedde*, uit het Hoogd., Haarl., 1820; *Mac-Benac, of het stellige der Vrijmetselarij, door F. W. Lindner*, naar den derden druk, uit het Hoogduitsch vertaald, Leiden, 1820; *Het Bewijs en Gezag der Christelijke Openbaring*,

door Thomas Chalmers. Naar den zesden druk, uit het Engelsch vertaald, Haarl., 1820; *P. C. Hooft's Gedichten, met opheldernde aanteekeningen*, 3 dln., Leiden, 1823; *De Geboorte van J. C. of Kerstdag in eene Leerrede* van J. H. Merle d'Aubigné, uit het Fransch vertaald, Leiden, 1826; *C. Huygens' Korenbloemen*, Nederlandsche Gedichten, met opheldernde aanteekeningen, 6 dln., Leiden, 1824—1825; *Heldinnenbrieven door Pieter van Schelle*, Dordr., 1825; *Joannes Antonides v. d Goes, Gedichten*, met opheldernde aanteekeningen, 2 dln., Leiden, 1827; *H. L. Spieghels Hartspiegel in nieuwer taal- en dichtmaat overgebracht*, Amsterd., 1828; *Redevoeringen des heiligen Oudvaders Chrysostomus*, uit het Grieksch overgebracht, Breda, 1832; *Kerkredenen van J. H. Merle d'Aubigné*, uit het Fransch vertaald en met aantt., Amsterd., 1833.

DE DRIE ZUSTERKUNSTEN.

Facies — — — — —
— — — — — qualem decet esse sororum.
OVIDIUS.

Welaan, nog eens de borst, hoe kwijnende, (uitgezet!
Den adem aan den klank der schelle feesttrompet
Gewaagd! Het Tempelchoor ontsluit zich; de (achtbre reien
Der Kunsten staan geschaard om palm en myrth (te spreien.
Zij tooien 't outer reeds der stomme Poëzie,
De Godheid van dit choor. 't Is hemelmelodie
Die neerzijgt; en 't gewelf schakeert zich voor (onze oogen
Met duizend glansen van doorvlochten regenbogen
In samenstemming, die onze oogen op den toon
Der Englenharp vergast. Het ongeschapen schoon
Gevoelt zich, dringt door 't hart, verheft de ont- (roerde zinnen:
De ziel versmelt in weelde, en eerbied, en be- (minnen,
En schiet zich zelf gelijk een lichtstraal hemel- (waart,
Die spieglend wederkeert en afschijnt over de aard.

Ja, Zang- en Schilderkunst zijn zusters zijn (gespelen,
Gevormd, om op deze aard het menschlijk hart (te streelen,
En op te heffen tot dien oorsprong, die in 't licht
Bij 't Hallelu-gejuich zijn zetel heeft gesticht;
In 't licht de grondstof wrocht, waar orde, en (schoon, en leven,
Die door 't verrukt Heelal met Godlijke almacht (zweven,
Uit wierden, als 't den klomp des baaierts, toen ('t ontsproot,
Met zelfontwikklingskracht doorstroomde en (overgoot.
Ja, licht- en harmonie (de aanbidlijke eerstelingen
Der schepping, waar 't Heelal met de uitgestrektste (kringen
In wentelt,) zijn van God; Hem zelven uitgevloeid,
En, boven 't menschlijk hart, aan zintuig vast- (geboeid.
Uit Hem is 't, dat ze op ons verkwiklijk nederdalen,
In golving van de lucht, in diamanten stralen
Waarin 't penseel zich doopt en wondren schept, (de toon
Zich opheft van omlaag tot d' ongeschapen troon.
Wijkt, Kunsten, zwijgt, verstomt! verheft u, (Zanggenooten!
Penseel en melodie zijn uit één bron gevloten:
't is God waarin gij leeft, o edel Zustrenpaar;
Hij heiligde 't penseel, Hij harp- en citersnaar.

Maar, waar, waar is de hand, die, zulk eene (afkomst waardig,
Haar oefent? — Dat zij naak! — De gloriepalm (is vaardig
En gloeit, om 't edel hoofd te omsluiten in haar (ring,
Dat zulk een dierbre gift van 's Hemels gunst (ontving! —
Gij wien die hemelkracht, dat voorrecht, mocht (gebeuren,
Omgeef u met een gloed van lichaamlooze kleuren,
o Kunstenaar! — Kunstenaar? Neen; gewijde (Hemelgeest,
Wien de outervlam zich buigt op dit geheiligd (feest!
De Schoonheid is uw doel, uw voorwerp; — en (uw werken
Zijn de afdruk van uw ziel, ontrukt aan 's aard- (rijks perken.
Wat minnelijk gestarnt' zat bij uw vorming voor?
Wat Engel wenkte u toe uit 's hemels hoogste (choor?
Wat hupplend Geestenchoor mocht om uw wiegje (wemelen,
En strooide 't met de roos, de leliestruik der (hemelen;
Omwalmde u met den waas van hemelsche am- (brozijn;
Bestraalde u met het licht van hemelzonneschijn,

En dauwde er zegen op bij 't minlijk flonkeroogen
Des Serafs, met het hoofd naar 't mollig dons (gebogen,
Waarin 't aanminnig kind zijn leedjes had ge- (strekt,
Van de eerbiedvoelende aard met telgjes over- (dekt?
Verdienstlijke, o treê toe, tot 's Hoogsten roem (geboren!
Vertoon u 't menschlijk oog! versier dees tempel- (choren!
Op u is 't, dat men wacht! op u, der Volken eer!
Voor u buigt palm en myrth, uit eigen aandrift (neer. —
Geleerdheid! Wetenschap! wat zijt gij? — IJdle (galmen.
't Voegt Scheppers, Goôn op de aard, te pronken (met de palmen!

Bezielers van het doek, die, zelfs Natuur te (groot,
Haar heerlijkst ideaal veredelt en vergoodt;
Op hart en zintuig heerscht! hoe schittert uw (victorie!
Wat is de koningsstaf bij uwe of 's Dichters glo- (rie? —
Bezielers van de harp, wat 's uw verdienstlijkheid
Bij 't flikkeren van den troon in al zijn majesteit!
Natuur erkende in u haar meesters, Gods gewijden;
En vormde een lot voor u, dat koningen benijden,
Wier kruin de zwaarte drukt van 't kroongoud (dat zij draagt,
En duizelt op de spits, terwijl hen 't hart verlaagt.
Ja, schooner is uw lot! Geen dorens van de zorgen
Zijn in de lauwerkroon, waarmee gij prijkt, ver- (borgen;
Uw pogen is vermaak, uw arbeid is genot,
Uw zwoegen, wellust; maar! de wellust van een (God.
Bewondring zweeft u om; en de eer verzelt uw (schreden.
De dorre wetenschap worde op den nek getreden;
Gij treft door oog, door oor, en alles is gedwee
Als op haars meesters woord, de golven van de zee.
Ook deze murmelt na: Gij kent geen tegenstreven,
Neemt tijd en afstand weg, roept dooden weer in ('t leven,
En stort met d' eersten toon de kalmte in 't stor- (mend hart,
Maakt foltring tot vermaak, herschept de vreugde (uit smart.

Wie dan verheft uw lof? wie zal die kunsten (roemen,
Die, met een kroon gehuld van goud en lente- (bloemen,
In harpstift en penseel, in verf en maatgeluid,
Den sleutel voeren die het menschlijk hart ont- (sluit?
Spreekt, Zang- en Schilderkunst! zal Dichtkunst (dit vermogen?
Zij toch heeft nevens u dezelfde borst gezogen,
Denzelfden adem in den boezem, d' eigen gloed
In 't vonklend oog, in 't hart, in 'tzelfde Goden- (bloed.
Zij die 't gelauwerd hoofd, omstraald met zonne- (glansen,
Met fieren hals verheft door wolk en starrentransen;
Voor 's Allerhoogsten troon der Englen sluier (plooit;
En 't aardrijk, langs haar pad, met loovren over- (strooit!
Zij snelt de toekomst voor; herroept vervloten (stonden,
In de ondoorgrondbre nacht van 't eeuwverloop (verslonden,
Ontbindt het lotgeheim; en stort orakels uit,
Als opperpriesteres van 's Hoogsten raadsbesluit.
De driften buigen voor het machtwoord van haar (lippen,
En kussen aan heur voet de purpren mantelslippen,
Waaronder 't blinkend kleed, in schitterende (esmerald
Gegespt, langs de elpen heup in zachte golving (walt. —
Zij! zou haar Godentaal, haar zuivre Hemeltonen
Waarmee zij de Almacht eert, den roem dier (Zustren hoonen,
Die ze in heur armen klemt met zusterlijk gemoed,
En van dezelfde wolk op 't eergestoelte groet?
Neen, ze is u waardig; en de plechtige eerepalmen
Herbloeien als opnieuw en groenen op haar galmen
Met nieuwen luister, door haar ademtocht bezield.
Hij huldigt Poëzie, die voor uwe outers knielt.
Welaan dan, Poëzie! zit voor in deze choren,
Doe op dit Zustrenfeest uw gouden maatzang (hooren;
Wij luistren — En de Roem, de blijde Onsterflijk- (heid
Daalt neder op uw toon, als door uw hand, geleid.

* * *

Op, Choren, zingt, o zingt! — en wat, wat (zult gij zingen? —
d' Ontzachbren Oorsprong aller dingen,
Die één, die éénig, 't stof uit niet te voorschijn (riep,

En de Englen tot Zijn lof, en ons tot Englen,
(schiep!
d' Almachte, door geen perk, geen ruimte of
(tijd omtogen,
Onzichtbaar voor de stoflijke oogen,
Maar voelbaar in 't getroffen hart,
Dat, weggevloeid in stroomend galmen
Der Hallels die Zijn grootheid psalmen,
In 't heilgevoel verzwolgen werd. —
Hem, Schepper, door geen lof volzongen
Van myriaden Englentongen,
Door Cherubsharpen ondersteund;
Hem, die in 's werelds morgengloeien,
Zijn geest in d' ether uit deed vloeien,
In licht en toonklank blinkt en dreunt;
Wiens adem 't hart, met heilig beven,
Zich om, en in, en door voelt zweven;
Hem zingt ge, o Poëzie, en 't uur waarin ge ont-
(sproot,
Toen 't stoflijke aan den poel der duisternis ont-
(schoot,
En 't heilig jubel, 't eerst, door de Englen aan-
(geheven,
De zaligheid bewees van 't zich bewuste leven.

't Was nacht, een meer dan dood-, — een af-
(schrikvolle nacht,
Oneindig, grondloos diep, eenvormig, ongedacht,
In ondoordringbre stilte, onstoorbaar, onver-
(broken,
Als in den grafkuil broedt, van lucht en licht
(verstoken.
Gods Englen stonden stom; hun harp was onge-
(snaard,
Hun oog gesloten; en geen hemelkreits of aard
Erkenbaar, dan voor Hem die nog den vlerk der
(winden
Niet aanspande in 't gareel, noch toeliet zich te
(ontbinden,
Maar, onbeweeglijk in de holte van die vuist
Hield vastgesloten, die der waatren vloed omsluist,
En 't aardrijk als een kern, van lichter schors
(omgeven,
Ter neer wierp om het ruim des ethers door te
(zweven.
Nu rees Gods Almacht op in al heur wonderkracht,
En alles stond bezield met gloeiende uchtend-
(pracht.
Één woord! en 't Licht ontsproot; de stofklomp
(is doordrongen;
Een tastbaar scheppingsal voor 't geestgevoel
(ontsprongen.
Één woord! en 't luchtgegolf is door den klomp
(verspreid;
't Heelal verdubbelt zich in zicht- en hoorbaar-
(heid:
't Kent al zijn plaats, zijn rang, zijn orde, en
(doelbestemming:
Geen stoornis meer bestaat, weerstrevigheid, noch
(stremming:
't Vloeit alles in zijn kring, onwrikbaar uit zijn
(plicht,
En houdt zich allerzijds in 't zorglijkst evenwicht.
Nu paart zich 't toongeruisch der sferen op heur
(paden
Aan 't kleurschakeersel van der heemlen licht-
(gewaden:
Nu juicht het schepsel. De aard wordt groeizaam;
('t leven spruit
In myriadenvol van veldgewassen uit:
De hemel kleedt zich met de glinstring van zijn
(vonken,
Op 't vloeiende saffier, met waterdamp omklonken,
De zee verzilvert met den voortgebroken stroom,
En lekt met blanke tong het zandgoud van heur
(zoom.
Ja 's afgronds roerlooze erts schiet uit zijn duister,
(stralen
Van blinkend bergkristal en schittring van me-
(talen.
't Is alles spiegel van elkandren, van zijn God;
Doorstroomd van eindloosheid, van éénheid, van
(genot.

Nu, Englen, klonk uw harp — nu tintelden uwe
(oogen
Van licht, van gloed, van glans, gevoel, en dank-
(vermogen.
Nu smolt ge in wellust, en die lust was melodie.
't Onstoflijk schoon huwt thans aan 't zinlijk. —
(Poëzie,
Gij, alvervulster, heft, de neevlen doorgebroken,
d' Omstraalden schedel op, en doet de boezems
(koken.
Zij vlammen van gevoel, en de uitgestorte galm
Is, golvend naar omhoog, hun eerste wierookwalm.
Zij vloeien weg in 't licht, en menglen straal met
(stralen,
Doorstralende en doorstraald met de opperste
(idealen,
In 't stoflijke uitgedrukt, en, als haar bron, vol-
(maakt,
Die, eenig, maatloos, gansch, in elken stofdrup
(blaakt!

Dit, Dichtkunst, was uw Rijk. — De Machten,
(Hierarchyen,
En Tronen, Serafijn, en Cherub, laagre reien

Van Englen, smolten (als bezwijmende in 't gevoel)
In eenen stroom van dank voor 's Hoogsten wereld-
(stoel.
Van toen, waart ge aan den voet diens zetels
(neergezeten
Op wolken, aan het hoofd van de onafzienbre
(keten
Die heel 't geschapendom in onverbreekbare' echt
Met gouden schakels aan zijn heilgen voetbank
(hecht,
En stortte orakels af in zuivre hemelpsalmen,
Of hief 't aamechtig hart in 't steigren van zijn
(galmen
Ten hemel, Heraldes door hemel beide en aard,
Die 't scheppend borstmerk droeg, waar 't schep-
(sel blind op staart!

Mijne oogen, duikt, o duikt! — wat poogt ge u
(op te heffen
Daar 't bliksemt van een glans, wier aldoorbrijs-
(lend treffen
Heel de aarde in enklen damp deed opgaan,
(zoo haar hand
Die kracht niet afpuntte op een schild van dia-
(mant;
En nevels uit een dauw van vloeibre regenbogen
En bloemgeurwasems schiep, tot sluiers voor
(onze oogen!
Ach! ons behoort dat Rijk, dat zalig Rijk, niet
(meer.
't Verviel. — Wij zonken, ach! en tot wat diepte,
(neer!
De mensch, zoo Godlijk, lag, met heel de on-
(zaalge wareld,
Verstooten, en zijn kroon, van heerlijkheid ont-
(pareld,
In stof getreden. — God, God zelf verborg zich
(hem.
De ontzagbre donderknal werd de Almacht tot
(een stem,
Heur troon, met schrik omwald; en 't hartbe-
(klemmend duister
Omschorste 't schepsel, niet meer vatbaar voor
(dien luister.
De logge stofklomp drukte, en de englenwiek
(der ziel
Verlamde. 't Hart vergat de hoogte die 't ontviel.
Het zintuig werd verdeeld, en 't zinlijk welbe-
(hagen,
Weerstrevig aan zich zelf, werd angstig boezem-
(jagen,
Der zelfheid pijnlijk, en tot walging van 't gemoed
Voor hooger vatbaarheên gevoelig. De Englen-
(stoet
Deinsde af, en vond den weg naar 't harte toege-
(sloten,
Waar eens hun heiligheid, met d' adem ingegoten,
Aan de onschuld mengelde in een boezem, rein
(als zij,
En ziel en zintuig stemde in zuivere harmonij.
Van toen werd in ons zelf 't bewustzijn onder-
(scheiden.
Het oog ging over 't stof, 't gehoor in klanken
(weiden,
Maar 't was geen Godheid meer, die 't in den
(galm of 't licht
Gevoelen deed aan 't hart door 't klankvlies of
('t gezicht.
Ach, kleuren, vormen; maar beteekninglooze
(trekken;
Ja, lettren, schoon gewrocht, maar zonder zin
(te ontdekken!
Geluiden waar Natuur zich zelve lof in zong;
Maar niet die Godsstem meer, die hart en merg
(doordrong,
En d' onbesmetten geest, op haren galm verheven,
In 't wolkend luchtgegolf der heemlen om deed
(zweven,
En tuimlen in den zwaai der Englen van Gods
(troon!
't Gevoel van 't hart verstompte, en schiep, voor
('t Godlijk schoon
Zich zelf gedrochten om te troetlen, door een
(reden
Omdravende in 't gespan der driften, aangebeden,
En waar de wierook voor op 't outer werd ge-
(blaakt,
Den God geheiligd, wien een ijdle trots verzaakt.
Ach! Waarheid was niet meer; heel 't leven,
(loutre logen.
Ja, zelfs Gods hoogste gift, 't geheiligd spraak-
(vermogen,
Die 't stofloos zelfgevoel, in vlotte lucht omkleed,
Van de eene in de andre ziel als lichtstraal vloeien
(deed,
Werd levenloos, en loste, in zijn onzichtbre banden
Het snoer des menschdoms op, gestrikt in de in-
(gewanden;
En laf gemurmel, uit geen boezem meer bezield,
Hoonde in den mond, dien God, van Wien hij
(d' adem hield.

Toen scheurde ook de eerdre band dier Zustren,
(hier op aarde,
Die 't hoogste firmament, tot heur verheemling,
(baarde,
En 't was als de Oudheid, in haar fabel 't rijks-
(gezag

Der broedren maalt, gesplitst door 't roekloos (vreêverdrag,
Waarbij de drietand die de golven klutst der (wateren,
Die schepter die de lucht van 't bliksemvuur doet (klateren,
En de ijzren gaffelstaf van 's afgronds duistren (nacht,
Tot wrakken werden van één Godlijke Oppermacht.
Dat snoer van eenheid scheurde, aan flarden weg- (gevlogen;
Geen schilder meer voor 't oor! geen zanger meer (voor de oogen!
De Toonkunst reet zich van de Zangkunst, van ('t penseel,
En deze ontvlood den prang van 't zusterlijk gareel;
En Dichtkunst, ach! — in 't hart mistroostig (neergezegen,
Sloeg met de ontploken vlerk geen wapprende (Englen tegen,
Maar stond, vereenzaamd in den boezem, schep- (tersstaf,
En toom, en prikkel, aan een nieuwen heerscher af,
Het mijmerend Verstand verstiet haar, bond heur (wieken
In kluisters, en zij kroop. — Geheiligd Morgen- (krieken,
Gij wieg des menschdoms, die in koelen palmenwijn
En frissche dadeldruif, bij zuivrer zonneschijn,
Nog flauwen weerschijn biedt van 't algenoegzaam (Eden,
Maar thans door de ijzren zool der woestaardij (vertreden!
Gij, Vaderland van 't licht, gij voedsterde in uw (schoot
De balling, daar ze, onthuld, naar grot en schuil- (plaats vlood,
En de aakligheên betreurde eens aanzijns, diep (vervallen,
Terwijl de Hoogmoed praalde in opgedolven wallen,
Of week- en weeldrigheid, insluimrende op 't (satijn,
't Genot van aardworm koos voor 't heil van Se- (rafijn.

Gij, Dichtkonst, kost dit lot, uw hand die kluis- (ters dragen? —
Neen, 't was uw schijnbeeld slechts, dat sluim- (rende oogen zagen,
Bedrogen harten zich in bloote mijmerij
Verbeeldden. — Dichtkonst, neen, is onbedwing- (baar vrij;
Haar woning, bij dien troon, waar ze aan den voet (gebogen,
De Godsbevelen hoort, en met vertrouwende oogen
De toekomst inziet bij haar wording, voor 't ont- (staan.
Haar slagpen fnuikt geen macht; zij neemt geen (ketens aan.
Neen, maar ze ontweek eene aard, den Englen (vreemd geworden,
En haatlijk — ach! voor 't minst, onwaardig aan (hunne Orden.
Zij vlood; maar liet nogtans een flikkring van (heur gloed
In 't hart des stervlings, tot vertroosting van 't (gemoed:
Een vonk van hemelvuur, gekweekt in de inge- (wanden
Om steeds voor hemel, deugd, en waarheidszucht (te ontbranden;
En dees, dees enkle vonk bleef glorende in dien (nacht,
En werd de troost en 't licht voor 't lijdende aard- (geslacht.

Maar gij, o Schilderkunst! gij, Toonkunst! wat (valleien
Verborgen u? Wat den, bij 't kraai- en roerdomp- (schreien?
Of welke klove van een opgespleten rots
Herbergde u in haar kluft voor de ongenâ des (lots?
Waar bleef uw voorwerp, waar de schoonheid, (heel uw wezen!
Of, leerde uw teedre hand gevloekte distels lezen
Voor bloemen uit den hof van 't hemelparadijs;
En schonkt ge uw zuiverheid aan vuigen lust ten (prijs?
Ja, 't was dat oog der ziel, dat geestgevoel, niet (langer,
Dat tevens Schilder schept, Poëet, en Harpsnaar- (zanger;
Den Maler in den vorm 't onvormlijk schoon ont- (bloot,
Den geest in 't stofbeeld maalt, en 't leven in den (dood.
Ja, 't was die trilling niet van ziel en zenuwsnaren
Waardoor we 't heilig Al in 't golvend hart ont- (waren,
Die (als op de elpen luit de snaar- met snaartoon (klingt)
Van heemlen melodie, in 's boezems wand ont- (springt.
't Was droombedrog voor 't oog, en kitt'linglust (voor de ooren,
Waar zede- en zelfgenot bedwelmende in ver- (smoren.

't Vermaagschapt Englendom beschouwde 't maar
(van verr',
En week; — en de Afgrond loech met schaatrend
(tandgekner.

Maar eindlijk (stervling, juich!) een nieuw ver-
(schiet gaat open.
Dees kleiklomp heeft weldra zijn dwaalkring af-
(geloopen;
De hemel neigt weer tot hereeniging met de aard,
En schiet zich lachende uit door 't neevlig wolk-
(gevaart',
De morgen naakt: de Zon der ongeschapen waar-
(heid
Breekt door, en 't wijd Heelal doorschemert van
(heur klaarheid,
't Godslasterlijk gewormt' dat in zijn drekhoop
(wroet,
Verbergt het hoofd vergeefs bij de aanbraak van
(dien gloed.
Hij naakt, de Godmensch naakt, in 't Godlijk Alvermogen
Dat de aarde krimpen doet voor d' opslag van
(zijne oogen,
Daar de adem van zijn borst gebergte en rots
(versmelt,
En met de bliksemkracht heel 't aardrijk oversnelt.
Hij naakt, de Goël naakt, de hoop waarop wij
(staren!
Om 't broedrendom opnieuw aan 't broedrendom
(te paren,
(Het afgevallen, aan het heiliger geslacht)
Dat, brandende van liefde, op hun omarming
(wacht!
De Choren reiken reeds van uit den scheur der
(wolken
Hun jubelharpen toe aan de opgetogen volken,
En de invloed toont zich weer van waarheên, lang
(verzaakt,
Wier lichtstraal 't hart verwarmt, voorlang reeds
(uitgeblaakt:
Schiet, stralen, o schiet uit! en, Heiland, laat het
(dagen!
Reeds hebben we in dit juk ons zelf te niet gedragen.

En Dichtkunst, gij die 't hart aan Jezus' voet-
(bank voert,
Gij, aan uw Zustren eens zoo teeder vastgesnoerd!
Hervlecht dien zuivren band: laat spraak, en
(verf, en zangen,
Uit de eigen borst bezield, gelijke kroon ontvangen;
En vliet', bij 't zelfde licht als aller wieg bescheen,
Penseel en harp met u door 't zielsgevoel tot een!

Ja, 'k zie dien morgenstond in d' arbeid der ge-
(boorte!
Waai aan, o balsemlucht uit Edens palmloofpoorte,
Ontlast van wachter en heropend! Waai ons aan!
Dring reine boezems door, die voor hun oorsprong
(slaan,
Wier golving 't zuivre hart in heemlenweelde
(wiegelt,
En waar Gods heiligheid, Zijn godlijk beeld, in
(spiegelt!
Wek daar 't verduisterd schoon, 't onwraakbare
(ideaal
Der Waarheid, uit den band van 't zielenkluis-
(trend staal
Waarin 't versluimert, op! Zij hart, en oor, en
(oogen,
En zin- en spraaktuig één, één strekking, één
(vermogen!
Één wederschijn, één stem, één adem, één gevoel,
In voorwerp onverdeeld, en onverdeeld in doel!!

(Uit: *Wit en Rood.*)

[1] Dit Dichtstuk was, op uitnoodiging van een voornaam Toonkunstenaar, vervaardigd, om in den Griekschen smaak, bij wege van Reien en afwisselende Stemmen in Zangmaat gebracht en dus, ter gelegenheid eener voorkomende plechtigheid, uitgevoerd te worden; doch men vond de zwarigheden te menigvuldig. Ik geef het derhalve eenvoudig en als een doorgaand Dichtstuk, maar rekende dit vooraf te moeten aanmerken, omdat hierin de reden ligt van eenige schijnbare wederspraak in den inhoud, welke door de muzikale verdeeling van het stuk in zang- en andere stemmen weggenomen zou zijn.

ZANGDOEL.

»Waartoe toch dat eindloos zingen uit een heesch-
(geworden strot?
»'t Wekt geen aandacht, maar verveling en ver-
(gaârt slechts hoon en spot.
»Rust, o Zanger, op uw lauwren; rust! uw Lente
(ging voorbij;
»'t Is de tijd der bontekraaien, 't is het kille jaar-
(getij'.
»Om de sneeuwvlok op uw schedel ruischt geen
(adem van Zefier.
»In 't gebrom der Winterbuien heeft het vinkje
(stem noch tier.
»Zwijg, ja zwijg!" — Neen, laat hij zwijgen, wien
(geen adem meer doorzweeft,
Wien de zang niet ruischt door de aadren, hart
(en boezem niet doorstreeft.
Hij wien Poëzie behoefte, ziel, en levensadem was,

Rust die van zijn ademhalen eer zijn lichaam keert
(tot asch?
Waarom ruischt het murmlend beekje? waarom
(vloeit het stroomnat af?
Waarom suist het popelboschje, 't geen de Lente
(schaduw gaf?
Waarom bruist het ruim der golven op het bla-
(zen van de lucht?
Waarom heft de maagdeboezem van nog onbe-
(kende zucht?
Waarom klatert, gromt, en dondert de op elkaar
(gedrongen wolk?
Waarom bromt de holle weerklank uit de diepte
(van de kolk?
Waarom schreit de droefheid tranen, en ontfron-
selt zich de vreugd,
Bleekt de schrik het blozend aanschijn, de ouder-
(dom den glans der jeugd? —
Vraag d'ondichterlijken slechthoofd wien de dicht-
(gloed nooit doordrong,
Die zijn vingers op de Dichtlier naar ontleende
(lessen dwong,
Wien de Poëzie der Englen niet uit eigen ader
(welt,
Wien zijn boezem slechts door d'invloed van ver-
(hitte hersens zwelt,
Vraag dien onder 't sylbentellen, onder 't zoeken
(naar een woord,
Naar een denkbeeld, naar een beeltnis, in zijn
(barenswee versmoord,
Waarom zingt gij? Maar men vrage 't aan geen
(Dichter van natuur,
Wiens gevoel een loutre vlam is, geen in de asch
(vervonklend vuur!
Deze zingt niet voor een wereld, die, tot enkel
(slijk verlaagd
't Engelaardig Hemelsche uitdooft, dat zij tegen-
(wreevlend draagt,
Die de borst voor hooger wereld, voor den geest
(der waarheid sloot,
En, met opgeblazen waanzucht, zich tot 's Hoog-
(sten smaad vergoodt.
Wij, wij zingen wijl wij leven, maar voor de on-
(verlaten niet,
Wien geen Hemelgeest door de aadren, Poëzie door
('t harte, vliet.
En, wat kan ons dan verschelen, nachtegaals in
't Cederloof,
Of er raven tegen knarsen uit een dorre steenrots-
(kloof!

1825.

(Uit: *Navonkeling.*)

PROGNE EN FILOMELE.

PROGNE.

Wat plengt ge uw melodie in de onbevolkte lucht?
Verplasch heur golving niet aan 't ongevoelig
(loover!
Zoek harten voor het hart dat in die galmen
(zucht,
En stort het in de ziel van 't deelend menschdom
(over.

FILOMELE.

Mijn Zuster, roep mij niet van uit deze eenzaam-
(heid;
Neen, laat me in 't stille woud mijn onbeluisterd
(klagen.
Die boezem schreit niet meer, die niet zich
(zelven schreit:
De wond die 't hart verteert kan zelfs geen oog
(verdragen.

1820.

(Uit: *Sprokkelingen.*)

RIJM EN MAAT.

Ja ik hou wel van het Rijm,
En beschouw het als een lijm
Dat de verzen houdt verbonden,
Sedert dat de Fransche gril
d' Overloop niet dulden wil
Die een volzin moest doen ronden.

Maar die met het rijmgeluid
Altijd zin en rede sluit,
Is bij mij geen ware Dichter,
En verbeelde er zich niets op:
Want een' hersenloozen kop
Valt geen soort van rijmwerk lichter.

Algemeene melodij
(Maar geen zinnen, rij voor rij,)
Kan den echten smaak genoegen;
En die dit bereiken kan,
Is op Helicon de man
Wien laurier en palmloof voegen.

Dit vermag de rijmer niet,
Die niet verder denkt of ziet
Dan van klank tot tegenklinker.
Die draaft nooit als meester door,
Maar blijft kruipen in het spoor
Als een half ontheupte hinker.

Doch die vrije voeten zet
In een aangenamen tred,
En met welgekozen sprongen,
Dien verklaar ik voor Poëet
Die de kunst der verzen weet;
Die heeft naar mijn hart gezongen.

Zoo zong Vondel, zoo zong hij
Die de glorie was van 't IJ;
Zoo, wie in zijn voetspoor stapte;
Eer men nog, voor 't ouderwetsch,
In het Fransche woordgezwets
Op zijn ekstersch medeklapte.

Zoo, zoo klinkt mij nog in 't oor
't Echte Hollandsch Dichtrenchoor,
Dat me als kind het hart verkwikte
Eer men nog, na de overhand
Van d' uitheemsch-bedorven trant,
't Leven uit de verzen likte.

Hieraan bleef ik steeds verkleefd;
En, wat ooit veranderd heeft,
Op die kunst bleef de Amstel bogen,
Al begrijpt een minder vliet
Dit ons hooger ruischen niet
Dat zij niet bereiken mogen.

Neem men vrij den zoeten Smits,
Of een zachten Poot ten gids,
't Haalt niet bij dat IJstroomruischen
Van den grooten voedsterzoon
Die van Vondels fieren toon
Door de wolken leerde bruisen.

't Haalt niet bij den eedlen tred
Dien Van Winters zangster zet
Op de steigerende klippen,
Om langs 't galmend Engedi
Met den zoon van Izaï
Gems en berggeit na te glippen.

't Haalt niet bij... Maar ach, om niet
Neurie ik mijn grijsaardslied
Uit een stroef geworden gorgel.
De Amstel zelf, ontaard van stem,
Zoekt een doffe woordenklem
Voor het golvend boezemorgel.

Opgeworpen, dwaas gebroed
Kent slechts eenen sylbevoet,
(Deeg, in éénen vorm gebakken,)
En geen vers meer als men zingt,
Dat naar 't hartgeklop ontspringt;
Slechts éénsklinkend tikketakken!

o Mijn Vaderland, word wijs!
'k Werd in taal- en dichtzorg grijs;
Hoor de laatste les mijns levens,
Schep uw verzen uit uw ziel,
Schuw 't Hoogduitsche Jambenspiel,
En den Franschen slaaptoon tevens.

Schik geen zielsgevoel, geen klank
Naar het koekoeks boschgejank;
Vloeie 't, door geen prang benepen!
Stort het, door geen rijm gestuit,
Over 't vers in volheid uit,
Dat het zielen mee mag sleepen!

Dit 's de ware melodie
Van echt-Hollands Poëzie,
Wars van Duitsche en Fransche kluisteren
Waar hun kreuple taal in kruipt,
En de dwaas voor nijgt en stuipt,
Maar die Neerlands spraak ontluisteren.

Of, wilt ge altijd dat de maat
In 't eenvormig pof-paf slaat,
Wel! zing enkel wiegedeunen.
Daar waar kind of zieke zucht,
Doet zij mooglijk goede vrucht;
't Wakker hoofd eischt meer dan dreunen.

1827.

(Uit: *Naklank.*)

WAARSCHUWING.

Als het rijmen van een kind
Lof bij zwakke hersens vindt,
Spoedig neemt zijn eerzucht aan,
En belooft zich lauwerblaân:
Want de titel van POËET
Staat voor al wie wil gereed.
Maar rampzalig is het Land
Waar vermetel onverstand
Dezen eernaam zoo verkwist
Dat er ieders brein door gist;
En rampzalig dat vernuft,
Dat, door vriendengunst versuft,
Naar een glorieloover tast
Dat in zijn bereik niet wast,
Maar, hoe blinkend in het oog,
Voor zijn korten arm te hoog!
Arme menschen, wordt eens wijs!
Schat de zaken op heur prijs.
o Verhit geen jeugdig bloed

Voor een niet bereikbaar goed:
Zet de hersens niet in vuur,
Dat men 't levenslang bezuur!
Ware Dichtgeest eischt geen spoor,
Breekt, in spijt van weerstand, door.
Voer hem niet ten schouwspel rond;
Leg hem teugels in den mond;
Geef hem rust in 't stil gemoed
Waar hij eerst tot rijpheid broed'.
Reken 't kooltje dicht in de asch,
Eer de vlam het hoofd verrass',
En een dwaze zucht tot eer
Brein en ingewand verteer',
Of het leven word' verspild
In het laffe rijmersgild.

Ouders, brengt uw Kind niet op
Tot een Kunstgenootschaps pop;
Maar, in welken stand het zij,
Tot het nut der maatschappij,
Voor het huiselijk genot,
Voor de plichten jegens God!
Roeit dat zielverwoestend kruid,
Van de valsche roemzucht uit!
Godsdienstliefde, zij alleen,
Heft het hart ten hemel heen.
Waagt het welzijn van uw Kind
Aan geen dollen wervelwind!
En gij, Vrinden, wijd en zijd,
Die zoo uitgelaten blijd
Met elk nieuwen schijnpoëet
In het licht te voorschijn treedt,
Ach! verhaast u niet te veel;
Houdt hem af van 't praaltooneel.
Laat den goeden Jongeling
Blinken in zijn kleinen kring,
Maar ontbloot zijn naaktheid niet
Voor het oog dat nauwer ziet.
Voert hem ook in lapgewaad
Niet te kijken langs de straat,
Hier een woordjen uitgeschrapt,
Daar wat anders bijgeflapt,
Hier verhanseld, daar verschikt,
En de geest er uit gelikt.
Waant niet, dat men feilen heelt,
In de wording meegeteeld,
Of een slordig wangewaad
Door 't verstellen beter staat.
Knoei' de rijmer en herknoei',
Zoo zijn vers niet willig vloei,
Dwing' hij daar den rechten zin
Met geweld van poging in;
Ga hij eerst de leerschool door,
Eer de wereld van hem hoor';
Maar nooit breng' hij aan den dag
Wat een ander overzag,
Of verlang' een vreemde schaaf,
Aan de keten als een slaaf! —
Is die leeftijd dan voorbij,
Aâmt hij echte Poëzij,
Heeft hij duizenden van blaân
Opgeofferd aan Vulkaan,
Duizend fraaiigheên verscheurd,
Eerst voor meesterlijk gekeurd,
Voegt hij vuur en smaak bijeen
En verkreeg hij kundigheên;
Dan verschijn' hij stout en fier,
En bespeel de vrije lier,
Onbekommerd, onbedeesd,
Als een hooger Hemelgeest,
Die met onafhanklijk hart
't Oordeel van de wereld tart!
't Is geen Dichter, die nog vraagt
Wat aan die hem hoort, behaagt,
Die om lof of bijval pracht,
Of op domheids geesel acht!
Maar die uit een hooger vliet
Volle waarheidstroomen giet;
En die vordert noch gelei',
Noch belachlijk bentlivrei.

1822.

(Uit: *Krekelzangen.*)

DICHTERROEM.

Men haalt uit woorden of gedachten
Van tijdgenoot of voorgeslachten
Gemakkelijk een vers bijeen;
Men kan hoogdravend leeren galmen,
En overschreeuwen zwakker halmen,
Al fluit men op een ezelsbeen:

Men kan met woest en daavrend brullen
Tien duizend Midas-ooren vullen,
En prijzen winnen bij de vleet:
Hem, die der dwaasheid rook wil zwaaien,
Laat ieder leeftijd koning kraaien,
En maakt hem tot een Hoofdpoëet:

Hing Dichtkunst slechts aan zucht en ijver,
Waar Dichter één met verzenschrijver,
De Hengstenbron waar lang reeds droog;
Maar, wie er aan den boord koom leppen,
Of met de vlakke hand wil scheppen,
Men schuwt de gulle watertoog.

En waarom? — Wijl het kunstverbasteren
Van honderden van kritikasteren
Waarachtig Dichtervuur verbiedt:
Men wil den roem van tijdgenooten,
In vreemde kluisters opgesloten,
En hoort naar eigen inspraak niet.

Doch zinloos, die op lof van dwazen,
Op ijdle wierookwalmen azen,
Zoo haast verwaaid als toegebracht!
Laat ze andren vrij het hoofd omwelven,
De ware Dichter zingt zich zelven,
En 't eenmaal wijzer Nageslacht.

1818.

(Uit: *Nieuwe dichtschakeering.*)

DE NACHTEGAAL EN DE KOEKOEK.

Nachtegaal en Koekoek streden
Om den zangprijs van het dal.
Hoe gelukkig zal hij wezen
Die den zangprijs winnen zal!

Koekoek sprak: ik weet een rechter,
Die ons vonnis wijzen kan.
Ooren heeft hij om te hooren
Grooter dan de groote Pan.

De Ezel kwam, men gaat aan 't zingen.
Langoor bromt eens in de keel,
Rekt zich uit, en geeuwt en luistert
Naar het lied van Filomeel.

Wind en bosch en stroomen zwegen.
Eindlijk zegt hij: »Gansch niet kwaad;
»Maar het is te wild gezongen,
»En het blijft niet in de maat."

Na een korte poos gegrinnik
Geeft hij d' ander ook gehoor,
Koekoek fluks aan 't koekoekschreeuwen,
Koekoek, koekoek, na als voor.

»Bravo! ja, dat noem ik zingen,
»(Zegt hij) dat 's de rechte toon!
»'t Nachtegaaltje piept wel aardig,
»Maar de Koekoek spant de kroon.

»Dat zijn klinkklaar zuivre jamben;
»Dat 's een maat naar MIJN verstand:
»Daar is 't zoet bij in te slapen:
»'k Hou niet van dien Griekschen trant.

1811.

(Uit: *Nalezingen.*)

DE LELIE EN DE DAUWDROP.

Als de Godheid van den dag
Met een zachten afscheidslach
Op het aardrijk nederzag,
Smolt een star van 't firmament
Uit de blauwe hemeltent
Tot een dauwdrop af, en vloot
In een Lelies blanken schoot,
Waar zij tintlende in bleef hangen,
Als een traantje van verlangen
Op verliefde Maagdenwangen.

»Welkom, dierbre Gastvriendin"
(Sprak der bloemen koningin)!
»Dat uw teedre vriendschapsmin,
»In een wederzijdsch gevoel,
»Mij den heeten boezem koel'
»Van het gloeiend zonnevuur
»Dat ik nauwlijks meer verduur!
»Kom mijn rijken tooi verschoonen!
»Blijf, o blijf steeds bij mij wonen!
»'k Zal u eeuwig dank betoonen."

Neen, onnoozle, riep zij, neen;
Ondanks uw bevalligheên,
Wij zijn lot- noch standgemeen.
'k Viel van hooger Ethertrans,
Dronken van mijn hemelglans;
En in dit kortstondig graf
Spiegel ik mijn oorsprong af,
Daar ik de eens bepaalde poos
Op de leliesteng of roos
Om mijn diepen afval bloos.

»Lieve, heldre Hemelspat
»Van een onbezoedeld nat
»Op mijn hagelzuiver blad!
»Parel van dat maatloos strand
»Dat het wijd Heelal omspant!
»Wees mijne onschuld tot sieraad
»Op dit smetteloos gewaad;
»Laat zij met uw luister pralen,
»En van uit deze aardsche dalen
»'t Oog des hemels tegenstralen!"

Neen, vergeefs weerhieldt gij mij!
Nauwlijks gaat de heerschappij
Van uw korten nacht voorbij,
Of uw boezem, thans zoo dicht,
Opent zich voor 't Zonnelicht;
En het schijnsel dat dit spreidt

Roept mij weer tot heerlijkheid
Uit uw sterflijk bloemgebladert,
Als 't weldadig uurtje nadert
Dat den afval weer vergadert.

't Licht brak door. Als 't schuldloos wicht
Dat bij 't wiegje nederligt,
Op den lonk van 't blij gezicht
Naar zijn moeders armen spoedt,
Vliegt de dauwdrop in 't gemoet
Dwars door 't vloeibre luchtazuur;
Maar de Lelie staat geen uur
Op haar Gastvriendin te staren,
Of haar sap verdroogt in de aâren
En zij strooit haar losse blaâren.

Dicht bij Luna's zilverglans
Hoog, in d' uitgespannen krans
Van 't saffier der wolkentrans
Werd de Zwerfster nu vereend
Aan 't schakeersel van 't gesteent'.
Straks nam de Englenschaar haar op,
En aan de eens gevallen drop
Werd hare eerplaats weergeschonken
Om met 's Hemels schittervonken
In den starrenriem te pronken.

Stervling, die, met dieper val
Dan van 't schittrend starrental
Tot het needrig bloemendal,
Op den lagen aardhoop vielt,
Van het wormgespuis doorkrield!
o Vergaap u zelven niet,
Zoo u 't slijk zijn vriendschap biedt!
Eenmaal moet gij, na 't verzinken,
Weer in 's hemels gordel blinken,
Als Gods vreêbazuin zal klinken.

Naar het Deensch. 1822.

(Uit: *Krekelzangen.*)

DE ROZEN.

ZANGSTUKJE.

Ik heb ze zien bloeien
Bij 't uchtendontgloeien;
Nu hangen de bladen en storten in 't stof,
Tot speeltuig der stormen,
Tot aas van de wormen,
Tot schaamte van d' op haar zoo pralenden Hof.

Toen zogen haar knopjes
De lavende dropjes,
Tot parels geronnen uit hemelschen dauw:
Nu missen zij kleuren,
En spreiden geen geuren,
Eer de avond de velden nog wikkelt in 't grauw.

Zoo zag ik geslachten,
Zoo schoonheid en krachten
Ontluiken en bloeien, maar luttel bestaan:
Zoo lach en verblijden
In jammer en lijden
Voor 't schemerend Westen des levens vergaan.

Zoo 't zingen en springen
Voor 't handenverwringen
Verwisseld, in min dan een vluchtigen wenk.
't Zijn alles slechts bloemen
Waarop wij hier roemen;
't Is alles een dauwdrop, een morgengeschenk.

De luister der oogen,
Met nevels betogen,
Ja, zenuw- en voeding- en spierkracht verkwijnt.
Ook oordeel en reden
Bezwijkt met de leden,
En 't leven verwasemt, vervliegt, en verdwijnt.

1812.

(Uit: *Krekelzangen.*)

MORGENSTOND.

Cum dederit Phoebo stella fugata locum.

De Herder drijft zijn lamm'renkudde
Ter weide met zijn staf;
Maar de Ochtendstond het starrenleger
Van 's hemels blauwend heiveld af.

De Hemelkoning gaat verschijnen,
Geringen, maakt ruim baan!
Het Oost ontsluit zijn tentgordijnen,
Hij treedt in volle schittring aan.

Hoe statig zijn zijn vaste schreden
Door 't eenzaam hemelvlak!
De schaduw tuimelt naar beneden,
En stelt zich 't aardrijk tot een dak.

Vergeefs! Zijn glans zal ze achterhalen,
Hij volgt ze op 't zwevend spoor.
Daar is geen wijkplaats voor zijn stralen;
Zij dringen de avondpoorten door,

Verheug u, Aardrijk, in zijn luister;
Ontsluit u voor zijn gloed!
Breekt, teedre bloesems, door uw kluister,
En brengt hem 's levens morgengroet!

Ruischt, Zefirs, door de loovrenzalen,
En meldt het, waar Hij naakt!
En hupt en jubelt, Boschchoralen
Die op zijn Heldenstap ontwaakt!

Slaat, slaat u neer, vermetele oogen,
Waar Hij 't gelaat onthult!
Natuur erkent zijn Alvermogen,
Natuur is met zijn gloed vervuld.

Juicht, dier en plantrijk, bij zijn naderen:
Zijn kracht is aller kracht;
Zijn licht doorstroomt ons aller aderen,
Zijn luister is ons aller pracht!

1822.

(Uit: *Krekelzangen.*)

DES LEVENS LUST.

Strooi de dartelende Jeugd
Rozen op haar paden!
Laat de volle schaal der vreugd
't Schuldloos hart verzaden!
Laat zij, om haar lot verheugd,
In genoegen baden!
Als de stramme grijsheid komt,
Zijn gejuich en zang verstomd;
Daar het gure najaar gromt,
Vallen bloem en bladen.

Lieve, dierbre, jonge tijd,
't Wiegje pas ontwassen,
Als het hart zich niets verwijt,
Schrapen kent noch tassen;
Schootvrij voor den valen Nijd;
Doof voor 't ravenkrassen!
Smaak de zoetheid van uw lot;
Vier die zuivre weelde bot;
Grijsheid zal u in 't genot
Nog te vroeg verrassen.

Kinders, ach! de tijd gaat om!
Sluipende en verstolen
Naakt de bevende Ouderdom
Op katoenen zolen,
't Hoofd gebukt, de lenden krom,
In zijn pels verscholen.
Lacht niet met zijn tragen tred!
Waar hij eens zijn stap naar zet,
Ach, dien heeft hij ras in 't net;
Nooit zal hij verdolen.

Met hem komen zorg en smart,
Onrust en verdrieten,
In het argloos open hart
Tuimlend binnenschieten;
Alles wordt voor de oogen zwart;
Uit is 't met genieten!
Maakt gij 't leven u ten nutt'?
Eer die grijns de vreugde schut:
In den eens verdroogden put
Baat geen watergieten.

Maar bedenk het, lieve Jeugd,
In den bloei der dagen,
Wie u van 't genot dier vreugd
Rekenschap zal vragen.
o Geniet, in God verheugd!
't Is Zijn welbehagen.
Maar verkleef den boezem niet
Aan hetgeen de lust u biedt,
Die een eindeloos verdriet
Eeuwig doet beklagen.

1817.

(Uit: *Krekelzangen.*)

AAN DEN RHIJN.

— Vagus et sinistrâ
Labitur ripâ —
HORATIUS.

Aloude Telg der Alpenkruinen
Die half Euroop haar akkers laaft,
En sluimrend in Zuid-Hollands duinen
Uw stroom in Katwijks klif begraaft;
Wat zegt gij, nu de nijvre handen
Uw vloed bevrijdden van zijn banden,
En uitweg baanden op uw pad;
Nu gij, o glorie aller vlieten,
Uw glazen stroomkruik uit moogt gieten
In Amphitrites waterschat?

Behaagt u 't onverhinderd vloeien;
Of leidet ge aan dees Westerkust
Uw hoofd van 't eindloos lang vermoeien
Niet liever hier in 't zand ter rust?

Zal Neerland u meer dierbaar wezen,
Nu minder voor uw golven vreezen,
Wanneer gij door den storm gepord,
In 't met de Maas vereenigd woeden
Uw beider saamverbonden vloeden
Op 't zinkend Gelder nederstort?

Ach! mocht gij, om de schoone dreven,
U hier geëffend, meer gedwee,
Gelatener uw kil doorstreven
Naar de u door kunst ontsloten zee!
Maar ach, nog wringt gij door de dijken
Die siddrend voor uw kracht bezwijken,
En spoelt èn grond èn veldoogst af,
Verscheurt wat banden u beklemmen,
En vormt in 't toomloos overzwemmen,
Den akker tot een gapend graf.

Daar stort dan 't werk der voorgeslachten
D' onredbren nazaat op de kruin:
Daar effnen dam en diepe grachten,
En zinkt het trotsch gevaart' in puin.
Daar liggen dan in holle kuilen,
Èn mensch èn hongrend vee te huilen,
Op dak of hooiberg saamgehoopt:
Daar galmt de hemel weer van 't kermen,
Maar gij, gij weet van geen erbermen:
Tot ge alles hebt ten grond gesloopt.

o Dierbre Rhijn, wiens groene boorden,
Weer vrij door Nederlandschen moed,
Zoo vaak mijn Citer ruischen hoorden
Door 't bruisen van uw zilvren vloed.
Ach had die zang eens Orfeus krachten
Dat hij de woede mocht verzachten,
Wanneer ze u 't moedig hart ontsteekt!
o Mocht door 't piepen van uw halmen,
Geen bange noodkreet ooit weergalmen
Die uit geprangde boezems breekt!

Dan ach! wat baten treurgezangen
Wanneer 't verschriklijk nooduur bromt!
Wie zal uw golf in breidels prangen
Daar 't buldrend West u tegengromt?
Ach waarom ooit in roekloos pogen
U met zoo eng een wal omtogen
Dien ge in uw volheid overzwelt,
Als moest de ontembre Hoofdstof zwichten,
Door altijd roeklooze Adamswichten,
Naar eigenwil in boei gekneld!

o Hoogmoed! menschlijk, zinloos pogen,
Dat de aard naar blinde zucht herschept,
Maar, worstlend tegen 't Alvermogen,
Vergeefs de nijvre handen rept!
Haast naakt u 't eind van al uw trachten:
Haast daalt u de aakligste aller nachten,
En al uw arbeid is te niet.
Niet eeuwig zal dees slijkhoop duren,
De stroom uw kunstige oevers schuren
Naar 't geen uw willekeur gebiedt.

En, Stroomen, gij die uit uwe aderen
Deze aard bewatert, sproeit en drenkt,
Ik zie de stond van slooping naderen,
De hand die tot verwoesting wenkt!
Op 't aardrijk is geen eeuwig wonen;
Al wil 't de vlijt met vruchten loonen,
Veroudrend, moet het eens vergaan.
Den stervling naakt een eind van 't zwoegen,
Van spitten, dijken, zaaien, ploegen:
Een nieuwe wereld breekt ons aan.

1827.

(Uit: *Nieuwe Oprakeling.*)

ROLANDS-ECK AAN DEN RHIJN.

Quanti casus humana rotant!
OVIDIUS.

Wie heeft bij 't woeste Tijdgewoel
Nog tranen over voor 't gevoel?
Wiens menschlijk harte neemt nog deel
In 't somber filomeel-
gekweel,
Wanneer ze in wangestemde maat
Den schorren toon van wanhoop slaat?
Die kome en hoor naar 't stroeve lied
Dat uit getroffen boezem schiet.

o Roland, Roland! strijdbre held!
Waar toefde ge, als van 't Oorlogsveld
Het wild gerucht (te vroeg geloofd,)
»Dat Roland, met het hoofd
»Gekloofd,
»In bloed en lijken nederzonk,"
Het stille Bonn met rouw doorklonk,
En 't teeder hart aan stukken reet,
Dat ge eerst de liefde kennen deedt!

De schoone hoort —! zij schreit niet, neen;
Haar oog verstart, haar borst wordt steen;
Beweging, kleur, en adem vlucht:
Geen traan ontrolt, geen zucht
Zoekt lucht;

Haar hart verstijft; — maar 't stokkend bloed
Herneemt zijn prikkel, ze is behoed.
Zij grijpt den sluier, hijgt naar 't graf,
En zweert gevoel en wereld af.

Ach, pas verhult haar 't Nonnenkleed,
Pas zwoer zij d' onherroepbren eed,
Als 't blij gejuich ten bergtop klom
Met zang en zeegrijk trom-
gebrom,
En Roland, aan de spits vooruit,
Naar 't weerzien brandend van zijn bruid,
Zich blinkende opdeed van omhoog
Aan 't op den trein gevestigd oog.

Ach! had voor 't ingaan van den nacht
Het gistren hem teruggebracht,
Hoe waar de wederzijdsche gloed
In weerziens hemelzoet
Geboet!
Hoe had hij haar in d' arm geklemd,
(Haar, tot zijn eenig heil bestemd!)
Hoe, zij zich in dien arm gestort,
Die naar haar uitgeslingerd wordt!

Hoe, zich aan 's jonglings hart gedrukt,
Hem boven 't menschlijk weggerukt!
Zij, wie hem 't jammer van één nacht,
Door geene menschenmacht
Verzacht,
En vruchtloos levenslang betreurd,
Nu eeuwig aan dien arm ontscheurt,
En niets dan 's werelds jongste dag
In de Englenvreugd hergeven mag!

Zij hoort het, snikt, en leeft niet meer;
En Roland zijgt in wanhoop neer.
Versteenend houdt hij 't strak gezicht
Op 't donkre Kloostersticht
Gericht,
En blijft als wortlend aan den grond
Waar zij haar wijk- en grafplaats vond.
Die plek is dierbaar aan zijn hart;
Zij tergt, en voedt, en zalft zijn smart.

In 't eind, hij vest een woning daar,
En wordt er stillen troost gewaar.
Daar, dunkt hem, ademt hij een lucht
Met zijn Geliefdes zucht
Bevrucht;
Daar murmelt om zijn legersteê
De zoete naklank van haar beê;
Daar voelt hij bij de vlijm der smart,
Haar troost hem stroomen door het hart.

Nog heft zijn slot den grauwen trans
En vangt den vroegen morgenglans,
En tuigt van 't voorwerp van mijn lied
Aan 's grijzen Rhijnstrooms vliet-
gebied,
En roept den naam van Roland uit,
Die rollende op de bergrots stuit,
En de Echo stort elk teeder hart
Een huivring in van sombre smart.

1825.

(Uit: *Oprakeling.*)

OUDE RHIJNWIJN.

o Nata mecum —
Tu spem reducis mentibus anxiis.
HORATIUS.

Ga heen, mijn tijdgenoot, ga heen,
Wien, met mij t' eener Herfst geboren,
In zestig jaar geen zon bescheen!
Thans moogt ge in 't heldre daglicht gloren,
En vonklen in het kristallijn;
Gij, kweekling van den grijzen Rhijn,
Die 't hoofd omkranst met wingerdbladen
Uw bezie toeknikte, onder 't baden
Van 't door hem bloeiend Bacharach,
Waar hij uw trossen rijpen zag
En 't heuvlig wijndal kwam begroeten,
Om met des Moezels stroom vermengd,
In Nederland den schoot te ontmoeten
Waar hij zijn waterschatting brengt.

Gij, kostlijk levenaâmend vocht,
En kruik, door zulk een sleep van jaren
Als over u verdwijnen mocht,
In duistren nacht het oog ontvaren;
Kom, rukken wij te dezer stond
Het breidlend zegel van uw mond,
En help mij een der dierbre plichten
Van 't teergevoelend hart verrichten.
Ga, ruim uw donkre kerkerkluis;
Maar niet om onder 't woest gebruis
Een dartlen vreugdedisch te deelen
Bij zang en dans, gejuich of twist,
En dolheids hoofdrol mee te spelen,
Als hart en brein onstuimig gist.

Niet, om geheimen, best verheeld,
Aan 't argelooze hart te onttrekken;
Of, daar ge een weeke zenuw streelt,
Een hart tot wulpschen lust te wekken;

Den teedren lieven schaamteblos
Te wisselen voor een haatlijk ros
Op de opgezette maagdenkaken
Tot zedigheid- en eerverzaken,
En d'eerbren zachten liefdelonk
Te ontsteken met een Helsche vonk;
De rust der onschuld uit te roeien
Van uit een onbesmette borst;
En boezems lavingloos te schroeien
Door 't hart nog onbekenden dorst.

Eens Kato's schedel suizeboll'
Van 't ziedend sap der muskadellen,
Jaag tucht en zedige ernst op hol
Daar slaap- en voorhoofdsaadren zwellen!
Ja, volge op 't Filosoofsch banket
Een Sokrates den dartlen tred
Van schaamtelooze dansgebaren,
Gelokt door 't hupplen van de snaren!
Waad' Rome met ontbloote leên
Door golven druivennectar heen!
Gij zult mijn vloer niet overplassen;
Mij zijt gij tot een beter doel
Aan de eedle kronkelrank gewassen,
Dan hoofdbedwelmend mondgespoel.

Neen, trek naar feest noch vreugdgedruis,
Naar tafellied noch bekerklanken;
Maar wandel stil naar 't eenzaam huis
Aan 't ziekbed van een zwakken kranken.
Stort daar, in 't midden van de smart,
Een druppel moeds in 't lijdend hart
Van stervens-onmacht diep bezweken,
En moge er hemeldauw bij leken!
Wek hoop, verkwikking, leven, op;
Stroom balsemkracht uit elken drop;
Ontspan den band der angstbeklemming,
En hef des lijders ziel tot God!
Ziedaar, o kruikje, uw bestemming;
Ziedaar voor mij het wijngenot!
1816.

(Uit: *Navonkelingen.*)

OP EEN ROOSJE.

Wat laat ge, lief Roosje met doornen omspitst,
Het hoofd, als bevreesd, op het stengeltje hangen,
Terwijl u de dauw van den morgen verfrischt,
Tot parels gedrupt op uw blozende wangen.
Die dorens toch schrikken het Bijtje niet af,
Maar 't vindt in uw boezem zijn lustbed en graf:
Die parels beschamen èn tulband èn kroon,
Maar spreiden noch weelde noch hartzeer ten (toon,
Doch lokken den Zefir in 't dartelend zwerven,
In 't kusje der liefde bezwijmend te sterven.
1829.

(Uit: *Nieuwe vermaking.*)

DE MENSCH.

Audax Iapeti genus —
Horatius.

Wie bestijgt die blauwe bergen
Op dat houten waterpaard,
Met een brieschend zweet omstoven,
En ontplooit den krijgsstandaard?
'k Zie hem worstlen met de golven,
Duiken, rijzen, beurt aan beurt;
't Onweer om zijn hoofd vergaderd;
De afgrond onder hem gescheurd.
Ja, daar splijt zij, spert zich open!
'k Zie het spalken van haar muil!
'k Hoor haar ingewanden rommelen
Met afgrijslijk doodsgehuil!
Hemel! een der stervelingen
Waagt zich op dat deinend pad,
Waar èn lucht- èn donderstorting
Mengelt met het stortend nat?
Ja, hij spot met lucht en baren,
Tuimelt op 't gevleugeld ros,
Van de moederkust der aarde
Op eene andre Wereld los.
Vruchtloos heeft Natuur het Westen
Door 't onmeetbre pekelveld
Van dit aardrijk afgesneden,
En met storm en nacht omkneld.
Hij doorbreekt dat vaste bolwerk,
Holt door 't matelooze ruim,
Barst door nacht en stormen henen,
Overdekt met zeegrijk schuim!

Dacht gij 't timmer, gij vermetele,
Die u 't eerst bij stillen stroom,
Op de holle schors dorst zeetlen,
Van een omgeworpen boom;
Daar uw broeders, aan den oever
In de zielsverbazing stom,
U de vlakte zagen klieven
Van de gladde waterkom,
En de roeispaan in uw handen

Klaatrend door het spieglend nat,
Van de zonnevonken gloeien
Aan de blauwe kil ontspat?
Dacht gij 't, dat na weinige eeuwen,
Voortgerukt in bloed en wee,
't Nakroost zich op 't spoor der meeuwen
Wagen zou aan volle zee?
De ijselijke kloof doorwaden
Van de grondelooze kolk,
En haar overkant bezoeken
Naar een nieuwgeboren volk?
Daar hun vreemde donders voeren,
's Hemels tuighuis nagebootst,
En — den dood in de aders drinken,
Waar een andre middag roost?

Neen, gij dacht het niet, onnooslen;
Maar het rustloos menschenbroed
Boort door allen weerstand henen,
Opgezweept door 't bruisend bloed.
Ach! hoe zalig zou het wezen
Bij zijn akker, bij zijn disch!
Bij dien zegen van het leven,
Waar de Hemel mild mee is!
Maar helaas! ontvlamd in de aderen
Van een roekelooze zucht,
Grijpt het immer wijd en wijder,
Tart het afgrond, zee, en lucht.
Weinig was het, fiere rossen,
Woeste stieren, fel en wreed,
Onder 't zware juk te prangen,
En te maaien van hun zweet.
Weinig, 't ademtogend leven [1]
Zich te maken tot zijn prooi;
Aller spieren, tot zijn voedsel;
Aller deksel, tot zijn tooi!
Winden spant men in gareelen,
Dampen dwingt men in zijn band,
Tot zijn dienaars en gespelen,
Leidt en ment ze met de hand,
Hoofd- bij hoofdstof moog zich belgen;
Dat zij bruise, woel', of kook!
's Aardrijks rotsen leert men vloeien,
Ja, verdwijnen in den rook.
Vorst der aarde, hoe verheven
Praalt gij in dit lustgenot!
Alles knielt voor uwe wenken;
Alles buigt voor uw gebod! —
Wil! de bosschen worden meren:
Zeeën worden dorre grond,
De afstand krimpt, de starren naderen;
Vuur en water treedt in bond.
Steen krijgt leven door den beitel;
Linnen ademt door 't penseel;
Dieren-ingewand leert zingen;
Bergen rijzen door 't truweel.
Durf! de Boschleeuw slaat zijne oogen,
Duikend, neder voor uw blik;
En uw stem ontzet den arend,
Slaat de boschhyeen met schrik.
't Weerloos pluimdier zoekt bescherming
Aan uw boezem, op uw dak;
En het dankt u in zijn zangen
Van den groenen lindetak.
Spreek! de Winter strooit u rozen;
Zomer staat met ijs omschorst;
En der Lente muskadellen
Dauwen laving voor uw dorst.
Woestenijen worden beemden,
Paradijzen, wildernis;
Vlieten waatren dorre heiden,
Steigren op der bergen spits.
't Vuur des bliksems rukt gij neder,
Uit het dondertelend zwerk;
Achterhaalt komeet en dwaalster,
En beteekent hem zijn perk.
Waarom, trotschaard, zoo vermetel,
Die wat om u is, gebiedt!
Waarom, schrandere aldoordringer,
Kent ge dan u zelven niet?
Waarom zijt gij prooi van driften
Die gij zelf niet onderscheidt?
Waarom, ja, gij God op aarde,
Zijt gij louter nietigheid?

1823.

(Uit: *Krekelzangen.*)

[1] 't Dierenrijk.

KLEEDING.

> En de Heere God maakte Adam en zijnen wijve rokken van veilen en kleedde hen.
> GENES. III, 21.

De misdaad was gepleegd, het proefgebod ver-
(broken,
En 't vonnis van de wraak werd dondrend uitge-
(sproken;
Het aardrijk sidderde, en de hemel schokte uiteen.
Maar Heilgenade en Zoen klonk door de vloek-
(spraak heen;
En hoop, en zekerheid, en teedre dankontroering,
Doorwemelde de borst van de offers der vervoering,
En gaf voor Wanhoops storm de kalmte plaats in
('t hart.

Doch welk een toestand, ach! wat ijslijkheid van (smart!
Het zalig Eden was verbeurd; zijn zaligheden
Verdwenen voor de schuld: het misdrijf kent geen (Eden,
Maar wroeging, zelfverwijt, en scheuring van 't (gemoed,
Waar alle heil bij welkt. De ontbrande zonne- (gloed,
De stormwind, over de aard in 't luchtruim losge- (broken,
Moest bloed en aders nu verstijven doen, dan (koken;
En 't lichaam, in één uur den Dood ter prooi be- (reid,
Had d' eersten scheppingsbloei schaamvallig af- (geleid.
Geen zachte nevel meer omsluierde 't voor de (oogen,
(Onsmetlijke Englenwaas', met de onschuld uit- (getogen!)
De vloeistof waar zich ziel en Godlijk lijfgewrocht
In uitbreidde, en zich zelf als mededeelen mocht,
Amoom en balsem aâmde en om zich heen deed (vloeien,
En 't leven van zijn borst de schepping door deed (gloeien;
Die heerschappij verkondde en alles weerstand (bood
Wat slooping dreigen mocht of toegang tot den (dood.
Die borst en ingewand van ziekte en smet be- (waarde,
En de angelspits der pijn (het erfdeel van deze (aarde);
Den invloed van de Hel terugstiet en voorkwam;
Uitschittrende als een licht, omruischende als de (vlam.
Dat ondoordringbre kleed omgolfde thans hun (leden
Niet meer. De schaamte alleen sloeg de oogen (naar beneden,
En dekte 't voorhoofd met een blozing van 't ge- (laat,
Nog overblijfsel van der onschuld heilgewaad!
o Welk een toestand thans! Naar woesten grond (gedreven,
Aan 't onherbergzaam zand zijn zweet, zijn bloed (te geven;
Door Zomers gloênde toorts, door Winters scher- (pen tand,
Door noodweer, killen nacht, vijandig aangerand,
En wijd en zijd bestookt van de onopnoembre (benden
Van weeën (nooit beproefd, en ach! niet af te (wenden,)
Op 't onbeschutte lijf, zoo teeder! — o Mijn God,
Heb deernis met den mensch in 't onverduurlijkst (lot!

God had die. Ja, Hij zag de menschheid diep (gebogen;
Onmachtig 't door te staan, Zijn weldoend Alver- (mogen
Trad toe, in 't bliksemvuur. Ziet op, gedoemde (twee:
Het brengt vertroosting, 't brengt verzachting aan (uw wee.
Twee lammren dwalen rond, en hupplen voor uw (voeten,
Als wilden ze in zijn val hun meester nog begroeten.
Onnooslen! ja met recht: hij is, hij bleef uw (Vorst,
Al waggelt bij zijn kroon de schedel, die haar (torscht.
Wat koomt ge? — uw bloed, u zelf hem offren, (teedre lammeren?
Ja, gij zult de eerste zijn die deelen in zijn jam- (meren.
Gods bliksem sist, ontbrandt, dat heel de schep- ping beeft,
Doorsplijt de dunne lucht die alles samenkleeft,
En treft den tweeling. Huid en ingewanden kraken
En scheuren. Hart en long, en vet, en spieren (blaken,
Door 't hemelvuur ontvlamd; en de afgeschilde (vacht
Wordt, opgeheven, 't paar ten dekseltoegebracht.
Één oogwenk trof, en slachtte, en voerde voor (hunne oogen
Het kleed den stervling toe, het offer naar den (hoogen,
En Adam hangt den rok in dankbre ontzetting om;
En heiligt aan zijn God het vleesch ten eigendom.

Van daar die Kleeding dan, die schaamte en (naaktheid dekte,
Maar hoogmoeds weeldrigheid in 't eind ten speel- (tuig strekte,
En nieuwen afval wrocht, verdubbeld slag op (slag,
En nieuwen vloek verdong van Gods getergd (gezag!
Van daar dat Offer, dat, op duizenden altaren
Geblaakt, aan eeuw bij eeuw Gods weldaad moest (verklaren,
De erkentnis in de borst vernieuwen aan 't Heelal,
Voor de eerste wonderdaad, bewezen na den val!

Dat offer, dat helaas! door d' eersten plicht ont-
(stoken,
Voor Ongoôn in de lucht, de Hel ter eer', zou
(rooken,
En, geene erkentnis meer van 's Hoogsten opper-
(macht,
Hun bloeddorst hulde deed met dartelende pracht!

Wat zijn we, o Hemel? wij, gevallen Adams-
(loten,
Van uit zijn heerlijkheid, zijn paradijs, verstooten,
En louter leed, behoefte! — Ontleende lammren-
(dos
Is geen verneedring meer; werd voorwerp van
(zijn trots!
Zijn naaktheid schaamde zich — Gij, schaamt u,
(schaamteloozen,
Geen naaktheid, 't dartel kleed, de omhulling doe
(u blozen,
Waarin ge uw onmacht, uw afhanklijkheid ver-
(bergt,
En de Almacht in haar gift, uit gruwbren hoog-
(moed tergt.
Wat plondert ge en verwoest, brooddronken en
(vermetel,
De schepping als Tyran, in vleiend zelfgeketel,
Gedierte, en worm, en plant, ten hoon van God
(misbruikt?
Hij leeft, die, als Hij 't wil, de Dwingelanden
(fnuikt.
Geef de Almacht eer, en leer, met weldaân over-
(laden,
Uw' Leenheer en uw' God zijn Leen verheerge-
(waden!
Helaas! hoe ver verdoold, vervallen jammer-
(wicht;
Waar blijft de hulde en trouw en manschap, Hem
(verplicht?
Wat schaamt ge u Zijn banier, en onder haar te
(strijden,
Ondankbre, waar ge uw bloed, uw leven aan moest
(wijden?
Wat aarzelt ge? Of veeleer, wat werpt uw trot-
(sche kop
Zich zelf met dollen zin als Opperleenheer op?
Wat matigt ge u Zijne eer, Zijne onmiskenbre
(rechten,
In onbesuisdheid aan, en durft Hem stout be-
(vechten;
Ja, keert zijn weldaân zelf, afhankelijk stof-
(gebroed,
Als wapens, tegen Hem die u verzorgt en hoedt? —
o Kleed van heiligheid, uit kracht der ziel ge-
(sproten,
Die kracht en heerschappij, die Godheid houdt
(besloten,
Het reedlijk schepsel met den adem van Gods
(geest
Bij 't vormen meegedeeld der Godgelijke leest!
Ach! waar hervinden we u? Hoe wil dees naakt-
(heid enden,
Die, als zij 't wormgespin zich slingerde om de
(lenden,
Of in 't bekrompen kleed van vos en marter knelt,
Zich toejuicht, als in rang en zaligheid hersteld?
Waar blijft het oogenblik, dat deze onthulde leden
Met al de ontleende stof in 't voetstof moet ver-
(treden,
Om, in herwonnen kracht verheerlijkt opgestaan,
Opnieuw in 't kleed van licht de wieken uit te
(slaan!
Waar blijft het? — Tijden spoedt! rukt aan, ver-
(wijlende uren!
En gij, versnelt uw loop, gij 's hemels flonker-
(vuren,
Die, wentlende om ons hoofd, de tijden merkt
(en drijft,
En de eeuwen, 't zij met bloed of vloeiend goud,
(beschrijft!
Ja, spoedt! Een nieuw verschiet gaat open.
(Wereldvolken,
De Godheid keert op de aard. Hij nadert op de
(wolken,
De Rechter, Koning, en Verlosser van deze aard!
Verloren Onschuld keert, en wenkt ons hemelwaart.
Triomf! wij zijn ons zelf, wij zijn Gods liefde
(weder!
Hij zelf, Hij kwam in 't vleesch, in bloed en tra-
(nen, neder;
Thans daalt hij, God en Vorst, met d' alontzag-
(bren staf!
Kom, Heiland! Heiland, kom, — en gij, mijn zang,
(breek af.

1820.

(Uit: *Zedelijke gispingen.*)

RIJKDOM.

Wees rijk! Potozi's zilverraderen
Met Peru's goud, Golkonda's schat,
En al wat Indus' arm omvat,
Is 't vruchtloos in uw schoot te gaderen,
Bij 't geen de drokbebouwde zee
Op vloten aanvoert, ree' aan ree',
Of zwelgt in vratige ingewanden:

't Verheert de kille doodvrees niet,
Noch weert, als 't wreede Lot gebiedt,
't Verdelgingsspook, ons aan te randen.
Weg, ijdle schatten! valsch bezit,
Waarnaar zich 't woelend hart verhit! —
Gelukkiger, de woeste Geten
Die, zwervende op hun Wagenstad,
't Onmeetlijk Noord hun korenschat,
En 's aardrijks kreits hun woonplaats heeten!
Daar wroet, noch brengt men 't leven door
In de eenmaal opgeploegde voor,
Maar wisselt oogst en grondbetelen;
En jaar voor jaar, gaat de eigendom
Van hoofd tot hoofd, als reiende, om,
Dat elk in 't zelfde lot moog deelen.
Daar steekt het moederlooze wicht
Geen snoode stiefmoêr in 't gezicht,
Noch vreest den beker uit haar handen:
Daar trotst geen vrouw, op bruidschat fier,
Den zwakken man in 't huisbestier,
Noch schendt den heiligste aller banden.
Een hart, met oudrendeugd vervuld
Die d' aanblik zelfs geens vreemden duldt,
En kuischheids onverbreekbre wetten,
Ziedaar de bruidschat dien zij brengt,
En waar zij 't schuldig bloed voor plengt,
Zoo ze ooit de reinheid mocht besmetten! —
Wie is hij, die d' ontbonden moord
En burgertweedracht wenscht gesmoord,
En 't volk ten vader wil verstrekken?
Die toom' d' ontzinden overmoed,
En 't Nakroost zal, door hem behoed,
Zijne asch met zeegning overdekken.
Verstorven deugden doet men recht;
Aan levende is de haat gehecht,
Door dollen Nijd in 't hart ontstoken.
Helaas! waartoe elk droef beklag,
Ontbreekt de teugel aan 't gezag,
En wordt het misdrijf niet gewroken!
Wat baten Wetten zonder kracht
Wen zedeloosheid haar veracht! —
Geen sneeuwvlokkorst, geen zonnebranden
Schrikt de onverzade Hebzucht af;
Men streeft door 't opgesparde graf,
En slaat de woeste zee in banden.
Geen armoe (thans de wreedste smaad!)
Die alles doet en ondergaat,
Zal 't steile pad der deugd bewaren:
Zij vliegt, ten spijt van wet en plicht,
De Godheid zelve in 't aangezicht,
Om 't alvermogend goud te garen.
Kom! plaatsen wij 't onnut metaal,
Gesteente, en al dien schitterpraal,
Bij d' oorlogsroof van vroeger tijden; [1]
En laten wij 't verleidend tuig
Met daverend triomfgejuich,
Ten tempelschat, den Godheên wijden!
Of liever, werpen we al dien buit,
Dien wortel waar 't verderf uit spruit,
Blijmoedig in den schoot der golven,
Indien ons 't hart waarachtig wroegt,
En onder 't wicht des jammers zwoegt,
Waarin we ons redloos zien bedolven!
Vergeefs is 't, blad of rank besnoeid: —
De kiem van 't kwaad moet uitgeroeid
In 't voedsel der begeerlijkheden; —
Een andere, een gestrenger tucht,
Bezielen met een zuivrer zucht,
En 't laf verweekt gemoed herkneden.
De jeugd, de hoop van 't vaderland,
Is voor geen arbeid meer bestand,
Noch durft het moedig ros bestijgen;
Maar siddert, waar m' in 't vrije veld
Den jachtstoet op de hielen snelt,
Om manlijk naar zijn aâm te hijgen;
Doch waakt, volleerd in vreemden vond,
Den nacht bij kaart en teerling rond,
Ten trots der krachtigste verboden,
Terwijl de vader schatten wint
Door 't plondren van zijn boezemvrind
En 't schaamtloos tergen van de Goden;
Om erfgoed, dat geen Nageslacht,
Geen dankbaar kroost, tot meester wacht,
Maar vreemden die zijn naam vervloeken.
Ach! groei 't bezit met zorg en pijn,
't Zal altijd iets te weinig zijn,
En de uitkomst is, naar meer te zoeken.

1820.

[1] Men zie van deze schitterpraal en oorlogsroof in het Romeinsche Kapitool, Silius Italicus, I. vs. 617–629.

(Uit: *Sprokkelingen.*)

DE SCHOONSTE LUSTHOF.

Wat 's de liefelijkste Gaarde
In den omvang van heel de aarde?
Wat de schoonste vreugdenhof,
Duikende in zijn lommerlof?
Waar het zielverrukkendst Eden
Van den Hemel afgebeden,
't Geen nooit Lustbeemd overtrof?

't Is niet waar de frissche roos,
Waar de blozende abrikoos,
Geuren strooit of kleuren mengelt;

Waar de wijnstok tros aan tros
In den dichten bladerdos
Met den zachten appelblos
Aan granaat en vijgen strengelt.
't Is waar 't zachte huwlijksbed,
Van den twistrook onbesmet,
Vruchtbaar in geliefde loten
Uit de reinste Min gesproten,
Van zijn ranken is omzet.
In dien Lusthof bloeit de Vreugd
In omarming van de Deugd,
Strooit heur zilvren bloesembladen
Op met thijm gevloerde paden,
Wasemt heil en wellust uit;
Lacht de nieuw ontknopte spruit,
Speelt en springt en tiert en dartelt
Van den maagdenpalm omsparteld,
En, met lieflijk geitenblad
Majolein en epp' doorvat,
Die zich met vereende vlechten
In heur slingring samenhechten;
Buigt en klemt zich om den tronk
Die haar uit zijn wortel teelde,
Wien de reine Bron van weelde
Frissche levenssappen schonk.
Daar, daar dauwt des Hemels zegen,
Daar laaft koele zomerregen,
Koestert stralend zonnevuur,
Juicht de lachende Natuur
In heur rozenkoets gelegen,
Stooft des Zefirs zoele zucht;
En de traaggerijpte vrucht
Ademt, wie haar nadert, tegen
Met verkwikkende amberlucht.

Daar is 't stormen onbekend
Dat het woeste Noorden zendt;
Daar de gure najaarsvlagen
Bij het krimpen van de dagen.
Daar, in spijt van 't jaarseizoen,
Is de bloemgaard eeuwig groen;
Daar, uit nooit ontblaârde struiken
En vernieuwde plant bij plant,
Anemoon en amarant
Bij de grasviool ontluiken,
En de krokus en narcis
't Veldkleed tot schakeering is,
En de winterviolieren
Om de hulst en taxis zwieren.
Ja, als sneeuw en hageljacht
De akkers met heur last bevracht,
Heft het geurig bloemgemengel
't Blinkend hoofd op fieren stengel,
En belacht het bijster weer,
Schoon het stammen ploft ter neer.
Ja, wanneer de Wintervlokken
Hechten op verdunde lokken,
Lacht de Lente nog in 't oog,
Altijd vroolijk, altijd droog;
Schittrend van geen dartle lonken
Maar van teedre vreugdevonken
Die het dankbaar hart ontsteekt,
Van een hemeldauw doorweekt,
En van hooger Geest doorwemeld
Die geheel de ziel verhemelt,
En, als de Afscheids-Engel wenkt,
Voor de hier geteelde vruchten,
Hier genoten zielsgenuchten,
's Levens gulden appel schenkt.

1824.

(Uit: *Rotsgalmen.*)

WELDADIGHEID.

Parcentes ego dexteras
Odi, sparge! —
HORATIUS.

Geef, Christen, zoo gij geeft, en leen;
Maar zonder uitzicht, weer te ontvangen;
Noch werp een strik om andren heen,
Ten einde, van u af te hangen.

't Is God, die door uw naasten vraagt;
Van Hem hebt gij 't te leen verkregen.
Rampzalig, die hier 't weigren waagt!
't Is diefstal jegens de Almacht plegen.

Verkregen hebt gij 't — tot wat doel?
Om lust of dartelheid te vieren?
Neen; om 't met Christlijk zielsgevoel
Te meerdren door een wijs bestieren.

Te meerdren; maar door woeker niet,
Of 't in een schatkist saam te hoopen;
Maar, om als reine watervliet,
Waar 't vruchtbaar zijn mag, rond te loopen:

Dat de akker, dorstende of gedord,
Gedrenkt, gelaafd worde, en begoten;
De hemelzegen uitgestort,
Dat hartedank worde uitgeschoten.

Neen, Christen; hebt ge, wijs niet af! —
Ook hongrend, van het brood te deelen
Dat God tot uw verzading gaf,
Kan meer dan 't zelfgenieten streelen.

Gezegend, dubbel, is de beet,
U zelv' genomen van de lippen:
Gezegender 't verdeelde kleed,
Dan zevendubble mantelslippen.

God geeft den gever. Die bemint,
Oogst liefde van zijn Hemelvader.
Ook de armoê kleedt zijn troetelkind,
En wee den rijker noodversmader!

Ja, wee die zamelt en niet zaait!
Zijn graan zal in de schuur verderven;
En, als de Winterstormwind waait,
Hij zal veracht, verlaten sterven.

Maar zalig, die zijn akker bouwt,
En de armoê aren gunt te lezen!
Zijn schuur, vervuld van 't groeiend goud,
Zal van omhoog gezegend wezen.

Hij vreez' geen prang van hongersnood,
Schoon wolk en jaargetijde liegen,
Het zaad verstikke in 's aardrijks schoot,
En 't veld zijn arbeid moog bedriegen.

God spijst hem uit Zijn voorraadschat;
Gods schuren toch zijn nimmer ledig;
En, kronkelde ook zijn levenspad,
Zijn eind is opgewekt en vredig.

Dan nijgt hij 't hoofd in God getroost,
Van krachten, niet van moed, bezweken;
Gerust voor 't hem gelijkend kroost
Dat God geen nooddruft laat ontbreken.

1824.

(Uit: *De voet in 't graf.*)

VADERLIJKE LES.

(SPREUKEN XXIII: 22 — XXIV: 22).

Mijn zoon, geef me aandacht, hoor uwe Ouderen!
Van hen is 't dat gij 't licht ontvingt;
Hun drukt uw welzijn op de schouderen,
Voor u is 't dat hun 't hart ontspringt.
Koop Waarheid, 't eenig goed op aarde;
Koop Wijsheid, ze is het eenig heil;
Geen prijs haalt immer bij haar waarde,
Al waar ze slechts voor 't leven veil.
o Wel hem, wien 't het hart mag streelen
Dat hij een zoon ten leven won!
Wel haar, die 't vocht hem toe mocht deelen
Uit de onvervalschte Moederbron!
o Hoogste gaaf van 's Hemels zegen,
Zoo 's Hoogsten zegen u omzweeft!
Ja zalig die hem heeft verkregen,
En dankbaar in zijn afkomst leeft!
Mijn zoon, geef 't hart aan uwen Vader,
En hou zijn wegen steeds in 't oog,
Opdat uw hand den schat vergader'
Waar mot noch roest aan knagen moog.
Heb afkeer van 't aanhalend vleien
Van die op uw verderving loert.
Rampzalig, die haar list beschreien!
Wie 't lokaas van den plicht vervoert!
Ach mocht ge nooit die snoeren kennen
Die 't hart omstrikken door 't gezicht,
En blindlings in de gracht doen rennen,
Met kunst verdekt voor 't argloos wicht!
Schuw 't toovervuur van dartle lonken;
't Bedwelmt, en blakert, en verteert;
En 't hart, verhit en zwijmeldronken,
Wordt God en plichten afgekeerd.
Bij wien is weedom, jammerklagen;
Bij wien 't in twist gestorte bloed?
Bij wien 't onrustig boezemknagen,
Dat de oogen uitbarst in hun gloed?
Bij hen, die bij den wijn vernachten;
Wier vreugde, dartele ontucht is,
Waar ze altijd naar genieting smachten,
En nooit beproeven dan 't gemis.
o Zie den wijn in 't glas niet schijnen
Wanneer hij opschuimt in 't bokaal,
Al flikkert hij als puikrobijnen
En spreidt zijn geuren door de zaal.
Men zwelgt hem; ach! hij puilt door de aders;
Het hart gevoelt zijn slangenbeet.
Hij draagt het gif des Aartsverraders,
Die 't eeuwig heil verbeuren deed.
Hij blindt ons 't oog, verstikt ons 't harte,
Wekt moord en ontucht, en verdwaast:
Ontsluit ons d' afgrond aller smarte;
En wee u, heeft hij uitgeraasd!
Gij zult als middenin de baren,
Ja, knikkende op den top der mast,
Gevoelloos over d' afgrond varen,
Door diepe sluimering verrast.
'k Ben krank, dus zegt ge bij 't ontwaken,
'k Voel me als gebrijzeld en verminkt;
Maar telkens weer naar 't heulsap haken,
Totdat ge u dood en armoê drinkt.
o Wacht u! moge u God behoeden!
De Hel is in dien kroes vervat,
De vreugd des wijns is reedloos woeden;
Haar vuurvonk vlamt in 't flonkrend nat.
Benijd geen boozen om hun weelde;

Ja, houd u van hun tafel af:
Een hart dat niet dan laster teelde,
Daagt de Almacht tergend tot hun straf.
Verwoesting ademt van hun lippen;
In Wijsheid slechts is vreugdgenot,
En 't geen den boozen moet ontglippen,
Vloeit, die haar aanhangt, toe van God.
Aan Wijsheid hangt het goed vergaderen;
In Wijsheid is ontoombre kracht.
Door haar bestaan der Volken vaderen,
Door haar der Helden wapenmacht.
Verr' zweeft zij boven 't oog des dwazen;
Zijn moed zinkt neer, zijn tong verstijft,
Terwijl van 't opgezwollen blazen
Geen enkle luchtbel overblijft.
Wat zouden zij een Staat bestieren,
Of 't recht, met rammlend windgeklap?
Hun moed bestaat in ijdel tieren;
In zelfwaan al hun wetenschap.
Hun arglist doelt slechts op verslinden;
't Is onrecht wat ze in 't hart bedenkt.
Verachting, vloek, zal ze ondervinden,
De boosheid, die de oprechten krenkt.
Wees needrig, Gij! leer 't leed verdragen;
En hoop van uw vermogen niets;
Maar red benauwden uit hun plagen
Bij de overstelping des verdriets.
Sluit de oogen niet voor 's naasten lijden,
Verzuim geen redden waar gij 't moogt.
't Is God aan Wien ge u toe moet wijden,
Die beide wil en daad beoogt.
Zou 't Hem, die 't hart doorpeilt, ontslippen
Wat zucht dat vlottend hart beweeg';
Hij, hulde aanvaarden van de lippen,
Zoo hart en wandel voor Hem zweeg?
o Moogt gij 't zoet dier honig smaken,
Die Wijsheid in de harten stort;
En blijv' Gods Engel voor u waken,
Opdat gij haar niet ontrouw wordt!
Ja, snoodaards, ja gij moogt vrij woeden
En spreiden de eenvoud strikken uit;
God zal ze in 't struiklen nog behoeden;
Gij — valt aan 't wis verderf ten buit,
Steeds meer en meer in 't kwaad verwikkeld.
Doch gij, mijn kind, geef leerzaam acht,
Zoo wraakzucht ooit uw boezem prikkelt,
Of 't hart in u hun val belacht!
God ziet het, Hij, de Hartdoorgronder;
Hij, zoo barmhartig als gerecht:
o Spot niet met Zijn hemeldonder,
Wiens Gramschap zich aan wraaklust hecht,
Hij leeft, die 't ongelijk zal wreken,
Beveel het Hem die alles richt;
Maar beve om 's vijands val te smeeken,
Wiens hart zich zelf van schuld beticht!
Nooit worde 't uw van nijd beslopen
Indien 't den booze wel gelukt.
Vergeefs zou hij vergelding hopen;
Ontijdig wordt hij weggerukt.
Zijn lampje flikkere onder 't kraken,
Die flikkring heeft slechts valschen lust;
De Doodgeest spant zijn holle kaken,
En 't weemlend licht is uitgebluscht.
Mijn Zoon, vrees God, en eer den Koning!
Span met geen Staatberoerders aan:
Zij oogsten 't Jammer tot belooning,
En wie hen aanhangt, zal vergaan.
Wees wijs, mijn Zoon, verblijd uw Vader,
Dat, wen hij hoon verduren moet,
Gij 't antwoord zijn moogt aan den smader,
En mij, wat me alle smart verzoet!

1823.

(Uit: *Rotsgalmen.*)

OUDERENWENSCHEN.

At o! funesti ne sim tibi muneris auctor.
Nate! [1]

OVID.

Kan 't vreemd zijn, zoo een mensch zijn lot on-
(draaglijk vindt?
De vloek vervolgt hem steeds, hij werd verwenscht
(als kind: [2]
Zijne Ouders aan zijn wieg, en 't onbescheid van
(Magen,
Verwekten als om strijd een oceaan van plagen,
Die voorzorg of beleid niet afkeert of verhoedt.
Herinn'ren we ons, wat wensch, en wat verwen-
(sching doet!
Getuige, zooveel volks, in diepen slaap gevallen,
Dat eeuwen slapen moet met vestingen en wallen,
Met huis- en akkervee, en eerder niet ontwaakt,
Dan de afgepaste tijd die tooverbanden slaakt;
Het zij een jonge Prins, e x p r e s daartoe geboren,
De stad of burcht ontdekke en in heur rust komt
(storen,
Of de overdierbre ring, door Salomon bewrocht,
De hooger Macht bewijze, aan 't heilig schrift ver-
(knocht.
Herinn'ren we ons dat tal van heel of half ver-
(steenden,
Die d' uitgesproken vloek, eeuw in, eeuw uit be-
(weenden,
Daar ze, onbeweeglijk op hun zitplaats, in hun bed,
Den dag verbeidden, die hun jamm'ren palen zett'.

Wat zwijge ik van een woord, gramstorig uitge-
(sproken,
Dat mes of schaar bestemde om van een bloed te
(rooken,
Onschuldig, maar gehaat! Heel de Ooster-letter-
(schat
Toont, welk een wonderkracht het wenschen in
(zich vat [3].

Gij lacht om zulk een taal, mijn vrienden. Maar
(dit jokken
Houdt waarheên, waarheên in, die teedre boe-
(zems schokken.
Ja, vaak verhoort ons God een bee van roekloosheid:
Vaak schenkt Hij 's harten wensch, om duur te
(zijn beschreid;
En vloek- of zegenspraak is meer dan ijdle gal-
(men [4],
Dan speeltuig voor den wind die ombruist door
(de halmen.
En wee hem, die God tergt door grimmig wraak-
(gebed,
Dat dikwijls, bij dien 't treft, den vloeker zelf
(verplet!
Ja, de ernst van 't biddend hart heeft meer dan
(ijzren krachten,
Als 't aan zich zelf ontschiet, niet aarzelt in 't ver-
(wachten;
En waar, waar bruiste 't ooit met voller aandrift
(uit,
Dan waar der Oudren zucht zich uitgiet op hun
(spruit!

Maar Ouders! konden ze ons een vloek voor ze-
(gen wenschen?
Hun telg! hun bloed! hun hoop! — Ach, Ouders
(zijn slechts menschen.
Vorst Midas wenscht zich zelf in overijlden waan
Onboetbren hongerneep, en reddingloos vergaan.
De onnoosle had slechts goud, slechts blinkend
(goud, voor oogen;
Maar ach! die gift van 't goud, hoe had hem die
(bedrogen!
Ook wij, wat vragen wij (wij, Ouders,) voor ons
(kroost
Van 's Hemels goedheid af? Het beste op aard, of
('t boost?
Besliss' de wijsheid dit. — Voorzeker, 't zijn geen
(gaven
Waar 't ware goed aan hangt; maar waar wij zelf
(om slaven;
Wat eigenliefde, en trots, en eer-, en hebzucht vleit,
En d' eerste kiem van 't kwaad in 't schuldloos
(bloed verspreidt,
De jeugd in vlam ontsteekt, en 's levens kracht
(doet kwijnen,
Het eindloos broeinest stooft van ongeneesbre
(pijnen
Den mensch ontvredigt met zich zelven en 't heelal,
En tot een kaatsbal maakt van 't ingebeeld Geval.
Geval — ? In naam, Geval, voor 't oog zich blind
(vertoonend,
Maar Telg van 't Godsbesluit [5], bestraffend en be-
(loonend;
Onbuigbre Wrekeres van 's menschen roekloosheid,
En, hooger in haar doel dan de aardsche nevel-
(scheid! —

Doch welke wenschen dan....? Ach, bij 't be-
(minlijk knaapje
Is Schoonheid mooglijk 't eerst, dat ge in zijn kal-
(verslaapje
Hem toegeworpen wilt. Het welgeschapen wicht
Verlokt u 't minnend hart door 't lodderlijk ge-
(zicht:
»o Moge 't, onvergroeid, van ziekten ongeschonden,
»In vol ontloken jeugd de stugste harten wonden
»En kluistren!" — 't Wordt verhoord. — Die
(schoonheid strekt een wel
Van plagen, en—ontsteekt den boezem tot een Hel [6].

Ik roer geen rampen aan, op 't spoor der Juve-
(nalen;
Verleiding, — en haar vrucht! — Geen koninк-
(lijke zalen
Ontsluit ik, waar zich de eer aan schaamtlooze
(oneer huwt,
En de Onschuld blozend voor den drempel zinkt,
(en gruwt.
Waar zal de onnoozelheid ooit vrij zijn van 't be-
(lagen! —
't Aandoenlijk maagdelijn leert aan zich zelf be-
(hagen!
't Wordt fier, en stelt haar schat in 't aangebeden
(schoon!
't Verheft zich, zwelt, en ach!.... Maar gij, o
(tweede Adoon,
Gij, beeld eens Zonnegods, wat zult ge u zelf
(vermeten,
De schoonste Jongling uit uw vaderland te hee-
(ten? —
Neen, word de dapperste, de onkreukbaarste in
(uw trouw,
En zij uw lofspraak nooit de lofspraak van een
(vrouw! —

Doch, 'k dwaalde. De eerste wensch is 't leven.
(Lang te leven

Staat, reeds van 't vroegst besef, den mensch in 't
(hart geschreven.
Dan ach! is de ouderdom een zoo begeerlijk ding?
Wat wenscht hij, die 't zich wenscht, dan enkle
(foltering?
Het lichaam knakt, bezwijkt. Maar wat zijn li-
(chaamskrachten?
De Geest verdooft en kwijnt. De dagen worden
(nachten.
Het doorzicht, 't oordeel, wijkt. Hetgeen men was,
(verdween;
Een schaduw, aan den muur nog scheemrend,
(bleef alleen.
Daar ligt ge dan veracht, — mishandeld, en ver-
(stooten,
Van Land-, geslacht-, en stam- misschien van huis-
(genooten.
Uw eens ontzagbre stem zonk bevende in de borst:
Uw eertijds scherp gehoor is met een huid om-
(korst:
Uw oogen scheemren; en uw voormaals vlugge
(vingeren
Zijn machtloos om de pen te stieren onder 't slin-
(geren, —
Wat zeg ik? om u zelf tot 's levens onderstand
Te laven. De open mond wacht uit een vreemde
(hand
De beten spijs, en gaapt als 't jonge zwaluwkieken
Wanneer 't de moeder zich op de uitgebreide
(wieken
Ziet naadren met het aas, ontspaard aan eigen keel.
Ja, mooglijk — (Hemel ach, dit jammer is te veel;
Verhoed het! weer het af aan wien gij de avond-
(dagen
Verlengt, en 't lichaam van geen aardworm nog
(doet knagen!)
Wordt de overwelmde Geest in 't werktuig gansch
(gesmoord,
En brengt in 't walend brein een tweede kinds-
(heid voort,
Die zelfs zijn bloed vergeet, de spruiten van zijn
(lenden,
En 't aaklig speeltuig wordt van plunderende on-
(bekenden. —
'k Zwijg van 't beschreien van zijne afkomst. 't Vra-
(tig graf
Scheurt jaar aan jaar den tronk een deel der tak-
(ken af;
Natuur keert om, en sloopt in de uitgesproten
(telgen
Den stam gevoeligst, om tiendubblen dood te zwel-
(gen.
Geen kind noch kindskind meer, dat Grootvaârs
(oogen sluit!
Maar hij, hij blaast den geest op 't eenzaam dood-
(bed uit.
Gelukkig, liet hem 't lot, uit talrijk kroost en
(neven,
Één zuigling in de wieg zijn vaderzegen geven! —
Koom d' ouderdom te hulp, o Gij die alles ziet!
Maar spaar ons in Uw vloek 't gerekte leven niet! —

Een vader hou' gezag, en aanzien, en vermogen
Voor heilrijk. Schuldloos wicht, u bidt hij 't van
(den hoogen.
»Ach! wierd dees dierbre spruit verheven naast
(den troon!"
De Moeder wenscht nog meer voor dien geliefden
(Zoon,
Maar zwijgt uit zedigheid al d' omvang van haar
(hopen. —
Het heerlijkst tijdverschiet gaat thans voor beiden
(open!
Ach, de eerzucht is, ontvonkt ze, in 't Oudrenhart
(zoo teer!
Ze is wellust, zelfgenot; zij is geene eerzucht
(meer. —
Doch! broos is elk gezag. Gezeteld bij de Grooten,
Wat eischt het, om uw stoel beklaaglijk om te
(stooten?
Sejanus! Menzikof! wat is er van een macht
Die u, die heel uw huis tot enkel jamm'ren bracht!
Één windje blaze, en de eik, de ceder, is gevallen.
Berisplijk — zonder vlek — een zelfde lot dreigt
(allen.
Riënzi, Mas, Marat, gij afgoôn van 't gemeen,
Uw macht, uw luister, klom ten hemel en — ver-
(dween.
Napoleon, gij zelf, gij die op koningskronen,
Op Vorstenhoofden tradt, wat was uw Vorstvertoo-
(nen?
Een rol, die uitgespeeld, d' onttroonden Tooneelist
Niet meer dan 't leven spaart, en, dit zelfs nog
(betwist.

Maar Roem voor 't minst! die roem, die, aan
(ons zelf te danken,
Geen vlotzand heeft ten grond, maar schudden
(kan noch wanken.
De glans der dapperheid, en blinkende oorlogs-
(daân. —
Ach, Marlb'rough, tuig in 't graf, hoe is het u
(vergaan?
Hoe wakkren Belizaar, die Gothen en Wandalen
Den roof van 't stortend Rijk op 't bloedigst deed
(betalen?
En Manlius, die Rome uit Gauler ketens brak!
Of Hannibal, die 't zwaard in Romes gorgel stak,

En, (trouw en moed ten dank) uit huis en erf ge-
(dreven,
Door Azie en Euroop als balling rond moest zwe-
(ven;
En eindlijk, afgetobt door duizend Heldendaân,
Laaghartiglijk vervolgd, laf hartiglijk verraân,
In 't hulprijk gift alleen zijn vrijheid wist te vin-
(den.
Ziedaar wat krijgsroem schenkt! — Verlangt gij
(dien, mijn vrinden?

Weer andren doelt het hart op Dicht- of Let-
(terroem. —
Op Dichtroem? — Lieve God, zoo'n licht ver-
(welkbre bloem,
Waar thans de hemel nauw een druppel dauw of
(regen
Voor overheeft; — alom in 't voetzand neerge-
(zegen,
En dorrende op haar bol en half geknakten steel! —
Verdoolden! kiest ge uw kind dit jammer tot zijn
(deel,
Zie Nomsz op 't gasthuisstroo, en, daar den adem
(geven,
Die Drukkers door zijn vlijt en Spelers had doen
(leven. —
Of, waant gij, zoo die geest hem 't bruisend hart
(vervult,
Dat ge ooit door Vorstengunst zijn lauwren ziet
(verguld?
Die tijden zijn voorbij. Eens schenen ze aan te bre-
(ken,
Maar 't was een schemergloed van uit de Pool-
(starstreken.
Of is het, dat ge in hem wien 't vuur eens Dich-
(ters blaakt
De zorg of neiging wacht, die rijk, die machtig
(maakt?
Neen: Dichter en Fortuin, dat 's de onverzoenbre
(veete
Die nooit wordt bijgelegd, met welk een naam
(men 't heete.
Geen Dichter hij, wiens hart niet hooger woont
(dan de aard!
Gegoed zijn, hecht aan 't stof. Zijn weg is hemel-
(waart [7]!

»Nu, 't dichten blijv' daar af. Dat 's mooglijk
(een verkeerdheid.
»Maar 't schittren is toch schoon in kennisse en
(geleerdheid.
»O Zij mijn dierbaar kind in 't Lettervak beroemd,
»Zoo wordt mijn naam in hem nog duizend jaar
(genoemd." —
Fiat! Maar zal die beê naar uw verwachting
(slagen,
Zoo moogt ge u zelf vooraf naar 't geen zij mee-
(brengt, vragen. —
Een lichaam (want men wint geen kunde zonder
(dat,)
Door waken, staâge vlijt, onthouding, afgemat: —
Een leven, ongeschikt, onvatbaar voor vermaken
Die ieder stand verlangt, de zijne moet verzaken; —
Door nijd, partijschap, haat, verdeeldheid, steeds
(ontrust.
Een oog, waarin het vuur des levens is gebluscht; —
En, zoo men niet verkiest met andren mee te pra-
(ten,
Een aanstoot zijn voor elk, die 't zelf beproeven
(haten. —
Ziedaar een deel geschetst van 't geen ge uw' Zoon
(bereidt!
En mooglijk — broodsgebrek bij al die heerlijkheid.
Of faalt ons 't voorbeeld in tien duizend martelaren
Van Pallas, op wier schoot zij troetelkinders waren?
Casaubon, — Reiske — en Gij wiens naam ik on-
(derdruk [8],
Waar diende uw kunde toe, dan tot uw ongeluk?
Neen, mode en nieuwigheên en onzin te onder-
(schragen
Is alles: wee den man die kennis na durft jagen! —
'k Laat daar, hoe weinigen dat dubbelzinnig goed,
Geleerdheid, 't brein verlicht, 't nooddruftig hart
(doorvoedt!
Hoe menig zich haar last de schouders in voelt
(drukken;
En, slingrende onder 't pak, zich in 't verderf laat
(rukken!
Helaas, Geleerdheid is geen Wijsheid, schept haar
(niet.
Ze is middel voor 't verstand dat rein en helder
(ziet;
Maar eischt een kracht van geest, die hare on-
(denkbre schatten
Beheeren, zuivren kan, en in den arm omvatten.
Heur handhulp sluit den dwaas 't bekrompen door-
(zicht dicht;
Den wijze, en hem alleen, versterkt zij 't hel ge-
(zicht;
Maar 't oordeel, in 't geblik van duizend flikker-
(vonken
Die ze uitschiet, duizelt weg, als van bedwelming
(dronken,
En boet in zwindelzucht de Waarheid die men
(zocht,
Bij zulk een rijkdom in, te duur voor Haar gekocht.
Gevaarlijk lokaas voor den boezem, zucht tot we-
(ten!

Ach! waarom doet ge een hart zich zelf en God (vergeten! —

Doch 't groot, het vaststaand doel, waar ieders (hart voor slaat,
Is schat, is overvloed. Haast zeide ik, over- (daad!
Ja, Rijkdom, Rijkdom, wenscht elk vader aan (zijn kinderen.
Hoe siddren ze, één Dukaat aan hun bezit te min- (deren!
»Mijn kindren zouden er bij lijden, zoo (ik 't deed.
»'k Vermag 't met geen gemoed, hoe wel (hij waar besteed.
»Hoe zoet is 't, rijk te zijn! hoe lieflijk, geld te (tellen!
»Hoe heerlijk, wien men wil, door 't geld de wet (te stellen!
»Te hebben wat ons lust! — Dit, immers, geeft (ons eer:
»Ja roem, ontzag, en macht. En wat toch wil (men meer?" —

Voortreflijk! — Maar dat geld (hetzij hoe 't wil (verkregen),
Heeft dat de zeilsteenkracht, en trekt het 's He- (mels zegen?
Ik twijfel. — Twijflen? neen, de Godheid heeft (verklaard:
»Mijn dienst wordt met den dienst des geld- (gods niet gepaard." —
En wat toch kunt ge meer dan 't noodige genie- (ten?
Het overbodig walgt en borrelt van verdrieten.
En waar dan 't meerdre toe? — Mistrouwen op (uw God
Verlangt het, die zich zelf belast heeft met uw lot.
En daarom dompelt ge u in eindelooze zorgen
Voor 't wederkeerend woord bij ieder etmaal: (morgen.
En ach! dat morgen brengt weer eigen zorgen (voort,
En 't hart wordt overstelpt en in heur drang ver- (smoord.
Van daar die wrevel dan, met God en mensch te (onvreden!
Van daar die bornput ook van onrechtvaardighe- (den!
Die Gierigheid, die God verloochent en onteert,
En Liefde en Hoop verstoot, Geloof en Heilzucht (weert!
Of zoudt ge als Micha [9] zijn, en, dolende in gedach- (ten,
Ter gunst van d' Afgod zelf de gunst van God (verwachten?

Neen, de afgod dezer aarde is met Gods vloek (gebrand,
Tenzij 't Godvruchtig hart bij zuiverheid van hand
Het heilige in 't gebruik. Bidt, Ouders, bidt uw (telgen
Dees zegen toe; geen goud, waaraan de Dood te (zwelgen,
De Hel te woekren is. Bidt, bidt hun 't broeder- (hart,
De Christenliefde toe; de wellustvolle smart
Die 's naasten ramp gevoelt en willig deelt. Geen (schatten.
o! Geeft geen wenschen lucht, of, leert wat zij be- (vatten!

Ja, smeekt den zegen op uwe afkomst, Oudren- (paar!
Smeekt, troont ze vurig af, geknield voor 't dank- (altaar
Waarop ge uw tranen stort, de teerste erkentnis- (blijken
Voor de onwaardeerbre gift waarmede uw koets (mag prijken.
Geen zegen wordt te warm, te dringend afgebeên;
Vergeet u zelf in 't wicht, gij, met den zuigling (één!
Maar o! verbiedt uw hart, Gods wijsheid voor te (loopen!
Het bidden is, in God, gevoelig, needrig hopen;
Geen lot te vordren naar uw wijsheid raadzaam (vindt,
Zij, blind in 's Hemels raad, in Zijn bestemming (blind.
Eene andre, een dwaze beê, wordt vloekspraak (bij 't verhooren,
En gij, gij hebt u zelf, gij hebt uw kind verloren!
Nog eenmaal: Draagt hem op aan de Almacht die (gebiedt,
Dat zij hem hoede en leide! En meer behoeft hij (niet [10].

1820.

(Uit: *Zedelijke Gispingen.*)

[1] [o Moog mijn gift, mijn wensch, tot uw verderf niet (strekken,
Mijn kind! —]

[2] Seneca zegt op gelijke wijze: „O quam inimica nobis sunt vota nostrorum! Inter exsecrationes parentum crevimus."

[3] Voorbeelden kent ieder uit de Arabische en Perziaansche vertellingen, die in ieders handen zijn; zooals ook uit de vertelselen der Toovergodinnen. Men spot er mee, en erkent de diepe wijsheid niet meer, die in zulke spelingen des verstands besloten ligt, en den verstandige treft. Ik zeg hetzelfde van duizend fabelen der Joodsche Rabbijnen, die men belacht. Waarom doet men dit ook Bilpay en Ezopus niet?

[4] Die anders meent, heeft zich geene opmerking op 's menschen leven en lotgevallen eigen gemaakt, en ook geen besef van den samenhang en ineengrijping van alles, in de zedelijke en geestelijke, zoo wel als in de lichamelijke wereld, en van dezen, onderling.

[5] Pindarus: παῖς Ζηνὸς ἐλευθερίου, σώτειρα Τύχα. Olym. XII.

[o Telg des Alvrijmachtbren Gods,
Behouderes, Godin des lots, enz.]

Of, gelijk ik het eenmaal uitbreidde:

o Telg des Alvrijmachtbren Gods,
Godes des wankelbaren lots,
Beschikster aller Staats-, Geslachts-, en Huisbelangen!
o Gij, aan wie behoud en val
Van dit ons menschelijk Heelal,
Met d' uitslag ouzer zorgen hangen;
Beschermgodes, ontfang mijn zangen,
Voor Himera's beroemden wal!

Men moet het bekennen, zij die het Geval in den mond voeren, weten niet wat zij zeggen; doch waarheid is, hetgeen Bayle ergens schrijft: „Dites de la Fortune tout ce que vous voudrez, vous admettez nécessairement un principe, distinct des atomes, doué de direction et de volonté, et qui se mêle de nos affaires." En in dezen zin waarschijnlijk, en niet in dien van eene bloote oorzakelijkheid (waarin 's menschen geest zich verwart) zegt Petronius: Suam habet Fortuna rationem. Men vergelijke mijne overbrenging daarvan in de Nieuwe Dichtschakeering, II Deel, blz. 161.

[6] Seneca: „Anceps donum, forma, mortalibus.
Raris forma viris (secula respice)
Inpunita fuit." — Hipp. vs. 758, 817.

[Gevaarlijk is de gift van Schoonheid; en (hoe min
Bij mannen jamm'ren vrij! Zie de eeuwre- (gisters in.]

Vondel: „Hoe zelden heeft
Men ooit beleefd,
Dat schoonen zijn behouden!" Aldaar.

[7] Ik weet dat de Poëzie, of liever de Dichtkunst, eene LIEFHEBBERIJ heet, en veelal ook inderdaad niet anders is. Maar is dit dan waarlijk Poëzie? — Die dit met JA beantwoorden kan, kent heur aard of wezen nog niet. — Een liefhebberij, ja, kan met alles (zelfs desnoods met zielverkoopen en wat nog onedeler zijn mag,) gepaard gaan. En op deze slaat ook het Amsterdamsch Koopmansversje volkomen:

Ieder heeft zijn tijd en uur,
Nu de Dichtkunst, dan Merkuur.

Zoo'n liefhebberij kan men ook iemand licht toestaan, en ter uitspanning toewenschen. Waarom niet? Doch liefhebberij-oefening is altijd het graf der fraaie kunsten, die zij schijnt gemeen te maken, maar die er evenzoo door ontaarden als fijne uitheemsche vruchten, wanneer ieder ze telen wil.

[8] Denkt nog iemand aan het jammerlijk lot van den zoo beroemden, geestvollen, en van de onbeperktste kunde en geleerdheid doortrokken Rijklof Michaël Van Goens, wiens vroege jeugd in het Letterveld zoo uitschitterde, 't geen hij, uit rechtschapenheid van hart, ter kwader uur voor eene jammerlijke deelneming in een waggelend Staatsbewind verwisselde; dat op de lang ondermijnde gronden niet schudde dan om welhaast in te storten? Het hart bloedt mij bij de herdenking aan 't geen hij geleden heeft.

[9] Micha, uit het gebergte van Efraïm. Men zie het Boek der Rechteren, Hoofdst. XVII.

[10] Juvenalis:

— „Si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quaeque dabunt Di
Carior est illis homo sibi." —

[Begeert gij goeden raad,
Zoo geef 't den Hemel op, wat ieder schade of baat.
Hij schenkt ons zeker 't best, schoon 't hard valle aan (de zinnen
En mint den stervling meer, dan wij ons zelf be- (minnen.]

Laat ik vrij Plautus hier bijvoegen:

„Stulti haud scimus, frustra ut simus, cum quid cupien- (ter dari
„Petimus nobis, quasi quid in rem sit possimus noscere."

[Wij, dwazen, zien niet in, hoe aaverechts we iets (verlangen,
Als kenden we ons geluk en waar 't van af moet (hangen.]

Pseudol. II, III, 17.

DE HANENKRAAI.

Wat stem vermaant in stillen nacht
Het slapend menschelijk geslacht
Den Allerhoogste lof te zingen?

Wat roept die schelle en rauwe kreet
Den achteloozen stervelingen,
Wier hart hun Schepper steeds vergeet?

Gij vogel, die op 't huislijk dak
Of d' uitgebreiden lindetak
Uw schildwacht uitstaat tot den morgen,
En nacht- van nachtwaak onderscheidt,
Wat wekt gij de ingeslapen zorgen
Van uit die zelfvergetelheid?

Hoe plechtig klinkt uw heesche stem!
Met welk een nadruk, kracht, en klem,
Door 't neevlig van het holle duister! —
Hoe dringt zij tevens hart en oor
Bij 't flikkren van den morgenluister
Met zenuwschokkend krijschen door! —

Ja, klink, getrouwe wachttrompet,
En roep ons tot herhaald gebed,
En tranen als de Apostel weende
Nadat hij roekloos zich vermat,
En op een zelf-bestand-zijn leende,
Dat in zich zelf nooit steunsel had.

Herinner ons van stond tot stond
Dat schroomlijk trotsen met den mond,
Dat steeds een voorbode is van zwichten;
En leer hem die zich zeker acht,
Als d' eersten steun der Christenplichten,
Verloochening van eigen kracht.

Ja, tref ons ieder oogenblik
Den boezem met gegronden schrik
Voor 't brooze weefsel waar we aan hangen:
Ach Petrus, fiere Petrus, viel!
Gij, tranen, stroomende op zijn wangen,
Weest voorbehoedsels onzer ziel!

Klink door, gij schrille wachterstrot,
Dat ge ons ten roepstem zijt tot God!
En uit der zonden slaap moogt storen
Bij 's Helschen vijands nachtverraad,
Wien, daar hij 't onkruid zaait in 't koren,
Geen sluimrig zielsgebed weerstaat.

1828.

(Uit: *Schemerschijn.*)

VLIJT.

Non tibi desidias molles, nec marcida luxu
Otia, nec somnos genitor permissit inertes.
CLAUDIANUS.

»Wat schreeuwt ge, onzalige, wat maakt gij (voor gerucht?
(Dus sprak de sperwer, met den leeuwrik in de (lucht
Die, siddrende in de klem der scherpe klauw ge- (grepen,
Zich, kermend, tot een prooi naar 't scheurziek (nest zag sleepen).
Wat tiert ge? een sterker is u machtig. Zing of krijt,
Gij moet waarheen ik wil, uw zoete keel ten spijt;
'k Verslinde, of laat u vrij, 'k ben meester van uw (leven,
't Is dwaas, bij de overmacht daartegen aan te (streven:
Niets wint m' er bij dan rouw, beschaming, spijt, (en smaad:
En 't best is, dat men zich gewillig vreten laat." —

Zoo sprak hij. Dit 's het Recht van sperwers, (haviks, gieren.
Verslinden is de wet, gegeven aan de dieren;
De Hemel wilde 't zoo in bosch, en zwerk, en (stroom.
Maar menschen gaf Zijn wil rechtvaardigheid ten (toom.
Daar hecht Zijn zegen aan. — o! Wel d' oprech- (ten braven
Die 's naasten welzijn zoekt! Hem vloeien 's He- (mels gaven
Bij gulle stroomen toe. Den snoodaard treft het (kwaad
Onredbaar, en de vloek vereeuwigt in zijn zaad; —
Maar heerlijk bloeit het kroost van wie in 't deugd (betrachten
Het Godlijk oog niet schroomt, doordringer der (gedachten,
En door de omsluiering der loosheid niet verblind.
Gelukkig hij, wiens hand het brood des arbeids (wint! —
't Valt licht, door roof of list zijn koffers vol te la- (den:
Die heirbaan is betreên, geëffend zijn haar paden!
Maar 't pad der deugd loopt steil en wordt met (zweet besproeid.
Doch, de aanvang kwets' den voet, men klautere (onvermoeid!
De top is heerlijk, en vergoedt, wie ze ooit bestij- (gen,
Het schrijnend blutswond-zeer, 't aamechtig boe- (zemhijgen.
Neen stervling, zoek geen heil in roofschat! — (Vlijt alleen
Schenkt nooddruft, schenkt genot, en sterkt de (ziel metéén.
Haar mint de Graangodin, gehuld met gouden (aren,

Haar kroont zij met den krans van purpren maan-
(kopblaâren,
En zet de schuren uit, tot berstens volgetast;
Daar luiheid, hol van buik, om leege spinden bast.
Zij! aller Goden haat; die werkeloozen hommelen,
Terwijl ze in hol gesnor door korf en bloemgaard
(mommelen,
En d' arbeid plundren waar de werkbij steeds in
(zwoegt,
Den stakkel namen die geen vuidige onaard voegt,
En weerloos aan den dood der lafaards overlieten.—
De roem des stervlings is, zijn eigen zweet genieten.
Maar schaamte en oneer is den ledige opgelegd,
En handhaaft 's werelds orde, en wreekt het God-
(lijk recht.

Ja 't wanbedrijf eischt straf; hetzij verwoede
(handen
d' Onnoosle streelen om hem zekerst aan te ran-
(den;
Den vreemde, in volle trouw op 't gastrecht, op
(zijn koets
Verworgen; 't zij men, doof voor de achtbre stem
(des bloeds,
De broederlijke sponde in dartlen moedwil schende
Of schaamle weezen drukke en neerploff' in ellende,
Of, in de grijsheid van zijn Vader, zelfs den God
Wiens plaats hij 't kind bekleedt, uit weeldrig-
(heid bespott';
Of, 't teedre hart doorvlijm' der Moeder. — Elk
(verbreken
Der ordning van 't Heelal zal zich onfeilbaar wre-
(ken. —
Bedenken wij 't, o mensch! en offren we op 't altaar
Geen rundren; branden wij Sabéa's kostbre waar
In 't gouden reukvat niet, om Wezens toe te zwaaien,
Met ijdle tempelpracht en luttel rooks te paaien;
Maar stijge een zuivre zucht ten hemel, door 't
(gemoed
Ontboezemd! Zucht tot God, tot recht, tot zeed-
(lijk goed.
Dit zij onze offerand, met vroege en avondbeden,
Niet in den mond gevormd, maar 't blakend hart
(ontgleden!
Het hart, dat opgewekt door ijver, vlijt en lust,
In Gods bestemming juicht, en dankende, berust.

1820.

(Hesiodus nagevolgd, Ἔργ. κ. Ἡμέρ. vs. 207—340.

(Uit: *Zedelijke Gispingen.*)

VOOR LIJDENDEN.

Geen zorgen
Voor 't morgen!
Beveel het aan God;
Wees heden
Tevreden,
En dank voor uw lot.

Al kruien
Ons buien
Van ramp boven 't hoofd
En gieten
Verdrieten,
De Christen gelooft.

Verzwaren
De baren,
Verdonkert de nacht,
En branden
De stranden;
De Hemel houdt wacht.

Zie de uchtend
Niet zuchtend,
Maar blij te gemoet;
De pijnen
Verdwijnen,
De kommer verzoet.

Verscheuren
In 't treuren
En hart en gewaad,
Wier lusten
Niet rusten,
Van de aard onverzaad;

Die 't leven
Doorzweven
Als vlinders den hof,
Zich wiegend
En vliegend
Op vleugels van stof;

Gedreven
In 't zweven
Door 't windengeblaas,
En vallend
Al brallend
De tuinspin tot aas.

Wij sollen
Of hollen
Het leven niet om

Maar rennen
Op pennen
Naar 't Engelendom;

In 't streven
Gesteven
Door Christenenmoed,
Gewasschen
In plassen
Van 't vlekkeloos bloed.

Door 't kampen
Met rampen
Geoefend ter deugd,
Omvatten
Ze ons schatten
Van eeuwige vreugd.

Het dragen
Maakt plagen
(Al drukken ze) licht,
Ja, 't zwoegen
Genoegen
In Godsdienst en plicht.

De Algoede
Behoedde
De Zijnen altijd;
Wat schromen
Dan vromen,
Ter zege gewijd?

De nepen
Der zweepen
Van weerspoed en leed,
Ontparsten
Den hardsten
Wel somtijds een kreet;

Maar de oogen
Ten hoogen
Tot Jezus gewend,
Verblijden
We in 't lijden
En loven die 't zendt!

1823.

(Uit: *Krekelzangen.*)

DE KROKODILLENKONING.

Och Vrouwtje, hoe gaat gij zoo bitter bedrukt,
De wang zoo bedropen, het hoofd zoo gebukt?
o Zeg mij, wat doet u de handen zoo wringen,
Of wat aan uw oogen de tranen ontspringen? —
Ach, Schipper! 'k Ben Moeder, mijn kind is ver-
(scheurd
Vraag nooit aan een Moeder wat leed zij betreurt
Waar zou zij, waar kan zij haar tranen aan geven
Dan 't Wicht van haar boezem, haar leven va
('t leven

'k Verloor al mijn rijkdom, de vrucht van mij
(schoot
En zag het een offer der smartlijkste dood.
Ik bracht het aan 't water om 't lijfje te was
(schen
Daar greep het een ondier dat school in de plas
(sen

Daar werd het een prooi van den Nijlkrokodil,
Die loerde in het rietbosch, verscholen en stil:
Zijn muil greep het aan met een vreeslijke wond
Zijn staart sloeg het tevens op eenmaal te grond

Maar neem me in uw bootjen en voer mij gezwin
(Dit bid ik, dit smeek ik) ter wraak van mij
(Kind
Naar 't schelfland, het eiland van Kaiman, hu
(Koning
Hem wil ik het klagen, ik moet naar zijn woning

Geen staart heeft die Koning om mede te slaan,
Maar ooren aan 't hoofd, om mijn klacht te ver
(staan
Ik wil voor dien Koning den moorder beklagen
En 't bloed van den booswicht tot wederwraak
(vragen. —

Neen, Vrouw (sprak de Schipper), blijf gij daa
(vandaan
Ik zal naar dat eiland van Kaiman niet gaan.
Ik kom in 't gezicht niet van Kaiman den Koning
Al boodt ge me al 't goud van zijn land tot belo
(ning. —

Wel Schipper, zoo geef mij uw boot slechts t
(leen
Zoo ga ik er zelf in mijne eenzaamheid heen.
Geen mensch houdt mij af van mijn reis naar de
(Koning
Al bood hij me een wereld vol goud tot belo
(ning. —

De Vrouw vliegt als razend en dol in de schuit,
En schiet voor den stroom als een bliksemstraal
(uit
De Schipper blijft achter en wacht op den oever
En ziet haar verdwijnen, hoe langer hoe droever. —

De varende trad nu het koningshof in;
Daar zat hij op de eiers der Vrouw Koningin,
En 't talrijk gebroed van hun vruchtbare sponde
Kroop daar als de Prinsjes des Rijks in het ronde.

De Vrouw sloeg aan 't beven, en knielde in het (stof
Zoodra haar het oog van Zijn Majesteit trof.
Want niemand bestond er van knapen of ridde- (ren,
Die hem in het aanzicht kon zien zonder sidde- (ren.

Zij boog zich en sprak, schoon van vreeze schier (stom:
o Koning, heb deernis, ik bid er u om.
'k Moest één van uw knechten mijn Kind zien ver- (scheuren;
o Laat mij ook wraak van den moorder gebeu- (ren!

Ik weet het, Heer Koning, mijn klacht neemt gij (aan.
Geen staart is u eigen, om neder te slaan;
Maar ooren aan 't hoofd, om mijn beden te hoo- (ren;
o Schenk aan die beden uw koninklijke ooren! —

»Gij oordeelt (was 't antwoord), gij oordeelt mij (recht.
»Maar Vrouwtje, gij hebt toch niet alles gezegd.
»'k Heb ooren, geen staart; maar, gij zult het be- (vinden,
»'k Heb tevens een muil om u mee te verslinden." —

De vloed bracht het schuitje, maar zonder de (vracht,
Terug aan den oever waarop men haar wacht;
De Schipper ontroerde op 't wanhopig gezicht.
En alles beschreide de Moeder bij 't Wicht.
1822.

(Uit: *Krekelzangen.*)

MIKON.

VELDKLACHT.

Duramque callet pauperiem pati.
HORATIUS.

De stille Hemel zag van 't vonklend firmament
In duizend oogen neer op 't aardrijk door de Lent'
Nu versch ontsloten, en met nieuw ontloken krui- (den
Getooid door d' ademtocht van 't balsemvoerend (Zuiden,
De wonden heelend van des Winters geeselroe.
Het zoele West loech nog geen morgen vroolijk toe;
Geen weergalm wandelde door bergvallei en dalen
Op 't ruischend morgenlied der jonge zangcho- (ralen,
Dat aan 't vernieuwde jaar het blijde welkom riep,
Maar bootste 't murmelen na van 't statig rimp- (lend diep.
Alleen een flauwend bleek scheen zich aan de (Oosterkimmen
Te toonen, om allengs naar hemelwaarts te klim- (men,
En weg te banen aan het naadrend inkarnaat.
Als Mikon, met den trek van wanhoop op 't gelaat,
Van 't harde leger rees, om met vereelte handen
Het schaamle voedsel uit nog ongeploegde landen
Te woekren door zijn zweet, ten lichaam uitge- (perst
In arbeid die 't gebeent' tot in het merg door- (knerst,
En met een dorren beet van schimmlig brood te (loonen.
Dit, roept hij, is dan 't lot, bestemd aan Adams (zonen,
Den rug te krommen op het kouter en de spa,
Van eer de dagtoorts rijst, tot ze eindlijk onderga,
En de aarde met zijn bloed voor regen te over- (sproeien,
Opdat eens rijkaards disch van lust moge over- (vloeien
In dartele overdaad, die daaglijks in 't genot
Met onze afhanklijkheid en noodbehoefte spot!
Hem slaven we, en helaas, zijn' nuttelooze dravers,
Klinkvoetende in 't volop des duurgewonnen (havers,
Zijn' brakken, zijn gezin, dat, op hun koordrok (fier,
Ons, landliên, minder schat dan jacht- of staat- (siedier,
Ons smaadt en strafloos hoont, als boven ons ver- (heven
Die van geen heerendisch maar eigen handen (leven.
Is, Hemel, dit uw wil, uw schikking over ons? —
Helaas! ons lichaam vergt geen mollig eiderdons,
Geen druivensap, of ooft van ver gelegen streken;
Geen overdaad, o neen, is 't voorwerp van ons (smeeken;
Onze arm verlangt geen rust, die 's lichaams (kracht ontwricht:
'k Vervul gedwee, met lust, d' eens opgelegden (plicht,

Tevreên, in 't manlijk zweet mijn mondvol broods (te gaderen;
Maar vloeit er menschlijk bloed of beestlijk door (onze aderen,
Wien, door geen woeker, door geen handelslist (verrijkt,
Het lichaam onder 't wicht der overlast bezwijkt?
Zijn zij, die (boven ons,) aan wulpsche tafels (pralen,
En met ons drupplend bloed hun dartelheên be- (talen,
Terwijl de zomergloed ons 't harde voorhoofd (roost,
En 't muskadellensap hun 't schaamtloos aanzicht (bloost,
Niet, eens als wij, geteeld, en voortgebracht in (zonden;
Als wij, in 't zondensnoer des afvals vastgebonden?
Heeft Jezus ook voor ons aan 't kruishout niet (geleên,
Zijn we èn in Adams vloek èn in Zijn zoen niet (een?
Wat werpt ons de afkomst dan van de eigenste (Oudvoorouderen
Niet d' arbeid, maar hun hoon, versmaadlijk op de schouderen?
Wat zijn ze? Uit de eigen stof, uit nietig slijk (gekneed,
Wien 't eigen vonnis trof: te leven van hun zweet!
Wat is hun voorrecht in Uw schepping? — hoe (verkregen?
o God, sproeit ge uit Uw wolk den akker niet (met zegen?
Gaaft ge ons deze aarde niet ter oefning onzer (vlijt?
Moet ze ons geen voedster zijn, wier vrucht ons ('t hart verblijdt?
Zijn we allen niet uit haar en keeren tot haar (weder?
Wat drukt de moedwil dan den stand des Land- (mans neder?
Is 't dieper graven in haar ingewand naar 't goud,
Dan eedler dan de hand die 't voedzaam koren (bouwt?
Gaat rusteloos gewoel om 't aan elkaar te ont- (rooven
De dagelijksche vlijt die 't leven steunt te boven?
Is 't loeren op een winst met list of kansbeleid
Verheev'ner dan het werk, dat op Gods zegen beidt?
Ach keerde eens 't tijdstip weer, dat elk in zach- (ten vrede
Van eigen akker leefde, en 't krijgszwaard in de (scheede
Geen woestenijen meer uit paradijzen schiep;
De hoogmoed geen triomf op needrige' eenvoud (riep;
De oprechtheid overdaad en godloos misbruik (toomde,
En de onbedorven eeuw waarvan de Aloudheid (droomde
Eens stand greep op eene aard, van oog- tot (oogenblik
Vervallende in het diepst van jammer, wanhoop, (schrik;
Geen waan den broederband van 't schepsel meer (verdeelde,
Maar d' altijd grooter scheur van zestig eeuwen (heelde;
De stervling die als rook in de open lucht vervliet,
In 't harte mensch mocht zijn, zijn eigen afgod (niet.
Hoe zalig dan! — Maar ja, die dag wordt eens (geboren:
De God van onze hoop heeft niet vergeefs ge- (zworen.
Hij naakt, de Heiland naakt, die de aarde rich- (ten wil!
Mijn ziel, bevredig u, wees in verdrukking stil.

1826.

(Uit: *Nieuwe Oprakeling.*)

OUDERDOM.

Hooge jaren,
Grauwe haren,
Gaan gewoonlijk met elkaar;
Maar de grijsheid
En de wijsheid
Maken altijd juist geen paar.
De ondervinding
Breekt verblinding
Van vooroordeel, zegt men wel;
Maar verblindheid
Uit gezindheid
Ziet ook in 't geheel niet hel;
En gewente
Die zich prentte,
't Zij dan in den geest of 't lijf,
Geeft aan rechtheid
Geen gehechtheid,
Maar aan 't lang gepleegd bedrijf.
Door herhaling
Lieft men dwaling
Die tot wijs van inzien wierd;
En zoo krenken
We ons in 't denken

Door de neiging slechts bestierd.
't Opgaand leven
Wordt gedreven
Door een vlam van kennislust;
Maar bij 't afgaan
In 't naar 't graf gaan
Is dat prikkelvuur gebluscht.
De eigenschappen
Van zijn sappen
Zijn verloren in den stam,
Waar de bladen
Reeds verraden
Dat de Tijd hem 't pit ontnam.
Holle wangen;
Overhangen
Op de kruk waarop men leent;
Rugverkrommen;
Adembrommen;
Stijve spieren; bros gebeent';
Geestverstrooiing;
Voorhoofdplooiing;
Rimpling van de dorre huid;
Sapverdrogen;
Nacht in de oogen,
Die den doodslaap voorbeduidt;
Boezemzwoegen
Bij 't doorploegen
Van den arbeidzamen Tijd:
Tandeloosheid;
Musklenvoosheid;
Trage voortgang; slappe vlijt;
Zenuwgrofheid;
Hers'nendofheid,
Die niet aanneemt noch behoudt;
Steeds te onvreden
Met het heden,
En aan 't oud verkleefd als oud. —
Dit 's slechts over
Aan den sloover,
Als het graf hem tegengaapt;
Maar noch handig,
Noch verstandig,
Is die reeds ten halve slaapt.
Neen, der Grijsheid
Is de wijsheid
Juist niet eigen of verpand:
Grauwe haren
En bezwaren
Staan in zekerder verband.

1827.

(Uit: *Vermaking.*)

UITVAART.

Befloersde trom
Noch rouwgebrom
Ga romm'lende om
Voor mijn gebeente;
Geen klokgebom
Uit hollen Dom
Roep 't wellekom
In 't grafgesteente;
Geen dichte drom
Volg stroef en stom;
Festoen noch blom
Van krepgefrom
Om 't lijk, vermomm'
Mijn schaamle kleente!
Mijn jaartal klom
Tot volle som,
Mijn oog verglom;
En de ouderdom
Roept blind en krom
Ter doodsgemeente.
Wat zoude ik thans,
Beroofd der glans
Van 's hemels trans,
Op de aard begeeren?
Geen moed des mans,
Geen spies of lans,
Geen legerschans,
Kan 't sterfuur keeren.
Geen spel of dans,
Geen dobbelkans,
Geen lauwerkrans,
Of Rijkbeheeren.
Een handvol zands
Des grafkuilrands
Is 't nietig gants,
Dat de asch mag eeren:
De beet des tands
Des Aartstirans
Des menschenstands
Zal 't lijk verteren.

Doch wat 's dit mij,
Die bandenvrij,
In 't uitzicht blij
Dat ik belij,
Op 't noodgetij'
Mag triomfeeren?
Ik juiche en strij';
Wat glippe of glij',
Hij staat me bij,
Die 't af kan weren.
Geen dwinglandij,

Geen razernij,
Geen Helharpij
Van Sofistrij,
Geen nood, dien wij
Aan Jezus' zij
Niet stout braveeren!
Zijne Englenrij
Verordent Hij
Tot wachters om ons hoofd. Geen onheil kan ons (deren.

1827.

(Uit: *Naklank.*)

DARIUS AAN ALEXANDER,

NA DEN SLAG VAN ARBELA.

— — — Te quid in fata parentis
Armat? ait. — — —

Den Griekschen Jongeling, zoo dapper als ver- (metel,
Zendt Cyrus' nazaat, van zijn omgeworpen zetel,
Den groet. — 'k Verwijte u niets; gij streedt met (heldenmoed
Als veldheer, Macedoon en krijgsman opgevoed.
Mijn troon bezweek voor 't Lot, den volkshaat der (Hellenen,
En 't krijgsbeleid eens Hoofds dat Grieken kon (vereenen.
Mijn boezem voedt geen wrok op hem die me (overwon,
Maar, eedler uit mijn hand den staf aanvaarden (kon,
Dan als verscheurden roof van 't bloedvergietend (strijden;
Ja, 'k zou, bij dees uw roem, Filippus' lot benij- (den,
Indien ge zelf voor hem, door eigen hart gejaagd,
Geen andren vader van den Hemel hadt gevraagd.
Thans prijkt ge als Ammons zoon, misleider of (misleide,
Met luister, die wellicht een mindere eerzucht (vleide,
Doch de uwe onwaardig is, indien ge u zelf ge- (voelt,
En 't bloed niet gansch miskent dat door uw boe- (zem woelt,
Of zoo ge Olympia, wier schoot u schonk aan 't leven,
't Geloof niet weigren wilt, aan 't moederhart te (geven.
't Kan zijn, dat bij den Griek, op 't kindrenspel (verzot
Van beeld- en tempeldienst en dwaasverzonnen (God,
De ramshoorn in uw vlecht een nieuw ontzag ver- (wekke;
Maar waan niet dat zich 't Oost met zulk een smaad (bevlekke.
't Vereert den diadeem, en sneuvelt voor zijn recht;
Maar 't lacht met de ijdle Goôn, aan outers vast- (gehecht.
Gij mee. 'k Doorlees uw hart, door die vermom- (sels henen.
Doch tracht ge uit hooger stam, voor 't zwaard (een recht te ontleenen,
Is 't woest Emathia, door Grieken half beschaafd,
Eene eerzucht niet genoeg, die eindloos hooger (draaft,
En schaamt zich 't eedler bloed dat ombruist door (uwe aders,
Den flauwberoemden naam eens aangenomen va- (ders;
Mijn boezem juicht u toe. Treed nader! win mijn (kroon,
Niet als verweldiger, maar als Darius' zoon.

Ik bood ze u aan — en gij! gij hebt haar afge- (slagen:
't Ware Alexander hoon, eens vijands staf te dra- (gen,
('k Besef 't), zoo niet zijn zwaard dien schepter en ('t gebied
Gemerkt had met het bloed van die 't hem over- (liet.
Geen gunstgift van de hand, de hand eens tegen- (standers,
Betaamt aan de oorlogsdrift eens wakkren Alex- (anders:
Neen 't geen zijn ziel voldoe, moet aan mijn vuist (ontscheurd;
En ik, in 't bloedig stof zieltogend rondgesleurd,
Moet, aan zijn zegekar, dien staf hem dierbaar (maken,
Te nietig, zonder dit, om 't heldenhart te blaken.
Welaan dan, 'k ben getroost in 't noodlot, dat mij (wacht.
Boots, boots Achilles na, wien gij uw Grootvaâr (acht:
Maar, Jongling, sidder! — Ja, gij moogt die (woede koelen,
Doch wilt ge Achilles zijn, zoo leer als hij gevoe- (len.
Die onverwinbre held, die Hector 't hart door- (stiet,

Trof, in des Trojers borst, zijns Vaders harte niet.
Neen; Priams grijze kruin bracht, aan zijn voet (gebogen,
Dien vader hem als zoon, dien Peleus zelf voor (oogen,
En, met de traan bedrupt van 't kinderlijk ge- (moed,
Was 't geen Achilles meer, die op Trojanen woedt.
Achilles onzes tijds! ook gij, gij hebt een Vader.
Wees held, wees oorlogsschrik, maar word geen (gruweldader.
Een Vader, zeg ik? ja. — Geen vader op d' Olymp,
Die 't Priesterlijk bedrog, zich leenende aan dien (glimp,
U toewees. — Sidder vrij! verbleek op deze woor- (den!
Uw Vader — ken hem eerst, of beef om hem te (moorden.
Vlieg naar uw moeder, en bezweer haar dat ze u (meld....
Of neen, denk zelf terug, daar 't al uw glorie geldt.
Uw glorie? Uw belang, uw teederste belangen!
De banden die, verscheurd, het allerknellendst (prangen,
Die van geboorte en bloed. Pleeg met uw bin- (nenst raad,
En luister naar de stem die 't hart niet smoren (laat.
Wat drijft u hier naar 't Oost uit onbekende hoe- (ken,
Om waar de Eufraat zich kromt, des aardrijks (troon te zoeken?
Wat gaf op 't aanzien van mijn kroost en gemalin,
Uw boezem dat ontzag, die teedre ontroering, in,
Om Perzen, door 't geluk in uwe boei geslagen,
Voor d' erfhaat van een Griek, uw eerbied op te (dragen?
Wat dringt de Perzen zelf in 't overheerde land,
U, vreemdling, vijand, Griek, te aanbidden in uw (band? —
Nog eens, herdenk en weeg — het geen ik schroom (te ontvouwen,
En 't hart mij spoort.... Maar neen, ik durf mij ('t Lot betrouwen,
Een Lot, mij gunstig, zoo, ten prijze van mijn (Rijk,
De held, die mij verwon, geen Grieksche roover (blijk'!
Zoo ik mijn troon, geslacht, en land, en onder- (zaten,
Een Heerscher, mijner waard en Cyrus, na mag (laten,
En Mithra's vlammend oog bij d' opgang van den (dag,
Een Kodoman erkenne in 't wettige gezag.
'k Ben Koning, maar 'k bezit eens Vaders inge- (wanden.
Wat is de schepter mij, de kroon der Morgenlan- (den!
Gelukkig zij mijn volk! gelukkig op mijn troon,
Die 't ondoorgrondlijk Lot mij aanbiedt als mijn (zoon!

Doch, 'k meldde al reeds te veel om hier terug (te treden. —
Olympia was schoon; zij had mijn teederste eeden:—
Onvruchtbaar scheen haar schoot, — en, ondanks (al mijn min,
Verstak haar 't recht des Staats van 't recht van (Koningin.
Mijn boezem bloedde, en ach! — de onnoosle werd (verstooten,
En moest eene eergift zijn aan een der Legergroo- (ten.
Filippus had dit lot. Die fiere Macedoon
Hield Thracie en zijn Rijk als Leen van Cyrus' (kroon.
Maar 't bleek, Darius' ziel was in haar uitgevlo- (ten,
Hij leefde in haar; ze ontfing — en echter! 't was (besloten;
En de onherroeplijkheid van 't Perzisch Raads- (besluit
Maakt al de bitterheên van heel mijn noodlot uit.
Niets meer behoeft hier bij. — Mijn ziel, die niets (vermoedde,
Ontstak op 't Oorlogshoofd, dat me aangreep, dol (van woede.
'k Beval, dien krijgsknaap mij te leevren voor 't gezicht,
Geketend, als mijn slaaf, weerspannig aan zijn (plicht:
Gij streedt, gij overwont, hadt heldenbloed in de (aderen,
En de edelmoedigheid, de grootheid van mijn Va- (deren.
'k Verbleekte, en twijfelde, als een droombeeld..... (maar, o neen,
Het is geen droombeeld meer, dat me in den slaap (verscheen;
Olympia, zij zelf.... De onwraakbare onderpan- (den
(Gij, eenigste uit haar schoot!) berusten in mijn (handen.
Gij, wat verbloeme ik meer, 't is alles opgeklaard!
Gij zijt mijn Kodoman, en Cyrus' naroem waard.
Spoed, werp u in mijn arm, hij brandt om u te (ontvangen.

De tranen op dit blad ontrolden aan mijn wan-
(gen,
En 't bruisend hartebloed dreigt uit te bar-
(sten in
De ontroering, die mij schokt, der teerste vader-
(min.
Nog eens! verloochen niet, die 't licht u heeft ge-
(schonken.
Wat zoudt ge, in spijt van 't hart, met fabelvon-
(den pronken?
Natuur spreke in uw borst; verwerp uw valsche
(Goôn,
Geen Ammon schende uw naam; wees Vorst Da-
(rius' Zoon!

Maar, welk gerucht omgeeft me? Ontrouwe
(Baktrianen
Bestoken me in mijn heir, en, onder Cyrus' vanen!
Men durft me in 't ongeluk verguizen; dreigt mij
't hoofd
Bij 't wagglen van een kroon, in luister reeds ver-
(doofd.
Mijn zoon, o mocht uw arm thans voor uw va-
(der strijden!
Ach! Cyrus zou in 't graf mijn grootheid mij be-
(nijden. —
Doch 't onheil prangt — 't gevaar komt nader. —
('t Is gedaan,
Mijn arm moet door den stoet dier moordren he-
(nen slaan
Of sterven. 'k Ben bereid, en trek den moedwil
(tegen.
Ik eindig. — Gij, mijn zoon, ontvang mijn Va-
(derzegen,
Ach, nimmer heeft uw hart die zegening beproefd;
Vervul ze al 't geen dat hart, hoe zwelgziek ook,
(behoeft!
De glorie blaze 't op, Natuur slechts kan 't verza-
(den.
Wees Pers, en laat uw deugd mijn wenschen niet
(verraden;
En, zoo een hooger macht mijn ondergang be-
(sloot,
Vaarwel, aanvaard mijn staf, en wreek uws Va-
(ders dood.

1818.

(Uit: *Nieuwe Dichtschakeering.*)

JACOB AAN EZAU.

PSALM LXXVII: 11.

Indien ze uw rust niet stoort, ontvang uws broe-
(ders groet,
o Ezau! ze is geweld van uit een rein gemoed,
U minnende, achtende, en waardeerende, en ont-
(ziende,
En dat uw vijandschap, uw zielswrok, nooit ver-
(diende.
'k Weet, gij beschuldigt mij, bedreigt me, en
(zoekt mijn dood.
'k Gevoel den grond dier spijt, die mij dien boe-
(zem sloot,
Die me altijd open stond, wanneer we als jonge
(knapen
In lotgemeenschap (ik met d' eerstling uit mijn
(schapen
Die 't blijde voorjaar schonk; gij, met de ruige
(vacht
Eens evers wit beschuimd en bloedig van de jacht,)
Tehuiswaart keerende, in elkanders armen vlogen
Met lachjes op 't gelaat en blijdschapvonklende
(oogen;
En, hand in hand geklemd, bij 't knappend avond-
(vuur
Den zonnegloed des daags vergaten; zoet en zuur
Als broeders deelende; op uw vangsten en mijn
(zuivel
(Omringd van 't brakgehijg en moedig windge-
(snuivel
Uws veldstoets en 't gesnork des wachthonds van
(mijn kooi,)
Vergast; eer 't hart zich nog aan de eerzucht gaf
(ten prooi,
En Vaders zegenkus, eenpârig voor ons beiden,
In zijn geliefde zoons de voorkeur onderscheidde,
Die 't weeke moederhart aan de andere zij' veel-
(licht
Vereffnen wilde door een zorglijk tegenwicht;
Gevaarlijk middel voor de broederlijke liefde,
Dat ver van stelpingskracht, slechts nieuwe won-
(den griefde!
Van toen ontmoetten we ons in 't zelfde zielsge-
(voel
Niet meer; ons hart vervreemdde en werd elkan-
(dren koel;
Ja, min door vriendschap dan door zelfzucht aan-
(gedreven,
Werd ons de inschiklijkheid tot grond van 't sa-
(menleven.
o Jammerlijk verval voor 't eens aandoenlijk hart!
Nu deelden we in elkaars genoegens meer noch
(smart;

Mijn herderlijk beroep werd voorwerp van uw (smalen,
En ik — belachte uw jacht en hongrend bosch- (verdwalen.
Geheel onze inborst werd weerstrevig aan elkaar.
'k Dacht Abrahams belofte en Gods bestemming (naar.
En toen, toen viel 't mij hard, des Grootvaârs (dierbren zegen,
Die erfgaaf aan ons huis, door Gods gena verkre- (gen,
Te ontberen, en op u, op u te zien gebracht
Die vreemd scheent en veraard van 't Ouderlijk (geslacht.
Toen kwijnde ik van 't verdriet, van 't vurigst (zielsverlangen,
Voor die 't miskent en hoont dat Vaadrenerf te (ontvangen.
Niet, dat ik nijdig ware op uw geboorterecht,
Mijn broeder! of belang aan de eer des oudsten (hecht,
Op Jacobs overvloed een hebzieke aanspraak (maakte,
Of naar 't bezit van 't uwe uit dartlen hoogmoed (haakte.
Neen, 'k wilde u dienen als uw mindere, als uw (slaaf,
En gunde u, zoo 't moest zijn, de Vaderlijke haaf,
Gereed (dit doe ik thans) in afgelegen hoeken
Door d' arbeid van mijn hand het noodig brood te (zoeken.
Neen, 't was geene aardsche zucht die mij de ziel (bewoog.
Gij weet het; sta mij toe dat ik 't herhalen moog.
Nog eere ik u in spijt van dien verkregen zegen
Waarom me uw hand vervolgt met bliksemenden (degen,
En, zoo geen moeder mij ter hulp ware opge- (treên,
Wellicht mijn levensdraad alreeds had afgesneên,
En wijke u, zwicht, en zwijg voor uwe oploopend- (heden.

Voorzeker 't is ook nog uwe aandacht niet ont- (gleden,
Wanneer wij, onderling in minlijk onderhoud
De nachtwaak sleten, met elkanders hart ver- (trouwd,
Hoe dikwerf 't oog mij zwol! hoe bij de erinne- (ringen
Aan Edens profetie de traan mij placht te ont- (springen
Op 't denkbeeld van den Vorst, 't geheiligd Vrou- (wenzaad!
'k Zag (docht mij) 't vonklen nog van Grootvaârs (zacht gelaat
En 't plooien van zijn mond, zoo onweerstaanlijk (teeder,
Als hij 't vermeldde, dat die Godsheld, Slangver- (treder,
En Schuldverzoener voor heel Adams nageslacht,
Uit zijn, uit Izaaks stam (o heillot!) wordt ver- (wacht.
o! Zalig (zuchtte ik dan) wiens bloed hem 't licht (zal schenken!
En zonk in mijm'ring weg en pijnlijk overdenken;
Tot gij me als uit een droom terugriept met een (lach,
Meer grenzende aan den spot, dan eerbiedvol ont- (zag:
»Wie onzer (was uw taal) zal 't oogenblik bele- (ven!" —
Dat woord is me in de ziel als ingegrift gebleven,
En uw verachting van dat voorwerp trof mij diep.
't Doorklonk mijne ooren bij mijn nachtwaak; als (ik slïep;
Bij 't nederleggen op mijn leger; bij 't ontwaken;
Mijn rust was weg, en 't hart scheen in mijn borst (te blaken
Als sintels, met een gloed die d' ijzerbout door- (weekt,
Met diepen zucht op zucht mijns ondanks aange- (kweekt. —
't Geviel nu — maar o neen, wat zijn gevallighe- (den?
Hij die den loop bestiert van 't wislend hierbeneden,
Bepaalt elk oogenblik wat t' elker reis gebeurt;
En blind is, die in 't lot Zijn vrijmacht niet be- (speurt: —
't Was eenmaal, dat ge, en moe van 't lang en (vruchtloos jagen
En hongrig, aan mijn disch een schotel spijs (kwaamt vragen;
(Ach, immer wist ge u blij verwelkoomd en ont- (haald,
En dienst met wederdienst, en dank met dank be- (taald!)
Een smaaklijk linzenmoes, mijn avondspijs, was (reede,
En loech uw eetlust toe. Behoefde er drang of bede
Om 't u te schenken? Neen! Mijn boezem aarzelt (niet;
Maar, daar gij 't oog verdiept in 't donkre voor- (hoofd ziet,
Beschouwt gij me, en gij vraagt. — Niet uwe, (een andre honger
(Dus zeg ik, foltert) me af. Ach, waarom ben ik (jonger

Dan gij geboren — of, is aan 't geboorterecht
De zegen Abrahams, des aardrijks heil, gehecht!
Ach! waar 't verkrijgbaar voor een wereld! — (»Gij mijn broeder!
»(Dus zegt ge) o weeke ziel, steeds schootkind van (uw moeder!
»Wat is me een zegen, die een' naneef, uit mijn bloed
»Ontsproten, mooglijk is, daar ik hem derven moet?
»Ik zal die heilspruit nooit aanschouwen, 'k ben (des zeker.
»Meer is me een moesgerecht en tintelende beker.
»'k Verkoop u 't erfrecht voor dees enklen schotel (spijs:
»'t Genot des levens is van eindloos hooger prijs."—

'k Ontzet. Gij reikt me uw hand en dringt mij (ze aan te vatten.
»Mijn pijlboog en mijn zwaard, ziedaar eens Ezaus (schatten!
(Herneemt ge.) »In 's krijgsmans vuist voegt ploeg (noch herdersstaf;
»Ik sta ze u blij te moê met kudde en rijkdom af,
»En heel dat uitzicht op een Nazaat zoo verheven.
»God hoort me en staaft het woord: 't is alles u (gegeven!" —

Gij weet het, of ik dankte, en op mijn kniên.... (Maar hoe
't Gevoel u afgeschetst! Rebekka juichte ons toe;
Gij zelf verweet u niets, en de eerste gouden dagen
Vernieuwden; beider hart was vrij van zorg en (knagen;
En wat verschilde ons ook, in 't onbenijde lot,
De naam van Erfgenaam bij onverdeeld genot!
Den Vader slechts alleen wiens hart gij hadt ver- (kregen,
Moest de afstand dien gij deedt op 't zorglijkst zijn (verzwegen,
Ziedaar al 't onheil en heel de oorsprong van ons (leed!
Rampzalig is 't geheim, welks vonkling steeds ge- (reed
Om uit te barsten, met het dekkleed spot! 't Zijn (kolen
In de asch bedolven, maar tot zoo lang slechts (verholen
Tot de adem van den wind zich opheft in de lucht.
Dan stijgt de laaie vlam met klaatrend stormge- (rucht
En ruischt door de ooren, dekt den hemel met heur (wolken
Van damp, en trekt elks oog naar de opgedekte (kolken.

De blinde vader, die op 't naadrend einduur (wacht
Dat hem verzaamlen moet bij 't heilig Voorge- (slacht,
Wil zijn geliefden zoon, zijn hoop, zijn eerstgeboren,
Thans vestigen in 't recht hem bij de wieg be- (schoren.
Hij roept u, wenscht zich 't hart te sterken door (een beet
Van 't wildbraad door uw hand hem dikwerf toe- (gereed,
En dan zijn zegen op uw schedel uit te spreken:
Een zegen, die uw eed, uw afstand, moest ver- (breken,
En mij, rampzaalge, van de hoogte.... Neen, o (neen,
'k Voleind niet, 'k heb dat uur onlijdlijke angst (geleên.

Wat zal ik? — Gij, gij zwijgt; zal ik hem 't hart (bedroeven
Met spreken? 'k Voel me èn hart èn lippen samen- (schroeven
Op 't denkbeeld. — Neen, mijn zoon, barst Vrouw (Rebekka uit.
Licht werd uws Vaders vloek de vrucht van dit (besluit.
Neen, terg den Grijsaard niet op d' oever van zijn (dagen;
Zijn zwakheid zij ontzien en eerbied toegedragen.
U komt die zegen toe, ontvang hem op uw hoofd!
Uw broeder heeft zich 't recht, door 't af te staan, (beroofd.
Gij zijt die oudste thans, in Ezaus plaats getreden;
God zelf nam d' afstand aan, Hij, tuige bij onze (eeden!

Ik zweeg en huiverde — een verborgen stem (weersprak
In 't binnenst mijns gemoeds, en 't was of knak (op knak
Mijne aangevochten ziel in 't wagglend overhellen
Verwrikten; neen, geen taal kan zulk een toe- (stand spellen.
Mijn moeder strookt me, en droogt de tranen, (langs mijn wang
Afbigglende in 't getij' van zulk een harteprang:
»Aan mij, zegt ze, is 't vergrijp, en, is er iets te (vreezen,
»Gehoorzaam, en — voor God zult gij onschuldig (wezen!" —

Gij toogt in 't woud, en keerde, en bracht het (tengre wild;

Bereidde 't; maar om niet: uw arbeid was ver-
(spild.
In 't afzijn had de list uw uitzicht voorgekomen.
Mijn broeder, 'k schaam mij, ja, zou ik de erkent-
(nis schromen?
Ik bloos. — Maar gij, helaas! wat deedt, wat
(gingt gij doen?
Een eedbreuk! — Ezau neen, hier wilde u God
(voor hoên.
Voor mij, ik dacht niet; 'k volgde, en liet mijn
(bleeke lippen
De woorden van bedrog, mij opgelegd, ontglippen,
Van 't geen ik zeide of deed mij zelven nauw be-
(wust;
Op moederzorg en trouw, en Izaaks God, gerust.
'k Misdeed; maar gij....! maar gij, kost gij mij 't
(goed ontrooven,
Mij voor Gods aanschijn zelf verzekerd bij 't belo-
(ven? —
Doch neen, 'k verdenk u niet van zulk een trouw-
(loos feit;
Geen krijgsmanshart neemt deel in lage arglis-
(tigheid:
Oprechtheid is zijn aard. Wij weeke Herdersknа-
(pen,
In stille werkloosheid bij 't hoeden onzer schapen
Den wolf bespiedende in zijn listen daar hij loert,
Zijn mooglijk eer tot list, tot argwaan reedst, ver-
(voerd.
Maar weinig achttet gij dien vaderlijken zegen
Op 't ziekbed, voor 't genot eens lekkren beets
(verkregen.
Gij wist zijn voorkeur voor den Jager, en den grond,
Die, zwak des ouderdoms, in 't vleeschgerecht
(bestond;
En 't wilde u niet in 't hart, hoeveel een vader-
(zegen
Op 't kinderlijk gemoed, ja zelfs bij God, moest
(wegen!
Of, weinig had uw ziel heel d' omvang overdacht
Diens zegens, voor ons beide en beider nageslacht.
Ik sidderde en bezweek; maar verder zag die
(moeder,
Die (neen) geen broeder wou verbittren op zijn
(broeder,
Maar beiden hoedende, ook Gods heilbeloftenis
Verzeekren aan den stam die Hem geheiligd is. —

In 't eind, gij nadert, — en de ontdekking. —
(Welk een beven!
Wat woede! welk een schrik! — Hoe kost gij 't
(mij vergeven!
o Neen, gij kost niet. 't Was te veel, zelfs in mijn
(oog:
'k Gevoel het, welk gevoel geheel uw ziel bewoog,
In tijgrenwoede ontstak en drift om wraak te
(plegen;
En — 'k geef u 't leven op; — maar niet dien
(Vaderzegen.
'k Betreur u; doch (nog eens!) gij hadt aan 't recht
(verzaakt,
Mij erfgenaam des Heils in Vaders plaats gemaakt,
En 't onomstootbre Woord in Almacht uitgespro-
(ken,
Is met mij, buigend riet, maar door geen macht
(te kroken.
Treff', treff' me uw lemmer, richt uw pijlen op
(mijn borst,
Wien treft ge in dit mijn hart? den grooten Vrede-
(vorst!
Geen eedbreuk kon me een recht, door God ge-
(handhaafd, nemen;
Geen moordspits zal me ook nog 't verkregen Heil
(ontvremen.
Dat wijkt niet van mij, neen, 't blijft eeuwig aan
(mijn stam;
Aan mij was 't reeds bestemd in Grootvaâr Abra-
(ham.
Geen macht ontworstelt mij den zegen diens be-
(vrijders.
'k Omklem hem met de kracht eens nooit verwrik-
(bren strijders.
Verplettre mij 't geweld, vergruisle 't mij den kop,
Ik geef dien Heiland, dien Verlosser, nimmer op.
Doch neen, verban de wraak, keer tot u zelven
(weder!
Wees Jacobs broeder weer, grootmoedig, min-
(zaam, teeder!
Ik weet, men legt ineens geen felle gramschap af;
Maar toom haar, volg' ze ons niet naar 't albe-
(neevlend graf.
Helaas! vaak leeft ze ook dan, als lang verstorven
(vaderen
Van de aard verdwenen zijn, hunne afkomst nog
(in de aderen.
Ach, de uwe zij mij niet ten vijand, tot verderf!
Heb wat uw zwaard bereik', en gun mij Abrams
(erf!
Thans vluchte ik, en ontzie de grimmigheid eens
(broeders,
Als balling, met den staf eens armen schapen-
(hoeders;
Een andre tijd wellicht hereent ons, — delgt mis-
(schien
Die wraakzucht uit uw borst, die 't plicht is thans
(te ontzien.
Dan mogen we als voorheen elkaar in de armen
(vallen,

Ik, zwervend Herdershoofd, gij, Vorst van dui-
(zendtallen!
Bedenk gij, wie u schrijft, wie voor uw aanschijn
(vliedt;
't Is Jacob; Jacob, ja! — Vaarwel, en haat hem
(niet!

1823.

(Uit: *Krekelzangen.*)

EZAU AAN JACOB.

PSALM XXXIX: 7.

'k Ontving uw brief en groet! en dwong me om
(die te lezen.
Nog had zich 't stormgetij' niet in mijn ziel be-
(daard.
Doch eindlijk — 't was me een plicht; en, wat
kon de inhoud wezen,
Mijn gramschap na 't gebeurde, of nieuwe ont-
(zetting, waard!
Welaan dan! 'k breek het wasch. Ik lees met
(driftvervoering
Uw zachte en zoete taal en mij te kunstvol pleit:
'k Herlees: de drift maakt plaats voor zachter
(zielsontroering,
En, Jacob — ja, 'k berust in uwe onnoozelheid.
Dit 's veel; waarschijnlijk meer dan ge immer
(dorst verwachten;
Doch Ezau is te groot voor veete of woordge-
(schil.
'k Herken mijns Jacobs stem in spijt der lamm'ren-
(vachten
Waaronder hij zich zelf op nieuw verbergen
(wil;
Doch 't zij zoo! 'k Wil ook mij in 't minste niet
(verschoonen:
Dit ware 't geen mijn ziel op 't onverzoenlijkst
(haat;
Steeds zal ik me onvermomd gelijk ik ben ver-
(toonen,
En lees mij elk in 't hart waarvan mijn boezem
(slaat!
't Is waar, 'k misgreep mij zelf in arglooze on-
(bedachtheid,
En de opgevlamde drift benevelde mijn ziel;
Maar — list verbergt zich steeds in aangenomen
(zachtheid;
Bij de intreê reeds in 't licht omgreept gij mij
(den hiel.
'k Sta toe, ik weet geen prijs op de erfgeboort' te
(stellen;
Doch waarom mij verschalkt na d' afstand dien
(ik deed,
't Verlies met schaamte, hoon, bespotting, doen
(verzellen,
En mij mijn gift betaald met onverduurbaar
(leed?
Hoe, Jacob! kent ge mij, en kon 't uw hart ge-
(hengen,
Voor 's Vaders aanschijn dus, en dus met eigen
(hand,
Mij in 't gevoelig hart dien doodsteek toe te bren-
(gen?
Is dit de dankbaarheid? is dit de broederband?
Of durfdet gij van mij een woordherroeping wach-
(ten
Zoo 's Vaders zegen eens met d' afstand strijden
(mocht?
Afgrijslijk, zoo ge mij tot zoo ver kost verachten!
Afgrijslijk, die in u een zulk vermoeden wrocht!
Ik huichlen? ik een woord uit eigenbaat verbre-
(ken?
Afgrijslijk, wiens gemoed dit denkbeeld niet
verfoeit!
En wat zou me in het hart zoo'n gruwlijk opzet
(kweeken,
Waar nooit òf vuige list òf hebzorg heeft ge-
(broeid?
Vanjongs, verstrooid van geest in bosch- en jacht-
(vermaken,
Voor Vaders heimlijkheên en Grootvaârs won-
(dren koel,
Wat weet ik, dan 't genot dat voor mij staat, te
(smaken;
Wat kan me een toekomst zijn, voor Ezau zon-
(der doel?
Neen, 'k gunne u 't recht — ik gunne u d' inhoud
(van dien zegen,
En 'k had u anderwerf dat voorrecht afgestaan;
Maar, wreed te leur gesteld... en schaamrood —
('k Voer den degen,
En wie mij hoonen durft, moet door mijn arm
(vergaan! —
Ja, Vader zag de vlam niet in deze oogen bran-
(den,
De woede in 't kokend bloed niet steigren op 't
(gelaat;
Maar voelde 't heete vocht zich drupplen op de
(handen,
Dat de uitgeborsten spijt mij afdrong om 't
(verraad.
Hij hoorde 't, hoe mijn stem van felle ontroering
(beefde;
Mijn boezem stikte in 't woord dat me uitbrak
(in die smart;

En daar zijn dorre borst zich aan de mijne kleefde,
Herkende hij mijn woede in 't kloppen van mijn (hart.
'k Viel hijgende aan zijn kniên: — met de armen uitgestoken
Omvangt hij me — en — verdrinkt in tapplend (tranenvocht:
Mijn Vader, roep ik uit, ik sterf niet ongewroken;
De roover heeft me in list, in kracht niet, over- (mocht.
Zijn bloed....! — »'t Is 't mijne; neen, (zegt de altijd teedre Vader,
Als smorende in de klacht) — »mijn zegen rust (op hem!
»Mijn onherroeplijk woord! Gij hoorde 't, Levens- (ader!
»Die zegen keert niet weer, geen eens gespro- (ken stem." —
Hier blikte ik woest in 't rond; verbeet mij tong (en lippen;
En sprong vertwijflend op, en wierp mij bij hem (neer.
Mijn zegen! brulde ik uit, en hield zijn kleeder- (slippen,
Of is dan 't Vaderhart voor mij geen Vader (meer! —
»Ach! kreet hij, 't is te laat: 'k heb alles hem (gegeven,
»Heel Abrams heilgenâ — bezitting — heer- (schappij." —
En is op 't vlak der aard niets ovrig meer gebleven?
Dus roep ik. — Zegen me ook, mijn Vader! ja (ook mij! —
»Ja (snikt hij eindlijk) ja, (met angstig boezem- (hijgen):
»De zegen van den dauw des hemels, 't vet der (aard —!
»Zijn juk.... gij zult het, ja! ter zijner tijd ont- (stijgen,
»En, moedig oorlogsman, steeds leven van uw (zwaard." —
God geve 't, riep mijn hart! Van 't oorlogszwaard (te leven
Is alles wat ik wensche en meer dan Vorsten- (schat.
En 'k voelde me in dat uur tot hooger heil ver- (heven,
Dan of ik Izaaks erf en 's werelds kroon bezat.
Wat zoude ik meer? — Met u de rundren hooren (loeien;
De kemels met een oogst van tarw of gerst be- (laân;
Een witte zee van room in de emmers saam zien (vloeien;
En aan de deur der tent bij hof en wijnberg (staan? —
Neen, Jacob! 'k heb mijn deel; dat deel was mij (beschoren;
De hemel perkte 't mij als lotsbestemming af;
Hier voel ik me in dit hart, tot anders niets, ge- (boren,
En vorm geen uitzicht, dat zich verder strekt (dan 't graf.
Al 't oovrig — 'k was gereed het u opnieuw te (schenken;
Waarom 't mij dan ter sluik en door verraad (ontroofd?
Ik wilde uw rechten niet, moest gij de mijne kren- (ken?
Dit moest mij, vroeg of laat, geboet zijn met (uw hoofd! —
Doch neen! De drift hergloeit; hoe zwaar is 't, (haar te toomen!
Neen, wees mijn broeder weer: gij hebt mij (niets ontrukt;
Houd op met Ezaus wrok (het hoont hem slechts) (te schromen;
Keer tot die moeder weer, die me altijd heeft (verdrukt.
Ik weet het, 't is in u, uw slanke en poezle leden,
Dat ze al haar vreugde plaatst, dat ze altijd (zich behaagt;
Mijn ruigte en grove leest zijn vuile afschuwlijk- (heden,
Dien ze onbedwingbren haat, dien ze innig af- (keer draagt.
'k Verschoon dit in een Vrouw, bij 't stille her- (dersleven,
In veldzang opgevoed, maar draag een andren (moed;
En met haar in de stulp als huisdier vast te kle- (ven,
Verdraagt met de onrust niet van 't mij bezie- lend bloed. —
Dit melde u dit geschrift! Ik trek naar andre (palen.
Als Izaäk, en 't uur (waarschijnlijk) is nabij,
Natuur, het borgen moê, haar schatting zal be- (talen,
Is me alles Vaderland, en heel de hemel vrij. —
Doch weet ik of dit blad den zwerver zal ontmoe- (ten,
Die thans onedel vliedt, de hemel weet, waar- (heen?
Of waar ik, vroeg of laat, hem eindlijk mag be- groeten,
En toonen, dat mijn borst geen hart besluit van (steen?

Gij smeekt mij; 't is genoeg. — Gij hebt mij snood (beleedigd;
Ge erkent het, en het leed is daadlijk uitge- (wischt;
Maar dat ge u van 't bedrog op grond eens rechts (verdedigt,
Dit, Jacob, is te veel. Geen dekkleed voor de list! —
Doch 't zij! — Geniet in vreê hetgeen u 't lot (bestemde;
Mijn hart benijdt u niet. Vrees nawrok noch (verwijt.
Beklaag ik mij van 't hart dat Vrouwenraad me (ontvremde,
'k Herdenk, en dit 's mij zoet, dat gij me een (broeder zijt.
Vaarwel! Voert de Almacht ons in veel, in wei- (nig jaren,
Elkandren weer in d' arm, 't is Ezau die dit (zegt,
Gij zult zijn liefde en trouw en broederzucht er- (varen!
Een Krijgsman, wie ooit veinze, een Krijgsman (is oprecht.

1823.

(Uit: *Krekelzangen.*)

DE AFGOD.

Een arme Heiden boog gedurig voor zijn God,
Een houten beeld, reeds oud en, mooglijk, half (verrot,
Maar door de verfkwast met wat kleuren over- (streken.
Daar lag hij diep bedroefd op 't ijvrigst voor te (smeeken.
Ach, zei hij, Huisgod, wien mijn vader jarenlang,
En ik bijzonder eere, en aan wiens kniên ik hang,
Zie toch mijn armoê: 'k heb geen brood om bij te (leven,
Verschaf mij nooddruft, ach! gij immers kunt ze (geven.
Te werken heb ik niet, en 't hongren valt zoo (hard;
Och wist ge eens bij gevoel, hoe jammerlijk het (smart!
Een halve daalder slechts zou me immers recht (verrijken,
Daar had ik alles mee. — o Laat me niet bezwijken.
Zie hier een leege beurs, die leg ik voor u neêr;
Ai vul die, 'k ben hier na een half uur rustens (weer
Denk wat ik aan u deed om u mooi op te schik- (ken,
Dat ge in den bogaard niet meer vooglen zoudt (verschrikken,
Maar hier een God zijn, die, bezat ik geld als (zand,
Bewierookt worden zoudt, zoo goed als één in ('t land.
Zoo sprak hij, en vertrok vol eerbied in 't ver- (wachten;
En keerde een poos daarna, vervroolijkt van ge- (dachten;
Hij at, verzekerd van een kleine handvol geld,
En had het Bakkerswijf daar weer op uitgesteld;
Ja zelfs zich onderweg ook schoenen laten meten,
En was zijn armoê in de zoete hoop vergeten.
Nu kwam hij weer. — De beurs was plat en niet (een duit,
Hij schudde wat hij mocht, geen heller viel daar (uit.
Nu was hij raadloos en wanhopig. In verwoedheid
Grijpt hij den afgod aan: Erkent ge zoo mijn (goedheid,
Gij, onbarmhartig beeld (dus zegt hij) lig daar (neer!
Nu krijgt ge nooit van mij de minste vriendschap (meer.
Indien gij nukken hebt, ik ook dan heb mijn (nukken.
Paf, zegt hij, smijt het om, en 't valt in duizend (stukken;
Hij zelf, hij schrikt er van. — Maar 't glinstert (op den grond.
Daar liggen patakons bij menigte in het rond!
De holle balg van 't beeld hield geld in zich be- (sloten,
En de oopning was voor 't oog met lood weêr toe- (gegoten.
Het beeld was redloos weg aan splinters; maar (de schat
Behield den armen man, die 't leelijk ding bezat.

Mijn vriend, hebt ge ook niet wel een afgod (waar ge aan offert;
Het zij dan 't geel metaal, dat ge in uw schatkist (koffert;
't Zij 't ijdle pronkbeeld van geleerdheid zonder (baat,
Met stijve staatsamaar en strakgeplooid gelaat;
't Zij eerzucht, roemdorst, of al soortgelijke grillen
Waar we allen meestendeel ons leven aan ver- (spillen;
Of wat het zijn mag daar ge uw heil van wacht, (wellicht

Voor slooft en arbeidt als een eerste en duurste (plicht?
(Och, ieder heeft doorgaans zoo'n popje dat hij (huldigt
Als ware hij 't boven God zijn gansche ziel ver- (schuldigd.
Ga in u zelf, doorzoek uw boezem en gedrag,
En zalig, die er zich geheel van zuivren mag!)
Wel! zeker, dat het u nooit zegen toe zal voegen,
Laat af, van voor dat ding in 't oud gareel te (zwoegen,
Maar grijp het moedig aan, en brijzel 't gansch tot (gruis,
Zoo koomt u van omhoog de ware zegen thuis.

1827.

(Uit: *Naklank.*)

KERSTNACHT.

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

De Winternacht had de aard betrokken;
En alles aâmde stilte en rust;
Het windje was in slaap gesust;
En 't zachte bleek der lamm'renvlokken,
Bewaakt met herderlijken staf,
Stak flauw bij 't donkre veldgroen af.

Geen windje suisde door de sprieten
Van 't scheutig gras der stille wei';
En spraakloos zag der wachtren rei
Hunne uren ongestoord vervlieten,
Met opgeheven hart en oog
Naar 's hemels grauw-azuren boog.

Nu zien ze een vloed van purperglansen
Van uit een vuurgloed-zwangre wolk
Voor 't oog van 't opgetogen volk
Als met een kroon van licht omkransen,
Die meer dan aardsche heerlijkheid
Langs 't overstelpte veld verspreidt.

De nacht wordt van een dag doorschenen
Waar meer dan dageraad in gloort,
Terwijl hij de Ooster-hemelpoort
Als met een oogst van edelsteenen
In parelenden dauw versiert,
En 't feest der eerste schepping viert.

Een balsemgeur doorwaait de dalen,
Als de adem van het zoele Zuid,
Met Oosterspecerij gekruid,
Wanneer 't aan de eerste morgenstralen
Den liefelijken balsem mengt,
Dien 't aan den dag als hulde brengt.

Nog grauwt de lucht aan de ochtendkimmen;
En 's hemels toppunt staat in gloor,
En breekt in meer dan middag door,
Terwijl de Zon vertoeft te klimmen:
Een hooger dan geschapen licht
Verblindt, verbijstert elks gezicht.

Nu davert het van hemelpsalmen
Als sinds het heilig wordings-uur
Geen mensch'- of Engelen-natuur
Met vuurgen adem uit mocht galmen;
Ja, meer dan onbesefbaar vreemd
Aan alles wat naar de aarde zweemt.

Nu klinkt het onder 't Englenwemelen:
»Eer, lof zij de Oppermajesteit!
Ja, glorie Zijn weldadigheid!
Ja, roem tot boven 't hoogst der Hemelen:
En welbehagen in 't geslacht
Tot eeuwig heil teruggebracht!"

Weergalmt, o zaligste aller klanken,
Weergalmt in d' adem onzer borst!
Hij kwam, Hij kwam, des levens Vorst,
Wien we uit den dood verlossing danken;
Hij kwam, Hij, God met mensch vereend,
En heeft als mensch met ons geweend.

Hij kwam, en nam onze euveldaden,
Hij, de ons verdiende zondenstraf,
Van onzen hals genadig af,
Om ze op Zijn eigen hoofd te laden!
Hij leed voor onzer aller schuld,
En heeft de wet voor ons vervuld!

Wat doet ge, ontzette Herdersknapen?
Hoe gloeit u 't voorhoofd! hoe het hart
Wat staat ge ontzet, bedeesd, verward?
Vliegt henen, vliegt, verlaat uw schapen,
Gij zelven schapen van Zijn kooi,
En, zonder Hem des veldwolfs prooi!

Ziet Hem van windelen omvangen,
In 't krebje op 't halmenstroo gebed!
Hem, die u van den Helwolf redt,
Aan maagdelijken boezem hangen,
En strekken 't kinderarmpje uit,
Dat hemelen en aard omsluit!

Ja, gaat, knielt neer, en brengt uwe offers
In dezen schaamlen beestenstal!
Erkent den meester van 't Heelal!
Haast biedt hem 't Oost in elpen koffers
En myrrhe en goud en wierookgraan,
Als God, en Vorst, en stervling, aan. —

Maar neen, doet meer! Aanbidt en huldigt
In d' eenvoud van 't oprecht gemoed,
Dit offerlam wiens Godlijk bloed
Geheel eens werelds schuld ontschuldigt,
Op dood en afgrond triomfeert,
En vloek in zegening verkeert!

o Wichtje, hoop en troost der vaderen,
Hersteller, Heiland, Borg en Zoen:
Gij, die voor Zondaars koomt voldoen;
o Geef ons, aan die kreb te naderen! —
Doch ja, Gij roept ons, trekt, en leidt
Tot de eeuwige barmhartigheid.

Geef ons, met 's hemels keurelingen
In 't hemelzalig Efrata,
Der volheid van Gods heilgenâ
Uit reine boezems lof te zingen!
Ja roepen we U, o Davids spruit,
In Cherubijnenliedren uit!

Ja, Eer zij God, in 's Hemels zalen;
Ja boven 's Hemels ethervloed!
En Vrede, Vrede van 't gemoed,
In 's aardrijks nederige dalen;
Met welbehagen, gunst, en troost,
Voor 't God' herwonnen menschenkroost!

1828.

(Uit: *Nieuwe Vermaking.*)

HERODES.

Quid memorem infandas caedes, quid facta tyranni
Effera? —

VIRGILIUS.

De Dwingland op zijn purpren koets,
Met doodsangst om het hart geslagen,
Daar zorg en onrust des gemoeds
De sluimring uit zijne oogen jagen: —

De Dwingland, tot den boord van 't graf
Bloeddronken, suizlend, voortgeschreden,
Beeft siddrend voor zijn koningsstaf,
Gekocht voor zoo veel ijslijkheden.

Hij vreest, de vloekbare Edomiet,
Die 't hoofd in Davids kroon dorst wringen,
En, God gelijk, op aard gebiedt,
Een zuigling naar den hals te dingen.

Toont, zegt hij, toont mij 't Wonderwicht,
De spruit uit Davids tronk geschoten;
En ik bewijs hem hulde en plicht
Als een van 's Vorsten dienstgenooten.

Maar neen, verijdeld is die list;
Zijn woede bliksemt bij 't ontbranden,
Door dubblen moedwil aangehitst,
Met hemeltergend knarsetanden.

Hij spreekt; en 't moordtuig wordt ontbloot,
En blinkt zijn lijfwacht in de handen,
En schittert bloeddorst, wee, en dood,
Om weerlooze Onschuld aan te randen.

Wat zegge ik? Onschuld? Hemel, ach!
Bewustlooze Onschuld, vreugd der hemelen,
Die 't lemmer toejuicht met een lach
Waar speel- en wonderzucht in wemelen.

Ach! kindren aan de moederborst,
En, argloos sluimrende in heur armen;
In 't lesschen van hun eersten dorst;
Besefloos nog van leed of kermen!

Ach! wichtjes, dartlende op de kniên
In 't blij en moederlijk belonken,
In 't hartverteedrend kusjes-biên
Balddadig in hun bloed verdronken!

Ach! spruitjes hangende aan den schoot,
Bij 't vleiend dorst- of hongerklagen,
In 't reiken naar hun eerste brood,
Meedoogenloos ter neer geslagen!

Ach! telgjes, de eersten levenslust
Verzwelgende in onnoozel spelen,
Het vonklend oogjen uitgebluscht!
Als lammren voor 't altaar, doen kelen!

Zij, pandjes van een Huwlijksgloed
Van God gezaligd in dien zegen,
In 't staamlen van hun liefdegroet
Door 't vloekbre beulenzwaard doorregen!

Het bloed, nog met de melk doormengd,
Uit voedsterende speen gezogen,
Bespat den booswicht die 't verplengt,
En schreit al rookend naar den hoogen. —

Daar stroomt het van 't onnoozel bloed!
Daar jammert het van kermend snikken,

Van heel den teedren vrouwenstoet,
Gedoemd, dit moordfeest aan te blikken. —

Van moeders, die naar 's moorders kling
Hare uitgestoken armen rekken; —
Haar eenigst heil, haar zuigeling,
Met heel heur lichaam overdekken! —

Haar boezem aanbiên voor zijn bloed; —
Zich strenglen om zijn moordenaren; —
Of krommen voor des slachters voet,
Om 't dierbaar troetelwicht te sparen! —

Die, 't hoofdhaar zwierende in den wind,
't Verbleekt gelaat des lievlings kussen;
Of 't reeds den doodssnik aâmend kind
Nog schommlende in haar armen sussen! —

Wanhopig op d' ontverfden mond,
Hem d' adem van de lippen vangen! —
Waanzinnig wentlen langs den grond,
Met opgereten borst en wangen!

Van moeders, die door smart vervoerd,
Den beulen stout in 't aanzicht schennen,
En, van den doodschrik onberoerd,
In 't voorgehouden slagzwaard rennen! —

Ja, die 't ontweldigd moordrapier
Zich zelven door den boezem jagen,
Terwijl ze in raadloos wraakgetier
Gods almacht zelf ten oordeel dagen.

Die... o mijn boezem! Neen, niet meer!
Wat ziel is 't, die dit uit kan harden?
Mijn handen, rukt het valdoek neer,
En rijt dit bloedtafreel aan flarden. —

Helaas! de moordlust moet voldaan.
De vaders, keerende uit den akker,
Zien gade en kroost vertwijfeld aan,
Maar klacht noch wraakkreet roept hen wakker.

Thans, Dwingland, is uw moed gekoeld; —
Doch, wien ge dacht door 't hart te steken,
Doch Hij, op wien uw woeden doelt,
Is, bloedhond, uw bereik ontweken.

Wat baat u dier onnooslen bloed
Die schuldloos voor hun Heiland sneven?
Die rozen, in een purpren vloed,
Van struik en stengel afgedreven!

Die, eerste martlaars, prooi des doods,
Een palm en hemelkroon verkregen,
Wie 't zoet geens moederlijken schoots,
Geen duizend levens, op kan wegen!

Uw woede, onzalig bastaardvorst,
Verteert u merg en ingewanden;
Gij sterft; de ziel ontglipt uw borst,
De staf en moorddolk, aan uw handen.
1820.

(Uit: *Sprokkelingen.*)

TAFEREEL
UIT
HERODES' KINDERMOORD.

Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς·
Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι.

't Was nacht geweest en de eerste morgenstralen
Vergulden reeds de toppen van 't geboomt';
De zangtoon zweeg der schuwe nachtegalen,
En de Oosterkim was rijk met goud omzoomd:
De leeuwrik thans van uit den slaap geschoten
Stortte in de lucht den dag haar welkom uit,
En mees en vink op lager gorgelnoten
Viel lieflijk in bij 't zwellend maatgeluid:
Als Maächa, ten prooi aan zwarte zorgen,
Met hangend hoofd en ongebonden haar,
Heur tranen bij de tranen van den morgen,
Heur snikken voegt bij Prognes lijkmisbaar.
Zij schreit, en gij, gij hoorde 't, Heuvelgalmen!
Gij hebt haar klacht meelijdend nagezucht; —
Zefier, gewiegd op lauwe lentewalmen,
Voert ze immer op zijn vlerken door de lucht.
Gedenken wij aan 't voorwerp van haar kermen,
Mijn Lier, en schenk een treurtoon aan haar (smart.
De Hemel hoort, de Hemel vol erbarmen,
De troost alleen van elk verbrijzeld hart!

Opnieuw een dag (dus zucht zij) opgerezen!
Opnieuw een dag van onverduurbaar wee,
Wiens blij gelaat den vloek mij geeft te lezen,
Die heel mijn ziel in 't jammer smoren deê.
Uw purper is me een bloedstriem in mijne oogen;
Een boezemvlijm uw helle morgenschijn;
Uw schittergroen, met zwadder overtogen;
Uw vogelzang, een spotkreet met mijn pijn.
o Moge één nacht u voor altijd verzwelgen!
o Blijv' die zon voor eeuwig uitgedoofd!

Of, geef mij weer, hergeef mij aan mijn telgen,
Mijn eenig goed! gij hebt het mij geroofd.
'k Was moeder, ik; en dankbaar mijn ontwaken;
Mijn teeder kroost lag op mijn hart gedrukt:
't Werd dag, en ach! ik zie de kimmen blaken
En al mijn schat voor eeuwig weggerukt.
Een nieuwe vloek blinkt me eeuwig in uw glansen,
Zoo dikwerf mij uw fakkel tegenglimt;
Terug, gij Zon, zink rugwaart in uw transen!
't Is Hel en moord die uit uw aanschijn grimt!
Neen, zoeter is 't, in duisternis te waren
Daar niets ons oog door schijn van blijdschap (tergt,
In donkren nacht op 't troostend niet te staren
Dat in zijn schoot gevoel en klacht verbergt.
Ja, zoeter dit, dan 't juichen aan te hooren,
Dat in de wond met kromme krauwels krabt;
In 't ongevoel van 't diepst gevoel te smoren,
Dan reis aan reis op 't zwellend hart getrapt.
Mijn kroost, mijn kroost, mijn lieve tweelingloten!
Mijn heil, mijn al, mijn rijkdom, troost, en eer!
Ik zag het zwaard in uwe boezems stooten,
En 'k leef, o God, en zie het daglicht weer!
Gij, 't overschot van d' aangebeden Gade,
Die al zijn bloed in 's Konings dienst vergoot;
Gij, in wier lach mijn hart zich nooit verzaadde;
Die nacht en dag uw rust hadt op mijn schoot!
Wier sluimrend oog mijne oogen steeds bespiedden,
Als ge aan mijn borst in slaap vielt, moe ge- (zoogd,
Om d' eersten lach den wedergroet te bieden
Waarin ge mij al juichend tegenvloogt!
In wie mijn oog, in twijfel tusschen beiden,
De trekken zocht, mijn boezem ingegriefd,
Die meest in u den vader onderscheidden,
Door 't weduwhart met dubble kracht geliefd! —
Ik zag, mijn God, ik zag die oogjes breken;
Dien zoeten lach bezwijmen op 't gelaat;
Die kaakjes, ach! die lieve lipjes bleeken;
En 'k leef, ik leef, na zulk een gruweldaad! —
Ik leef, o God, en zag mijn kinders slachten!
En wat tot wraak, tot wraak voor 't schuld- (loos bloed?
Ach, ware er wraak, ik zou mij zalig achten,
En o die wraak — hoe fel wierd zij geboet!
Hoe zoude ik hem den boezem openrijten,
En 't grimmig hart hem scheuren uit de borst;
Geknauwd, getrapt, in 't vloekbaar aanzicht (smijten
En drinken 't bloed met tijgerinnendorst!
Maar 't Ondier zit omsingeld van soldaten,
En waagt zich niet, lafhartig kinderbeul:
En ik, ik zwier, van God en mensch verlaten,
In wanhoop om, en nergens vind ik heul.

o Dat mijn vuist op die vergulde daken
Waarin die beul op dons en purper brast,
Den bliksem uit de wolken los mocht braken
En brijslen hem den schedel met dien last!
Ja, mocht mijn hand dat gruwelhof verpletten,
Dat zelfs geen steen meer op den ander sta!
Ja heel een aard waar hij ooit voet mocht zetten;
En varen hem in d' open afgrond na!
Daar is geen troost, geene andre troost meer over!
En ach! ook dit geeft mij mijn kroost niet weer.
Vergruislen, ja, d' in 't bloed gemesten roover —
Niets, niets vermag de razende onmacht meer!

Zoo sprak zij, snikte, en hief de ontvleesde (handen
Ten hemel; 't oog verstijfde en 't lichaam zonk (daar heen.
Mijn kindren, riep zij nog, mijn Echt- mijn moe-derpanden!
Zij snikte en gaf een gil. Haar draad was afgesneên.

* * *

Doch neen; haar borst bekomt, herademt weder;
Haar oog ontluikt. Waar ben ik, roept zij, ach!
Ik leef dan nog, — zonk in geen afgrond neder!
En 't was mijn kroost dat ik herleven zag!
Barmhartige, ach, zoo vaardig tot vergeven
Wat drift misdoet als 't razend hart niet spreekt,
Gij toonde 't mij, ik zag mijn kinders leven,
En 't roosje van hun lipjes onverbleekt.
Ik zag, o ja, ik zag Uw Engel dalen;
Hij roerde mij het nederliggend hoofd,
Weerhield den glans van zijn te heldre stralen,
En 'k heb gezien, ja meer, ik heb geloofd.
Neen, dierbaar kroost, u weer terug te vragen,
Vermocht mijn hart, mijn hart van moeder, niet.
Ik zag u weer! van Englen rondgedragen,
Waar hemellucht door borst en aadren vliet.
Ik zag u 't oog van andre vonken branden
Dan hier op aard en van mijn arm omvat;
En, blij te moe met palmen in de handen;
Met bloed niet meer, maar parels, overspat!
Ik hoorde uw mond een blijd Hozanna galmen,
Den Vorst ter eer, die u geheiligd heeft;
Wiens glorie klonk uit David's zegepsalmen;
Die — kind, o God! — ja, kind op aarde leeft!
Gelukkigen, ter Zijner eer te sneven!
En zalig bloed, dat voor het Zijne vloot!
Het Zijne, ja, voor ons ten zoen gegeven,
Ten smaad gewijd, ten lijden, en ter dood!
Messias! ach verschijn mij —! Aan Uw voeten
Betreure ik, dat ik hen betreuren dorst.
o Mocht al 't mijn zoo snood een misdrijf boeten,

En stierve ik mee voor Isrels Vredevorst!
Ja, 'k hoorde 't Koor der Godgeheiligde Engelen
In U verrukt, ondenkbre tonen slaan;
En u, mijn kroost, in hunnen lofzang mengelen:
»De Zon des heils is 't menschdom opgegaan!"
Woedt, woedt dan vrij, Tirannen dezer wereld,
Onmachtigen! verplettert en vernielt!
Vertrapt uw kroon, met aardschen roof ompareld!
Gij hebt mijn kroon ontstoflijkt, niet ontzield!
o Eersten van Messias bloedgetuigen,
Uw bloed heeft niet vergeefs mijn boezem over-
(vloeid:
Geen leven schonk mijn schoot, kost ge uit mijn
(boezem zuigen;
Thans leeft ge in 't eeuwig licht, waar eeuwige
(onschuld bloeit!
Gezalfde, lang verwacht, ter rechter uur versche-
(nen,
Ach, dat mijn oovrig bloed ook U geheiligd zij!
o Laat mij met mijn kroost voor Uwen troon her-
(eenen;
't Zij 't Uwe! ik ben getroost, en zalig dat
(ik lij'.

1824.

(Uit: *Navonkeling.*)

AAN LEIDEN.

Laudabunt alii claram Rodon aut Mytilenen.
HORATIUS.

Laat andren 't gulden Rhodos roemen,
In 't midden van den vloed.
Met dagelijkschen lonk van 't zonnenoog be-
(groet;
Of sieren 't hoofd voor Lentebloemen
Met bruine olijvenbes of groenen lauwerhoed,
Ter eer van Pallas' stad of 't Delphisch drievoet-
(brommen:
Of dwingen 't rijk Korinthe, of Argos' heiligdom-
(men,

De koningin der Goôn
Geëigend in den Citertoon!
Laat andren, tuk op Fabelvonden,
Een suffende Oudheid, in den zwier,
Van logensluiers dicht omwonden,
De klanken heiligen der Goddelijke Lier;
Of aan Penéus' groene zoomen
Naar 't kabblend ruischen van zijn stroomen
De snaren hupplen doen voor Tempe's vreugde-
(dal;
Of wekken, overdekt met myrth en wijngerd-
(ranken,
Met Filomele's tooverklanken
De rotsstem van 't gebergt', aan Tiburs water-
(val!
Mij walgt van 't eindloos wedergalmen
Der lang reeds opgespleten halmen,
Of lang verkrompen snaar tot faaslens afge-
(speeld:

U roeme ik, o gezaligd Leiden!
U zal ik in mijn lied verbreiden,
In hart en zangtoon onverdeeld!

U roeme ik, oog van Hollands steden,
De zucht des grijzen Rijns die, in uw schoot ge-
(gleden,
De schatten van zijn vloed u mild in de armen
(giet!
Maar niet om 't beemdrijk oord waar ge als
(Vorstin gebiedt.
Niet om de lachende valleien,
Die langs uw vruchtbren grond de vreugde en
(lust verspreien
Die 't hart met kalme rust en Godenheil door-
(vliet.
Neen, prijk, o prijk met 's aardrijks zegen,
En vloeie u 't heil van rondom tegen;
Dat heil, o voorwerp van mijn lied,
Bezinge ik niet.

Neen, 'k roeme u, o gezaligd Leiden,
Om meer, om eindloos meer!
Neen, 'k zal u in mijn lied verbreiden
Om onverderflijke eer.
Om 't geen geen Oceaan met opgeruide golven,
Geen vlam, geen aardbreuk zelve u immer
(rooven zal;
Geen wrakken, schoon zij de aard met puinen
overdolven
Van 't saamgestort Heelal!
U roeme ik, eer van Hollands palen,
Wie schooner krans van 't hoofd mag stralen
Dan de aarde mooglijk immer zag:
U, wie ze in Godenzang de hulde moet betalen
Van op- tot ondergaanden dag!

U roeme ik, ja, gezaligd Leiden,
U zal ik in mijn lied verbreiden,
U, dat voor Godsdienst, eed, en Hollands vrijheid
(streedt.
Wat zeg ik, strijden? — meer dan strijden! —
Dat al wat menschlijkheid kan lijden,
Ja, meer dan menschheid kan, voor God en Hol-
(land leedt.
Waar arm en moed den Held bezwijken,
Waar kracht, en hoop, en uitzicht wijken,

Daar staat ge als onverwrikbre rots,
Vergaat, verknaagt uw eigen spieren,
Daar Pest en Honger om u zwieren,
En Spanjen en de Hel ten trots.

Gij bakermat dier brave Vaderen
Wier bloed, op uw bevrijding fier,
Mij brandende ombruist door mijne aderen,
Dat Haarlems beulenheir dorst keeren op 't rapier!
Ja, eeuwig, Alkmaar, klinkt uw glorie
Door de eertrompet der Staatshistorie:
Gij streedt, verwont, verdreeft het moordende (algeweld.
Maar, Leiden, de overmaat bekampen
Der op uw hoofd gegoten rampen,
Is meer dan 't woord bevat van Held.

Wiens zijn die uitgeputte en weggevaste leden
Bij holle kaken, bleek gelaat
Waar 't jammer op geschilderd staat?
Dat uitgedoofd gezicht? Dat beeld van ijslijkheden
Op waggelende knieën?
Zijn zij 't, die Spanjes macht dien dappren (weerstand bieën!
Woont de onversaagdheid bij die schimmen
Die ('t schijnt) aan 't aaklig graf ontklimmen
En waren door een stad met schrik en angst (vervuld,
Waarom verbolgen wrok met woede en moord- (zucht brult.
Ach! Honger niet alleen misvormde deze braven,
Die stervend nog hun trouw aan 't veege Holland (staven,
Maar de ijselijke Pest maait ze onverwonnen (neer!
Wat vijand hoeft er meer!
Musket en helbaard plet de schouders, kraakt de (lenden,
En kromt de knieën door zijn last.
Ach! 't laatste noodgebed ten Hemel op te zenden,
Is wat nog overschiet, en wat hun toestand (past.

Maar neen, nog niet genoeg geleden;
Uw jammer... Leiden beef! ja, 't moet nog (hooger gaan.
De Hel, in Spanjes macht bestreden,
Blaast binnenin uw wal 't verdelgend oproer (aan!
Daar zijn er, ja, die bij uw kermen
In heimlijke overdaad zich uwer niet erbarmen,
Wier hart met Spanje heult, Oranje en Vrij- (heid haat.
Zij tergen u in 't leed, beschimpen deze uw plagen
En persen (zelf ter sluik verzaad)
't Van honger stervend volk dien Vaadren brood (te vragen,
Wier boezem, afgemat in 't eigen leed te dragen,
Niet dan uw jammer kan beklagen,
Maar 't Vaderland en de eer om 't leven niet ver- (raadt.

De muitzucht broeit — ze ontglimt — haar vlam (begint te bruizen;
Oneedlen, gij verwint! — Maar neen,
Daar oopnen zich de watersluizen,
Daar vliegt de ontboeide golf door dam en dijken (heen,
Bood Van der Werff zijn stramme en afgewaakte (leden
In 't toppunt dezer ijslijkheden
Uw burgerij tot spijs — uw Doeza toont u brood.
Gaat, volgt hem op de hooge vesten,
God zelf ontbindt het stroomend Westen,
Ja, reikt uw armen naar die vloot!

Daar drijft ze als in het zwerk een vruchtbre (zomerregen
In wolkend windgepers en zweeft van uit de kim.
Tuurt, oogen, 't is geen ijdle schim!
't Is leven dat ze u brengt, 't is zegen.
o Trekt haar met uw hart, uw bede, en zuchten (voort,
Ja, steunt met worstlend hart de riemen die daar (woelen:
Hij leeft, die nooddrufts smeeken hoort.
Hij zal ze uw wallen in doen spoelen,
Door Vaderlandsche drift gespoord. —
Zij nadert. Ja, de velden zinken,
De plassen klimmen voor elks oog;
En 't uwe laat weer tranen blinken;
't Is van vertwijfling niet meer droog.
Ja tranen vloeien langs die wangen,
Van hoop, van dank, van 't heetst verlangen,
Rolt tranen! zuchten, stijgt omhoog!

Ja, de Englen vangen deze tranen,
Die zuchten, en 't gebed dat in die tranen spreekt.
Niet een (o God!) die vruchtloos leekt.
Rijst op Gods wenk, gij waterbanen! —
De proef is doorgestaan, door Hem u opgelegd
Die aller volken lot, die aller lot beslecht,
Juich, Leiden. — Ja, de Spanjaards vluchten:
God zelf verbaast en jaagt hen na:
Uw muur stortte in, wat zoudt gij duchten?
Uw schuts is 't kruis op Golgotha!
Geen vijand zal u meer benauwen!
Neen, zie hoe weide en akkers blauwen

En flikkren u in 't licht der spiegling van den
(vloed
Gods Almacht, Gods genade, en volheid in 't
(gemoet.
Trek uit met blijde lofgezangen
Waar u de blijdschap wenkt van Nassaus wim-
(pelstangen.
Trek uit en haal die vloot van uw verlossing in
Die Vaderlands- en Godsdienstmin
Voljvrig te uwaart stuwen. — Leiden,
Wat toeft gij —? Doch ontwrichte schaar,
Wat zoudt gij! — Neen, de vlotte baar
Zwelt t'uwaart met zijn last, van Gods erbar-
(ming zwaar,
En vliegt getrouw te hulp die op Zijn redding
(beiden.
Daar schuimt en tuimelt zij, beladen met heur
(vracht,
Uw vliet, uw havens in! Dank, weldoend Alver-
(mogen,
Geen hart stelt ge ooit te leur dat Godbetrou-
(wend wacht,
Geen Christenmoed werd ooit bedrogen!
't Is heil, 't is overvloed! Ja, Leiden is ontzet,
En Holland, dat met u moest vallen,
Is, Leiden, in uw zwakke wallen
Door uw standvastigheid van d'ondergang gered!
En, Holland! zoudt gij 't ooit vergeten
Wat Leiden zoo vol moeds voor u heeft door-
(gestreên?
Dan — kus opnieuw de slavenketen
Wier klem ge uit dartlen trots uw hals hadt om-
(gesmeten,
Waarvan u nog een deel blijft rammlen om
(de leên!
Dan wroet, met straf bare aterlingen
Die Hymnen aan Zijn haters zingen,
En wie den God des heils, door Wien gij zijt,
(weerstreeft,
Oranjes zetel om, waar al uw heil aan kleeft!
Ja, klaatren dan uw vloekgezangen
Dien Duivelen ter eer wien ge eens ontwor-
(steld wierdt;
Vertrap de weldaân dan, van Neerlands God ont-
(vangen,
Terwijl ge in dollen trots uw afgodsfeesten viert!
Wij, 't bloed getrouw waaruit wij sproten,
Wij paren met geen Vloekgenooten
Maar eeren Neerlands, Leidens God!
HEM stijgen onze dank-, HEM onze vreugdetonen,
En, rechtgeaarde Bato's zonen,
Aan HEM bevelen wij ons lot!
1823. (Uit: *Rolsgalmen.*)

NAPOLEON.

Wat hooggetopt gebergt' en onbeklimbre rotsen,
Gevaart', waar van omhoog, zich donderwolk
(aan wolk,
Van onder, golf aan golf al barstend tegen klotsen,
Rijst voor mijn oog hier op in 't hart van Nereus'
(kolk? —
't Is Korsika. — Wat lot zweeft om u, woeste
(klippen!
Wat zal dit zwak, dit nietig wicht!
Dat sluimrende op uw strandgruis ligt,
Komt hij uwe oevers eens te ontglippen,
Aan de Aard bereiden? — Welk verschiet
Gaat me op! — Hij volk bij volk, hij schepters,
(naar zijn wenken
Beroeren, — breken, — rooven, — schen-
(ken? —
't Heelal in teugels slaan van 't onbepaaldst
(gebied? —
Hij, na zijn duizenden van held- en roovrendaden
Bewonderd en gevreesd van 't schuddend we-
(reldrond,
In 't eind door 't lot beschaamd, verraden,
En, balling van heel de aard in 's levens avond-
(stond! —

Waar gaat ge, of voert u 't Lot aan zijn onzicht-
(bre toomen,
o Jongling? — 's Grijzen zeemans hand
Toont hem de Gauler kust van 't Korsikaan-
(sche strand,
En hij, hij vliegt en bruist door de opgezette
(stroomen.
Toef, Jongling! 't is uw arm die de aard ver-
(wrikken moet,
Die ze overstelpen gaat in 't bloed;
Blijf in uw bakermat, 't Heelal zal rust genieten,
't Heeft reeds te lang, te wreed, voor 't onver-
(stand geboet,
En hijgt naar 't eind van 't tranenvlieten! —
Maar neen, uw hulk doorklieft de zee,
En, blind in 't met u naadrend wee,
Ontvangt u Frankrijks wal herbergzaam, zonder
(beven.
Onnooslen, in die kiel komt de afgrond aange-
(dreven,
Weer, Frankrijk, weer haar van uw reê!
Geen Jongling zult ge in hem, in dees zijn schijn,
(ontmoeten,
Maar bergreus, die 't Heelal met zijnen arm
(omgrijpt,
De tronen omschopt met zijn voeten,
En volken met de hand als deegklomp samen-
(nijpt.

't Is zaad der Titans, dat nog stouter
Dan 't Goônbestokend bergbeklauter,
In d' engen boezem voedt: en wee u, wee, Euroop!
't Is uit met vrijheid, met geweten,
't Zinkt al verpletterd in zijn keten,
Van moed en kracht beroofd en hoop. —
Gij kostlijkste aller Staatskleinooden,
Gij onafhanklijkheid, der volken borstjuweel,
Waarvoor de kroon verbleekt om 't hoofd der (Wereldgoden,
Maar vrijen Natiën ten deel,
Waar blijft gij? — Ach, gij moet bezwijken:
Uw lot is 't lot der Koninkrijken;
't Is niet bestendig op deze aard.
Napoleon verschijnt, een andere dag gaat (rijzen,
En al wat ademt, eer bewijzen
Aan 't alles overheerend zwaard!

Doch neen; gedwee ontvangt hij wetten,
En gaat waar de oude Nijl zijne oevers overvloeit
Den trotschen Mameluk verpletten,
En zoekt Palmyres puin met distels overgroeid.
Is 't waar, gij Memphis' spitse zuilen,
Buigt gij 't verwederd hoofd waar hij u nader (treedt?
Beweegt de mummie zich in haar verholen kuilen?
Spelt Memnons holle mond ons 't in hem naad- (rend leed? —
Hoe 't zij; hij keert vermoeid van uit uw heete (zanden;
Hij keert; nu beeft, o Frankrijks stranden,
Daagt golf- en stormgebruis u tot een bol- (werk op!
Ja, mag hier tooverkracht of geestbezwering (baten,
Daagt 's afgronds spoken op van uit hun gru- (welgaten,
En 's hemels bliksem op zijn kop! —

Hij landt, met kalm gelaat. U geldt het, u, ver- (metelen,
Die zóó lang door 't geluk geduld,
U op uws konings plaats in 't hoog bewind dorst (zetelen:
De u afgeperkte kring door 't noodlot is vervuld.
Daalt af, hij komt; hij komt regeeren,
Hij brengt van d' opgang van den dag
In 't zwaard zijne aanspraak mee op 't onbe- (paald gezag;
Dat zwaard zal Frankrijks naam doen eeren;
't Valt alles om hem, waar dat blinkt!
Tuig, Wagram, Austerlitz! tuigt Jena's bloed- (rivieren;
Hem wiesen 's aardrijks krijgslaurieren,
Hij spreekt, en de aarde schokt, en troon bij (troon verzinkt.

Mag de Oceaan van 't West dan geene stranden (lekken,
De Noordbeer op zijn sneeuw niet neerzien van (omhoog,
Dan waar die armen ze overstrekken?
Hangt alles aan den blik van eens vermeetlen (oog?
't Is hier de weekheid niet der zoele Morgenlanden,
Die sluimrende op het dons in schijn een schep- (ter voert;
Neen, 't is de Waakzaamheid met grijpend oog (en handen,
Die alles wat ze omreikt in heur gareelen (snoert.
Één steenworp heeft in 't meer een kleinen kring (doen golven,
Die breidt zich zonder eind in ruimer kringen uit,
En de aarde ziet met schrik heur stranden over- (dolven
Door 't overzwalpend nat dat voor geen bol- (werk stuit.
Doch neen! het stuit! Verheugt u, Volken,
Niet alles sleept het in zijn kolken,
Niet alles wordt zijn zwelgzucht buit!
Neen, Englands luipaard leeft. Hij wet de klauw (en tanden;
Beef, gij die nooit van beven wist!
Schuil, vlieg naar Elba's enge stranden:
De hemel heeft door 't zwaard uw ondergang (beslist.

Hij bukt, de onzaalge bukt. — Maar, schender (van zijn eeden,
Herschijnt hij onvoorziens als de arend uit zijn (nest
Wanneer hij 't weerloos lam zijn klauw slaat in (de leden,
Door aangeboren aard en hongrend voortgeprest.
De golven buigen voor zijn steven
En de afgrond lacht hem toe, de bolle winden (zweven
Om 't zeil dat van 't geblaas der Helsche gees- (ten spant;
Hij nadert, zet den voet aan land,
Ontscheept; daar zwaaien zijn driekleurige ba- (nieren;
Hij nadert, Frankrijk is aan hem,
En 't volk, in 't harte trotsch met hem te zege- (vieren,
Erkent huns overwinnaars stem.

Welaan, Euroop, opnieuw in 't slagveld op-
(getreden;
Uw vrijheid andermaal herwonnen door de kling!
't Is Hij die de eedbreuk wreekt, die voorgaat
(voor uw schreden.
Maar gij, wat durft ge opnieuw, eens Over-
(wonneling?
Wat doet gij? 't is vergeefs gestreden,
Uw snood misbruikt geluk verging.
Ge ontzet, en ziet verbaasd uw legermacht ver-
(stuiven,
Als voor een gierenstoet een wolk van bloode
(duiven,
En met uw krijgsgeluk verzinkt uw heldentrots.
Gij buigt, zoekt schuilplaats, geeft u over,
En, neergeplofte schepterroover,
Voleindt ge in barre zee uw dagen op een rots.

1827.

(Uit: *Vermaking.*)

AAN KONING LODEWIJK.

Monarch! uw schepter is verbroken;
Uw kroon, vergruizeld, ligt in 't stof;
En 't dondrend woord werd uitgesproken,
Dat Ninus' trotschen nazaat trof.
De stormwind rijst uit 's afgronds kolken
En slaat zijn wieken door de wolken;
Verwoestend, daavrend daalt hij neer:
Uw zetel stort; hij is verdwenen;
Voor Holland heeft de dag geschenen,
En 't hield noch naam noch vader meer.

Daar vliegt gij om, door woud en heide,
En treurt, om rijksstaf noch gebied,
Maar weldaân, die uw hand bereidde
En onvolkomen achterliet: —
Om hem, wien 't noodlot onderdrukte; —
Om hem, wien gij den nood ontrukte,
In dit uw ongeval verplet; —
Om 't Holland, dat, door u verheven,
Europa eens de wet moest geven,
Van uit zijn ondergang gered.

Daar liggen zij, die dierbre droomen,
Zoo teer gekoesterd in uw borst!
Die Theems verplaatst aan Amstels zoomen!
Dat Peru, op haar vloed getorst!
Daar ligt die roem, o Batavieren,
Die aard en zeeën door moest zwieren!
Die wimpelstanderd van den Leeuw!
Daar ligt de kunstroem van Athenen,
Die op uw kusten moest vereenen
Met Tromp en Ruiter's heldeneeuw!

Waar zijn zij thans, die wierookvaten
Die geuren rookten om uw stoel? —
Hoe zucht die hofzaal zoo verlaten,
Zoo schaatrend eens van blij gewoel! —
Waar is die stoet van hovelingen,
Die 't hemeltreffend péan zingen
Aan d' opgang van den zonnegod? —
Waar bleven dans en feestcimbalen? —
Ach! eenzaamheid doorzweeft de zalen,
En de Echo galmt of spijt of spot.

Wat zie ik? — Neen, ik wend mijne oogen;
Mijn hart sluit toe en krimpt ineen.
Verplet, verplet hem, marmren bogen,
Wie daar dien zetel op durft treên.
Stort neer, o heerlijk bouwgevaarte!
Verplet den dwingland door uw zwaarte!
Zijn voet trapt LODEWIJK op 't hart.
't Is bloedrecht, staatsverbond, en eeden —
't Is, Holland, u op 't hart getreden,
En de Almacht hoonende aangesard.

Gij siddert, Belgen! — Reikt uw handen,
En valt dien Attila te voet!
Ontvangt de verschgesmede banden;
En vleit des woestaards overmoed!
Leert, leert uw lippen thans te zwijgen,
Uw hals, in 't vloekgareel te nijgen,
Uw hart, verloochnen wie gij zijt! —
Of doet u 't schrikbre denkbeeld beven
Van 't geen de laatste van uw neven
U eens op Hollands puin verwijt?

Wat toeft gij? — Aarslen! of vertragen!....
Wat zijt gij, dat gij 't zoudt bestaan? —
Neen, slaven, in het juk geslagen!
Uw meester spreekt, en 't is gedaan!
Of waant ge u 't kroost nog van die vaderen,
Wier bloedstroom vrij was in hun aderen? —
Geen droppel meer, dat u behoort!
Uw bloed, uw lichaam, ziel en leven,
En de adem die u door mag streven,
't Hangt alles aan een eenig woord.

Helaas! de spruitjes van uw lenden,
En, moeders, ja, uw ingewand,
Gij voedt het op voor roovrenbenden,
Den wachtstoet van een dwingeland.
Groeit welig, groeit, o teedre loten,
In moederlijken arm gesloten,
En angstig op haar schoot bewaakt!

Haast scheurt u 't lotblad van uwe ouderen,
En dwingt u 't krijgsroer op de schouderen,
Dat van hun wellust beulen maakt.

o Vader Willem! en gij, Helden,
Die bij zijn tranen streedt, en vielt;
Ziet neer op Mook en Jemmings velden,
En! Holland, voor dees beul geknield!
Ziet hen, voor wie gij 't uwe spilde,
Toen 't aardrijk voor den Spanjaard trilde,
In wreeder ketenen gesleept,
Om afgelegen landgewesten
Als slachtvee met hun bloed te mesten,
Door slaven naar den dood gezweept.

't Is hier dan, 't is op deze stranden,
Dat overvloed bij stroomen vloot!
De rust der huiselijke wanden
Een Eden van genoegens bood! —
Zie daar die doodkleur op de kaken,
Hoor hier die bange zuchten slaken,
Bij hongers onverduurbren beet: —
En, voor den kreet van 't brekend harte,
De wanhoopstuipen van de smarte,
De wreedste slavenstraf gereed!

o Nijvre vlijt, en oudrenzegen,
Wat onweer woei uw bloesems af?
Geen brood, door edel zweet verkregen —!
Neen, slavenhuur en bedelstaf —!
Komt, braven, (kunt gij dit verzwelgen)
En voedt uw uitgeschudde telgen.
Maar neen, ook dit nog waar te veel!
Zie daar een leger van Barbaren
En perst, uw haardstee ingevaren,
Hun laatste mondvol uit de keel.

Is dit dat land, dat arme vreemden
Wie de akker uitwierp die hen droeg,
Meewarig opnam in zijn beemden;
En 's aardrijks einden tegenloech?
Neen 't is een prooi van Helharpijen;
Een poel van weeklacht, nacht, en lijen;
Een kerker, afgesneên van de aard;
Een Tartarus van doemelingen,
Die knarsende aan hun kluisters wringen,
Door duizend Cerberen bewaard.

Wie onzer zal, vergode vaderen!
Wie durft, dees ijslijke aard ontvloôn,
Tot u, tot Neerlands stichter, naderen
En tijding brengen van dien hoon?
Ach! 'k zie u 't glinstrend hoofd verbleeken;
Uw oog in bliksemgloed ontsteken;
De heemlen schokken om u heen;
Der Englen vreugdelied verstommen;
En de ongenaakbre heiligdommen
Voor 't eerst weerkaatsen van geween.

Omwolkt uw schedel, zaalge zielen!
Terwijl gij ginds op starren stapt:
De Hel is bezig met vernielen;
Zij juicht, zij heeft uw werk vertrapt.
Zij heerscht, in dolheid losgelaten,
Verplettert volken, tronen, staten,
En roeit ze als distelstengels uit:
De morgen spiegelde in hun luister; —
Hun puin stuift om bij 't avondduister; —
Eer 't zonnelicht zijn ronde sluit. —

o Lodewijk! zijn dit die zangen,
Die vloeiden uit dees volle borst,
Wanneer ik met bedauwde wangen
U groeten mocht als Neerlands Vorst! —
Ontwaak ik weer tot nokkend kermen? —
Ontgliptet gij mijn reikende armen,
Waarin ik mijmrende u omsloot,
o Droombeeld, dat den afgeleefde
Met uw begoocheling omzweefde
En balsems in zijn wonden goot?

Neen, Vorst! voor duizend, overladen
Met weldaân van uw milde hand,
(Betaald met vleien en verraden)
Bestonden Vorst noch Vaderland.
Voorbijgaand, vluchtig, als de winden,
In ketens noch gareel te binden,
Was de aanblik van uw heerschappij:
En, als een nachtgezicht vervlogen,
Ging met het Koninklijk vermogen
Uw weldaad en uw naam voorbij.

Zoo denken (Hemelmacht!) Bataven? —
Ondankbren, veil voor heilloos loon! —
Uw hart, vervloekten, toont u slaven,
En 't juk vlijt om uw halzen schoon.
Gaat, gaat uw nieuwen heer begroeten
En legt uw diensten aan zijn voeten,
Hij houdt u 't wettig loon bereid.
Vergeefs, vermomd in 't stof gekropen!
Dat hart staat voor zijn doorzicht open:
Hij kent u, monsters, en uw feit. —

Ja, laat, bij 't ramm'len van hun keten,
Ondankbren, op haar glinstring prat;
Ja, laat u 't Vaderland vergeten,
Voor wien ge u zelf, uw kroon, vergat!
Voor wien ge, o Vorst, dien donderslagen

Uw fieren schedel durfdet wagen,
Die kroon en zetel deên vergaan;
Mijn hart vergeet u niet, o Koning!
Uw purper droeg het eerbetooning;
Maar — 't bad uw deugd, uw goedheid aan.

o Lodewijk, de hulde waardig
Eens harts dat Nassau bleef verkleefd,
Als Nassau's inborst, edelaardig,
En dat voor ban noch moordtuig beeft!
o Gij, die Nassau's deugd vereerde,
Zijn vrienden om uw troon begeerde,
Hun trouw beloonde waar gij mocht;
En dikwerf, om zijn lot bewogen,
Zijn beeld liet spieglen in uw oogen
Door 't biggelende tranenvocht!

Neen, waan niet, dat, in welke streken
Het grimmig lot mijn schreden voer,
Mijn boezem zich ontslagen reken
Van 't geen hij u en de Almacht zwoer!
Zij Staats-, zij Burgertrouw ontbonden;
Die banden worden nooit geschonden,
Die 't dankbaar hart met wellust draagt:
Die plicht, die 't hart werd ingedreven,
Dat, om hare inspraak aan te kleven,
Geen stervling om vergunning vraagt.

Met die trotseer ik 't woên der baren
Opnieuw (zoo de Almacht dit gebiedt)
Waar nooit één balling om mocht waren,
Dien 't aardrijk uit zijn schoot verstiet.
Met die doorkruise ik woestenijen,
Indien zij mij van 't juk bevrijen
Of nader brengen aan mijn Vorst,
En geef zijn naam en gunstbewijzen,
Zoover èn dag èn nacht verrijzen,
Den laatsten adem uit mijn borst.

Doch is die nooddwang niet te ontglippen
Waar half een wereld neer voor knielt,
Toch roep ik uit ontverfde lippen
Zoolang mijn adem haar bezielt;
Met staamlende en gebroken klanken,
Onmachtig om u nog te danken,
Maar God verstaanbaar die mij hoort:
»Gezegend, die mijn ramp verzachtte!"
En Hij, de Kenner der gedachte,
Vervult mijn laatst, mijn stervend woord.

En zoo 't geweld, ten top gevijzeld,
De tong, den vrijen gorgel klem;
Nog leeft Hij die het juk verbrijzelt!
Nog, Dichtkunsts onversmoorbre stem!
Nog zal voor mij mijn citer spreken,
Mijn verzen uit den grafkuil breken,
En dondren waarheid door 't Heelal:
En 't Nakroost, tot het jongst der dagen,
Zal, Lodewijk! uw deugd gewagen;
En, Monsters! juichen in uw val.

1811.

(Uit: *Nalezingen.*)

GEDENKDAG VAN WATERLOO.

Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores.
HORATIUS.

Laat thans de dankbre juichtoon rijzen,
De Lofzang klimmen voor Uw troon,
O Gij wien de Englenkoren prijzen;
En, bij der Heemlen eerbewijzen,
Ontvang ook onzen hartetoon!
Ziedaar den dag, den dag van zegen
Die 't zich herzeetlend Algeweld
Deed siddren voor dien Heldendegen,
Die 's Aardrijks Dwingland heeft geveld!

Dees dag zag bloedrivieren golven;
Zag lijken staaplen in de lucht;
Den grond met stervende' overdolven;
Den Dwingland siddrende op de vlucht!
't Was God wiens dondrend Alvermogen,
Wiens wraakzwaard, vlammende uitgetogen,
Zijn schrik in 't ijzren harte dreef!
Wiens bliksem, raatlende uit den hoogen,
Hem 't vonnis van verdelging schreef!

Van 't bloed van gansch Europa dronken,
Verhief zich 't trotsche Moordrenheir,
Van zegepraal, van roem omblonken,
En wierp de Koningstronen neer.
De Helsche donders branden, pletteren;
Hun nooit verstompte zwaarden kletteren;
Hun rossen trapplen 't aardrijk plat;
Beef, Neerland! Neen, wat zoudt gij beven,
Ga, ga den Helhond tegenstreven,
Wien 't bloed in 't vlammend aanzicht spat!

Als de aadlaar op een nest van slangen
Van uit de wolken nederstort,
Vliegt met door de Eer gebloosde wangen
Oranje, van Gods geest bevangen,
Door de op elkaar gepreste drangen,
Waar 't dichtst van donders om hem snort.

Daar rukt hij aan, aan 't hoofd dier braven;
Volgt, volgt hem, afkomst dier Bataven,
Bij 's werelds onderdrukking vrij,
Die Romes aadlaars deden duiken;
Wier moed hun wieken wist te fnuiken!
De Zege wenkt u aan Zijn zij.

Ja, Heldenbloed teelt Heldenloten:
De fiere hengst uit eedlen stam
Is nooit voor 't ploegjuk opgeschoten,
Maar hijgt en briescht van Oorlogsvlam.
Hij rust'. De schorre krijgstromp daver'.
Hij steigert, vliegt uit weide en klaver,
En springt, en stamphoeft van den moed;
Kent zich voor 't oorlogsperk geboren,
En vangt het slachtgedruisch met de ooren,
En snuift den rook van 't ruischend bloed.

Maar 't uwe vloeit en kleurt de velden,
Gij, Neerlands hoop en toeverlaat!
Wat kogels om u henen snelden,
Wat bloedstroom ge immer hebt doorwaad,
Waar Betis zilvren waatren spoeien,
De zomers druif en vijgtros schroeien,
Waar niets dan slachting waarde en dood;
Hier moest dat Nassausch bloed weer vloeien,
Dat bloed, verbreker onzer boeien;
De Wel, waar Neerlands heil uit sproot!

Wreekt, wreekt het, broederlijke Belgen,
Bataven, en gij wakkre Brit,
Gij, Teuto's oorlogshafte telgen,
Door langgetergde spijt verhit!
Ja wreekt het! — Stort, gij kogelregen,
In buien, dicht als stormend zand!
Zwaai, bliksemende Heldendegen!
En, vlam-uitstroomend vuur, ontbrand!
Gods Englen strijden op de wolken
Met zegesmeekend juichgebed:
't Geweld zinkt neder in zijn kolken;
Juicht, Neerland! juicht, bevrijde Volken!
't Hersteld Europa werd gered.

Hoe treft dien Krijgsman, zoo vermetel,
Die nooit gevaar of dood ontzag,
Bij 't nederstorten van zijn zetel,
't Bedwelmen van dien bliksemslag!
Hij vliedt, laat tros en oorlogswagen,
Op vleugelen der angst gedragen,
Als hertwolf dien de honden jagen,
En zoekt een schuilplaats — ach, waarheen? —
Waar nooit de lucht uw naam weergalmde,
't Vergoten bloed ten hemel walmde,
Zoek daar uw schuilplaats! daar alleen!
Zoek daar uw schuilplaats! daar alleen!
En gij, weer vrije Batavieren!
Viert thans uw nieuw Geboortelicht!
Vlecht zegepalm en eerlaurieren
Om zaal en vreugdedisch te sieren,
En wijdt voor bloed van offerstieren
Den God die hart doorziet en nieren
Uw gloeiend-dankbren harteplicht!
O ziet dees Jaardag nimmer keeren
Dan onder 't innigst Godvereeren,
In 't blijd erkennen van Zijn macht!
Ja roemt den God der legerscharen,
Den God van haardstede en altaren,
Die wondren wil, en 't is volbracht!

1824.

(Uit: *Rotsgalmen.*)

RUSLAND.

Alme sol, curru nitido diem qui
Promis et celas, aliusque et idem
Nasceris! posses nihil orbe in nostro
Visere majus.
HORATIUS.

Wie is die Rijksvorstin op 't klippig ijs gezeten,
Die Noordpool en Euxijn geklemd houdt in haar keten,
En d' arm van 's Weissels boord tot Sina's Landmuur strekt,
Half Azië en Euroop als met haar handpalm dekt,
En zee bij zee, beploegd met vliegende gareelen,
Haar schepter eeren doet door alle werelddeelen?
Is 't Peter's schepping, of Katrijne's mannenmoed,
Die 't als een tooverrots deed opstaan uit den vloed,
Uit woestenij verkeerde in 't middelpunt van weelde,
En — bloeiend volksgeslacht uit boschbewoners beeldde,
Ja, kunst en wetenschap opkweekende in haar schoot,
Ten top van macht hief, voor dit aardrijk licht te groot?
Vermocht dit schranderheid? vermocht het menschlijk pogen;
Of is 't een wonderwerk van 't Godlijk Alvermogen?
En dreigt dit nieuw, dit trotsch, ja al te trotsch gevaart'
Niet in te storten met verplettring van half de aard?

Wat suizelt ge, o Euroop, in 't wonder aan te (schouwen?
De Grootheid wortelt in geen lustige landouwen
Waar 't Westenwindje door Thessaalsche myr- (then zucht,
Maar wildernissen in bevrozen grond en lucht,
Waar strenge en felle klem des dampkrings mensch (en dieren
Met moed en krachten stijft in zenuwen en spie- (ren;
En ziel en lichaam, door geen weeldrigheid ver- (weekt,
Met meer dan mannenmoed door 't ondoorgank- (lijk breekt.
Waar 't lichaam, onverslapt, voor 't spinsel van (de wormen,
In ruige berenhuid de neep der Noorderstormen
Belacht, schoon de adem zelf om mond en baard (verstijft,
Daar is de stervling groot, die zijner waardig (blijft.

Waar de ontoeganklijke aard in ondoordring- (bre schorsen
Den stoutvermeetlen mensch in 't nooitverzadigd (vorschen
Terugwijst, en het bloed in 's levens ader stalt,
Daar staat des Winters troon met eeuwig ijs om- (wald,
Omspannen met saffraan- en purpren-lichtgordij- (nen.
Zijn kroon behoeft geen glans van Indus' strand- (robijnen,
Geen parels uit het Oost. Ja, elke waterdrup
Beschaamt den mijnschat van Golkonda's diepste (grup.
Maar, ijdle pronkerij! — In hagel, sneeuw, en (stormen,
Leeft moed en veerkracht die tot Oorlogshelden (vormen,
En spot met weelde die ontedelt en verlaagt.
Ja, 't Noorden is de grond die d' echten grondstam (draagt.

Doch waant niet, waar de ziel door 't forscher (lichaam ademt,
Dat ook dezelfde kracht geen hooger kring om- (vademt.
Neen, weelde is 't, die èn ziel èn lichaam beide (ontwricht.
Geen heldre bloedstroom schept ons neevlen voor ('t gezicht.
Neen, Volken, die aan boord van Seine of Theems (gezeten,
U zelf als Leeraars van heel 't aardrijk durft ver- (meten;
Gij, kweekelingen van den Tiber! waant het niet,
Dat alle wijsheid uit uw weeldrige ader schiet;
Niet, dat de grootheid waar onze oogen hier op (staren,
Aan uw voortreflijkheên ontleend werd door Bar- (baren,
Neen, roeme uw trotsche waan op fijnheid van (verstand,
Waarachte kennis heeft heel de aard tot vader- (land.
Ja, eer voor 't woest Euroop, van wetenschap ont- (stoken,
In zijne duisternis een straal was doorgebroken,
(Erkent het, Frank en Brit!) was 't eedle Jaro- (slaf [1]
Die aan zijn vaderland het morgenschijnsel gaf.
De vorst, die meer dan Held, bij 't algemeene (duister
Zijn tulband schittren deed van onbekenden luis- (ter,
Wiens naam 't Heelal doorklonk; hij, wakkre Mas- (sageet,
Die heel Europe zijn verbintnis zoeken deed. —
Zijn stamboom breidt zich uit, en Pool- en Brit- (sche kronen,
En 't fier Byzance zelf, nog 't hoofd der wereld- (tronen,
Vermengt door heilige Echt het edelst konings- (bloed
Aan 't zijne, en zoekt een steun aan Ruslands hel- (denmoed.
Ook 't westlijk Noord [2], en 't fier en strijdbre Hon- (garijen
Is trotsch, zich met zijn telg in 't echtgareel te (vlijen;
Ja, Frankrijk zelf ontvangt zijne afkomst op den (troon,
En Anne [3] geeft dat Rijk een erfgenaam der kroon.

Verdeeldheid baant nu 't pad aan woedende Tar- (taren;
En Russen, wreed gedrukt, verandren in barba- (ren? —
Neen, dappere Igor strijdt! [4] — Helaas, door 't lot (verraân,
Voelt zich de wakkre held in 's vijands kluisters (slaan.
Nu volgt een zwarte nacht. Een mist van dikke (wolken
Verduistert volk en naam voor de Europeesche (volken
In ondoorzienbren damp. Hier dooft de fakkel uit,

En woeste onmenschlijkheid knaagt stoorloos aan
(heur buit.
In 't eind voltrekt zich 't perk bestemd aan d' Over-
(heerder,
En strijdbare Iwan wordt vrijmachtig Alregeer-
(der [5].
De schepter in zijn hand spreidt zegen om hem heen,
Maar 't volk, verdarteld, schudt de toomen van
(de leên.
Zijn naamgenoot, hoe wreed, (moet strengheid
(wreedheid heeten,)
Kweekt nutte wetenschap, bindt woestheid aan
(de keten,
Verbreidt de kennis door de Drukkunst [6]. — Go-
(donoff
Trekt vreemde kunsten en Geleerden naar zijn
(Hof [7],
En, had zijn eedle zoon, tot wijsheid opgetogen,
Zijn vaderlijken troon slechts langer drukken mo-
(gen!
Maar ach! zijn sterflot ploft door snoodgespannen
(list [8]
Heel 't Rijk in al de ramp van Staats- en burger-
(twist.

Doch Romanoff verschijnt [9]. Hij, tot den troon
(geboren,
En door 't vereenigd Rijk tot Opperhoofd verko-
(ren!
Alexis' ijver gaat den grooten Peter voor,
Bedwingt den trotschen Pool, bereidt zijns nazaats
(spoor.
Nu bloeide Simeon, de vriend der Zanggodessen.
Een nieuwe dorst ontstond, door wetenschap te
(lesschen;
En Peter, vrije Heer op d' eerst verdeelden troon,
Schiep krijgsmacht, vloten, roem, en — vatbaar-
(heid voor 't schoon.
Ja, zij in Peter's naam die allen naam verdonkert
En als een morgenster heel 't aardrijk overflon-
(kert,
In hem, den waren held die 't purper groots ver-
(trad,
En 's aardrijks grootheid voor wat nuttig is, ver-
(gat,
De roem der koningen en Ruslands heil gehul-
(digd!

Neen, Rusland is 't niet al aan nabuurschap ver-
(schuldigd;
De kiem lag in den grond, had lang reeds uitge-
(bot,
Doch kweelde; en nieuwe Lent' gaf 't kwijnend
(plantje schot.

Toen 't Westelijk Euroop nog in zijn woestheid
(dwaalde,
Was 't zuiver hemellicht dat op den Oby straalde:
Ja Rusland! hef het hoofd blijmoedig uit uw
(nacht,
En tuige 't eeuw aan eeuw: Groot zijt ge uit eigen
(kracht!

Gij, schepterzwaaiend Hoofd die, uitgestrekte stre-
(ken,
Wiens volken uwen roem in twintig talen spre-
(ken,
Wien Peter, wien Katrijne uit 's hemels klaren
(boog
Onzichtbaar overzweeft en toewenkt met het oog:
Gij, die hun zetel drukt, hun rijksstaf voert in
(handen,
Met Vorstenhart bezield bij vaderingewanden!
Voor d' opslag van wiens oog de trotsche Halve-
(maan
De horens inkrimpt om in neevlen schuil te gaan!
Gij, Vorst, bedwinger van de losgeborsten woede,
Terwijl u de Almacht zelf beschaduwt in haar
(hoede!
Leef, leef tot zegen van uw Rijken! van heel de
(aard!
Vervolg den Helhond, die nog sluipende om u
(waart,
Omhuld in duisternis en valsche momgewaden,
Maar met een gluipend oog tot moorden en ver-
(raden.
Ach, de eeuw van 't Oproer en verwaten Volks-
(gezag
Duurt voort, ontschuilen ze ook den weer herre-
(zen dag.
Beteugel 't monster, dat, van bloed en tranen
(dronken,
Terwijl haar de oogen van mislukte woede vonken,
Van uit heur schuilhoek loert met afgerechte list,
En klauw en tand tot moord en volksverwoesting
(spitst.
Zie de ingetrapte slang nog aan uw voeten wringen
En spartlen, of zij zich een schuilhoek in mocht
(dringen,
Om, weer herademend, met nieuw gescherpten
(tand
Naar 't hart te steken die haar nederplofte in
('t zand,
Daar ze (als een bliksemstraal eer 't zichtbaar on-
(weer broedde,)
Op 't onverhoedste treft, en met een dubble woede.

Ach, immer was het bloed eens konings ('t beeld
(van God)

Den volken heilig, ja, het grimmigst duivlenrot
Ontzaglijk; — Maar van God en Heiland afge-
(weken,
Woedt meer dan Hel op de aard met wet- en
(plichtverbreken.
Doch 't Christenhart draagt u zijn Heiland op. —
(Ja, leeft,
Gezalfden, wien Zijn licht het blinkend hoofd
(omzweeft!
We omstuwen U (en met Zijne Englen) voor ver-
(raderen,
En storten voor uw troon de bloedwel onzer ade-
(ren.
In U, in uw behoud, is welvaart, bloei, en kracht,
En 't volk bestaat alleen door wettige Oppermacht.

En gij, Oranjes heil en moeder van zijn telgen,
De wellust en de hoop van Batavier en Belgen,
Doorluchte Keizersspruit, met d' aangeranden
(Vorst
Uit d' eigen schoot gebaard, gelaafd aan de eigen
(borst,
Ontvang gij, mag mijn toon zich zoover niet ver-
(heffen,
Om 't vorstlijk hart van die u dierbaar is, te tref-
(fen,
Met toegenegen oor dit flauw en kunstloos lied,
Ontboezemd in den wind aan Spaarnes stillen vliet.
Aanvaard de hulde en zucht des grijsaards, heesch
(gezongen,
Wien van de ontstelde Lier de eens heldrer sna-
(ren sprongen,
Maar die, aan God getrouw en 't nooit gekrenkte
(recht,
Zijn dorre palmen nog voor deugd en waarheid
(vlecht.

1827.

(Uit: *Vermaking.*)

[1] In de X^de^ eeuw. [2] Noorwegen. [3] Gemalin van Henri I. [4] In de XII^de^ eeuw. [5] Iwan III, in de helft der XV^de^ eeuw. [6] Iwan IV. [7] 1598. [8] Door den valschen Demetrius, 1605. [9] T. w. Michaël, 1613.

DE EERSTE WERELD.

Ik zing den ondergang van d' eersten Wereld-
(grond,
En 't menschdom dat, met Hel en Duivlen in ver-
(bond,
In gruwelen verhard, Gods Hoogheid durfde trot-
(sen
En 't aardsche Paradijs beklautren langs zijn rot-
(sen,
Tot de Almacht, worstlens moê met Adams zon-
(dig bloed,
Des aardrijks bodem sloopte en omkeerde in den
(vloed,
Wat ademhaalde op 't droog, van d' afgrond in
(deed zwelgen;
Één huisgezin behield in 't algemeen verdelgen;
En, op 't verbrijzeld puin in lager lucht verspreid,
Het sterflijk kroost vernieuwde, en 't zaad der eeu-
(wigheid.

Wien smeek ik, die mijn oog, ten hemel opge-
(heven,
Die wereld weer herbouw' en weer herroep' in
('t leven,
Die, wat der waatren stroom in 't denkbeeld ach-
(terliet,
In de eb der eeuwen met heur afloop dreef in
't niet?
Wie voert haar uit dien nacht van 't ondoordring-
(baar duister
Terug? — U roep ik aan, o Gij, wier hemelluister
Tot d' afgrond doordringt, en den dag voert in
't gezicht
Waarheen gij d' opslag van uw Godlijk aanschijn
(richt!
Gij, Dichtkunst, 't zij ge omhoog aan 't hoofd der
(Englenkoren
Gods lofzang aanstemt, die geen weergalm schept
(in de ooren,
Maar elken zenuwdraad en drupje hemelsch bloed
Bezielt en op zijn toon welluidend trillen doet,
En tot één enklen zang, één zangtoon samenvlie-
(ten,
Waar alles bij beweegt en wegsmelt in 't genie-
(ten:
Hetzij ge, uitdeelster van Gods weldaân aan
't heelal,
De harten hier omlaag met d' eigen hemelval
Bij dropplen laaft, en 't heil der diamanten zalen
Den stervling overbrengt in amethysten schalen:
Gij! schiet uw Godheid in een lichtstraal uit! Ge-
(bie,
Die dartle klanken niet van aardsche melodie,
Waarop de Weelde en Lust met lichtgeschoeide
(voeten,
In hupplend nachtgebaarden bleeken morgengroe-
(ten,
En 't lachende vermaak den kommer drukt in
't hart: —
Neen, schep hier klanken, waard den Koninklij-
(ken Bard,

Wen hij 't Onsterflijk oog, op de aarde neergesla-
(gen,
't Gevallen menschdom toont, en Godlijk laat be-
(klagen!
Schep tonen, waar de ziel in huppelt tot Gods
(eer!
Of, Dichtkunst, wees mij ziel; geen Dicht- geen
(Zangkunst meer!
Gevoele ik slechts door U! beveel, doordring mijn
(zinnen!
Voer, voer mij d'afgrond door en hoogste hemel-
(tinnen
Waar de aadlaar van het zwerk de wieken druipt,
(en geef
Den Zanger vleugelen waarop hij zeker zweef;
Of, valt hij, laat zijn val die Almacht niet ontee-
(ren,
Wier wraak hij zingt! —

Maar Gij, die boven 's He-
(mels sferen
Aan 's Vaders rechterhand den ongeschapen troon
Beklomt: Gij, God uit God, en menschgeworden
(Zoon!
Gij die, in 't graf gedaald, ook d' eersten wereld-
(volken
Uw vrede en zoenbloed bracht in de onderaard-
(sche kolken,
Waar ze, in een ijzren nacht gekerkerd, hunnen
(band
Verbroken zagen door uw zegerijke hand! [1]
Verlosser! zie, zie neer op dit vermetel pogen!
Begunstig 't, is 't iets meer dan Dichterlijke logen;
Maar, stijgt het stouter dan eens Christens God-
(vrucht past,
Verstoor het uit genade, en leg mijn waanzin
(vast!

Aartsvader Adam had, met twee paar rijen ne-
(ven,
Natuur den tol betaald, den stervling voorge-
(schreven;
En 't menschelijk geslacht, het aardrijk overspreid,
Zich reeds, naar 't Godlijk woord, vertalrijkt uit-
(gebreid.
In steden saamgeschoold, beschut voor 't overval-
(len
Met ondoordringbaar woud of opgeworpen wal-
(len,
Bebouwde 't, met een arm, door d' arbeid sterk
(gespierd,
Zijne akkers, zonder vrees voor 't woeste roofge-
(diert;
Of 't zwierf, met draagbre tent, en zuivelrijke
(lammeren,
De bergvalleien langs, tevreden in zijn jamme-
(ren.
Het fiere Hanoch, 't oudst der burchten, stak het
(hoofd
In 't uiterst Oost omhoog, van d' ochtendgloed
(gestoofd,
En telde, als moederstad, van Land- tot Land-
(gewesten,
Een overtalrijk kroost in meer bekrompen vesten,
Tot waar de Hiddekel bij d' avondgroet der zon,
Zijn Westelijksten tak terugboog naar zijn bron.
Om, dwars door 't steil gebergt', in slorpende aard
(bedolven,
Een weg te zoeken ter ontlasting van zijn golven.
De middelvlakte was van Gihons kil besproeid,
Met Pizon, arm in arm, doorstrengeld en door-
(vloeid,
En zag, door cederbosch, en palmen, en olijven,
Den Frath zijn sneller stroom naar de open zee-
(kust drijven
Alwaar de middagzon zich spiegelde uit het Zuid,
En strekte een heuvlenrei naar Hanochs landpaal
(uit.
Het Noorden, door een muur van hoog gebergt'
(omsloten,
Weerhield den stormwind daar, die, 't aspunt
(afgeschoten,
Het landomvaâmend meer van uit zijn kolken
(joeg,
Om 't droog te omspoelen dat des aardrijks rug
(besloeg. —
Een koopren schild gelijk, dat zwellende uitge-
(bogen,
Zich opheft uit zijn rand, met blauwend staal om-
(togen,
En door 't geweld des krijgs met bult en bluts
(bedekt,
Lag daar 't bewoonbaar vlak, van oost naar west
(gestrekt. —
Zijn bodem was graniet; met aardmulm overtrok-
(ken.
Men zag geen menigte dooreengeworpen brokken
Van rots 't eenvormig strand, of, midden in het
(meer,
De golven scheiden, of geen spits het hemelsch
(heir
Verbergen. 't Was één land, van éénen plas om-
(geven
Één eiland, in één zee; geen andre kust daarne-
(ven
Één bergrij, vlak van kruin, omheinde 't voor he
(Noord

En bracht den fieren pijn en statige olmen voort.
Geen heuvels, dan alleen waar zachte beekjes (gleden,
Die, wellende uit den grond, zijn bovenkorst door- (sneden,
En in de vlakte zich verloren, of hun nat
Den stroomen huwden, eerst in Edens Hof ont- (spat.
Één hooger grond alleen, in nevelen en wolken
Gehuld, verborg dien Hof aan 't kortziend oog der (volken,
Waar nog des Levens boom zijne appels, maar de (tronk
Der Kennis, bladers en onvruchtbre bloesems (schonk,
Sinds 't doodelijk vergrijp der Oudren, door zijn (vruchten
Verlokt. Een zoete walm van balsemige luchten
Doorwaaiden uit dien hoek de lager liggende aard
Bijwijlen, zoeter dan de Lenterozengaard
Waar 't bietje honig puurt en dartle nachtegalen
In zwijmen van vermaak: maar de omgelegen (dalen
Erkenden 't aan dit merk noch aan de onzichtbre wacht
Van Hemelingen die 't omzwierden dag en nacht.

De stam van Kaïn hief, in weinige geslachten
Zich boven 't zaad van Seth. Door meerderheid (van krachten,
Door ijver, altijd schrap op voordeel, buit, of (baat,
Niet sluimrend in de rust, noch zorgloos tegen 't kwaad,
En, door een schrandren geest, bij 't forsche lijf, (gesteven,
Scheen de eerstling na den val nog in zijn kroost (te leven:
Die zoon, dien Eva groette als nieuwgeboren God,
Die de aard verzoenen zou van 't doodlijk proef- (gebod! [2]
Hoe blind in 't lot, helaas! Wat zaagt ge, ont- (roerde Moeder,
In hem den moorder niet van zijn godvruchten (broeder,
Gods lust en de uwe? Maar Gods goedheid spaarde uw hart
Het aaklig voorgevoel der grievendste oudren- (smart;
Te vroeg nog trof zij u. — De wakkre Kaïnieten
Bedekten de aard weldra, sinds Abel's bloedver- (gieten
Hun stamheer, met den vloek geteekend van dien (moord,
Naar 't diepst van 't Oosten dreef en Pizons lin- (kerboord,
Om aan der heuvlen voet, waar Ur en Ets zich (voegen,
In eenzaam zelfverwijt een ledig erf te ploegen.
Dat erf werd eigendom, en dierbaar, zelfs door ('t zweet
Dat druppelde op zijn zand; maar dierbrer nog om 't leed
Des zwervens, daar verpoosd: hoogst dierbaar, (door de panden
Van 't vruchtbaar huwlijksbed. Met opgeheven (handen
Riep Kaïn, toen zijn zoon, zijn Hanoch, hem ge- (wierd,
Den God des zegens toe: »Gij hebt gezegevierd!
»'k Verhard mijn borst niet meer, ik zink in tra- (nen neder,
»O Almacht! ja 'k versmelt, mijn ziel werd week (en teeder,
»Ze is menschlijk. 'k Ben, o God, 'k ben vader, ('k voel het bloed
»Van vader in dit hart, 't verandert mij 't gemoed.
»Twist' kinderlooze met uw Almacht! Vloek' ver- (waten
»Zich zelf en U, en dwing' zijn boezem zich tot (haten,
»Die in 't aanvallig kind zich zelven niet herteelt,
»Geen hemel aanblikt in den aanblik van zijn (beeld!
»Ik kan niet langer....., niet verstokt zijn, Uw ge- (nade
»Niet trotsen; neen, mijn God! Ik heb èn kroost (èn gade;
»O wijt hun 't misdrijf niet van vader en gemaal!
»Straf, straf me, ach! niet in die in wie ik adem- (haal!
»Dit, dit alleen is straf, dit, lijden voor een va- (der!
»'k Aanbid U, God! Gena voor d' eersten plichts- (versmader!
»Mijn oudren zondigden; ik, trapte in dollen zin
»Mij zelven, U ter spijt, het hart, de ribben in,
»Ik doodde, in Abels dood, mij 't leven van het (leven.
»O! Zegen thans mijn kroost, en 'k zal, u dank- (baar, sneven."

Hier zeeg hij spraakloos neer, in tranen als ver- (smoord.
Men zegt, een Engel stortte, op 't uitgesproken (woord,
Een hemeldauwdrop op zijn voorhoofd, die het (teeken

Des bloedvleks, als een schim bij d' ochtend, deed (verbleeken,
En 't uitgewischt had, had aan 't wraakgeschrei (der aard
De vloek zijns vaders zich, bij 't misdrijf, niet ge- (paard.

Hoe 't zij, hij rees verkwikt, en aâmde een an- (der leven.
Aan Hanochs voedstergrond werd Hanochs naam (gegeven,
En 't uitgestrekte Nod, tot d' oever van den Frath,
Werd één vereenigd Rijk met Hanochs bakermat.
Sinds zette 't volkrijk land, tot aan den boord van ('t Westen
Langs elken landstroom uit, in honderden van ves- (ten.
Gelukkig, zoo hun ziel bij overvloed en macht
Geen God vergeten had, geen zede en deugd ver- (kracht;
Of, zoo de dartelheid der ongebonden weelde
In gruwlen maat behield, noch snood- uit snood- (heên teelde!

Het nageslacht van Seth, aan Abel's spoor ge- (trouw,
Was veeteelt meer geneigd dan straffen akker- (bouw,
En placht, van erfgrond wars en vaste landver- (blijven,
Door 't onbeheerschte veld zijn kudden om te drij- (ven;
Maar stond den Kaïniet, op zoetheid van 't bezit
Verslingerd, en weldra op roofgenot verhit,
Ten doel, wen deze, stout in 't aangeschoten wa- (pen,
Den herder dolend trof, onweerbaar als zijn scha- (pen,
En, als een wreede gier of havik, op zijn prooi
Geschoten, nederwierp in 't midden van zijn kooi,
En plonderde, of verdreef, of in zijn bloed deed (baden,
En de opgevangen roof, den schouder opgeladen,
Zich eigende, als het recht der strijdkolf, in zijn (vuist:
Of wen hij, met een troep van roovren, onbesuisd,
In plaats van in 't gebergt den woudos af te ja- (gen,
De velden afliep, kudde en manschap voor zijn (slagen
Als slachtvee henendreef, en omdeelde als zijn (buit.
Wie drukt de onmenschlijkheid der dolle heb- (zucht uit,
Of schildert d' overmoed, als ze eenmaal, losge- (broken,
De teugels afschudt? als in 't bruisend hart aan (koken,
De drift zich uitzet en het suizlend brein besmet!
Dan gaat ze in stroomen bloeds, in bloed en brein, (te wed,
En holt zich zelven blind, en stoot op post en (wanden
Het hoofd te barsten, om den Hemel aan te ran- (den,
Tot eens de Godswraak, door die gruwlen afge- (mat,
Den bliksem aangrijpt en het schuldig brein ver- (spat!
Zoo heb ik Nederland, sinds overmaat van weelde
Brooddronken moedwil en verdwaasden waanzin (teelde,
En bandloosheid de klem der wetten had ver- (kracht,
Zien opstaan in geweld, en moord, en broeder- (slacht,
Zoo zag ik 't van zich zelf, van plicht, en eer ver- (basteren,
Den God die 't steeds behield, verzaken, hoonen, (lasteren,
Zijn dienst verschoppen en vertrapplen met den (voet,
En hen door wie 't bestond, mishandlen in hun (bloed:
Hem eindlijk, die 't, verplet, van 't wis verderf (behoedde,
Voor weldaân wrevel biên en opgezette woede;
Tot de Almacht, afgetergd, het overgeve aan (zwaard,
En wegvage uit den rang der volken van deze (aard.

Zoo ging 't in Kaïn's stam. — Om have en lijf te (dekken,
Sethiet, bestondt ge ook u met wal en vest te om- (trekken,
Of mengde uw afkomst met des broedermoorders (tak,
En koost hun veiligheid voor 't zwervend herder- (dak;
Naamt in hun spelen deel, hun roof, hun dartel- (heden
En, werdt gelijk aan hen in inborst, hart, en zeden:
Haalde op uw broedren buit, vergat u zelf en God,
En huwde aan Kaïn's zaad uw smeltend overschot.

Het aardrijk walgde toen van 't menschenbloed (te slorpen,

En torste 't zwaar gevaart' van steden, sterk-
(ten, dorpen,
Met weerzin: 't riep tot God. — Ook de Almacht
(hield altaar
Noch offer meer. Men zag verdwaasde schaar bij
(schaar
Zich Goden zoeken in Gods dienaars, in de lichten
Des hemels, en voor hen de rookende outers stich-
(ten,
Die, afgevallen, God bestormden tot hun straf,
En wien de ontzinde mensch zich roekloos overgaf.

Doch hooger liep het kwaad. Een volksstam,
(breed van schouderen,
En meer dan menschlijk sterk, onkundig van zijne
(ouderen,
En als de distel, of de rups van 't dorrend blad,
Verschenen, onbewust uit wie het oorsprong had,
Stond op. De teederheid van vaderlijke zorgen,
De moederlijke zucht was dit Geslacht verborgen,
En, opgegroeid in 't woud, bij berg- en boschge-
(drocht,
Was menschlijkheid hun vreemd en menschelijke
(tocht:
Verworpen bastaardkroost, met de intree van het
(leven
Uit schaamte of wederwil 't verderf ten prooi ge-
(geven,
Maar dat van wolf en beer, bewogen door 't ge-
(huil,
De speen gezoogd had met de welpen in hun kuil,
Totdat ze in rijper kracht, bij wie zij deernis von-
(den,
Vermoordden, en verwoed hun voedsters zelfs ver-
(slonden;
En, vijand evenzeer aan alles wat bestaat,
Niet leefden dan van roof, en moord, en gruwel-
(daad.
Een volk, zoo gruwzaam, hief sinds twee paar
(deinzende eeuwen,
Den stuggen nek omhoog, onbandig fier als leeu-
(wen.
Des aardrijks bodem dreunt op 't bonzen van zijn
(voet.
't Rukt eik en ceder om, en lescht met tijgrenbloed
Den dorst van 't brandend hart; en, van één drift
(aan 't zieden,
Wil heerschen over de aard, wil al wat is, gebieden,
Verdelgen naar zijn lust, vertrapplen, nederslaan:
En wee, die voor hen bukt, maar meer, die durft
(weerstaan!

Dit schrikbaar Reuzenvolk, uit Kaïn's zaad ge-
(sproten,
Was over 's werelds vlak als veldkruid opgescho-
(ten.
't Had lang in 't eenzaam Noord, aan 't steigren
van 't gebergt',
Den boschstier in zijn hol, de tijgers uitgetergd,
De berggeit op de kruin des standmuurs nage-
(klommen,
En onder zich den storm in d' afgrond hooren
(grommen:
Maar eindlijk tot één hoop, één legermacht, ver-
(gaârd,
Verspreidde 't schrik en dood door heel de zuch-
(tende aard.
't Naburig Arbal zag hun benden nederzakken
Als stroomen, van 't gebergt' in onderscheiden
(takken
Afvlietend, maar omlaag hereenigd tot één vloed,
Die, door den wind gezweept, al buldrend zee-
(waarts spoedt,
En herder, hut, en hond, en lammrenkooi, en
(wolven,
Op 't hoofd stort, sloopt, en moordt, en omkeert
(in zijn golven.
Het bloeiend Nod bezweek voor de overmacht en
(vlood;
't Omwalde Hanoch zwichtte, en niets, dat weer-
(stand bood!
Niets, dat het dol geweld in d' eersten schok be-
(toomde!
Toen gold het Hemaths dal, waar 't bloed bij be-
(ken stroomde.
De weerloosheid van Seth, de roof, op hem be-
(haald,
Stond Kaïn's trotschheid duur, en werd te wel be-
(taald.

Nu was de dolle Krijg ontketend. — Kaïn's Ne-
(ven,
Eerst zenuwloos van schrik, en Westwaart heen-
(gedreven,
Vergaderden ter wraak, en vormden zich een heir.
Men strijdt; grijpt, strijdend, moed; en eischt zijn
(haardsteên weer.
Van toen was 't staâg gevecht. Men sneed ahor-
(nen bogen,
Gewiekte pijlen, die van 't drillend peeskoord vlo-
(gen,
En de arm trof verder dan hij reikte, met een
(vlucht
Van steenen, uit een snoer geslingerd door de
(lucht:
Men wapende de knods met ijzren spits of aksten:
De list vervulde in 't kort de minderheid der zwak-
(sten;

En 't grove Reuzenrot, met moed en kunst be-
(streên,
Week naar den hooger grond, als in zijn schan-
(sen, heen.

Die zege was behaald; het vaderland herwonnen!
De grond herbouwde zich! Een reeks van vijftig
(zonnen
Zag Kaïn bloeiender dan eertijds, als het dal
Opnieuw weergalmde van vijandlijk moordge-
(schal.
Vertalrijkt, rukt de Reus zijn bergkruin af naar
(onderen,
Om 't oud en vruchtbaar Nod te teistren en te plon-
(deren,
Rooft vrouwen, kinders, vee, en moordt den Ha-
(nochiet,
En vestigt zich van de Esch tot daar de Nilho
(vliet.

Nu scheen een andre stand voor 't wereldvlak
(geboren.
De zetel van het Rijk van Kaïn was verloren:
Een deel der landstreek lag in ijzren slavernij;
Het oovrig, leeg gevlucht, ten doel der rooverij;
En Hemath stond omringd, van 't heuvlig land
(der beken,
Tot daar m' in 't neevlig West de dagtoorts zag
(verbleeken.

Thans stond het Reuzenvolk naar 's aardrijks
(Oppermacht,
Als afkomst van een grootsch, een hemelsch Voor-
(geslacht,
'tWas thans dat volk niet meer, dat onbesuisde
(tanden
In wolvenspieren sloeg en runderingewanden,
Het zwangere ooi verzwolg met 't onvoldragen
(lam,
Of eikels zamelde op den omgeworpen stam.
Het kende 't voedzaam graan, de vrucht van 't land
(betelen,
Met Kaïn's weelde, en lust, en feestvermaak, en
(spelen,
En wat de schrandre kunst, in dartlen bloeistand,
(schiep,
Of tot verderf van 't hart in samenzwering riep.
't Verslingerde op 't genot dier zoetheên van het
(leven,
Maar machtloos om zich zelf dat streelend lot te
(geven:
't Bood vrede; of eer, 't gebood, op naam van vree-
(verdrag,
Geschenken, cijnsbaarheid, en Opperstaatsgezag.

Wat, Dichtkunst, was die eisch? Vermeld hem
(op mijn smeeken:
Gij weet het. U geheugt, wat 's menschen geest
(ontweken,
In golven wegdreef, die geen oog vervolgen mag,
Geen kracht terugbrengt met den weggevloten
(dag.
Men eischte 't meerderdeel van vee en akkerga-
(ven,
Ten jaarlijksch schattingrecht, en duizenden van
(slaven,
En maagden, hemelschoon, met trippelenden voet,
En wulpsch van zangstem, ter ontsteking van het
(bloed,
Op luitspel afgericht, en dartle schouwgebaren;
En, bergen smijdig goud, gezuiverd uit zijne
(aâren;
Robijn uit Pizons kil; en hellen diamant;
En d' eêlsten roofschat van het parelvoedend strand.
Zoo klonk de wreede wet, der Wereld voorge-
schreven!
Geen andre keus dan dit: te buigen, of te sneven!

Tien stammen hadden reeds, onmachtig af te
(slaan,
Den nood gehuldigd, en hun vordring toegestaan.
Een deel, besluitloos, rekte in radeloos beraden
De dagen, onbeslist, terwijl zij uitkomst baden
Aan Goden, doof voor hen. Argostan stond al-
(leen
Onschokbaar, bracht een heir van strijdren op de
(been,
En ging dien vijand op zijn eigen grond bestoken.
Van Hiddekel en Frath naar Hemath opgebroken,
Zwoer al wat moed bezat, en, op zijn krachten
fier,
Het juk versmaden dorst, Argostans krijgsbanier.
Het gloeide in dezen hoop van ijvergloed, van
(woede,
Van wraakzucht die in 't hart op stoute ontwer-
(pen broedde;
En, zucht voor 't vaderland, voor Huwlijkskoets
(en kroost,
Maakt al wat wapen droeg den wissen dood ge-
(troost.

Verblindend Bijgeloof, voor afgoôn neergebo-
(gen,
Dat monster, helsch van stam en bastaardvrucht
(van Logen,
Uit zinlooze Angst geteeld, stak middlerwijl den
(kop
In 't trekkend leger, met verschrikte blikken op.
Heur fluisterende stem, die muren door kan boren,

Die elken weergalm vangt en harder weer doet (hooren,
Verhief zich: mommelde eerst als suizend bijge- (brom,
Maar zong weldra 't geluid der oorlogstrompen (stom.
Zij eischte een plechtig feest ter eer der Hemel- (lichten,
Als waarborg in 't gevaar. Fluks gaat men de (outers richten,
En stapelt zoden, of omhangt die met gebloemt'
En kruiderijen, naar der starren naam genoemd,
En slacht bij honderden, in 't ruischen der schal- (meien,
De varren, 't juk nog vreemd, de vaars der kla- (verweien,
Het argelooze lam, van d'uier afgerukt,
En 't borstlig ondier, met den snuit in 't slijk ge- (bukt;
Den dartlen geitenbok; en 't hoofd der runderstallen,
Den stier, na jaren dienst, voor 't kouter neer- (gevallen,
Ontweidt ze, en wroet om strijd in 't lillende in- (gewand,
En smijt ze, druipende, in den sissende-outer- (brand.
Men plengt er olie bij, en melk, en kroont het (offer
Met specerij van Chus uit gouden wierookkoffer,
Of lauwerbezie, en welriekend styraxblad;
En heft de handen op, van 't sprenklend bloed (bespat.
Nu prevelt men gebeên terwijl de vlammen stei- (geren,
Roept vloek en neerlaag uit op vijand en bedrei- (geren,
En smeekt het Englendom, dat ieder Licht be- (heert,
Bevestiging des eeds, dien Hemaths krijgshoop (zweert. —
»Gij, Geesten (roept men), die uit de ongenaak- (bre sferen
»Op stervelingen ziet; wier invloên ons beheeren;
»Wier glans ons toelicht! Gij, hetzij ge in ruimer (baan
»Om 't wentlen van onze aard een trager kring (moogt slaan,
»Of nader aan de bron des vuurs, met meer bezie- (ling
»Van gloed, in sneller vaart herombruist in uw (wieling! —
»En gij vooral, die, met uw zilvren aangezicht,
»Uw hoornen afkeert van uws broeders schitter- (licht,
»De tijden regelt, en de ontembre waterplassen
»Waarheen gij de oogen wendt, hun boorden uit (doet wassen:
»Nachtfakkel, wie 't geheim der diepste duisternis,
»Ja, 't hart des afgronds tot zijn binnenst, zicht- (baar is:
»Wier koude stralen de aard het gift der ako- (nieten,
»Bezwangerd van den dood, in nachtschade uit doen (schieten,
»En 't worgend Geestendom met aaklig nachtge- (rucht
»Op vleermuisvlederen doen reien door de lucht! —
»En Gij, wiens bloedig licht, met blauwen damp (omtogen,
»Den bliksem van het zwaard doet schittren in (onze oogen;
»Verdelger! — En ook Gij, der starren middel- (punt,
»Die elk rondom uw troon zijn eigen loopperk (gunt,
»Als wachters, nimmer moe op uwen wenk te (zwieren,
»o Goddelijke Zon! — Aanschouwt onze offervie- (ren!
»Wij slachten u de keur van kudde, en kooi, en (stal.
»De vlam stijg' t' uwaart op! 't vereerend feest- (geschal
»Boor' door de wolken heen! de walm der wie- (rookgeuren
»Doorwasem' en doorvloei' de onoverstijgbre (scheuren
»Des afstands, die ons van uw zetels scheidt! Ver- (hoort!
»Wij aâmen rust bij wraak; de vijand, bloed en (moord.
»U wijden we onzen arm, wanneer wij monsters (slachten,
»Die zelfs uw Godheên in haar hemelloop verachten. —
»Verzwaart de slagen van ons wapen! Trekt ons voor,
»Gelijk ge, o Morgenstar, op 't effen hemelspoor
»Den blonden Dageraad, of 't heir der vaste starren
»Ter heirbaan voorstapt om den slagboom los te sparren:
»En velt aan onze spits die Reuzen, wier geweld,
»Uw grootheid zelfs te trotsch, aan alle boord ontzwelt! —

Nu slingert men dooreen, en schaart, en scheidt zich weder,

Met staatlijk Kerkgebaar. Men werpt zich beurtlings neder,
En rijst, en zingt opnieuw: Geduchte Hemelgoôn,
Redt Kaïn en 't Heelal des aardrijks! — op een toon
Van weemoed, of triomf, vertrouwen, hooploos smeeken;
Naar de outersmook zich heft, der Goden gunst ten teeken,
Of neerduikt, in zich zelf gewenteld; of zijn bocht
Wordt afgedreven door der winden ademtocht.

(Uit: *de Ondergang der eerste Wareld.*)

---

[1] Zie Petrus' Eersten Brief, III, 19; IV, 6.

[2] Boek der Schepping, IV, 1; naar het Hebreeuwsch: den man Jehovah.

KATHARINA WILHELMINA BILDERDIJK-SCHWEICKHARDT

werd 3 Juli 1777 te 's-Gravenhage geboren. Haar vader, Hendrik Willem Schw., was een Duitscher, uit Ham, graafschap Mark, naar oude familie-overlevering van adellijk geslacht; als landschapschilder had hij een goeden naam. Hare moeder was Magdalena Josina van Olst, geb. te Leiden. Na langdurig verblijf te Delft, vertrok Schw. met zijn gezin in 1786 naar Londen, met schitterende vooruitzichten, die niet werden vervuld. Hij stierf aldaar 8 Juli 1797. Vertrouwd met de Hoog- en Nederduitsche, de Fransche, Spaansche en Italiaansche talen, beoefende Katharina toch bij voorkeur de Engelsche letterkunde. Zij schreef in de Engelsche taal een treurspel en eenige gedichten, waarvan *Elvire* later door haar zelve in het Nederduitsch werd overgebracht. Bilderdijk, reeds vroeger te 's-Hage met de familie Schw. bekend, vond als balling te Londen bij haar gastvrijheid. Geestverwantschap, gemeenschappelijke letteroefeningen en gedurige omgang leidden reeds in het volgende jaar tot een huwelijk, dat in 1800 en 1801 door eene langdurige verwijdering tijdelijk afgebroken, den 16[en] April 1830 door den dood der hoogbegaafde vrouw ontbonden werd. Bekend met de oude, zelfs de Oostersche, talen, muntte zij uit in velerlei kunst: toon- en zang-, teeken- en borduurkunst beoefende zij met uitnemend geluk. Haar adel van hart evenaarde den rijkdom van haar geest. Beide spreken uit hare

Dichtwerken: *Lycidas en Egle, beurtzang ter verjaring van — de Prinses van Oranje en Nassau* (*Vaderlandsche Oranjezucht*, Amsterd., 1805, herdr. 1841), door haar en W. B.; *Nieuw Liedenboekje, tot opwekking van Vaderlandschen moed* enz., met W. B. en Mr. S. I. Z. Wiselius, 2[e] dr. Amsterd. 1813; bijdragen in de 4 dln. *Poëzy*, *Hollands Verlossing*, *Vaderlandsche uitboezemingen*, *'s Konings komst tot den troon*, *Nieuwe Dichtschakeering*, *Wit en Rood* (waarin o. a. *Moederplichten*, *de Hoop*, *Celeste of de hemelingen*, *Ratowsburg* [deze beide gevolgd naar het Hoogd. van Kosegarten], *Serafine*, *Berusting*); voorts: *Elfride*, treursp., 1808; *Ifigenia in Aulis* (naar Racine), 1809; *Ramiro*, treursp., 1818; *Dargo*, treursp. 1818; *de Overstrooming*, 1809; *Gedichten voor kinderen*; *Ter gedachtenis van Julius Willem Bilderdijk* (bij het verlies van haar zoon), 1819; *Poezy*, 1820 (belangrijk hierin vooral *Huwelijk* en *Vrouwenbestemming*); *Gedichten*, 1827; *Nieuwe Gedichten*, 1829; losse dichtstukken, als: *Feestzang, den 17[den] van Lentemaand*, 1815, *Gedenkdag der zege van Waterloo*, Leid., 1817; *Ter gedachtenis van den waardigen leeraar N. Schotsman*, 1822; *Jezus' lijden*, 1828; verspreide stukken in *Nederlandsche* en *Belgische Muzenalmanakken*, *Mnemosyne*, *Kew van Nederlandsche letteren* enz. Beroemd is hare dichterlijke bewerking van Southey's *Rodrigo de Goth*, 2 dln., 1823, 24. Hare Cantate *Op den veldslag van Waterloo* werd in 1816 door de Koninkl. Maatsch. van Schoone Kunsten en Letterk. te Gend bekroond.

Nagelaten gedichten verschenen in 1833 te Leeuwarden; haar gezamenlijke *Dichtwerken* in 3 dln., door Mr. I da Costa, te Haarlem, bij A. C. Kruseman, 1859.

RIDDER HAROLD.

Vaarwel, vaarwel, mijn vaderland!
Reeds zinkt gij in de baren,
De nachtwind zucht, de meergolf bruist,
De zeemeeuw is aan 't waren.

De zon gaat aan de kim ter rust,
Wij ijlen haar te volgen:
Vaarwel èn zon èn vaderland,
In d' eigen plas verzwolgen!

Slechts weinige uren spoeden voort,
Dan zal zij de' uchtend wekken,
En ik, omringd van zee en lucht,
Geen erfgrond meer ontdekken.

Mijn feesthal staat verlaten daar;
De drinkhoorn ligt versmeten;
De gastheer die haar rond deed gaan,
Is, als in 't graf, vergeten.

Mijn haard is koud; daar zal geen vrind
Den stormwind weer ontschuilen;

Mijn jachthond staat voor 't eenzaam slot
Zijn meester na te huilen.

De klimop slingert zich welhaast
Om wal en torentransen;
En achter d' ingestorten muur
Zal zich de raaf verschansen.

Kom hier, mijn kleine page, kom:
Zeg, waarom deze tranen?
Of vreest gij voor het golfgewoel?
Of 't buldren van de orkanen?

Klein knaapje, wisch die druppels af,
En stel uw angst terzijden:
Dees kiel is hecht, en zal gezwind
De baren overglijden.

De vlugste valk van heel mijn jacht
Zou niet gezwinder vliegen:
Klein knaapje, laat u zonder vrees
Een poos door 't golfje wiegen. —

»Hoe hard de wind ook blazen moog,
Hoe ruw de baren horten,
Ik ben voor golf noch wind vervaard,
En moet toch tranen storten.

»Vergeef, Heer Ridder, o vergeef
Mijn bang, mijn moedloos treuren;
Ik moest mij van mijns vaders hals,
Uit moeders armen scheuren.

»Ik had geen vrienden dan die twee,
En zag mij die ontrooven:
Maar neen, ik heb in u een vriend;
En nog een Vriend, daar boven!

»Mijns vaders zegen nam ik mee;
Mijn moeder kon slechts snikken.
Helaas! hoe telt zij tot ik keer,
De pijnlijke oogenblikken!" —

Genoeg! die tranen staan u schoon;
Klein knaapje, laat ze vlieten!
Had ik een borst, als de uwe rein,
Dan mocht ik ze ook vergieten. —

Maar gij, mijn lijfknecht, zeg ook gij,
Wat deed uw kaak verbleeken?
Of beeft gij voor eens Franschmans zwaard,
En is u 't hart bezweken?

Of rilt de doodskou u door 't bloed
Op 't gieren van de winden;
En vreest gij in dit zwalpend nat
Te vroeg een graf te vinden? —

»Ik beef voor 't broze leven niet,
'k Veracht den dood, Heer Ridder;
Maar 'k heb een echtgenoot en kroost,
't Zijn die waarvoor ik sidder.

»'k Heb zonen en een dierbre gâ,
Die leven in mijn leven.
Als 't jongsken om zijn vader roept,
Wat antwoord zal zij geven?" —

Genoeg, mijn makker, 't is genoeg;
Gij moogt vrijmoedig zuchten.
Uw meester kon met lichter hart
Zijn vaderland ontvluchten.

Want hij vertrouwt de zuchten niet,
Die vrouwenboezems slaken,
Alsof niet reeds een nieuwe vlam
Haar borst opnieuw deed blaken.

Alsof niet ras een nieuwe gloed
In 't blauwend oog zou vonken,
Dat nog, wie weet hoe kort geleên,
In tranen scheen verzonken.

Genoegens die vervlogen zijn,
Verwekken mij geen smarten:
Gevaar dat in de toekomst ligt,
Weet moed en kracht te tarten.

Maar, dit alleen is 't geen mij treft:
Ik heb geen dierbre panden.
Niet één, die mij een traantje vergt,
Of naweent aan de stranden.

Ik streef alleen de wereld door,
Door zeeën afgescheien,
Daar niemand mij een zuchtje schenkt;
Wien dan zou ik beschreien?

Mijn jachthond huilt wellicht in 't eerst,
Tot iemands hand hem voede;
En mij, wanneer ik wederkeer,
Verscheurt hij in zijn woede.

Neen, voer mij, gij gezwinde kiel,
Naar de onbewoondste landen:
Ja, voer mij waar het lot mij leidt,
Maar nooit naar eigen stranden!

Ja welkom, welkom, wijde zee!
Voer me op uw blauwe baren,
Maar laat mij nooit mijn vaderland,
Mijn erfgrond, weer ontwaren!

En, mocht ik aan uw overkant
Geen andre kust ontdekken,
Zoo moet mij klip en bergrotshol
Voor vaderland verstrekken!

Naar Lord BYRON vrij gevolgd.
(Uit: *Nieuwe Dichtschakeering.*)

MATHILDE.

Wanneer het statig Vesperlied
Het kloosterkoorwelf deed weergalmen,
En de onbevlekte maagdenborst
Zich uitstortte in gewijde psalmen:
Als onvermengde godsdienstdrift
Uit aller zedige oogen straalde;
En 't van deze aard getrokken hart
In kalme zielsrust ademhaalde.

Hoe sloeg Mathildes boezem dan,
Wanneer zij in der zustren reien,
't Gevoel eens harts verdooven moest,
Dat van dees wereld niet kon scheien!
Hoe dekte soms de schaamteblos
Haar van de smart verbleekte wangen,
Wanneer bij 't Hemelsch koorgezang,
Haar ziel alleen aan de aard bleef hangen!

Hoe borsten dan die tranen voort,
In haar van 't weenen scheemrende oogen,
Wanneer zij met weerspannig hart
Voor 't heilig outer lag gebogen!
Hoe dwaalde dan dat zwakke hart
Van uit die Godgewijde wanden,
De langverloren schaduw na
Waarvoor haar boezem nog bleef branden!

Hoe vreeslijk prangde 't dan haar borst,
Wanneer heur stamelenden lippen,
Met d' uit het hart gewelden zucht,
De naam van Oswald mocht ontglippen!
Hoe beefde ze, als ze om middernacht
Langs de onafzienbre gangen dwaalde,
En 't immer haar omzwevend beeld,
Zich op het vlak der wanden maalde!

Ach, de onverzaadbre Baldewijn,
Die 't recht van 't broederkroost moest staven,
Had de aan zijn zorg betrouwde wees
In 's kloosters eenzaamheid begraven:
De minnaar, die eens vaders hart
Haar had ten echtgenoot verkoren,
Lag in een kerkerhol geboeid,
Waar nooit een lichtstraal door mocht boren!

Nu waande zij dien minnaar dood,
En juichte in 't uitzicht op haar sneven;
Dan weer, door zoete hoop gewiegd,
Waant zij haar Oswald nog in 't leven!
Doch, Baldewijn, wiens stalen borst
Geen zweem van mededoogen kende,
Verstoort ineens dien zoeten droom,
En overstelpt haar met ellende.

»Mathilde, uw Oswald leeft niet meer!"
Dit hoort ze, en ploft gevoelloos neder
En, door den schrik geheel ontzind,
Ziet nooit het licht der rede weder.
»Mathilde, uw Oswald leeft niet meer!"
Dit klinkt haar eindloos hol door de ooren!
En meer of anders hoort zij niet,
In redloos ongevoel verloren.

Daar doolt zij nu, des jammers beeld,
Met wezenlooze en starrende oogen,
En wordt (tot in het hart versteend),
Door niets op aarde meer bewogen.
Eens, na een doorgewaakten nacht,
Gevoelt zij 't hart weer pijnlijk kloppen,
En klimt, door rustlooze' angst gejaagd,
Op 's kloosters dak- en torentoppen.

Een woeste wapenkreet gaat op!
Zij ziet een menigte oorlogsklingen,
En in één wenk het kloosterplein
Met staal en krijgsgedruisch omringen.
»Mathilde!" hoort zij, met een stem
Die haar door 't harte scheen te boren!
»Mathilde! Geeft Mathilde weer!
»Of, weet uw aller dood gezworen!"

»Mathilde?" — zegt zij. »Hemel, hoe!
Wie roept, wie durft mijn vrijplaats schenden?"
Terwijl zij, met een zichtbre vreugd,
Verwilderd neerschouwt op de benden.
Daar ziet zij — Hemel! aan het hoofd,
Den dierbren Oswald nader streven!
En werpt zich van de torenspits,
Om Oswald in 't gemoet te zweven.

Daar stort ze in 's jonglings armen neer,
Maar — van zijn oorlogszwaard doorregen!

En, aan zijn borst den dood getroost,
Lonkt hem haar brekend oog nog tegen.
De ontroerde krijgsheld zinkt ter aard',
Herkent het voorwerp van zijn liefde,
En werpt zich in het eigen staal
Dat zijn Mathildes borst doorgriefde.
1809.

(Uit: *Nieuwe Dichtschakeering.*)

MINONA.

Wie zie ik ginds langs 't zeestrand dwalen,
Zoo afgemat, zoo afgeweend?
Wier blik in 't angstig ommezwerven
Der liefde smart en hoop vereent!

Minona, keert gij immer weder
Met ieder vallende' avondstond? —
En toeft gij immer op den minnaar
Die 't graf in 't zwelgend zeenat vond!

Wat weent gij bij die zilvren baren
Uw lieflijk stralende oogen dof?
Nooit keert hij in uw armen weder!
Gun rust aan Erwins dierbaar stof.

Zie! de Oceaan speelt met uw angsten!
Gij waant een kiel in 't blauw verschiet;
't Is rijzend zilverschuim der golven,
Maar ach, uws Erwins vaartuig niet!

»Hij is het!" roept ze in vreugdvervoering,
En buigt haar knieën dankend neer!
Zij slaat haar oogen naar den hemel,
En — 't schemerlichtje blinkt niet meer.

Ach, moedloos knikt haar 't hoofd ter aarde:
Haar wanhoop lenigt geen geween,
Maar stom zit ze, als het beeld des jammers;
Bewustloos, als de marmersteen.

Geen stargeflonker trekt haar blikken:
Geen lieflijk maanlicht lacht haar toe!
Haar moede geest schijnt heengevlogen,
Des langen, bittren, toevens moe.

Wat zit gij in uw smart verzonken,
Minona? — Rijs, bedroefde maagd!
De maan verschuilt zich aan den hemel;
En 't starrenlicht is weggevaagd.

Minona, rijs! vertoef niet langer!
Hoor, hoe het grimmig Noorden woedt!
De bliksem schiet verdelging om u;
De donder ratelt aan uw voet!

Zij hoort den knal. De bliksemstralen
Ontvlammen 't donker wolkengrauw.
Zij rijst, en wringt zich in vertwijfling
De albasten hand en armen blauw.

Nu hoort ze een schellen noodgalm rijzen,
Waant Erwins stem in 't windgefluit,
En stort zich gillend in den afgrond
Die Erwins dierbaar stof besluit.
1810.

(Uit: *Nieuwe Dichtschakeering.*)

HET WEESMEISJE.

Ach! guur is de wind, en de hagelvlaag kil
Die klettert en stuift op mijn kaken;
En koud zijn de lippen, waar 't lachjen op hing
Hetgeen mij een hemel deed smaken.
Onbuigzaam die armen als 't ijs van den vliet,
Ach, eens zoo gereed mij te omvangen!
Het ouderloos weesje, helaas! staat alleen,
Van 't rouwkleed des jammers omhangen!
En, vrienden? mijne ouders bezaten die nooit:
Hun reispad was enkel met doornen bestrooid.
Thans kwijne ik als 't bloempje verdorrend in ('t wilde,
En niemand ontfermt zich der droeve Mathilde!

Ach, eens had ik lust en geduld bij mijn taak;
Thans drukt zij zoo zwaar op mijn schou- (ders;
't Was wellust, te zwoegen, hoe vroeg of hoe (spa:
Het strekte tot brood voor mijne ouders.
Ik bracht hun des avonds mijn luttel gewin,
Mijn loon was een kusje vol zegen;
Ik lei mij ter rust met een zorgloos gemoed,
En de uchtendstond lachte mij tegen!
Ach weinig behoeft hij, die weinig begeert
En 't hart zijn beweging te teugelen leert!
In 't beetje droog broods dat mijn honger soms (stilde,
Was niemand zoo rijk in genot als Mathilde!

Maar ach, sinds het graf mij mijne ouders ontnam
Voor wie het zoo zoet was te zwoegen,
Sinds voel ik den kommer die de armoe omgeeft,

En weg zijn èn lust èn genoegen!
Al zuchtend genaak ik der rijken gesticht,
En smeek hun mijn bloempjes te koopen:
Zij wijzen mij af, met verachting en smaad;
Hun hart staat voor 't weesje niet open.
Ik voelde dien smaad niet, toen plicht mij ge-
(bood
Mijn ouders te hoeden voor honger en nood:
Hun leed te verlichten was al wat ik wilde,
En, hemel! gij ruktet hen weg van Mathilde!

Ach! guur is de wind en de hagelvlaag kil,
En glibbrig en donker de straten;
Maar, keer ik terug naar mijn eenzame hut,
Ook daar ben ik, droeve, verlaten.
Geen toevende moeder omhelst me als ik kom,
Geen vaders hand klemt me aan zijn harte;
Geen woordje vertroost mij in 't prangen des
(noods,
Ik blijf er alleen met mijn smarte.
Voor wien nu het stroo op het leger gespreid?
Voor wien thans de schamele maaltijd bereid?
Neen, keer', keer' ik nimmer, maar dwale ik in
('t wilde,
Nu niemand mij toeroept: »Wees welkom, Ma-
(thilde!"

Verslenst gij, mijn bloempjes, zoo moeizaam
(geplukt,
Van 't zilver des Hemels bedropen!
En meisjes, toeft, toeft op Mathilde niet meer,
Om bloempjes tot tuiltjes te knoopen.
Haast leg ik het hoofd op den grasheuvel neer,
Zoo mat, en zoo moe van het leven!
En ween mij ter rust in dien stoorloozen slaap
Waar kindren des voorspoeds voor beven.
Wat zou de ik! — o Hemel, vergeef het dit hart,
Zoo 't weesje u vergetend in wanhoop der smart,
Haar moed en haar krachten in tranen verspilde.
En, Vader der weezen, behoed gij Mathilde!

(Uit: *Wit en Rood.*)

KINDERMOORD.

Lief, onnoozel, teeder wicht
Dat zoo wreed verstooten ligt;
Wien het onmensch dat u baarde,
Zelfs geen zachte handvol aarde
Maar een steen ten peuluw gaf,
Die u strekt voor wieg en graf:
o Hoe doet me uw aanblik beven!
Hoe beklage ik 't droeve leven
Onder menschen, zoo ontmenscht!
Wee, die u daar neergestrekt ziet,
Met zoo'n gruwel de aard bedekt ziet;
En, bij zooveel zielsverbastring, 't aanzijn nog te
(rekken wenscht!

Monster! zien mijne oogen waar? —
Ligt het schuldloos wichtje daar,
Van den koordsnoer nog omstrengeld
Waar zijn bloed aan 't uwe in mengelt? —
Wierpt gij 't op den steenklomp neer,
In dit bloedverstijvend weer! —
In de sneeuw- en hageljacht
Van dees killen winternacht! —
Wie gelooft, bij zulk een gruwel, aan gevoel of
(liefde meer?

Onmensch, die dit wichtje droegt,
Was uw wreedheid niet vernoegd,
Stilde 't niet uw tijgrenwoede,
Dat het als een slachtlam bloedde,
Tot de vlotte ziel 't ontgleed? —
Meer dan wolf en panter wreed,
Sloot ge uw boezem voor zijn kreet!
Dorst gij 't, lauw nog van het leven,
't Roofgediert ten voedsel geven!
Wee, ja, tienvoud wee, onzaalge, die dit feit u
(schuldig weet!

Wreede! 't redeloos gebroed
Heeft gevoel voor eigen bloed:
Tijgren, in het nest besprongen,
Offren 't leven voor hun jongen!
Gij alleen, ontmenscht van aard
En den naam van mensch onwaard,
Durft uw eigen kroost verzaken!
Moordt wat de Almacht gaf te leen;
Durft natuur met voeten treên,
En haar hechtste banden slaken! —

Welk een helgeest spoorde u aan,
Heeft uw arm ten dienst gestaan,
Toen hij 't gruwzaam feit volvoerde? —
Dit vermocht een moeders hand,
Zonder dat haar ingewand,
Dat haar steenen hart, ontroerde,
Toen zij 's wichtjes levensband
Met verwoede vuist ontsnoerde? —

Hoe, rampzaalge, kost gij dit!
Hoe des werelds hoogst bezit
Zoo miskennen, zoo versmaden?
Woelde u 't wicht niet onder 't hart,
Met die zoete moedersmart

Die de ziel in lust doet baden? —
Voeldet gij zijn hartklop niet —
Niet, dat liefelijk gewemel
Dat ons opbeurt tot den hemel,
Als het vruchtje dat wij torsen, zijn omwikkling
(weerstand biedt?

Hebt gij 't eenigst heil verwoest
Dat u de armoe zeegnen moest?
Zal geen lachje van uw wichtje,
Als zijn donzig aangezichtje
Op uw boezem had gerust,
's Levens kommer u vergoeden,
Balsemen de tegenspoeden? —
En wordt nooit de traan des lijdens door zijn lip-
(jes afgekust?
o Hoe zal u 't hart dan bloeden!
Hoe de wroeging in u woeden!
U berooven van de rust! —

Scheurt haar 't week gevoelig hart,
Die, gezweept door hongers smart
Soms een mondvol broods moet vragen;
Wie voor dees verneedring beeft
En nog liever hongrend sneeft,
Zal, wanneer zij telgjes heeft,
Ook dat lijden leeren dragen.
Zal het oog ten hemel slaan
Met een kinderlijken traan,
In ootmoedig Godbetrouwen,
En in 't prangen van den nood
Voor de pandjes van haar schoot,
Zich de laatste schaamle mondvol met een dan-
(kend hart onthouen.

Bloedig knaagt des hongers beet;
Maar, daar is op aard geen leed,
Dat een moeder doet bezwijken,
Die geen ziel, geen leven heeft
Dan in 't kroost waarvoor zij leeft;
Die zich bij de drukkendste armoe in haar spruit-
(jes voelt verrijken!
't Is een ongeziene macht,
Die haar krachten steunt met kracht,
Waar èn moed èn onversaagdheid van den stout-
(sten held moet wijken.

Dan, wat doe ik! Zal ik u
Voor wiens gruweldaad ik gruw,
Bij rechtschapen moeders noemen? —
Neen, de menschheid kent haar niet
Die zich uit heur rang verstiet;
Bosch- alleen en roofgedrochten mogen op uw
(weerga roemen!

Dekte een duistre nacht uw feit? —
Dwaze! Gods alwetendheid
Is uw wandaad niet verborgen.
't Wichtje dat uw hart verstoot,
Werd der Englen lustgenoot
Die voor 't smetloos zieltje zorgen.
Beef! zij voeren voor Gods troon,
Dees uw wreed vermoorden zoon.
Eenmaal zult ge aan Jezus' voeten,
Dat verworpen kind ontmoeten;
En het naadrend strafgericht
Zal u daar ter vierschaar dagen voor Gods heilig
(aangezicht.

Wintermaand 1813.

(Uit: *Wit en Rood.*)

HET WALSEN.

What! the girl I adore by another embrac'd!
What! the balm of her lips shall another man taste!
What! touch'd in the twirl by another man's knee!
What! panting recline on another than me!
Sir! she's Yours — from the grape You have press'd the
(soft blue;
From the rose You have shaken the tremulous dew;
What You touch'd You may take — Pretty Waltzer, adieu!

Hoe! 't meisje dat mijn hart aanbidt,
Zal dat eens anders arm omstrengelen! —
Zijn oog zich spieglen in haar oog! —
Zijn adem met haar adem mengelen! —

Hoe! 't hart dat mij alleen behoort,
Zal dat in 't woest aamechtig hijgen,
Doorwoeld van lust dien 't zelf niet kent,
Een ander aan den boezem zijgen! —

Hoe! zal een ander knie en heup
Beroeren in 't bedwelmend slingren!
En storten haar vergif in 't hart
Door d' onweerstaanbren druk der vingren! —

Neen: wie den dauw van 't druifje wiesch,
Moge ook haar fletse zoetheid smaken:
Mij ging het ooft zijn lokaas kwijt,
Dat wesp en vlinder aan mocht raken.

Plukk' hij den steel, die d' uchtenddrop
Geschud heeft van het rozeknopje:
Zijn schoonste luister was, voor mij,
Omwikkeld in dat morgendropje!

Lief meisje, door mijn blakend hart
Uit duizend schoonheên uitgelezen!
Mij ging uw deugd haar luister kwijt;
En nooit kunt gij de mijne wezen.

Geef, geef de trouw, den eed mij weer,
Zoo dier gezworen aan uw voeten,
En vindt ge een minder kiesch gemaal,
Ga hem (mij kunt gij 't niet) des levens smart ver-
(zoeten.

(Uit: *Wit en Rood.*)

ENGLENWACHT.

Is het waar, dat hooger Geesten
Ons omweemlen, ongezien,
En de' aan 't stof verbonden stervling
Broederlijken bijstand biên?

Dat zij op bevel des Hoogsten,
En gewapend met Zijn macht,
De ongevallen die hun dreigen
Weren op hun vleuglenschacht!

Dat de Heiland op Zijne armen
't Hulploos wichtje heeft getorst
En, als lievling van Zijn Vader,
Heeft verwelkomd aan Zijn borst?

o Waar zouden dan Zijne Englen
Toeven met een hooger lust
Dan bij 't zachtgedrukte peuluw
Waar des zuiglings hoofd op rust!

Zeekrer dan de lijfstaffieren,
Die in 't marmren hofgesticht
't Prachtig slaapsalet bewaken
Van het vorstlijk troetelwicht: —

Zeekrer dan metalen muren
Door der helden bloem bezet,
Is de wacht van 's hemels Geesten
Om des wichtjes zorgloos bed.

Rekke 't op satijnen kussens
Of op 't halmenstroo zijn leên,
Nimmer sluimerende hoeders
Waren om zijn leger heen!

Aan de moederborst gewiegeld
Of op vreemde knie gesust,
Immer is des wichtjes hoede
d' Englen zoete hartelust!

Ach, ontelbre doodsgevaren
Grijnzen 't hulploos kindjen aan,
Die geen moeder af kan weren,
Ja, haar oog niet gadeslaan!

Van zijn eersten adem halen,
Ja, nog worstlend in haar schoot,
Waart verwoesting aan zijn zijde,
Dreigt elk oogenblik de dood.

Maar gij waakt, onzichtbre scharen,
Zelfs voor 't onvolvormde wicht
Dat, in 's moeders leven levend,
Onder 't hart verborgen ligt.

Maar gij waakt, getrouwe wachters,
Als de luchtstroom 't vrije bloed,
Nu geweld uit eigen harte,
Door zijne aders vloeien doet.

o Vertroostende bewustheid!
Balsem voor des Christens smart,
Uitgegoten door Gods goedheid
Op het zorglijk moederhart!

Algenoegzaam zijt Ge, o Vader,
't Is uw wenk die 't al gebiedt;
Maar Gij waakt, al ware 't dwaling,
Dezen zoeten troostgrond niet!

Ja, Gij hebt geen dienaars noodig,
Wat uw wijsheid ook beveelt;
En uw nooitvolprezene almacht
Wordt geen schepslen meegedeeld.

Dan, Gij kent den zwakken stervling,
Die uw grootheid niet beseft,
Zich geen voorwerp voor kan stellen,
Dan hetgeen zijn zintuig treft.

Daarom, God van louter goedheid,
Staat der Englen hulp ons bij,
Toont Gij ons door hun bewaking
Wat uw liefde en almacht zij!

o, Hoe zien wij ze in verbeelding
Scharen om ons dierbaar kroost, —
Het ontscheuren aan gevaren!
En, wat zegen heeft die troost!

Zag ik soms mijn dierbre wichtjes
Worstlend met een wreeden dood,
'k Dacht me een Engel nederdalend,
Die hun hemelbijstand bood!

Ach! wat doet mij 't wee verduren
Dat het afzijn in zich vat
Van den lievling onzer harten,
Zwervende op het golvend nat?

Gij, o gij, de wacht der hemelen,
Die op 's Hoogsten wenken zweeft,
Zult zijn zijde niet begeven
Waar hij door de baren streeft!

Mocht de stormwind om hem woeden,
Gij, gij torst hem over 't meer:
Gij, gij voert hem op uw wieken
In onze ouderarmen weer!

Waakt, o waakt gij op zijn harte!
Stort hem deugd en braafheid in,
Dat hij met geen booswicht dwale,
Maar verleidings kracht verwinn'.

o Mijn vroeg verstorven wichtjes,
Zoo gij deelneemt in ons lot,
Vouwt uw lieve cherubhandjes
Biddend voor den troon van God.

Doorgeworsteld hebt gij 't lijden,
Eeuwig zij Gods goedheid lof!
Maar hecht kommer, smart, en tranen,
Onafscheidbaar vast aan 't stof;

o Zoo laat uw invloed troosten,
Als die traan der smarte vliet;
En vergeet in Edens vreugde,
Uw verlaten broedren niet!

Bij uw lijden en verscheien
Sloop de dood mij in het hart,
En, kon droefheid plotsling moorden,
'k Waar bezweken in de smart!

Doch haar onverpoosde knaging,
Die des levens krachten sloopt,
Zal dien morgenstond vervroegen,
Waar geheel mijn ziel op hoopt.

o, Wanneer die stem zal klinken,
Die mij toeroept: »Keer tot stof!"
Zult gij 't sterven mij verzachten,
Telgjes van den hemelhof!

Ja, wanneer die stem zal klinken
Die mij toeroept: »Ga ter rust!"
Worde ik op mijn stervenssponde,
Door uw hallels ingesust!

Hoeveel vaster bond de keten
Die mijn hart aan 't leven snoert,
Had niet God mijn zestal spruitjes
Reeds Zijn hemel ingevoerd.

Ach, dit oord van wee en jammer
Is niet waard te zijn beweend;
En benijdbaar is de doodssnik,
Die ons eens bij God hereent!

Pandjes, die ik mocht behouden;
Dierst geschenk dat de Almacht gaf!
Gij, wier aanblik bij mijn sterven
Mij zou beven doen voor 't graf:

'k Zal u, in die veege stonden,
Als mij de aardsche nevel breekt,
Op der Englen arm zien torsen,
Aan hun boezem zien gekweekt!

'k Zal u welgemoed verlaten,
Zonder kommer voor uw lot.
Onbedrieglijk is mijn uitzicht,
Want mijn hoop berust in God.

1814.

(Uit: *Wit en Rood.*)

PARELSNOER.

Breekt een der schakels af van 't kostbaar hals- (sieraad,
Licht gaat het gansche snoer, en eer gij 't weet, (verloren.
Zoo waagt hij die slechts eens een enklen plicht (versmaadt,
Al ander plichtbesef in 't roekloos hart te smoren.

(Uit: *Nieuwe dichtschakeering.*)

HIERONYMUS VAN ALPHEN

werd geboren te Gouda in 1746. Tot doctor in de rechten bevorderd te Leiden, 1768, werd hij Procureur-generaal te Utrecht, 1789 Pensionaris van Leiden, vier jaren later Raad en Thesaurier-generaal der Unie. In 1796 door de Franschgezinde partij ontslagen, leefde hij vervolgens als ambteloos burger te 's-Hage, waar hij in 1803 aan eene beroerte †. Zeldzaam veelzijdig, verwierf hij zich een eernaam als godgeleerde, zedekundige, christenwijsgeer, rechtsgeleerde, kunstkenner, dichter, bovenal werd hij als kinderdichter geroemd.

Voornaamste geschriften: Proza: *Riedels theorie der schoone kunsten en wetenschappen*, 2 dln., Utr. 1778—80; *Over de kenmerken van waar en valsch vernuft*, bekr. verh., Leiden, 1788; *Digtkundige verhandelingen*, 1782; *De gronden mijner geloofsbelijdenis*, 2e dr., Utr., 1793; *De waare volks-verlichting*, 2e dr., Utr. 1793; *Generale petitie en Staten van Oorlog, voor den jare* 1794, *dergel. voor* 1795; *Kleine bijdragen ter bevordering van wetenschap en deugd*, 2e dr., 's-Hage, 1809; *De Christelijke Spectator*, in 12 vertogen, 's-Hage, 1799; *Predikt het Evangelium alten creaturen*, 's-Hage, 1803; *Nagelatene schriften*, Utr., 1813; enz.

Poëzie: *Stichtelijke mengelpoezij* (met Mr. P. L. Van de Kasteele), 6e dr., Utr.; *Mengelingen in Proza en Poezij*, 3e dr., Utr. 1802; *Stichtelijke dichtstukjes, op muzijk gebragt door F. Nieuwenhuijzen*, 3 st., Utr. 1793; *Proeve van Liederen en Gezangen voor den openbaren godsdienst*, 2e dr., 2 st., 's-Hage, 1802, 3e dr., 's-Hage, 1826 (waaruit vele overgenomen in den bundel Ev. Gez. der Herv.); *Kleine gedichten voor kinderen*, Utr., 1821 (en tallooze malen herdrukt, in 't Fransch en 't Hoogduitsch vertaald); *Dichtwerken. Volledig verzameld en met een levensbes. en portr. van den Dichter, door J. I. D. Nepveu*, 3 dln., Utr., 1838, 39.

DE STARRENHEMEL.

EENE CANTATE.

Quel plus sublime Cantique
Que ce concert magnifique
De tous les célestes corps?
Quelle grandeur infinie,
Quelle divine harmonie
Résulte de leurs accords.
ROUSSEAU.

Koor.

Nu lust het ons van God te zingen,
Den Schepper van het grootsch heelal;
Den Heer, — den Vriend der stervelingen;
Die is; die was; die wezen zal.
Schoon de avond valt, zijn gunstbewijzen
Verdwijnen niet, gelijk de zon.
De nacht zal ons gezang doen rijzen,
Waar nooit de dag het voeren kon.

Solo.

Sprei uit uw vlerken, stille nacht!
O wolken! drijft voorbij!
Dat 's hemels glans in volle pracht
Voor 't menschdom zichtbaar zij!

Koor.

Sprei uit uw vlerken, stille nacht!
O wolken! drijft voorbij!

Recitatief.

Daar rijst het tintlend starrenheir!
En de aarde zwijgt verbaasd.
't Gestarnte spiegelt zich in 't meir,
Waarop geen windje blaast.
't Is alles hemel wat men ziet;
Zelfs bergen vluchten heen.
't Verdorde blaadje schuifelt niet;
't Gestarnte spreekt alleen.

Koor.

Kniel, menschdom, kniel! bid zwijgend aan;
Gij, englen, moet de citers slaan;
Knielt, menschen!... zwijgt!... bidt aan!...
Bidt aan!....

Solo.

O stilte, die mijne aandacht boeit!....
O stroomen van gedachten,
Die bruisend in mijn boezem vloeit!....
Hoe zalig zijn die nachten!
Waarin 't gordijn wordt opgehaald,
En mij 't heelal in de oogen straalt.

Duet.

A.

Wie kan al de starren meten?
Wie spreekt heur getalen uit;
Wie heur doel en during melden,
Of den kring, die haar besluit?

B.

Hij, die al wat Hij formeerde,
Met één wenk regeeren kan,
Noemt de starren bij haar namen,
Meet den hemel met een span.

A.

Eeuwig God! onze oogen scheemren;
Wat is groot dan Gij alleen?

B.

Eeuwig God! uw macht en goedheid
Drijft de starren voor zich heen.

A. en B.

Zonnestelsels! kleine stofjes!
Zingt zijn liefde en majesteit!
Ja, een schepsel Gods te wezen,
Dit alree is zaligheid.

Aria.

Laat dan dit stipje van 't heelal
Een droppel aan den emmer wezen;
Waar ooit een schepsel wonen zal,
Wordt nimmer God vergeefs geprezen.
Ja, noemt deze aarde een niet,
De Godheid hoort haar lied.

Koor.

De Godheid hoort ons lied; wij zingen,
Het hoofd omhoog, een vroolijk lied.
Al is 't maar taal van stervelingen,
Het koor der englen woont hier niet.
Maar hunne toon zal de onze ook wezen,
Als 't licht rijst uit de duisternis;
Wanneer de dooden zijn verrezen,
En de aarde opnieuw een Eden is.

Recitatief.

Is de nacht niet reeds een Eden,
Schenkt de nacht geen zaligheden,
Bij het licht der avondster?
Ja, door zonneglans beschenen,
Reist Saturnus vroolijk henen!
Naast hem wandelt Jupiter.

Solo.

Spoort mij de dag tot danken aan,
De nacht doet mij verstommen;
En zie ik duizend starren staan,
'k Zie duizend heiligdommen,
Waarin mijn Schepper wordt geëerd,
Als die 't heelal regeert.

Koor.

Als die 't heelal regeert.

Trio.

A. B. en C.

Zou 't Christendom zich niet verblijden,
Wanneer zijn oog de starren ziet?
Daar staan de grenzen van het lijden,
De starbewoners weenen niet.

A.

Eedle grijsaards, die met zilvren haren
Bukkend, wagglend, neerziet in het graf,
Ziet de woning, waar ge heen zult varen,
Legt gerust het aardsche leven af.

B.

Jongelingen, maagden, frisch van krachten,
Uwe vrome vaadren wonen dáár;
Staan met open armen u te wachten.
Eert hun God en streeft hun deugden naar!

C.

Menschdom! Zie het huis van Jezus' Vader!
Zie den troon, waarop hij zelf gebiedt.
Zondig menschdom, tree eerbiedig nader,
't Is de troon, dien hij om u verliet.

A. B. en C.

Ja! Orion is zijn wagen,
Gij, o melkweg! zijt zijn pad;
Juicht; wanneer ge hem moogt dragen,
Die geen starren tot zijn wagen
Noodig had.

Koor.

Deze aarde zelf heeft hem gedragen;
Zij is de parel van 't heelal.
In haar schiep Jezus welbehagen,
Hij nam haar op in haren val.
Al rollen daar tien duizend zonnen
Rondom het ongenaakbaar licht;
Hier is zijn levensloop begonnen,
Hij heeft zijn zetel hier gesticht.

Solo.

Gij englen, die op starren treedt,
Aanschouwt met eerbied onze woning;
Schoon gij met luister zijt bekleed,

Uw vorst is hier ook koning.
Wij zijn ook schakels in 't heelal,
En leden van het rijk, dat eeuwig bloeien zal.

Koor.

Juich, Hemel! juich! De Koning leve!
Zijn rijk groei' aan in deugd en macht.
Dat al wat leeft hem eere geve,
Voor 't geen zijn goedheid heeft volbracht.
Grijpt moed, bedrukte stervelingen!
Loopt hier uw pad door een woestijn,
De schepping zal eens samen zingen,
En God in allen alles zijn.

HET MORGENOFFER.

AAN ELIZE.

De blijde morgen lacht mij toe,
Ik ben 't bedwelmend leger moe;
Ontwijk, o slaap! mijne oogen;
Ik wil naar 't eenzaam boschje gaan,
Als priester dáár voor 't altaar staan,
En mijnen God verhoogen.

De dauw ligt niet vergeefs op 't kruid;
Het drupplend bloempje lokt ons uit,
Om zijne goedheid te eeren.
De morgenstilte roept alom
Ons toe uit dit zijn heiligdom:
»Hij is de Heer der Heeren!"

Welzalig hij, wiens morgenlied
Het goede erkent, dat hij geniet;
Die zich in God verblijden,
Volbrengen 's daags met vreugd hun plicht,
En wandlen voor Gods aangezicht
In voorspoed en in lijden.

Elize, kom! laat hart en mond
In dezen blijden morgenstond,
Den besten Vader eeren!
Als kindren Hem ten dienst te staan;
Als vrienden met Hem om te gaan,
Is uw en mijn begeeren.

LIED DER HULDE.

Groote Koning van 't Heelal!
Tronen neigen tot den val;
Maar uw eeuwig koninkrijk
Blijft bestendig U gelijk.
Noch beangstigd, noch vermetel,
Eeren wij, gebukt in 't stof,
Gansch aanbidding, louter lof,
Uwen onbegrensden zetel.

Leef, o Koning en regeer!
Alles buig' zich voor U neer!
Aller blijdschap, aller roem
Zij, dat men U koning noem'.
Nimmer moet de lust ontbranden,
Om uw hooge heerschappij,
Door geweld of muiterij,
Onbezonnen aan te randen.

Ach! dat aarde en hemel kniel'!
Dat uw vijand nederviel!
Zijn vergrijp voor U beleed,
En uw schepter hulde deed!
Alles moet U eeren, vreezen!
Liefde brengt vertrouwen voort!
Maar, wat ooit de rust verstoort,
't Rijk zal eeuwig 't Uwe wezen.

EEN LIED.

Bij het eindigen van de Godsdienstoefening.

Rijst nu op, verloste schaar!
Om voor uwen God te staan.
Steekt, op 't brandend hart-altaar,
Milden wierook dankbaar aan!
Brengt eenstemmig uwen Heer
Lof, aanbidding, hulde en eer!

Wacht getroost de zaligheid,
Die Hij u, in 's Vaders huis,
Toegezegd heeft en bereidt.
Buigt uw schouders onder 't kruis,
Dat u hier vermoeit en knelt,
Maar een wisse kroon voorspelt.

Reist, als broeders, hand aan hand;
Reist in liefde, reist in vreugd
Naar het eeuwig vaderland;
't Rijk van blijdschap, licht en deugd;
Waar reeds menig strijdeling
Eenen lauwerkrans ontving.

Draagt elkanders lasten! treurt
Met den droeve; weest verblijd
Met het vroolijk hart; en beurt

Moeden op, in bangen strijd.
Op den tocht door een woestijn
Moet men allen alles zijn.

Gij, die zegent en behoedt,
Op ons allen schijne uw licht!
Geef ons allen kracht en moed,
Door uw vriendlijk aangezicht!
Uw genade, o Heiland! zij
Ons in nood en dood nabij!

GEZANG. (*)

In wien beroem ik mij? Alleen in God!
Al wat ik was, of ben, of wezen zal,
Was, is, en blijft geheel aan Hem gewijd.
Mijn dag loopt af, mijn avondstond genaakt,
En ik verwacht, met eerbied en geduld,
De komst van Hem, die zeker komen zal,
Al blijft de dag en 't uur voor mij bedekt.
Dit is mijn troost: Hij heeft dien stond bestemd.
Zijn wijsheid, trouw en liefde doen die keus.
Maar dit 's gewis: als Hij, dien ik verwacht,
Mij tot zich roept, zal Hij zijn zuchtend kind,
Nu klein, nu zwak, verheffen uit het slijk,
En plaatsen dat vrijmachtig bij zijn troon.
Daar blijft zijn stand, zoo heerlijk als gewis;
Daar knaagt geen worm aan zijne vreugd of eer;
En daar belacht hij 't grimmen van den nijd.
Laat al wat hier bekoort, of schittert, vrij
Verbijstren wien het kan, mij treft het niet.
't Verdorde blad, dat speeltuig van den wind,
Verstrooit den geest des stillen denkers niet,
Die 't helder oog op heel de schepping slaat;
En zich, in 't geen bestendig blijft, vermaakt.
Wat is de wereld toch, hare eer, haar goed?
Een speeltuig van den wind! een vallend blad!
Rampzalig hij, die slechts zijn grootheid zoekt
In aardschen glans, en, in de schaal van God
Voor de eeuwigheid te licht bevonden wordt!

(*) Dit stukje is de vrije navolging van een schoon couplet uit de *Gezangen der* (voormalige) *Engelsche gemeente in 's-Hage.* Het oorspronkelijke begint dus:
Content, I'll pass my transient days.

VOLKSLIED.

NA DE AFKONDIGING VAN DEN MUNSTERSCHEN VREDE.

Nederland is opgerezen
Uit het slijk;
En behoeft niet meer te vreezen
't Spaansche rijk.
't Heeft in 't eind zijn slaafsche keten
Gansch geslaakt,
En zijn dwangeloos geweten
Vrijgemaakt.

't Ziet zijn macht en rijkdom groeien
Wijd en zijd.
Koopmanschap en kunsten bloeien
Dáár om strijd.
't Juichend volk heft dankbre handen
Hemelwaart,
Nu Filips de zeven landen
Vrij verklaart.

Denk, o Neerland! aan die helden,
Die hun bloed
Deden stroomen langs uw velden;
Prijs hun moed!
Laat met roem den naam dier steden,
Die 't geweld
Van haar zwakken wal bestreden,
Zijn vermeld.

Toon, o Neerland! met uw zeden,
Met uw vlijt,
Dat ge een luistervollen vrede
Waardig zijt.
Moed en eendracht in gevaren
Zijn de band,
Trouw en vlijt de steunpilaren
Van ons land.

Afgunst staat getergd te wachten,
Om, wanneer
Ge u door wellust laat verkrachten,
Nog veel meer
Dan voorheen, uw land te plagen
Ze is belust,
U te lokken in haar lagen,
Door de rust.

Houd dan altoos wakende oogen,
Duld toch niet,
Dat men uw geducht vermogen
Kwijnen ziet.
Laat uw welvaart eeuwig duren!
Voer ze in top!
Trek uw vaderlandsche muren
Hooger op!

Neerlands God zal ons bewaren,
Als ons hart

Zich moedwillig in gevaren
Niet verwart.
Hij gebiedt ons, saam te voegen
Hart en stem.
Door een dankbaar vergenoegen
Eert men Hem.

Wie zou Neerlands God niet eeren,
Die zijn macht,
In ons onheil af te keeren,
Heeft volbracht.
Laat ons dan zijn goedheid roemen,
Hand aan hand;
En Hem steeds den Redder noemen
Van ons land.

DE PRUIMEBOOM.

EENE VERTELLING.

Jantje zag eens pruimen hangen,
o! als eijeren zoo groot!
't Scheen dat Jantje wou gaan plukken,
schoon zijn vader 't hem verbood.
Hier is, zei hij, noch mijn vader,
noch de tuinman, die het ziet:
Aan een boom, zoo vol geladen,
mist men vijf zes pruimen niet.
Maar ik wil gehoorzaam wezen,
en niet plukken: ik loop heen.
Zou ik, om een handvol pruimen,
ongehoorzaam wezen? Neen.
Voort ging Jantje: maar zijn vader,
die hem stil beluisterd had,
Kwam hem in het loopen tegen
vooraan op het middelpad.
Kom, mijn Jantje, zei de vader,
kom, mijn kleine hartedief!
Nu zal ik u pruimen plukken;
nu heeft vader Jantje lief.
Daarop ging papa aan 't schudden,
Jantje raapte schielijk op;
Jantje kreeg zijn' hoed vol pruimen,
en liep heen op een galop.

DE KOOLMEES.

Mijn knip had in den boom een uurtje pas ge-
(hangen,
Of deze koolmees zat er in.
Toen zei ik bij mij zelf: wat zal ik vogels vangen!
Dat heet eerst recht een goed begin!

Maar ach! het zijn wel zeven dagen,
Ik zag in al dien tijd geen' vink of koolmees weer;
Nu ben ik heel terneergeslagen,
Nu zeg ik bij mij zelf: er zijn geen vogels meer.

* * *

Die al te groote dingen wacht,
Omdat hem in 't begin zijn pogingen gelukken,
Is even dwaas, als die tot wanhoop wordt ge-
(bracht,
Omdat hij voor een tijd voor tegenspoed moet
(bukken.

EEN BRIEF VAN KAREL AAN ZIJN ZUSJE KAATJE.

Zusjelief! ik laat u weten,
Dat ik, sedert uw vertrek,
In mijn kamer heb gezeten,
Meidlief! met een stijven nek.
'k Dacht, ik zal u toch eens schrijven,
Want het weder is zoo guur,
Dat ik steeds in huis moet blijven,
En dat smaakt niet op den duur.
'k Heb met u vrij wat te praten;
Dikwijls denk ik, was ze hier!
Maar dat denken kan niet baten,
Daarom praat ik op 't papier,
Schrijven moet men, zegt papaatje,
Evenzoo, als of men praat;
Daarom zal ik, lieve Kaatje,
U vertellen, hoe 't mij gaat.
'k Was eerst knorrig, dat Klorinde
U van huis en met zich nam;
'k Was wel blij, dat ze u beminde,
Maar wat doet ze te Amsterdam?
Zei ik; — was ze hier gebleven;
'k Had haar graag mijn beste prent
Voor een nieuwejaar gegeven;
O! wij zijn zoo zaam gewend.
Maar wat hielp toch al dat klagen,
Kaatje-zus was heengegaan:
'k Wende dies, in weinig dagen,
Schoon uit nood, daar langzaam aan.
Daarop, door me in 't zweet te loopen,
Heb ik zware kou gevat;
'k Moest dat spelen duur bekoopen,
Ach! wat heb ik pijn gehad,

'k Mocht dan dit, dan dat niet eten;
'k Sliep ook somtijds niet van pijn;
En ik wou gedurig weten,
Of het haast gedaan zou zijn.
'k Had geen lust in lezen, schrijven,
Ja, zelfs in mijn prenten niet;
En zoo lang in bed te blijven
Gaf mij telkens veel verdriet.
Vader wilde mij vermaken;
Moederlief deed, wat ze kon;
Maar zij moesten 't schielijk staken,
'k Was 't al moede eer ik begon.
'k Vreesde, dat het nooit zou lukken,
En wanneer ik ledig zat,
Kreeg ik bijster kwade nukken,
Wijl ik geen geduld meer had.
'k Zei in 't eind: — dat ledig wezen
Kan toch nooit voordeelig zijn.
'k Nam een boek; ik ging wat lezen;
En ik voelde minder pijn.
Ook begon ik wat te schrijven,
En wanneer ik prenten zag,
Kon ik op mijn kamer blijven,
Met vermaak, den heelen dag.
Vader zag mij eens beginnen
Aan een kleine teekening,
Moederlief kwam daarop binnen,
Om te zien hoe 't met mij ging.
'k Was, zij zagen 't, wel te vrede;
'k Was niet knorrig als voorheen;
'k Praatte nu en dan eens mede;
'k Zei niet kortaf: *ja* of *neen*.
Zoo versleet ik gansche dagen,
Schoon op ver na niet hersteld,
Maar dat kniezen en dat klagen,
Heeft mij sinds niet meer gekweld.
Vader zegt, 't kan meer gebeuren,
Dat ik niet welvarend ben;
Maar ik zal te minder treuren,
Hoe ik meer daaraan gewen.
Die zich naar Gods wil kan voegen,
(Zegt hij) met een stil gemoed,
Smaakt in ziekte zelfs genoegen;
God is altijd wijs en goed.
Nu vaarwel, aanminnig meisje!
Ieder in ons huis verlangt,
Dat ge een eind maakt aan uw reisje,
Als gij dezen brief ontvangt.

(Gezamenlijk uit: *Dichtwerken, uitg. van Mr. J. I. D. Nepveu.*)

RHIJNVIS FEITH

werd geboren te Zwolle, 7 Februari 1753, dankte aan zijne moeder eene godsdienstige opvoeding, genoot, onder Knoop, het onderwijs aan de Latijnsche school te Harderwijk; op zijn 13de jaar was hij bekwaam voor de Hoogeschool, waarheen hij echter eerst later vertrok. Ruim 17 jaren oud, werd hij te Leiden doctor in de rechten; huwde in zijn 20ste jaar met C. Groeneveld; in 1786 burgemeester van Zwolle, later ontvanger der convoyen en licenten, bracht hij zijne dagen beurtelings te Zwolle en op zijn landhoeve Boschwijk door. † 6 Februari 1824. Gedenkteeken te Zwolle.

Voornaamste geschriften: Proza: *Over het heldendicht*, 's-Hage 1781; *Verhandeling over de verbreiding der evangelie-leer over den aardbodem*, 's-Hage, 1809; *Betoog van de kracht van het bewijs voor de waarh. en goddelijkh. der evangelieleer, uit de wonderwerken*, Dordr., 1802; *Dagboek mijner goede werken*, 1791; *Julia*, Roman, 's-Hage, 1792; *Ferdinand en Constantia*, Roman; *Brieven over verscheid. onderwerpen*, 6 dln., 's-Hage, 1793; met Kantelaar, *Bijdragen ter bevordering der schoone Kunsten en Wetenschappen*, 3 dln., 1793—96.

Poëzie: *Het heil van den vrede*, bekr. 1779; 2 *Lofdichten op de Ruyter*, beide bekr., 1785; *Fanny*, 1787, Amsterd. 1809, 1826; *De voorzienigheid*, bekr. 1789; *Het graf*, leerd., 1792, 2e dr. 's-Hage, 1819; *De Ouderdom*, leerd., 1802, 2e dr. 's-Hage, 1819; *Proeve van gezangen voor den openbaren godsd.*, 1819; (waarvan meer dan 30 opgenomen in den bundel Evang. Gez. der Hervormden), 2 dln., 's-Hage 1804, 1805; *Brieven aan Sophie over de Kantiaansche wijsbegeerte*, 's-Hage, 1806; *Aan Louis Napoleon*, Lierz., 's-Hage, 1807; *Verlustiging van mijnen ouderdom*, Haarlem, 1818; herdr. met *De eenzaamheid en de wereld*, Haarl., 1826; *De eenzaamheid en de wereld*, leerd., 1820; *Oden en gedichten*, Zwolle, 1796—1814, 5 dln.; herdr. in 3 dln., Zwoll, 1824; *Op den dood van de Prinses Douairière van Oranje-Nassau*, 's-Hage, 1821.

Dramatisch: *Thirsa of de zege van den godsd.*, treursp., 1784, 4e dr. 's-Hage, 1822; *Lady Johanna Gray*, treursp., 's-Hage 1791; *Ines de Castro*, treursp., 's-Hage 1793; *Mucius Cordus*, treursp., 's-Hage 1795; *Opwekking van Lazarus*, dram. ged., 's-Hage 1811.

Verzamel. in: *Dicht- en Prozaïsche werken*, Rotterd. 1824, 11 dln. en 2 suppl.

DE VOOR- EN NADEELEN DER VERKEERING.

TWEEDE ZANG.

Wie is die jongling, dien 'k daar als een schim
(zie zweven?
Zijn hoofd hangt op de borst, zijn matte leden
(beven.
Hoe graag hij 't oog ontsloop, hoe de angst zijn
(krachten spoort,
Krom, kuchend, kruipt hij als een matte grijs-
(aard voort,

En waggelt naar het graf. De dood zweeft op
(zijn wezen,
En de onrust van zijn hart is uit zijn oog te le-
(zen. —
't Is Damis, eens de vreugd en hoop van zijn ge-
(slacht,
Wien eens de toekomst als een roos heeft aange-
(lacht,
't Is Damis, in den kring, dien hij zich had ver-
(koren,
Voor zijn bestemming, voor de maatschappij ver-
(loren!
Een vreeslijk voorbeeld, dat geducht tot oudren
(spreekt:
»Vertrouwt ge uw kroost aan elk, ziet hoe zich
(de uitkomst wreekt!
Ja, alles waande in hem den eedlen mensch te
(ontdekken;
De gunstigste aanleg scheen die hoop ten steun
(te strekken.
Wat zorg, wat teedre zorg, werd aan zijn hart
(gewijd! —
Een enkel plichtsverzuim vernietigde al die vlijt.
Zijn aanleg, al de zorg zich voor zijn hart ge-
(geven;
De godsdienst, in zijn jeugd hem diep in 't hart
(gedreven;
De liefde eens vaders, zijn bestraffing, zijn gebeên;
Het moederlijk gevlei, het moederlijk geween;
De Richter in zijn hart, die zich nog lang deed
(hooren;
't Ging alles in den kring van zijn verkeer ver-
(loren!
Zoo voert eene enkle wolk temet de peststof aan,
Die met één slag verwoest, wat jaren deed ont-
(staan.

Ach! met een hart, gevormd voor plicht en goede
(zeden,
Kwam hij als jongling in de groote wereld treden;
Daar lokt ter kwader uur hem een gezelschap
(aan,
Dat, naar den geest der eeuw, in aanzien scheen
(te staan.
Uitwendig prijkt het met beschaafdheids schoon-
(ste gaven,
Maar 't meer verborgen doel is de ondeugd te
(beschaven.
Wie deugd daar aanprees of vertoonde in zijn ge-
(drag,
Werd neergebliksemd door een hoonend spotge-
(lach.
De zucht naar wuft vermaak, gehoorzaamd op
haar wenken,
Ontrooft er zelfs den lust om ernstig na te denken,
En leert een zinlijkheid, wie niets ten teugel
(strekt,
Den tijd vermoorden, die tot nagedachte wekt.
In dezen kring (zoo sprak schier elk) zou Damis
(leeren,
Zich zelf te vormen, en met menschen te verkee-
(ren.
Hij treedt er in. Verbaasd staart hij zich zelven
(aan.
Een nieuwe wereld schijnt dáár voor zijn oog te
(ontstaan.
Wat hij als plicht beschouwt, schijnt elk dáár
(slechts vooroordeel.
Maar wat de lusten streelt, roemt elk er als een
(voordeel.
Eerst bloost hij dikwerf bij hetgeen hij hoort en
(ziet,
Maar zelfs zijn blos ontduikt het spottend lachen
(niet.
Hij schaamt zijn onschuld zich, en poogt die te
(verbergen,
En bloost reeds voor zijn deugd, waar de ondeugd
(die durft tergen;
Eerst met een kloppend hart, dat hem in 't aan-
(schijn vliegt,
Aan de onschuld hulde doet, en nog der ondeugd
(liegt;
Dan, meer met haar verzoend, die hem poogt
(aan te trekken,
Gewent hij zich al meer aan schandlijke gesprek-
(ken.
Ach! is verbeelding eens gemeenzaam met het
(kwaad,
Wat sterkte mist het hart! hoe licht wordt dan de
(daad!
Reeds met het fijne waas des wereldtoons om-
(togen,
Schijnt de ondeugd, toegejuicht, hem als ver-
(dienste in de oogen.
Eerst leed, toen zonk, toen stierf zijn zedelijk ge-
(voel. —
Het laagste zelfbelang wordt nu zijn éénigst doel.
Hij huichelt deugd, waar deugd nog achting kan
(verwerven,
Maar in zijn eigen kring kan hij dit masker der-
(ven.
Daar roemt hij in zijn schand, zijn menschheid
(tot een spot,
En schandvlekt zijn natuur, en lastert zijnen God.
Ach! de achting voor zich zelf, die slechts tot
(deugd kan sporen,
Haar reinste bron en loon, is lang voor hem ver-
(loren.

Hij voelt dit, siddert, en zoekt voor die wreede (smart
In 't juichend handgeklap bedwelming voor zijn (hart;
Vergeefs! bij al 't gejuich, bij al den lof der boozen,
Kan nauw een oogenblik zijn zelfgevoel verpoozen.
Een stem, die niets verdooft, boort door hun aller (stem,
En dondert in zijn hart, en pijnt en foltert hem.
Ach! met dit zelfgevoel van eigen diepe onwaarde,
Zou hij rampzalig zijn ook op den troon der aarde.
't Geweten bleef ook dáár, zijn glans, zijn macht (ten trots,
Hem altijd stalen stem des vreeselijken Gods!

O gij, die aan uw hart een dierbaar kind moogt (streelen,
Dat u in 't reinst genot van zijn bestaan doet (deelen.
O oudren! oudren! wien Gods liefde een kroost (vertrouwt,
Daar ge eens uw vreugde of smart, uw roem of (schande in schouwt;
Dat eens al zegenend uw grafzerk zal bezoeken,
Of uw gedachtenis in 't stof des doods vervloeken!
Gevoelt, bemint ge uw kroost, gevoelt van wat (waardij
De kring van hun verkeer voor hunne vorming zij;
Wat baat het, jarenlang, zoo wijs als onbezweken,
Uw kindren voor de deugd en hemel op te kweeken,
Zoolang gij toelaat, dat verleiding dag aan dag
Hen buiten uw gezicht naar lust bestormen mag?
Licht werkt één kwaad gesprek al uw beginslen (tegen;
Licht kan een enkle lach uw poging overwegen.
Eén vluchtige avond in verkeerd vermaak gekort,
En 't zaadje van 't verderf is in hun hart gestort.
Helaas! ge ontdekt het niet, voordat het, opge- (schoten,
Al 't goede zaad verstikt, hoe gunstig eens ont- (sproten,
En u te laat doet zien, waar angst u 't hart ver- (schroeit,
Hoe traag eene eedle plant, hoe welig 't onkruid (groeit.
Nu is uw vlijt vergeefsch, uw verdre zorg verloren.
Vermoorde deugd wordt schaars in 't menschlijk (hart herboren.
Ach! de onschuld is een staal, dat door den adem (roest.
De vrucht van jaren vlijts heeft vaak één woord (verwoest.
Plengt vrij dan eene zee van tranen; hoe zij (stroomen,
Zij redden niet, wat eens zoo licht was voorge- (komen.
Och! had uw oog voor hun verkeering meer ge- (waakt,
Hoe effen had die zorg uw avondstond gemaakt!
En nu — te laat berouw verpest uw laatste (dagen.
Wat u tot troost moest zijn, verdubbelt al uw (plagen.
Ach! op uw doodsbed zelf, hoe vreeslijk is 't ver- (schiet,
Waarin gij voor uw kroost, na uw verscheiden, (ziet!
Uw eerste blik op 't kind, dat ge aan uw hart (mocht drukken,
Verplettrend onderscheid! was wellust, zoet ver- (rukken;
Uw laatste, in 't zweet des doods, bij d' angst van ('t brekend hart,
Uw laatste een hooploos bange, ondenkbre blik (van smart!

Zóó staat een eik in 't woud, en spelt voor 't oog (eens waarde,
Maar aan zijn wortel knaagt een worm in 't hart (der aarde,
Hij rijst nog trotsch, en schouwt op minder telgen (neer,
Maar, in zijn hart vergaan, heeft hij geen krach- (ten meer.
Een windvlaag rukt hem neer, die stormen af- (geslagen,
Den last van eeuwen op zijn kruin had kunnen (dragen.
Zij loeit hem aan — hij kraakt, scheurt, tuimelt (op den grond,
En wekt, reeds half vermolmd, een stofwolk in (het rond.
Hoe zaalger was uw lot, o Lucia! voordezen!
Geheel uw waarde was uit uw verkeer gerezen.
Uwe oudren waren goed, maar niets dan 't levens- (licht
Waart ge aan die oudren, niet een enkle deugd, (verplicht.
Ach! zelf beginselloos, door toeval goed gebleven,
Werd geen beginsel in uw jeugdig hart gedreven.
Uwe onschuld bleef bewaard, uw hart sloeg steeds (nog rein;
Maar voor verleiding is hare enkle kracht te klein.
Hoe licht zal 't misdrijf haar aan zijn triumf kar (binden,
Als ze in onze eenzaamheid haar grondslag slechts (kan vinden,
En meer het blind gevolg van luttle ervarenis,

Dan wel de keus van 't hart, de vrucht der re-
(den, is.
Dáár bracht het toeval, neen, die hand, die in 't
(verborgen
Ons lot hier regelt, en voor de onschuld steeds
(blijft zorgen,
En altijd bijstaat, wie haar bijstand niet veracht,
U in verkeering met den roem van uw geslacht.
Gij leerdet vrouwenwaarde en eedle menschhęid
(kennen.
Het voorbeeld doet aan deugd en ondeugd ons
(gewennen.
Al wat gij hoorde of zaagt in uwen eedlen kring,
Stond in het nauwst verband met uwe ontwikke-
(ling.
Uw geest, wien beuzeltaal eerlang tot walg moest
(strekken,
Werd daaglijks meer gevormd door voorbeeld en
(gesprekken.
Dáár gloeide, ontvlamde uw hart voor waarheid
(en voor deugd.
Een edel denkbeeld gaf uw ziel de reinste vreugd.
Gij voelde uw menschenwaarde en bleeft die al-
(tijd eeren.
Een blik op haar, kon al 't gevlei der zinnen
(weren.
Dit fijn gevoel verwekte op 't lokkend zeedlijk
(kwaad
Een afschrik in uw hart, een blos op uw gelaat,
En daar het zeedlijk schoon alleen uw ziel kon
(streelen,
Kon u 't gebied der lust maar schaars een roos
(meer telen.
U zelf slechts onbewust van uw voortreflijkheên,
Waart ge op uw stillen weg een Engel hier beneên,
En om in hooger sfeer met nieuwen glans te
(blinken,
Behoefde alleen in 't stof de sluier u te ontzinken.
Licht ging de ziel van klei u onbemerkt voorbij;
Wat was voor 't zingenot uw hoogere waardij?
Maar wie het zeedlijk schoon tot reine vreugd
(kon wekken,
Zou zeker, waar ge ook schoolt, u op zijn pad
(ontdekken.
Zoo bloeit, verborgen aan een stillen waterkant,
Het nachtviooltjen onder menig trotsche plant.
De wufte gaat voorbij — wat zou zijn oog be-
(koren?
Maar de eedle poogt met vlijt het bloempjen op
(te sporen,
Het needrig bloempje, dat in stilte en eenzaam-
(heid,
Zoo praalloos en zoo mild de zoetste geuren
(spreidt.

En nu, zou 't meisjen, om haar deugd met recht
(geprezen,
Geen goede gade, geen getrouwe moeder wezen?
Ja, eens gehoorzaam, waar de plicht haar ook
(gebiedt,
Verandert wel haar kring, maar zij verandert niet.
Zij koos een nieuwen stand, zij kent haar nieuwe
(plichten,
Zou zij haar zoetste taak met minder trouw ver-
(richten?
Als gade en moeder leeft zij voor haar man en
(kroost,
En vindt in beider heil haar edelst loon en troost.
Wat zou de wereld haar bij haren rijkdom geven?
Hoe vreedzaam klopt haar 't hart, als ze in haar
(huislijk leven,
Omringd van dartlend kroost, vol reine moeder-
(vreugd,
Hun, nog onschuldig, hart mag vormen voor de
(deugd,
En met haar echtgenoot, aan hare zij gezeten,
De vliegende uren bij haar kindren kan vergeten;
't Zij elk van hen om strijd hen spelende ver-
(maant,
't Zij elk des andren beeld in hen te ontdekken
(waant,
En in dien zoeten twist, wie 't eerst hun arm be-
jegent,
Hun altijd 't liefste schijnt, 't op allen kusjes
(regent.

Gelukkig, zalig kroost! dat zulk een moeder
(vindt!
Gezegend echtgenoot! die zulk een gade mint,
Hoe zal uw hart voor haar in reine liefde blaken,
Die van uw zalig huis een hemel weet te maken!

Zóó brengt eene enkle vrouw van haar beperkte
(baan,
Nog jaren na haar dood, het menschdom zegen
(aan.
Het zaad, door haar gestrooid in 't hart van hare
(kindren,
Zal, door geslachten heen, het kwaad op aard
(vermindren.
Reeds lang heeft gras haar graf, of mos haar zerk
(omboord;
Maar 't goede, uit haar ontstaan, werkt nog be-
(stendig voort.

Zóó blijft eene enkle vonk door eeuwen eenzaam
(dolen,
Lang in een dichte wolk van nevelen verscholen.
Nu glimt ze flauw het oog eens enklen wijzen aan;

Dan taant ze weer opnieuw, en dreigt zelfs uit
(te gaan.
Maar ijlings breekt zij door de dichtste neevlen
(henen.
De donkre middernacht wordt door haar glans
(beschenen.
Zij dringt door eeuwen heen en schijnt van oord
(tot oord,
En brengt, waar ze ook verschijnt, geluk en wel-
(vaart voort.
Ja, eedle menschheid! juich! hoe 't kwaad hier
(schijn' gestegen,
Zijn zege is nederlaag; het werkt zich zelven
(tegen.
Is 't hier nog donkre nacht, schouw naar het star-
(gewelf —
Er leeft, er heerscht een God — het kwaad ver-
(woest zich zelf.
Wat niet uit Hem zijn bron en oorsprong heeft, is
(endig.
Slechts 't goede werkt steeds voort, onmerkbaar,
(maar bestendig;
Zijn strekking, hoe gering, is eeuwig, onbepaald.
Zijn bron is God — 't verwint in 't einde, en zege-
(praalt!

(Uit: *Oden en Gedichten.*)

ZELFWAARDEERING.

Nog dekt mij de eigen eik, wiens schaûw mijn
(jeugd bekoorde;
Nog murmelt de eigen beek, die ik toen murm-
(len hoorde;
Een nauwlijks zichtbaar stip dreef ongemerkt
(voorbij,
En 'k denk een leven na, toen nog verschiet voor
(mij! —
Waar is die hooge deugd, daar 'k eens zoo zoet
(van droomde?
Die moed, die eens ontvlamd, voor geen gevaren
(schroomde?
Dat effen levenspad, door zielsrust steeds bedauwd,
En daar bij elken stap een schooner uitzicht blauwt?
o Droom van grootheid, deugd, hoe ras zijt gij
(vervlogen!
Ik staarde op lauwren — ach! een val staat voor
(mijne oogen!
Gij rijst niet op den wenk van 't werkeloos gevoel,
Maar eischt een leven bij een onverwrikbaar doel.
Niet ijlings rijpt de herfst en schenkt zijn vrucht
(aan de aarde.
Onmerkbaar klimt de mensch tot hooge men-
(schenwaarde.
Een aantal kleinigheên, bestendig trouw betracht,
Geen sprong, heeft ooit iets groots op aarde voort-
(gebracht.
Een vonkje drifts te ontvliên, een kleen gemis te
(lijden,
Waarheen ook neiging wenkt, steeds voor den
(plicht te strijden;
Bij elke nederlaag, op de eigen gloriebaan,
Voor eenen nieuwen strijd met moed weer op te
(staan;
Hoe kleen de vordring zij, toch rustloos 't wit te
(naken;
Ziedaar wat hier in 't eind het hoogste doel doet
(raken,
Den eedlen stervling vormt, die eens zich zelf
(gebiedt,
Den zwaarsten plicht betracht en zaligheid ge-
(niet.
Nu staren wij hem aan met al zijn deugd om-
(togen.
Van duizend pogingen, treft de uitkomst slechts
(onze oogen.
De onmerkbre voortgang tot de kruin des bergs
(verdween.
Wij zien van jaren strijds de jongste zege alleen.
Daar zinkt, bij zulk een grootte, ons laatste zelf-
(vertrouwen:
Wij wanen in dien mensch een halven god te
(aanschouwen.

Zoo staart de reiziger, aan Romes grond geboeid,
De trotsche buizen aan, waardoor de Tiber vloeit.
Hij schouwt haar vasten stand, waar volkren,
(eeuwen vloden,
En twijfelt of 't een werk van menschen zij of
(goden.
Nu denkt hij d'aanvang na, en zwijmt bij 't grootsch
(besluit.
Eene enkle spade stak den eersten aardklomp uit;
Een handvol stofs verrees om 't nietig werktuig
(henen.
Miljoenen volgden, en miljoenen weer verdwenen.
Wie, bij dit kleen begin, 't gevolg van elke
(kracht
Zich in betrekking tot het doelwit had gedacht,
Of, waar het trotsch ontwerp stond voor zijn oog
(geteekend,
Het aantal spaden tot die schepping had berekend,
Waar' moedloos, daar geen hoop hem meer in de
(oogen blonk,
Op 't aardrijk neergestort dat aan zijn kracht
(ontzonk.

En toch uit elke spa, hoezeer in schijn verloren,
Werd, eindeloos herhaald, het godenwerk geboren.
Zoo grijpt geringe kracht de teelt der eeuwen aan,
Slecht bergen, dwingt natuur, en temt den oceaan.

o Zellefkennis, kunst, die wij zoo duur ver-
(werven!
Ach! waarom moet de jeugd u in een tijdkring
derven,
Waar haar het beeld der deugd zoo schoon in de
(oogen blinkt,
Maar zij, bij uw gemis, zelfs door haar adel zinkt!
Wat werd van 't groot ontwerp, dat toen mijn
(hart zoo streelde?
Wat, van de zege, die ik mij zoo licht verbeeldde?
Was ieder zoet gevaar ook van nabij zoo kleen,
Als 't mij bij 't voorgevoel en in de verte scheen?
Hoe vaak heeft zinlijkheid mij zonder strijd ver-
(overd,
En door een enklen lonk mij in haar arm getoo-
(verd!
Hoe vaak op rozendons mijn rede in slaap gesust,
En menige eedle kracht wellustig uitgebluscht!
Hoe menig kostlijk uur, vol jeugdig alvermogen,
Is met de schimmen, die ik najoeg, weggevlogen!
Hoe menig nuttig zaadje is in mijn hart verstikt,
Dat, eens tot vrucht gekweekt, mij eeuwig had
(verkwikt!
Wat machteloosheid zucht, waar sterkte moed
(moest telen!
Wat driften heerschen, waar de rede moest be-
(velen!
Wat lusten, lang gevolgd, ach! langer nog be-
(schreid!
Ontvingen almacht, slechts door mijn toegevend-
(heid!
Hoe menig oogenblik, vol reine hemelwaarde,
Dreef nutloos mij voorbij, verbeuzelde ik aan de
(aarde!
Hoe menig uitzicht, dat geen tijd ten grens ver-
(strekt,
Ligt met een handvol stofs voor mijn gezicht be-
(dekt.
Gelukkig, dat mijn hart, bij zooveel stof tot
(tranen,
In d' afgeloopen nacht niet elke star ziet tanen,
Maar onder 't naberouw, dat thans mijn ziel ver-
(slindt,
Ook daar bij poozen nog een vreedzaam rustpunt
(vindt.
Mijn rede, 't rein gevoel, mij hier ten gids gegeven,
Zijn niet ten eenemaal hier ongebruikt gebleven.
'k Heb met een eerlijk hart de waarheid steeds
begeerd,
Haar ongeveinsd gezocht, en als Gods wenk ver-
(eerd
'k Heb nimmer, waar mijn oog een lichtstraal
(dacht te ontdekken,
Om lief of leed gepoogd mij aan zijn glans te
(onttrekken
'k Heb nooit om aardsch genot of gunst zijn kracht
(bestreên,
Maar, moedig op zijn heil, mijn eigen weg betreên.
'k Eerbiedigde in den mensch zijn oorsprong en
(zijn waarde.
'k Heb vroeg reeds in zijn deugd zijn rang gezien
(op aarde,
En, afgezonderd van geboorte, goud en macht,
De menschheid om haar zelve in ieder mensch
(geacht.
't Verstand, mij toegedeeld, mijn krachten en
(mijn gaven,
Zijn niet geheel door mij in 't nietig stof begraven.
Kunst, oefning, wetenschap, heeft steeds mijn
ziel bekoord,
En licht, dat iets van haar thans aan mij zelf
(behoort.
'k Beken, mijn ouderdom had rijker kunnen wezen;
Maar 'k heb toch nog genoeg om geen gebrek te
(vreezen.
Ach! zinkt mijn moed in 't stof bij duizend blik-
(ken neer,
Een enkle keert voor 't minst met stille zielsrust
(weer;
Hij zweeft, vol zoet genot, door mijn verloopen
(leven,
En durft, vol stille hoop, ook in de toekomst
(zweven.
God! zou het hoogmoed zijn, dat dit mijn hart
(belijdt,
En vroolijk zich der vreugd bij deze erkentnis
(wijdt? —
Neen, 't is het offer, in uw eerkoor opgehangen,
Met tranen in mijn oog, met schaamrood op mijn
(wangen.
Ik voel, ik voel het diep, met duldelooze pijn,
Ik ben niet, groote God! wat ik had kunnen zijn;
Maar 'k juich ook: 'k ben toch iets! niet alles
(ging verloren!
Ach! zou een valsch gevoel die taal van 't harte
(smoren?
Neen, zij verheff' mijn schuld, maar melde uw
(roem meteen:
Al 't kwade kwam van mij, al 't goede uit U
(alleen!

(Uit: *De Ouderdom*, 1ste *Zang.*)

TWEE GRIJSAARDS.

Welk nauwlijks levend rif kruipt daar aamech-
(tig henen?
Zijn hoofd zinkt naar den grond, zijn krachten
(zijn verdwenen;
Een stok rilt in zijn hand en komt zijn nood te stâ;
Zijn beenen wagglen, en het lichaam beeft hem na.
In ieder voren van het diepgerimpeld wezen
Is onrust, kwade luim, en zelfverwijt te lezen.
Hij gromt bij elke vreugd, die 't schuldloos hart
(verblijdt,
Belastert, wat hij ziet, en prijst den ouden tijd.
Geen voorwerp streelt zijn donkre, in vocht ver-
(zonken, oogen;
Zijn wensch is foltering, zijn poging onvermogen.
Hij denkt 't verledene in — 't is heen, en baart
(slechts smart.
Hij schouwt de toekomst aan, en wanhoop knaagt
(zijn hart.
De lage zinlijkheid gloeit door zijn bleeke kaken,
Wreekt en vernietigt staâg haar eigen schijnver-
(maken.
De drift bleef leven, maar 't genot ontzonk zijn
(kracht;
De neiging woedt nog, maar voldoening mist haar
(macht.
Afschuwlijk beeld, dat zelfs natuur schijnt aan
(te randen! —
Zoo kwam geen menschheid ooit, o Schepper! uit
(uw handen! —
»Welnu, 't is de Ouderdom, van zijn gevolg om-
(ringd,
Wiens zegen ieder wenscht, wiens lof uw lier
(bezingt." —
Hoe dit, dit de Ouderdom? — Neen, ik kan in
(die trekken
Geen zweem van 't statig beeld des Ouderdoms
(ontdekken.
'k Zie slechts, hoezeer ik staar, in ieder trek, hoe
(kleen,
Verwoeste menschheid, en vermoorde jeugd alleen!

Mijn Grijsaard... maar genoeg; bezie hem zelf,
(hij nadert.
Schouw, tachtig winters zijn reeds op die kruin
(vergaderd!
De tijd trok voren door dat eens zoo glad gelaat,
Maar geen, waarin alsnog geen kracht te lezen
(staat.
Zij mogen van een wond uit vroeger strijd getuigen,
Zij melden tevens, hoe de driften moesten buigen,
De Reden overwon, die sinds alleen hem leidt;
En ieder rimpel leent hem nieuwe majesteit. —
Hoe vreedzaam schouwt zijn blik! Zijn oog ziet
(als te voren;
't Schijnt eer verzadigd, dan voor zinlijk schoon
(verloren.
Een krans van zilvren haar vlokt van het acht-
(baar hoofd.
Het vuur der oogen is getemperd, niet gedoofd;
Aan de avondzon gelijk, die naadrende aan de
(kimmen,
Den effen hemel van een zachter glans doet
(glimmen.
Zoo straalt zijn vreedzaam oog, verzoend met
(aarde en graf,
Nog kalmte in 't edel hart, en dwingt het eer-
(bied af.
Zijn tred verraadt geen smart: de vastheid stiert
(zijn gangen.
Gezondheid ziet haar roos nog gloeien op zijn
(wangen;
Nog plukt hij elke bloem, die voor zijn voeten
(bloeit,
En die zijn wijzen wensch aan haar genot nog
(boeit.
De jeugd strijdt om zijn gunst en blijft zijn raad
vereeren;
Zijn kalm genoegen kan haar eigen vreugd ver-
(meeren.
Elk wenscht zijn ouderdom voor zich als 't heer-
(lijkst lot,
Wijdt zich der deugd, en wacht hem needrig af
(van God.

Mensch, proefstuk van Gods hand, beeld van
('t volmaaktste Wezen!
Hoe diep gezonken, of hoe hoog aan 't stof ont-
(rezen!
Het zedelijk gevoel, ten gids u meegedeeld,
Juicht bij het laatste, beeft terug van 't eerste
(beeld.
Maar weet, waar de oorzaak werkt, kan niets
't gevolg beletten.
Natuur is vastgeboeid aan onverwrikbre wetten;
Zij volgt een eeuwig plan, door tijd noch stof
(gestoord.
Nooit bracht het dennezaad den eedlen ceder voort.
Geen wilde dorenstruik zal zoete druiven geven.
Wie 't loon der deugd hier toeft, moet voor de
(deugd hier leven.
't Natuur- en Zeden-rijk staan onder Gods gebied.
Al wat hier de orde stoort, ontkomt die schennis
(niet.

(Uit: *De Ouderdom*, 2de *Zang.*)

JEUGD EN DEUGD.

Toch blijft het zaligheid, in de eelste vaag van ('t leven,
Langs 't effen spoor de deugd en wijsheid na te (streven,
't Gebloemt' te garen, als 't gebloemt' nog voor (ons blinkt,
Daar eens onze ouderdom gerust op nederzinkt.
Toch blijft het hachlijk, op Gods Almacht hier (te beiden,
Waar ons Zijn goedheid door de Rede wil ge- (leiden.
Wie zal, wanneer de maan in eenen zomernacht
Van 't helder firmament op woud en velden lacht,
Waar hij het rechte spoor onmerkbaar kan ver- (liezen,
Een zwarten onweersnacht voor zijnen tocht ver- (kiezen,
Schoon 't slingrend bliksemvuur nauw aan den (hemel zwicht,
En ook, bij poozen, hem zijn donker pad ver- (licht? —
Ach! duizenden zal 't vuur, het vreeslijk vuur (verslinden,
Een enkle zal den weg bij zijne flikkring vin- (den! —
Hoe schaars valt de ouderdom verwoeste jeugd (ten deel!
Hoe dikwerf moordt de lust bij 't liefelijkst ge- (streel,
Verbindt zich met den dood, en streelt nog eens (zoo teeder,
En stort ons, onbereid, in de eeuwigheid ter neder!
Hoe vaak is de ouderdom, ook waar zijn komst (ons vleit,
Een dompe slaap der ziel bij loutre machtloosheid!
De krachten zijn verlamd, de driften afgesleten;
De prikkel is verstompt in 't afgewroegd geweten;
Het doelloos leven kwijnt, zijn drijfveer is ver- (roest;
Het werktuig gaat nog, maar de menschheid is (verwoest;
Nu rolt de donder, maar hij treft niet meer zijne (ooren.
Hij is voor vreugd en smart, voor ramp en heil (verloren.
Stompe onaandoenlijkheid zonk op zijn hart ter (neer.
Hij wenscht, hij vreest, hij beidt, hij poogt, hij (hoopt niet meer! —

Gelukkig hij, wiens hart, nog teer en licht (bewogen,
Zich door het schoon der deugd vanzelf voelt (aangetogen,
Die, vroeg reeds door haar rust en stil geluk be- (koord,
Geen donderslag behoeft, waar hij haar spreken (hoort!
Hoe bloeiend zal zijn jeugd, hoe rijp zijn grijs- (heid wezen!
Hij heeft geen slangebeet van 't naberouw te (vreezen.
Zijn leven was een dag vol lieven zonneschijn;
De dood zal hem een nacht vol zoete ruste zijn.
o Stervling, wie gij zijt! uw kort verblijf op (aarde
Is voor uw eedlen geest van onbesefbre waarde.
Geen enkel oogenblik vlucht ongewroken heen.
't Behoudt zijn invloed, waar het lang voor ons (verdween.
God heeft aan elke daad haar wis gevolg beschoren.
Niets was in 't groot heelal ooit doelloos of ver- (loren.
o Woeker met uw jeugd, waar u de jeugd nog (vleit,
Zaai, als de zon nog stooft, gij zaait voor de eeu- (wigheid! —
Wat valsche flikkring hier onze oogen moog ver- (blinden,
Slechts op den weg der deugd is 't waar geluk te (vinden.
Wie hier het volle wit van zijn bestemming raakt,
Heeft, aan het eind des tochts, het meeste heil (gesmaakt.

(Uit: *De Ouderdom*, 4de *Zang*.)

DE WARE SCHAT.

Mijn ziel! voel, op dit graf, hier in dit statig (duister,
De nietigheid des tijds en uw verheven luister!
Al wat het oog aanschouwt, is slaaf van 't wuft (geval;
Uw edel hart alleen is grooter dan 't heelal.
De tijd vliegt rustloos voort van dat hij heeft be- (gonnen;
Hier stort een wereld in, daar dooft zijn slagwiek (zonnen;
Bij u slechts vindt zijn macht, die met al 't aard- (sche spot,
Bij 't broze van een mensch, de wenschen van (een God.
Hij voelt uw meerderheid, en zoudt ge u zelf (verlagen,

Wat de eeuwigheid u biedt, van haren slaaf te
(vragen?
Hoe kleen is hier 't genot, hoe kort de schoone dag
Voor d' enklen sterveling, die hier genieten mag!
Ach! in 't vooruitzicht meest kan hem de vreugd
(bekoren,
't Genot is daar, en al zijn blijdschap is verloren.
Niets eindigs vult het hart, hoezeer het de oogen
(vleit;
De wensch, en niet 't genot, maakt uwe zaligheid.

Wat is dit aanzijn, wat dit kommervolle leven?
Een schaduw, telkens nieuw, en telkens weer ver-
(dreven!
De ziel staart door zijn nacht, en, zonder dit ver-
(schiet,
Waar' 't leven haar een vloek en droeg zij 't aan-
(zijn niet!
Beminnelijke deugd! gij trekt hier 't voorhang
(open,
De toekomst blauwt voor 't oog, en wij — wij
(zien ze en hopen;
Het leven lacht ons aan met al zijn tegenspoed,
Gelijk de zaaitijd hier den wensch des landmans
(doet.
Ja, gij wordt eens geluk! — hier, hier reeds geeft
(gij vrede;
Uw voorspoed is gering, maar sleept geen wroe-
(ging mede;
Al wat ons de ondeugd biedt, is slechts begooche-
(ling,
Het luchtbeeld wijkt, en laat ons niets dan folte-
(ring.
o Deugd, bij al het heil, zoo dwaas op aard' ge-
(prezen,
Waar' 't, van uw schoon beroofd, een schande
(mensch te wezen!
Ook waar ge in kerkers treurt, of in woestijnen
(zwerft,
Schenkt gij het eenigst heil, dat in den dood niet
(sterft;
Dat eindloos als de wensch, en eeuwig als 't be-
(geeren,
Met elke nieuwe zucht gestadig kan vermeeren,
En de afgemeten smart, daar hier 't geluk van leeft,
Tot zijne duurzaamheid en bloei niet noodig heeft.

Te dwaze sterveling! die in verschoven hoeken
Een ingebeeld geluk, dat u ontvlucht, gaat zoeken,
Die van de weelde uw heil, een nietig heil! begeert,
En 't goud, gelijk een God, in al uw daden eert;
Wat oogst ge eens van uw vlijt en van uw angstig
(zweeten?
Een uiterlijken glans bij een benauwd geweten! —
Onsterfelijke! is dit uw zuren arbeid waard?
Is dit het hoogste wit, waarop uwe eerzucht staart?
Of wacht ge een eedler loon voor zulk een stoor-
(loos zwoegen?
Een hart, dat zachtkens slaat van zalig vergenoe-
(gen?
Een gade, op wier gestreel de wreedste kommer
(vliedt? ....
Uw God is machteloos — dit alles schenkt hij niet.
Hij kan een slavenheir doen vliegen op uw wenken,
Hij kan de rijkste gade aan uwen gouddorst schen-
(ken,
Zijn hand deelt titels uit, schenkt macht en heer-
(schappij;
Maar liefde, huislijk heil, schenkt de armoe meer
(dan hij.

Het waar geluk is stil, en bloeit het schoonst
(verborgen;
De schaamle hut van klei kent hier de minste zor-
(gen;
Daar rijpt de liefde best, daar huwt ze hier beneên,
Den tijd en de eeuwigheid in haar genot aaneen.
Hoe heilloos waar de liefde in dit kortstondig leven,
Waar' haar dit uitzicht door de Aartsgoedheid niet
(gegeven! —

Het menschelijk geslacht valt toch als blaad-
(ren af:
Wij worden en vergaan — de wieg grenst aan het
(graf —
Daartusschen speelt een droom een treurspel met
(het harte;
De smart wijkt voor de vreugd, de vreugd weer
(voor de smarte;
De koning klimt ten troon, de slaaf buigt voor
(hem neer;
De dood blaast op het spel — en beiden zijn niet
(meer!

Maar neen! dees schilderij verlaagt te veel uw
(Eden.
Gij eischt meer duurzaamheid en minder tegen-
(heden —
Welnu, dat louter vreugd den stervling hier be-
(straal',
Dat hij den ouderdom van honderd jaren haal'! —
Een voorspoed zonder druk heeft ras zijn glans
(verloren;
Het hart bezit hem nauw of 't wenscht weer als
(te voren.
De vreugd verteert zich zelf, de lust sterft bij
('t genot,
En sleepend zelfverdriet blijft ons bestendig lot.

Hoe zwaar weegt dan de last van eindelooze jaren,
Die telkens door den dood eens vriends geteekend (waren?
Beschouw dien grijsaard, diep gebogen op zijn (staf —
De tijd ontzag zijn kruin, maar nam hem alles af;
Zijne eeuw, zijn geest, zijn hart, 't is samen heen- (gevlogen.
Al wat hij minde, houdt de nacht des doods om- (togen;
En nu, wat is zijn lot waar hij zoo eenzaam (zwerft? —
Hij treurt, verkwijnt zich, maalt, wordt wezen- (loos en sterft.

o Heilloos jammerdal, o beuzelachtig leven,
Ware ons geen uitzicht op de onsterflijkheid gege- (ven! —

o Stervling, wie ge ook zijt! van al het heil der (aard'
Is dit alleen den wensch der eedle menschheid (waard:
Een leven, vrij van schand', van wroeging en van (zorgen;
Een vroolijke avond en een slaap tot aan den mor- (gen;
Een doodbed, zacht als dons, waar nog 't herden- (ken streelt,
En waar de zielsrust om de kalme sponde speelt; —
Ziedaar den besten schat, dien de aarde ons aan (kan bieden!
Hij blijft ons eigendom, waar jeugd en voorspoed (vlieden;
Wie hem alree bezit, heeft niet vergeefs geleefd;
Gelukkig, die hem kent, en moedig naar hem (streeft!

(Uit: *Het Graf*, 2de *Zang*.)

GEBED VAN DEN GRIJSAARD.

Oneindige! tot U zien ook mijn smachtende (oogen.
Hier, op een stofje van uw wereld, neergebogen,
Houde ik mijne armen tot uw goedheid uitgebreid,
Verloren in de zee van uwe oneindigheid! —
Nog oogenblikken, die gelijk een bergstroom (vlieten,
En slechts een handvol stofs zal van mij over- (schieten!
Reeds is mijn middag heen, en de ouderdom is (daar —
Of mij zijn avond beidt met achtbaar zilvren haar,
Of mij zijn morgen reeds aan 't wachtend graf (zal geven,
Staat in 't verzegeld boek van uw besluit ge- (schreven.
Mijn hart aanbidt U in de toekomst, die mij (wacht,
En sluimert veilig op uw liefde, trouw en macht.
Dat ik, wanneer Gij wenkt slechts aan het stof (ontrezen,
En rijp voor 't hoogre doel van mijn toekomstig (wezen,
Als zaad, door U gezaaid, in uwen akker vall',
Dien, bij den grooten oogst, uw liefde eens maaien (zal. —
Ja, nacht, stikdonkre nacht, blijft altijd op de (kusten
Der deinzende eeuwigheid voor mijn gezicht nog (rusten;
Maar 't oog des Christens lacht een heldre noord- (ster aan;
Hij volgt de zeekre gids, en juicht in zijn bestaan.
Wie voor de toekomst beev', hij kan haar schrik (verwinnen,
En veilig met een God, treedt hij haar moedig (binnen.
Wat zag ik van het licht, dat thans mijn oog (verblijdt,
Toen ik, geworpen in een draaikolk van den tijd,
En aangegrepen door de golven van dit leven,
Op de onbekende zee bewustloos mee moest zwe- (ven?
Maar nu, o dekt een nacht nog mijn toekomstig (lot
In 't onbekend gewest — genoeg, ik ken een (God!
Op Hem zal ik getroost mijn nieuw bestaan be- (ginnen.
Ook dáár, Oneindige! blijft Gij uw schepsel min- (nen!
Hoe 't meer der eeuwigheid mij aangrimme in (t verschiet,
Hoe donker 't voor mij golve, ik vrees zijn golf- (slag niet.
Gij waart mijn gids op aard, Gij zult het dáár (ook wezen.
'k Leef, waar ik ben, in U; wat zou mijn hart er (vreezen?
Of mij de tijd beperke of de eeuwigheid omvang',
Mijn aanzijn drijft op U — Gij blijft mijn lof- (gezang!

(Uit: *De Ouderdom*, 6de *Zang*)

NA EENEN VRUCHTBAREN REGEN.

Lof en dank zij U gegeven,
Die 't aamechtig aardrijk drenkt,
Die de velden deed herleven,
Die in liefde aan ons gedenkt!
Alles love U in dit uur,
Goede Vader der natuur!

't Land was stof, de velden smachtten,
't Gras werd hooi, de beek was droog,
Plant en boom verloor zijn krachten,
Kwijnde, dorde voor ons oog,
Alles zonk voor 't zonnevuur,
Goede Vader der natuur!

Daar, daar aâmde uw liefde ons tegen,
Wolken dreven wolken weer,
En een milde, vruchtbre regen
Ruischte op onze velden neer;
't Aardrijk loofde U in dat uur,
Goede Vader der natuur!

Alles werd verkwikt van boven
Uit de beste Vaderhand:
Alles moet uw goedheid loven,
Alles houdt uw macht in stand,
Alles looft U in dit uur,
Goede Vader der natuur!

Onderhouder van ons leven!
Leer ons uwe gunst verstaan.
Mocht uw liefde ons nooit begeven,
Neem U eeuwig onzer aan!
Zalig is uw albestuur,
Goede Vader der natuur!

Dat geen gift uit uwe handen
Immer ons ondankbaar vind',
Maar ons hart met nauwer banden
Aan uw liefdedienst verbind';
Dat ons danklied eeuwig duur',
Goede Vader der natuur!

(Uit: *Proeve van eenige Gezangen.*)

LIED BIJ DEN VREDE.

Volkren! roemt den Heer,
Geeft Hem grootheid, eer,
Looft zijn majesteit,
Prijst zijn heerlijkheid!
Wat zich roer en leev',
Door den hemel zweev',
In de diepte woon',
Prijs den God der goôn,
Die uit zijn gebied
Op zijn schepslen ziet,
Die in onzen nood
Vrede op aard' gebood!

Hoe de helsche wraak
Koningen ontblaak',
Volkeren vervoer',
Aarde en zee beroer':
Hoe het slagzwaard blink',
Eedle menschheid zink',
't Bange moederhart
Wegkrimpe onder smart,
Of op 't rookend lijk
Van een zoon bezwijk',
En voor 't schreiend oog
Elke heilbron droog':

Gij, Gij wenkt: 't is vree!
't Zwaard zinkt in de schee.
Almacht! op uw wil
Staan de volkren stil;
Dringt de menschheid door
Tot der vorsten oor.
't Veld bloeit als weleer,
Drinkt geen bloedstroom meer.
Op den eigen grond,
Daar de wanhoop stond,
Rolt een vreugdetraan
Op het golvend graan.

Wie 's een God als Gij,
Groot in heerschappij!
Groot in majesteit!
Groot in heiligheid!
Die de zonde haat,
Maar uit zichtbaar kwaad,
Schoon het de aard' bedekt,
't Heerlijkst goed verwekt!
Die 't heelal beveelt,
Liefdrijk slaat en heelt,
En door vreugde en druk
Opvoedt voor geluk!

Volkren, geeft Hem eer;
Buigt u voor Hem neer;
Vreest zijn majesteit,
Leert gerechtigheid.
Kiest zijn zalig juk
Tot uw waar geluk!
Och! dat Jezus' Rijk

Ras op aarde prijk',
En zijn reine wet,
Ons ten gids gezet,
Voor de maatschappij
't Eenigst richtsnoer zij!

o Hoe zalig klom
Welvaart dan alom!
Haat en wrok verdween;
Eigenbaat slonk heen;
Rust en veiligheid
Werd alom verspreid,
't Menschdom, hier uw beeld,
Uit één bloed geteeld,
Kroost van één gezin,
Leefde in broedermin,
En de zoetste vree
Dauwde op elke tree.

Dan werd de aarde, o Heer!
Ras uw lusthof weer,
Die uw regen drinkt,
Daar uw zon op blinkt,
Dien geen krijg verwoest,
Daar het zwaard op roest,
Die ons voorbereidt
Tot de onsterflijkheid;
Daar uw Zoon op stierf,
Die ons 't Rijk verwierf,
Daar de Vrede troont
En voor eeuwig woont.

(Uit: *Proeve van eenige Gezangen.*)

OP DEN LAATSTEN AVOND VAN HET JAAR.

O stervling! wat zijt gij ten toppunt van eer?
Een veldbloem. De wind blaast — zij is reeds (niet meer!
Zoo wordt gij, en, wordende, neemt gij reeds af;
De schaduw eens drooms scheidt uw wieg van uw (graf.
Geen tijdstip wordt 't uwe of de tijd kipt het uit;
Gij juicht nog, en reeds is uw rijkdom zijn buit!
Hij kruipt, kruipt schier duldloos, waar smart u (vermoordt,
Maar vliegt als de wind met uw zaligheid voort;
Gij ziet haar nog nakend — zij is er — meteen
Is 't heden verleden, uw blijdschap daarheen!
't Is alles verandring — het bloeit en het kwijnt;
't Is alles beweging — het komt en verdwijnt.
Geen denkbeeld, hoe snel, rukt één tijdstip op zij.
Dit tijdstip, ik noem het, maar 't is reeds voorbij:
Het vorremt reeds uren, reeds dagen meteen;
't Is week reeds, 't is maand reeds, 't is jaar, en (('t is heen.
Daar vliegen ze aan eeuwen, die de Eeuwigheid (vindt,
En evenals dagen en uren verslindt. —
Zoo rollen de golven in 't weemlend verschiet;
Zij volgen zich rustloos en grijpen zich niet;
Tot daar heur de rots aan haar voeten verbreekt,
En 't hoofd fier ten dondrenden afgrond uit- (steekt. —
O stervling! gevoel u — kies wijs en kies ras!
Waar alles verandert, blijft God, die Hij was.

(Uit: *Oden en gedichten.*)

HET AANWEZEN VAN GOD.

Schouw boven u 't Gestarnt naar stoorlooze orde (loopen;
Schouw in u op de Wet, wier straf gij nooit (ontgaat;
Schouw voor u 't heilig blad van 't Evangelie (open;
En twijfel, zoo gij kunt, o mensch! of God be- (staat. —
Erken Hem, door getrouw naar uwen plicht te (leven,
En op zijn liefde en macht te steunen in den (nood;
Berust in 't onderricht, u door zijn Zoon gegeven,
En vorm u naar het beeld, dat Hij u vlekloos (bood.
Maar stamer verder niet van 't onbegrijplijk We- (zen.
Tot kinderlijk geloof bepaalt zich hier uw lot.
De Seraf poogt vergeefs zijn naam voluit te lezen.
Hier zwijmen rede en spraak. Niets denkt Hem. (God is God.
Gij, die deze aard bewoont tot aan haar dorste (stranden,
Gij, wien de verste star haar vlakte ziet beslaan;
Gij, werelden! gezaaid in 't ruim door zijne han- (den,
Zegt: God is God! — verstomt, valt neer, en (bidt Hem aan!

(Uit: *Oden en gedichten.*)

DE RUITER.

Wie is die stervling, op wiens schoudren
Een Volk zijn roem vertrouwt? — die Held,

Die, voor een lange rij van oudren
Zijn deugden en triumfen telt?
Die, eer een jaarkring is gesloten,
Vereende koninklijke vloten
Tot driemaal met een wenk bedwingt,
En, in het barnen der gevaren,
Den ijzren schepter van de baren
Aan 't siddrend Albion ontwringt?

De grootheid baant hem nieuwe wegen,
De zege licht zijn kielen voor.
Wat woedend noodlot hem bejegen',
Hij breekt er met zijn donders door.
De fierheid blikkert op zijn wezen;
De moed is uit zijn oog te lezen;
Rechtvaardigheid bestiert zijn daân.
Een Vaderland verheft zijn waarde,
En 't onherbergzaamst oord der aarde
Vangt op zijn naam een lofzang aan.

Hier rijst een troon op zijn bevelen,
En schijnt op de eeuwigheid gegrond;
Dáár zwijmelt voor zijn zeekasteelen
Een zetel, die op rotsen stond.
Europa's scheptervoerders staven
Zijn roem met vorstelijke gaven,
En oogsten van hun giften eer;
En de Afrikaansche plunderstranden
Zien in den Held een Godheid landen,
En knielen voor zijn grootheid neer.

De zee, die, onder 't grootsch bedwingen,
Hem haren eerbied waardig schat,
Omvat zijn roem met de eigen kringen,
Waar zij den aardkloot mede omvat. —
De Waarheid durft zijn lof vermelden,
Zij heeft aan 't hoofd der ware helden
Zijn naam voor de eeuwigheid geboekt.
En de eigen naam vertoont den stempel
Der Deugd, die in haar achtbren tempel
Vergeefs een eedler stervling zoekt.

O Vaderland! te recht vermeten
In zee bij zee op uw gebied!
Zoudt gij uw grootsten Held vergeten?
Noemt reeds uw hart De Ruiter niet? —
O ja, ik zie uw tranen vloeien; —
De paarlen, die zijne asch besproeien,
Getuigen, wat hij heeft verricht.
O dankbre Belg! die eedle smarte,
Die stomme taal van 't zwellend harte,
Verdooft het klinkendst lofgedicht!

Met recht verheft ge u op zijn luister —
Doorzoek vrij 's werelds heldenrij,
Bij hem wordt Griek en Romer duister,
Gij vindt geen held zoo groot als hij!
Geen held, die voor zijn landgenooten
Zijn bloed zoo heerlijk heeft vergoten;
Geen held zoo rijk in eertropeên;
Geen held, die voor uw vlag kon beven,
Waar hem zijn eigen roemrijk leven
Geene enkle poging waardig scheen.

Zoo ooit de trotsche stem der volken
Uw macht beschimpt, uw krijgsdeugd hoont —
De Nijd herzinkt in 's afgronds kolken,
Wanneer gij de asch van Ruiter toont;
Van Ruiter, wien de Belg kon telen,
Die in het oog van werelddeelen
Een God geleek in menschenschijn;
Van Ruiter, die, op duizend paden,
Getoond heeft in ontelbre daden,
Hoe groot een Batavier kan zijn.

Dat andren Cesar's tombe sieren —
Ik staar zijn grootheid aan, en ween;
'k Bewonder in zijn zegevieren
De blindheid van 't geluk alleen.
't Geluk in de uitkomst, hier beneden
Door 't blinde menschdom aangebeden,
Vormt dikwerf den veroveraar;
't Geluk, dat snoodaards durft beloonen
Dat op schavotten voert of tronen,
Den held maakt of den moordenaar.

Neen! hooger klimt De Ruiter's waarde,
't Geluk heeft nooit zijn taak verricht; —
Hij is zijn roem, aan 't eind der aarde,
Zich zelf, alleen zich zelf, verplicht.
Geene afkomst kon hem aan doen hangen,
Geen goud de plaats van deugd vervangen; —
Met niets, dan met zijn moed bedeeld,
Heeft Ruiter 't hachlijkst spoor gekozen,
Zich zelf geschapen, 't goud doen blozen,
En d' adel uit zijn deugd geteeld.

Van hier die kracht, hem bijgebleven,
Waar minder stervling 't Noodlot vreest —
De Deugd is boven 't lot verheven,
Zij blinkt in wrangen onspoed 't meest.
Een Marius, beroofd van vrinden,
Carthago! op uw puin te vinden,
Heeft meer, dat mijn bewondring roert,
Dan Marius, in blijder uren,
Door Romes schaterende muren
Op een triumfkar omgevoerd.

Zoo moest de nood den Held verrijken,
Hoe fel een storm zijn kiel bestree; —

De ontstoken zee zag Ruiter wijken,
Maar heel zijn roem week met hem mee.
De vijand twijfelt, of zijn zegen
Zoo grootsch een neerlaag op kan wegen,
En hoort, dat hem 't Heelal verlaat: —
Zoo wijkt de donder in den hoogen,
Maar blijft de stem van 't Alvermogen,
Die woud en rots te morzel slaat.

O heerlijk voorwerp mijner zangen!
Waar vindt mijn nimf geen nieuwe stof?
Mijn taak is nauwlijks aangevangen,
En reeds verzink ik in uw lof!
In 't Oosten, Westen, Zuiden, Noorden,
Aan 's werelds halfverschroeide boorden,
Alom zie ik uwe eerzuil staan —
O Neerlands Held! o roem der helden!
Wat lied kan uw waardij vermelden?
Wie volgt u op uw gloriebaan?

Vergeefs poog ik de snaar te dwingen,
Zij weigert mij een toon, zoo hoog;
Mijn lier kan halve goden zingen,
Maar Ruiter schemert voor mijn oog.
Uit de allerlaagste bezigheden
Het eerspoor ijlings ingetreden,
Held, Wijsgeer, Vader, Echtgenoot,
Vriend, Burger, Christen — alles tevens!
Een waardig perk voor duizend levens —
En altijd Ruiter — altijd groot!

O gij, zoo duur aan hem verbonden,
Gij, Nederland! vervang mijn lied —
Verhef zijn deugd uit duizend monden,
Zoo ver de zee uw wimpels ziet!
Neen! eedler loon moet hij verwerven;
Hij waande voor een kroost te sterven,
Dat voor geen volk op aarde zwicht. —
Dat elk van ons dien waan rechtvaardig'! —
Ziedaar een loon zijn grootheid waardig,
Ziedaar zijn heerlijkst lofgedicht!

(Uit: *Oden en gedichten.*)

FRAGMENTEN
UIT
C. MUCIUS CORDUS.
TREURSPEL.

[Koning Tarquinius is uit Rome verjaagd; Lars Porsenna, Koning van Clusium in Etrurië, wil hem op den troon herstellen en belegert Rome, dat door den honger tot het uiterste is gebracht. De Consuls Poplicola en M. Horatius Pulvillus blijven aan de vrijheid getrouw; C. Mucius Cordus, een jong aanzienlijk Romein, wil door den dood van Porsenna vrijheid en vaderland redden. Appius en Lucilius, Raadsheeren, heulen met den vijand en spannen samen met een Wichelaar en den Opperpriester van Jupiter: de godsdienst moet het verraad dienen.]

DERDE BEDRIJF.

Eerste Tooneel.

Appius, *alleen.*

Mijn poging is gelukt, de tweedracht heerscht in (Romen.
Het volk begint alom der goden wraak te schro- (men,
En, door een slaafsche vrees en priesterlist verblind,
Beeft voor een vrijheid, die hun hart nog staâg (bemint.
Indien Lucilius ter snee mij bij komt springen,
Ziet zich Poplicola in 't eind' zijn macht ontwrin- (gen.
Ja! trotsche vijand! hoe geducht uw aanhang zij,
'k Ben, door 't altaar gesterkt, reeds machtiger (dan gij!
o Godsdienst van den Staat, uit heerschzucht voort- (gesproten,
Hoe nuttig is uw vond voor koningen en grooten!
Zoolang uw invloed op de volkren zegepraalt,
Bezwijkt de vrijheid, zelfs waar ze een triomf be- (haalt.
Gevloekte vrijheid, die, ten hoon der voorgeslach- (ten,
Het bloed, van hen ontleend, stoutmoedig leert (verachten,
Geen tit'len, geen gezag, maar slechts verdienste (telt,
En een verachtlijk grauw mij aan de zijde stelt!
Zou mij, wien gij verdelgt, zou mij uw glans be- (koren?
Ik, op het Kapitool, naar vuige burgers hooren,
Of bukken voor den wil eens volks, dat ik veracht,
En op mijn minsten wenk aan mijne voeten wacht?
Neen, eer de dood! eer 't volk 't verderf ter proo (gegeven!
Tarquin! ik haat u, maar ik ben u trouw geble- (ven.
Mijn heerschzucht houdt mijn hart aan uw belang (vereend,
En 'k schraag met vreugd een troon, die mij zijn (weerglans leent!

Tweede Tooneel.

Appius, Horatius.

Horatius.

Wat hoor ik, Appius? men durft het volk misleiden,
En Romes waar belang van dat der goden scheiden?
Een listig wichlaar, aan 't herstel des troons verpand,
Spelt slinksche teeknen bij een verdren tegenstand?
Men luistert naar zijn taal, en waant, bevreesd, verlegen,
Zich zelven schuldig, en de goôn Tarquin genegen?
Dit trof mij; maar 't geen meer mij tot verbazing strekt,
Is, dat men met uw naam dit schandlijk oproer dekt!

Appius.

Ik ben niet min verbaasd van u die reên te hooren.
De Staat beveelt den wil der goden na te sporen;
Men volgt dit hoog bevel, en wordt in 't eind verlicht;
En gij noemt oproer, als men voor hun wenken zwicht?

Horatius.

Genoeg, 'k doorzie alree uwe innigste gepeinzen;
Maar blijf u zelf gelijk: verlaag u niet tot veinzen.
Zeg, dat de godsdienst, dat de deugd niets bij u geldt,
Maar dat ge een grootheid zoekt, die slechts de troon u spelt.
En 'k zal de oprechtheid van uw hart nog eer bewijzen;
Maar in 't gewaad der deugd doet Appius mij ijzen!

Appius.

Spreekt dus een Consul, dus een lid van Romes Raad?
't Gezag der goden is 't gezag van dezen Staat.
Wie ooit hun dienst weerspreekt, hun priesters stout durft hoonen,
Kan nimmer zich een vriend van Romes heil betoonen.
Hoe dikwerf heeft hun wenk het Vaderland behoed!

Horatius.

Gij ijvert voor de goôn, als ieder dwingland doet.
Het outer schraag den troon, en help de vrijheid doemen,
En zelfs Tarquinius zal 't outer heilig noemen.
Maar waan niet, dat de Raad, hoe schoon uw doelwit schijn',
De speelpop van uw list en heerschzucht ooit zal zijn.

Appius.

't Voegt wel aan Romes Raad van heerschzucht nog te spreken:
Zij, die in trots en macht Tarquin naar de eer-kroon steken!
Indien 't verblind gemeen hunne eerzucht meer weerstond,
Licht dat Tarquinius geen vijand in hen vond.

Horatius.

Hoe rustig kan de deugd die lastertaal verachten,
En 't vonnis op haar daân van haar geweten wachten!
Uw smaad strekt mij tot eer, en 't geen mijn vreugd vermeert,
Is, dat slechts Appius 't herstel des troons begeert.

Appius.

Niet Appius; maar 't volk. Hun moed, in 't eind herrezen,
Begeert het offer van uw trots niet meer te wezen.
't Ziet uitkomst in de hulp, die hun Porsenna biedt....

Horatius.

Onmooglijk! Neen, zoo laag zonk Romes burger niet!

Appius.

Gij twijfelt? Dat de Raad niet mij, maar 't volk dan hoore!
Maar welk een woest gedruisch ....

Derde Tooneel.

Appius, Horatius, Lucilius, *met eenige Romeinsche* Burgers.

Lucilius, *tot Appius.*

Vergeef dat ik u store.
Dees burgers, afgepijnd door honger en ellend',
Begeeren, dat de troon in 't eind' hun noodlot wend'.

De wil der goden is te duidlijk hun gebleken,
Om de eens vervlogen hoop opnieuw weer aan te (kweeken.
Zij eischen, dat de Raad, ten oorbaar van 't gemeen,
Porsenna's afgezant nog eens gehoor verleen'.

Horatius.

'k Verstom! .... o Goden! zou uw dienst der deugd (ooit schaden!

Appius.

Gij ziet, niet ik, maar 't volk ....

Horatius.

Ik zie 't, wij zijn verraden.

Tot het Volk.

o Burgers! die mijn oog ten gruwel thans verstrekt...

Een Burger.

Ach, zie dees kaken, die een dorre huid bedekt;
Deze oogen, die weleer van kracht en welstand (blonken,
Nu spraakloos als de dood, en diep in 't hoofd ge- (zonken;
Dit uitgeteerd gebeente; en zeg, of 't gruwzaamst (leed
Den noodkreet der natuur uit ons niet jamren deed?

Horatius.

Mijn ziel is met uw leed, waarin ik deel, bewogen.
Ach, zaagt gij in mijn hart! het gloeit van mede- (doogen;
Maar kent ge uw dwingeland, en eischt gij zijn (herstel?

Een Burger.

Wat zegt het, of Tarquin, of ons de honger vell'!
Hoe lang was ons geduld! Wat aantal bittre plagen
Deed ons de zoete hoop van vrij te zijn niet dragen!

Horatius.

En thans, thans blinkt uw moed in 't schandlijkst (oproer uit!

Een Burger.

Ach, kent gij al de ellend', die Romes wal omsluit?

Een ander Burger.

Ik zag een dierbre gade aan dezen boezem sterven!

Een derde.

'k Had zeven zonen, ach! ik moest hen allen der- (ven.
De jongste .... groote goôn! hij zwijmde op mij- (nen schoot,
En stierf met deze taal: mijn vader! geef mij brood!

Horatius.

Och, kon ik met mijn bloed uw gruwzaam leed (verkorten,
Gij zaagt mij voor uw oog den laatsten droppel (storten;
Maar redding zoeken in den schoot der dwing- (landij! ....
Neen, burgers! neen, geen hoop bleef Rome dan (meer bij.
De macht der goden zal uw grievend noodlot (wenden,
En 't vrije Rome ziet ineens zijn rampen enden.
Vertrouwt op hunne hulp, zoolang ge uw plicht (betracht,
En redding van uw deugd, niet van uw dwing- (land wacht.
Hoe! twijfelde ooit de deugd in onspoed aan hun (zegen!

Een Burger.

Die hoop ware ijdel! ach, de goden zijn ons tegen.
Men volg' hun wenk. Misschien dat ons Porsenna (redt.

Horatius.

Porsenna, die het zwaard voor uwen dwingland (wet?

Appius.

Gewis, die eedle Vorst zal ons ten redder wezen!

Een Burger.

Men poge in dezen nood .... Wij hebben niets te (vreezen!

Appius.

Wat hart krimpt niet van rouw, daar 't hunne (ellende ziet!

Horatius, *tot Appius.*

Verachtlijke Appius!

Tot het Volk.

Mijn volk! vertrouw hem niet!
Zijn heerschzucht, niet uw ramp, bezielt hem in (zijn spreken.
Herstel den troon, en zie, wat hij uw rampen reken!
Thans dient uw nood zijn doel. Ach, eischte dit (uw bloed,
Zijn dolk had voor Tarquin in aller hart gewoed!

Appius, *spottende.*

'k Begrijp, 't herstel des troons doet licht een Con- (sul beven.
Hoe luttel zegt uw smaad! Ik kan dien licht ver- (geven.

Een Burger.

Wij sterven, — staakt dien twist — wij sterven (duizend doôn . . . .
Ach, redt ons, redt ons, op den hoogen wenk der (goôn!

Appius.

Neen, zooveel onheils kan mijn oog niet meer aan- (schouwen!
Houdt moed, rampzaalgen! ja, gij kunt mijn woord (vertrouwen.
Wat loon mij de uitkomst spaar, 'k zal, met uw (lot begaan,
Terstond Porsenna uw begeerte doen verstaan.
Al 't verdre moog' de gunst der goden dan bestu- (ren.
Zoo wijke eerlang de nood uit deze veege muren.
Zoo redden we in het eind' het zinkend vaderland...
'k IJl, burgers! tot die taak.... men volg mij!....

Vierde Tooneel.

Appius, Horatius, Lucilius, *eenige Romeinsche* Burgers, Poplicola.

Poplicola, *Appius aan de deur der zaal tegenhoudende.*

Neen! houd stand,
Verrader!

Appius.

Hoe! wat 's dit? men durft mij strafloos (hoonen!

Poplicola.

Ik durf voor Romes eer mij een Romein betoonen.

Appius.

Gij hoont in mij het volk, dat zich op mij verlaat.

Poplicola.

Misbruik dien naam niet meer tot schandelijk ver- (raad.
Het volk vervloekt Tarquin, in weerwil van uw (pogen,
En zal dien dwingland nooit in Rome weer ge- (doogen.

Appius.

'k Hoor slechts Poplicola.

Poplicola.

'k Beken, gij spreekt met recht.
Welaan, dat dan niet ik, maar 't volk het pleit (beslecht.

Zich naar de deur wendende.

Komt, nadert, burgers! licht zal 't misdrijf voor (u beven.

Vijfde Tooneel.

De Vorigen, een groot aantal Burgers, *die ijlings in de zaal verschijnen.*

Poplicola, *tot Appius, die geheel verslagen is.*

Gij staat verbaasd? Welnu, ben ik alleen gebleven?

Tot de Burgers.

Spreekt, eedlen! — dat 't heelal nog eens uw wil (versta —
Wat blijft uw keus?

Het volk.

Dat Rome, òf vrij zij, òf verga!

Poplicola, *tot Appius.*

Gij hoort hoe Rome spreekt. Wie anders zich laat (hooren,
Heeft de aanspraak op den naam van een Romein (verloren.

Appius.

Ik volg der goden wil, waar ik dien ooit besef;
Dit voegt een Romer . . . .

Poplicola.

Zwijg, eer u hun bliksem tref!

Appius.

Ik blijf mij zelf genoeg, en kan uw hoon verach-
(ten;
Maar 'k beef voor 't nakend leed, dat Rome heeft
(te wachten.

Poplicola.

Ja, beef, beef, dat mijn mond uw snood ontwerp
(ontdekk'!
Beef, dat uw hoofd der wraak des volks ter prooi
(verstrekk'!

Lucilius.

Een tolk der goden naakt.

Poplicola.

Ik kan zijn doel bevroeden.

Appius.

Men draag' hem eerbied toe!

Zesde Tooneel.

De Vorigen, een Wichelaar.

De Wichelaar.

Laat af van dus te woeden!
't Geteisterd Rome zonk reeds diep genoeg ter neer.
'k Zie niets dan tranen, niets dan rouw, waar ik
(mij keer;
Waartoe de ramp vermeerd door langer staatskra-
(keelen?
De goden spreken; men gehoorzaam hun bevelen!

Poplicola.

Ja, burgers! hoor hun stem — zij spreken in uw
(hart.
Zij eischen, dat uw moed 't geweld uws dwing-
(lands tart,
En dat, zoolang ge u door de deugd voelt aange-
(dreven,
Geen vuige priesterlist u voor hun wraak doe be-
(ven.
Ziedaar 't bevel der goôn, aan elk Romein bekend.

De Wichelaar.

Wie zijt gij, die zoo snood 't ontzag der goden
(schendt?
Die, door den smaad des volks gestaag op ons te
(scherpen,
Het heilig outer aan uw trots wilt onderwerpen,
Den wil des hemels in mijn poging wederstreeft,
En, boven onze goôn, aan 't volk bevelen geeft?

Poplicola.

Waar 't outer 't onrecht en de dwinglandij helpt
(schoren,
Daar heeft het in mijn oog zijn heiligheid verloren.
'k Zie in een priester dan, in weerwil van zijn stand,
Niets dan het werktuig van een snooden dwinge-
(land.

De Wichelaar.

Hoe diep door uw geweld Tarquin ook zij gezon-
(ken,
De troon is heilig, en aan 't outer vastgeklonken.
Wien ooit der goden gunst begiftigt met een troon,
Is niemand rekenschap verschuldigd dan den goôn.

Poplicola.

Zoo mogen trots en macht gerust de menschheid
(hoonen,
En 't zijn de goden, die deze euveldaân verschoo-
(nen!

De Wichelaar.

De macht der koningen zonk van de goden af.
Het was hun eigen hand, die 't volk die kluister
(gaf.

Poplicola.

Neen, Priester! niet de goôn! — zij doemen slaaf-
(sche banden.
Der volkren lafheid schonk aan de aarde dwinge-
(landen.
Geef 't menschdom aan 't gevoel van zijne waarde
(weer,
En 't vreest de goôn, maar heeft geen dwingelan-
(den meer

De Wichelaar.

Het zijn de goden, die het volk in mij hoort spre-
(ken.

Poplicola.

Maar valsche goden, die zijn roem naar 't harte
(steken.

De Wichelaar.

Welaan, mistrouwt ge een taal, die mij hun wenk
(gebood,
Men offre aan Jupiter voor d' algemeenen nood,
En de Opperpriester van dien God doe Rome hoo-
(ren,
Of ik gedwaald heb in de teeknen na te sporen.

Appius.

Beproeven wij dien raad; licht wendt zich Romes
(lot.
Men offre aan Jupiter!

Het Volk.

Men offre opnieuw dien god!

Poplicola.

Waartoe een offer, daar de goôn zich reeds ver-
(klaren?
Is de eer van 't vaderland niet de eer van hunne
(altaren?
Hoe! wacht ge een godspraak nog? Volgt, wat de
(deugd gebiedt;
Zij is de stem der goôn — uw hart miskenn' haar
(niet!

Het Volk.

Een gunstig noodlot schijnt Porsenna toe te wen-
(ken.

Poplicola.

Uw moed, uw dapperheid zal u de zege schenken.

Het Volk.

De goden staan Tarquin, wat baat hier weer-
(stand? bij.

Poplicola.

Hoe, schrikt uw groote ziel voor valsche wichlarij?
Romeinen! werd die last hem door de goôn ge-
(geven?

Appius.

De flauwste twijfling zelfs doet hier de deugd reeds
(beven.

Poplicola.

Neen, 'k twijfel niet. Mijn volk, is dit een twijf-
(ling waard?
Wie is hij, wien ter gunst de godspraak zich ver-
(klaart?
Een booswicht, die den troon verwierf door euvel-
(daden;
Die al de rechten van de menschheid heeft verra-
(den;
Zijne eerste gâ vergaf, door schand' haar zuster
(won,
En beider vader in uw koning moorden kon.
Wiens weerhelft (moest die daad, o Rome! uw
(grond besmetten!)
Door hoef en wagenwiel den grijsaard kon ver-
(pletten?
En, zonder dat natuur de ontaarde in 't aanzicht
(vloog,
Langs 't lijk eens vaders in triomf ten zetel toog;
Wiens zoon, schoon de eer des stams, en 't gastvrij
(recht dit weerde,
De deugdzame echtgenoote eens boezemvriends
(onteerde.
Ziedaar 't gedoemd geslacht, om 't welk thans
(Rome schreit —
En 't is een Priester, die voor zooveel gruwlen
(pleit!

Het Volk.

Neen, nooit zal Rome heul bij zulk een monster
(zoeken.
Al wie de goden eert, moet een Tarquin vervloe-
(ken.

De Wichelaar.

Hoe, roekeloozen! schendt ge in 't eind zoo snood
(uw plicht!
Beoordeelt gij de goôn? Beeft voor hun bliksem-
(schicht!
Wien ook hun gunst verkies, hij moet u heilig
(wezen.
't Zij u genoeg, hun wil te aanbidden en te vree-
(zen.

Poplicola.

Romeinen! deze taal jage u geen siddring aan.

Eerlang doen ons de goôn wellicht hun wil ver-
(staan.
Weet, dat uw Mucius uit Romen is geweken,
Slechts van één slaaf verzeld, wiens trouw hem is
(gebleken.
Zijn doel is mij bekend. Men toef op de uitkomst.
(Ras
Wordt mooglijk u die held, wat u eens Brutus was.

Appius.

Hoe groot zijn moed ook zij, zal hij een leger vel-
(len?

Het Volk.

Men wacht' geduldig af, wat ons zijn komst zal
(spellen.

De Wichelaar.

Hoe, toeft ge op Mucius? Dit waar vergeefs gebeid.
Licht trof hem reeds het loon van zijn weerspan-
(nigheid.

Poplicola.

Ziedaar zijn goden, die een dwingland wraak
(verschaffen;
Maar in een Mucius de deugd en grootheid straffen.

De Wichelaar.

Onsterfelijke goôn! verdraagt gij dezen smaad,
En 'k hoor uw donder niet, die hem te morzel slaat!

Poplicola.

De deugd zal van de goôn een eedler loon ontvan-
(gen.
Romeinen! blijft uw hart hier nog in twijfel han-
(gen?
Is 't noodig, dat uw moed een naadre godspraak
(wacht'?
Gij zwijgt? .... Genoeg, dat elk opnieuw zijn
(plicht betracht'!
Hoe! zoudt gij Mucius, die, door uw roem gedre-
(ven,
Zich zelf ten offer aan het Vaderland durft geven,
Verraden? daar zijn moed u licht de zege biedt?
Neen, burgers! deze schand' duldt uwe grootheid
(niet!

De Wichelaar, *tot het Volk.*

Welaan, volbrengt uw doel; blijft op de zege ho-
(pen;
Gaat voort met onbeschroomd in uw verderf te
(loopen;
Maar hoort nog eens van mij, wat u der goden
(haat
Door 't lillend ingewand der stieren spellen laat.
De honger, die u knaagt, gedurig meer verbolgen,
Zal eindlijk door de pest zich ijlings op zien vol-
(gen,
En beide op 't wreedst verzeld van razernij en pijn,
Uw grond een open graf, een moordspelonk doen
(zijn.
Een lange burgerkrijg zal uwe jeugd verteren,
Uw tempels slechten, uw sieraân in asch verkee-
(ren.
'k Zag 't Kapitool in puin, en Rome van rondom
Een barre woestenij, een vloek van 't godendom.
Hier, waar een outer stond, hoorde ik de raven
(krassen;
Ginds, waar een tempel rees, zag ik de distel
(wassen.
Een akelige damp, die uit den afgrond toog,
Verborg de zon, en rees al zwarter voor mijn oog.
Ik voelde ondanks mij zelf mij 't haar te berge
(rijzen.
Ik schouw opnieuw, opnieuw doen mij de teeknen
(ijzen.
't Orakel gaat gewis; het blauw ontstoken bloed,
't Bedorven hart, de long, die reeds gewormte
(voedt,
't Spelt al de afgrijslijkheên, 't spelt al een drang
(van nooden ....
Ontziet de teeknen, keert, en siddert voor de go-
(den!

Het Volk.

Wij volgen, waar de wil des hemels ons geleidt.

Poplicola.

o Burgers! hoe mijn hart om uw verblinding schreit!
Hoe, waant gij dat de goôn de deugd hier weder-
(streven,
Zij, die met eigen hand haar in uw boezem schreven,
Of dat de glans eens troons hun vloek van 't mis-
(drijf weer'?
Neen, hun rechtvaardigheid kent slaaf noch op-
(perheer.
De mensch is aan den mensch volmaakt gelijk op
(aarde.
De deugd bepaalt zijn rang; verdienste maakt
(zijn waarde.
Het misdrijf slechts zonk laag, maar tot den laag-
(sten trap

Een vuige en aan den troon verkochte priester-
(schap.
Haar snoodheid zal de goôn voor een Tarquin
(doen spreken.
Hij dekk' haar heerschzucht, en zij heiligt zijn ge-
(breken,
En geeft voor meer gezag en schandlijk eerbewijs,
Den echten godsdienst, die het hart veradelt, prijs.
Neen, 't zijn de goden niet, die hier de boosheid
(dekken,
Of tot een toevlucht aan 't gekroonde misdrijf
(strekken.
Hij slechts, die hier de deugd, hun schoonste
(beeltnis, mint,
Hun goedheid navolgt, zich door weldoen zalig
(vindt,
En, door die eedle drift standvastig voortgedreven,
Zijn heil en grootheid zoekt in een verdienstlijk
(leven, —
Ziedaar alleen den mensch, die hen naar eisch
(vereert,
En, hoe verlaten, nooit vergeefs hun hulp be-
(geert!
o Burgers! eert de goôn, maar eert hen in uw
(daden....
Ach, 't zijn die huichlaars, die het snoodst hun
(zaak verraden!

De Wichelaar.

'k Heb met geduld gehoord, hoe ver uw woede
(gaat.
Is dit den dienst der goôn, die zenuw van den
(Staat,
Is dit hun priesterschap voor 't oog des volks te
(schragen?

Poplicola.

Ik eer de goôn; mijn taal kon priestren schaars
(behagen.

De Wichelaar.

Gij hoont de goden zelf, daar gij hun wil weer-
(staat.
Ik ijver voor hun dienst, dien gij voor 't volk
(versmaadt.

Poplicola.

Een dienst der goden, dien geen dwingland ooit
(zal weren.
't Heelal hem eeren doen, is ook 't heelal regeeren.

Lucilius.

Men staak' dien woordenstrijd, en offere aan Jupijn,
Zijn opperpriester moog de tolk der goden zijn.

Het Volk.

Men offre, en poog in 't eind' der goden wil te
(ontdekken.

Appius.

Welaan, ik volg. Die wil moge ons ten richtsnoer
(strekken!

Poplicola.

Gij eischt het, burgers? Ach, ik zwicht voor 't bij-
(geloof!

Horatius.

Bedrogen volk! uw drift is voor de rede doof!

VIERDE BEDRIJF.

Tweede tooneel.

Porsenna, Tarchon (*zijn Zoon*), Volscens (*zijn geheimschrijver*), *een Etrurisch* Opperpriester *en verscheiden* Legerhoofden.

Porsenna.

Beschermers van mijn troon, gij, op wier moed
(en raad
Etrurië vertrouwt, uw koning zich verlaat!
Treedt toe; eer wij de goôn om verdren bijstand
(smeeken,
Is 't noodig over Rome opnieuw met u te spreken.
Besluiten wij voor 't laatst, eer mij mijn poging
(mist;
Men offre dan, en 't lot van Rome zij beslist!

(*Porsenna plaatst zich voor het altaar, aan zijne rechterzijde Volscens, die even prachtig als hij zelf gekleed is, aan zijne linker- Tarchon, en vervolgens aan beide zijden de overigen, die met elkander eenen halven kring uitmaken. De Priester staat terzijde van het altaar.*)

't Is u bekend, wat doel mij tot den krijg kon
(nopen.

Mijn hart stond nimmer voor eene ijdle roemzucht (open.
Geen trek naar grootheid, of vermeerdring van (mijn land,
Gaf, tot verderf mijns volks, mij 't slagzwaard in (de hand.
Door 't lot eens konings, die als balling zwierf, (bewogen,
Volgde ik, misschien te ras, de stem van 't mede- (doogen.
Tarquin nam in den nood zijn toevlucht tot mijn (macht.
'k Verbond mij aan zijn zaak, die ik rechtvaar- (dig dacht.
Niet dat ik Romes val of dien des Raads bedoelde,
Of mij de voorspraak van zijn wangedrag gevoelde;
Neen, 'k wist zijne euveldaân, zijn trots en dwing- (landij;
'k Wist, wat in 't eind' het loon van zooveel (snoodheid zij;
Ook poogde ik nimmer, hoe Tarquinius mocht (smeeken,
Zijn onspoed op den nek van 't Roomsche volk (te wreken.
De zege, tot dien prijs, scheen mij te duur gekocht.
Een minzaam vergelijk was alles, wat ik zocht.
Ik wilde een voorbeeld van het hachlijkst uitzicht (weren.
Het staat geen volkren vrij den zetel om te kee- (ren.
Ziedaar het eenigst recht, dat nog Tarquin bezat,
En dat mij billijk aan zijn zaak verbonden had.
Gij weet, hoe vaak ik Rome aan 't krijgszwaard (zocht te ontheffen;
Hoe dikwerf ik mij vleide een vreêverdrag te tref- (fen;
Vergeefs! de trotsche Raad verkoos veeleer den (dood.
Een laatste poging bleef mij ovrig in dien nood.
Ik zond een afgezant, die hun mijn vriendschap (meldde,
En 't nieuw verdrag des troons in hunne handen (stelde,
Die voor hun veiligheid mijn gansche macht ver- (bond,
Zoo ooit Tarquinius opnieuw zijne eeden schond.
Nu vleide ik mij, den vrede opnieuw te doen her- (leven:
Maar ook die laatste hoop heeft thans mijn hart (begeven.
De trots des Raads vermeêrt met Romes veegen (stand.
Men gruwt voor een verdrag, en hoont mijn af- (gezant.
Niets blijft mij ovrig, dan mijn zege voort te (zetten,
En d' aanval te gebiên, die Rome moet verpletten;
Of, met de hulp, die 'k reeds Tarquin bewees, (tevreên,
Ten spot van Rome en van zijn Raad terug te (treên.

Volscens.

Hoe! zou, na zooveel hoon en schandlijk weder- (streven,
Een eerloos grauw de wet aan eenen koning (geven?
Dat eer, hun trots ter straf, gansch Rome in puin (verkeer',
En 't aardrijk uit zijn val zijn plichten kennen (leer'!

Porsenna.

Ik heb ook, eer ik zwicht, 't verderf dier stad (besloten.
't Etrurisch heldenbloed zij niet vergeefs ver- (goten!
Na zooveel gunstbewijs, als haar mijn goedheid gaf,
Eischt mijn beleedigde eer, dat ik mij wraak ver- (schaf.
Een enkel uitzicht houdt mijn jongsten wenk nog (tegen.
De schrandere Appius bleef steeds den troon ge- (negen.
Hij won de priesterschap. Zij ijvert voor Tarquin,
En 't volk zal mooglijk ras door haar gewonnen (zijn.
Verbeiden wij, hoe 't zij, nog de uitkomst van (dit pogen.
't Behoud van Rome blijft verkieslijk in mijne (oogen,
En is mij meerder dan de schoonste krijgskans (waard,
Indien mijne eer zich met dat heilrijk doelwit (paart.
Mijn afgezant, die mij dit naricht toe deed komen,
Verwacht eerlang de zege, en schuilt alsnog in (Romen.
Vertoeven wij zijn komst, en keert hij, onvoldaan,
Dan rukk' terstond mijn heir op Romes muren aan.

Tarchon.

't Zij mij nog eens vergund u voor een volk te (spreken,
Wiens deugd, wiens grootheid mij zoo dikwerf is (gebleken;

Dat eens mijn jeugd bestuurde, en thans, hoezeer (het kwijnt,
Mij altijd nog geducht, en zelfs ontzaglijk schijnt.
Tarquin heeft nimmer in mijn hart een' steun ge- (vonden;
'k Zag nimmer ons belang aan zijn belang ver- (bonden;
En, waar' mijn raad gevolgd, Porsenna's leger- (macht,
Waar nimmer in het veld voor een Tarquin ge- (bracht.
Wie zooveel euveldaân zoo eerloos heeft bedreven,
Wordt billijk aan de schand' ter vuige prooi ge- (geven.
'k Eerbiedig Rome zelfs, waar het zijn dwingland (straft,
En 't lang verdrukte volk in 't einde wraak ver- (schaft.
Wat recht heeft een Tarquin, om op een troon te (hopen,
Wien zijn geweld verheerde, en thans zijn gruw- (len sloopen?
Wat recht om te eischen, dat een deugdzaam na- (gebuur,
Voor zijn belang, 't gevaar eens wreeden krijgs (verduur'?
Is hem, ter kwader uur, die hulp beloofd voor- (dezen,
Zij is met stroomen bloeds hem reeds genoeg be- (wezen.
Men zwichte in 't eind voor 't lot, dat zijnen val (besloot,
En make zich van Rome een duurzaam bondge- (noot.
Wat staatsgesteldheid dan het volk ook moog' (verkiezen,
Kan ooit Etrurië bij deze keus verliezen?
Het blijft altijd geducht, met welk een naam (het prijk',
Of als Gemeenebest, òf als een Koninkrijk.
'k Zie zelfs in 't voorbeeld, dat thans Rome aan (de aard' durft geven,
Niets, dat een deugdzaam vorst op zijnen troon (doet beven;
Dat elk, die als Tarquin het recht eens volks ver- (treedt,
Vrij siddre, en nooit het lot diens dwingelands (vergeet';
Een koning, die getrouw aan zijnen plicht durft (wezen,
Heeft nimmer voor het volk, dat hem aanbidt, (te vreezen.
Ziedaar voor 't laatst mijn raad. Licht wordt die (weer veracht;
Dan, wat ook de uitkomst zij, ik heb mijn plicht (betracht.

Volscens.

Ik sta verbaasd die taal uit uwen mond te hooren.
De zoon eens konings poogt een muitend volk te (schoren,
En, door den schijn verblind van valsche erken- (tenis,
Vergeet wat hij zijn roem en grootheid schuldig is!
Hoe, zal een nietig volk, tot oproer staâg genegen,
't Belang des zetels in uw oordeel overwegen?
Wat ooit Tarquin misdeed, zijn voet betrad een (troon.
Hij was een koning, en zijn wenk de wil der goôn.
Dan, schoon der vorsten recht, zoo stout in hem (geschonden,
Niet ieder koning aan zijn onspoed hield verbon- (den,
Verbood nog steeds 't belang van ons vereend ge- (west,
Het bondgenootschap met een vrij Gemeenebest.
Wie kan de vriendschap van het weiflend volk (vertrouwen?
't Is hachlijk, in den nood, op duizenden te bou- (wen.
Men kieze een koning hier. Zijn stem is aller stem.
Hij wenkt tot bijstand, en het volk gehoorzaamt (hem.

(*Hier komt Mucius op het tooneel. Hij nadert, onder het uitspreken der volgende regels, onmerkbaar, gedurig meer het altaar.*)

'k Beken, een gruwzaam lot blijft steeds op Rome (woeden;
Maar 't wijte aan zijnen trots zijn lange tegen- (spoeden.
Wat reeks van gunsten zijn aan zijn behoud be- (steed?
Hoe lang heeft taai geduld de plaats van recht be- (kleed?
Blijft Rome weerstand biên, welaan dat Rome (zinke!
Dat eer het aardrijk 't bloed zijns laatsten bur- (gers drinke,
Eer 't siddrend wereldrond zijn rookend puin aan- (schouw',
Dan dat een koning voor hun hoogmoed zwich- (ten zou!
Zoo leere een nietig grauw, dat immer mocht (weerstreven,

Hun koning hulde doen, en voor zijn wenken
(beven;
Zoo werp' gerechte wraak den trots der volkren
(neer...

Derde Tooneel.

De Vorigen, Mucius.

Mucius, *ijlings met het zwaard op Volscens, dien hij voor Porsenna houdt, toeschietende.*

Sterf, dwingland!

(Terwijl Volscens aan den voet des altaars dood ternedervalt.)

Rome, juich! uw vijand leeft niet meer!

(Hij werpt zijn zwaard van zich en vlucht.)

Vierde Tooneel.

De Vorigen, op Mucius *na.*

Porsenna.

Waar ben ik? Goden, in mijn eigen heir verraden!

Tot zijne wachten.

Men ijl' den booswicht na!

Tarchon, *terzijde.*

Tarquin! uwe euveldaden
Verdienden zulk een loon!

Tot Porsenna en de overigen.

Welnu, gelooft men mij,
Dat Rome, ook in zijn val, nog altijd vreeslijk zij?

Porsenna.

Ik zie het al te wel, mij moest gij thans beweenen.
Een dwaling redt mij; maar 't gevaar is niet ver-
(dwenen.

Een der Legerhoofden.

Men sleept den moorder aan.

Porsenna.

Nog ijst mijn hart er van!

Vijfde Tooneel.

De Vorigen, Mucius, *door eenige krijgsknechten aangesleept, die hem voor den Koning plaatsen.*

Porsenna.

Wie zijt gij, booswicht? spreek! waar is uw moord-
(gespan?

Mucius, *met eene bedaarde grootheid.*

'k Ben een Romein. Mijn naam is Mucius. Gedre-
(ven
Door de eer, wilde ik in u de dwinglandij doen
(sneven.
Ziedaar mijn doel. Den moed, die mij uw moord
(gebood,
Bezit ik nog; hij blijft mij bij in mijnen dood.
Ik sterf als een Romein, wien 't immer kan be-
(hagen,
Met de eigen vaste ziel te lijden als te wagen.

Porsenna.

Uw trots misleidt mij niet. Verban dien ijdlen
(waan.
Ik tref in u alleen het vloekgespan niet aan.
Dus spreek, eer u mijn wenk een sneller wraak
(doe schromen...
Wie staan u bij?

Mucius.

Mijn moed, mijn deugd, en de
(eer van Romen!

Porsenna.

Hardnekkige! hoe nu?... uw trots klimt telkens
(meer?
Beef, dat gerechte wraak uw hoogmoed zwichten
(leer'!
Maar neen! één vonk van deugd bleef in uw ziel
(licht leven.
Beproeven wij vooraf, of ze u zij bijgebleven.
Hoe stout uw snood ontwerp de duurste plichten
(schend',
Licht bukt gij voor een macht, die zelfs de snood-
(ste erkent.

Tot den Opperpriester.

Men steek' het outer aan.

Tot Mucius, nadat het outer ontstoken is.

Welaan, wie ge ook moogt (wezen,
Dees heilige offervlam doe u de goden vreezen!
'k Bezweer u bij de goôn, die Rome met ons eert,
Wier arm het moordzwaard van mijn boezem (heeft geweerd,
En u in mijn geweld voor altoos heeft besloten,
Dat gij mij 't aantal meldt van uwe vloekgenoo- (ten!
Maar hoor, bij de eigen goôn, en sidder! mijnen eed.
Indien gij 't hoog ontzag voor dit altaar vergeet,
En mij, na dezen stap, opnieuw tot wraak durft (dwingen,
Zal woede en razernij u uw geheim ontwringen,
En een ontmenschte dood, na duldelooze pijn,
Het loon, 't rechtvaardig loon, van zooveel boos- (heid zijn.
De goden straffen mij, zoo ik mijn woord ver- (breke,
En hun geschonden eer niet op uw schedel wreke!

Mucius.

Hoe! waant gij dat mijn hart voor uw bedreiging (beeft?

(Terwijl hij zijn hand in de offervlam steekt, en haar laat verbranden.)

Zoo weinig telt hij smart, die voor de vrijheid (leeft!

Tarchon, *terzijde.*

Neen, zooveel heldenmoed blonk nimmer in mijne (oogen!
Verheven jongeling, 'k eerbiedig zelfs uw pogen!

Porsenna.

'k Beken, ik sta verbaasd en sidder voor een (moed,
Die minder tegen mij, dan op u zelven woedt.
Wat dolheid spoorde u aan u zelven dus te scha- (den?

Mucius.

Ik straf met vreugd een hand, die Rome kon ver- (raden.

Porsenna.

'k Bewonderde uwen moed, stond ze onder mijn (gebied.

Mucius.

Ware ik geen vrij Romein, 'k bezat die grootheid (niet.

Porsenna.

Welaan, uw vijand durft met u naar de eerkroon (streven.
Wees vrij, vertrek! mijn hart heeft alles u ver- (geven.

(Hem zijn zwaard teruggevende.)

Ontvang uw zwaard terug. 't Was tot mijn val (bereid;
't Strekke u voortaan ten blijk van mijn genegen- (heid.

Mucius, *het zwaard deftig met de linkerhand aanvattende.*

Uw eerbied voor de deugd doet mijne erkentnis (spreken,
Wat op uw dreigen nooit mijn lippen ware ont- (weken.
Driehonderd helden, mij in jeugd en moed gelijk,
Staan met mij in verbond. Wie onzer ook bezwijk',
Wij hebben uwen dood op 't plechtigste gezworen.
Het lot, niet mijn waardij, had mij het eerst ge- (koren;
Maar tot den laatsten toe, zoekt elk van hen uw (val,
Totdat er een 't geluk, meer dan mij, dienen zal.
Dit lot verbeidt een man, wiens deugd, met recht (geprezen,
Hem waardig maakte een vriend van 't Roomsche (volk te wezen.

Porsenna.

Grootmoedig vijand! hoe ge u meer u zelf be- (wijst,
Hoe mijn verwondring, mijn verbaasdheid meerder (rijst!
Hoe vreeslijk is een volk, dat vorsten durft weer- (streven,
Zijn krachten kent, en door de vrijheid wordt ge- (dreven!

Tarchon.

Mijn vader! uw belang, 't belang van uwen Staat,
Bevestigt meer dan ooit mijn reeds gegeven raad.
Hoe kan Tarquinius voortaan uw hulp verwachten?
Zoudt gij uw leven voor 't herstel zijns troons ver- (achten?

Hem straf die ijdle waan, die slechts zijn schand' (vergroot;
Maar 't volk van dezen held worde ons ten bond- (genoot.
Een vijand, zoo vol moeds....

FRAGMENT
UIT
THIRSA OF DE ZEGE VAN DEN GODSDIENST.
TREURSPEL.

[Antiochus Epiphanes, Koning van Syrië, wil de Joden dwingen tot ontrouw aan Jehova. Thirsa heeft zes zonen voor den dienst van haren God zien sterven. Alleen de zevende is nog overig. Ook deze is nu in handen van Epiphanes gevallen. Hij moet het leven verliezen of zijnen God verzaken.]

TWEEDE BEDRIJF.

Derde Tooneel.

Chryses, Epiphanes, lijfwachten *in 't verschiet*, Jedidia *geboeid*, eene bende gewapende krijgsknechten.

Epiphanes, *tot de krijgsknechten, hen naar zijne lijfwacht wijzende.*

Wacht ginds op mijn bevel.

Op Jedidia wijzende.

Naar hij het zal bescheiden,
Kunt gij hem voor mijn troon of weer ten kerker (leiden.

Tot Jedidia.

Ik zie u eindlijk dan, na zooveel tegenstand,
Geboeid, en door de kans des oorlogs in mijn hand.
Uw onbezweken moed vertraagde lang mijn ze- (gen,
En heb ik u in 't einde in mijne macht gekregen,
Uw vrijheid komt mijn volk op stroomen bloeds (te staan,
En de overwinning zelf bevlekt mijn lauwerblaân.
Denk echter niet, dat ik hun bloed op u wil wre- (ken.
De waarde van uw hart is mij alleen gebleken;
En hoe hardnekkig mij uw volk aanhoudend hoon',
Ik acht uw dapperheid. Uw moed verdient een (kroon.
Ik wil voortaan uw jeugd aan mijnen troon ver- (binden.
Het staat aan u om in uw vorst uw vriend te vin- (den;
En kwaamt gij in mijn dienst door een geschenk (van 't lot....

Jedidia.

Ik ken geen andren dienst, dan dien van Isrels (God!

Epiphanes.

Hoe! gij, die zulk een moed in 't barnen der ge- (varen
Betoonde, ook gij gehecht aan de eer van uwe al- (taren!
Is 't mooglijk! — met een hart, zoo fel ontvlamd (door de eer,
Blijft gij de slaaf uws Gods en knielt u voor Hem (neer?

Jedidia.

De naam van slaaf, mijn Heer! klinkt gruwlijk (in mijne ooren.
'k Heb aan Jehova slechts mijn hulde toegezwo- (ren,
En eer geen andre wet, dan die van zijn gebied.

Epiphanes.

Miskent gij dan mijn macht?

Jedidia.

Zij is bij hem een niet!

Epiphanes.

Hoe! hangt geheel uw lot niet aan mijn welbe- (hagen?
Zijn 't mijne ketens niet, die ik u om zie dragen?
En toch zijt gij geen slaaf?

Jedidia.

Die slavernij is schijn.
Mijn wil, niet uw geweld, kan mij uw slaaf doen (zijn.
Een waarlijk vrije ziel is boven 't lot verheven.
Hoe fel de noodstorm loei', zij hoort het zonder (beven,

En ziet, wat talloos heir van rampen haar om-
(ring,
In haren val alleen een standsverwisseling.
Voor hem, wien God alleen als koning kon beko
(ren,
Gaat, wat hem ooit begeev', de vrijheid nooit ver-
(loren.
Zijn moed ontzenuwt al de macht der dwinglandij,
En schoon zijn kracht bezwijkt, zijn ziel blijft eeu-
(wig vrij.

Epiphanes.

Wie, buiten u, tot mij op zulk een toon dorst spre-
(ken,
Mijn donder zou dien trots op zijnen schedel wre-
(ken.
Maar daar mijn hart voor u en uw belangen pleit,
Hoor ik niets in uw taal, dan uw grootmoedigheid.
Kom, zien wij wie van ons het taaist geduld kan
(toonen,
Ik, in u wel te doen, en gij, in mij te hoonen.
Wees vrij, terwijl die naam uw oog zoo sterk ver-
(blindt.
'k Ontsla u van mijn dienst. Welaan! wees slechts
(mijn vrind.
Gij zult naast mij in al 't genot der grootheid dee-
(len.
Dit uitzicht moet een hart, zoo fier als 't uwe is,
(streelen.
De kring, waarin uw moed tot hiertoe blonk,
(was kleen.
Gij zult voortaan aan 't hoofd van mijne heiren
(treên,
En heel het aardrijk op uw wenk zien nederbuk-
(ken.
Uw moeder zal de vrucht van uw verdiensten
(plukken,
En, smakende in haar huis de welvaart van rondom,
U zeegnen, als de vreugd van haren ouderdom.
En blijft voor al dit heil uw hart nog onbewogen,
't Bezwijkt licht voor de kracht van twee aanmin-
(nige oogen.
Ik weet, gij mint sinds lang een lieve jonge maagd;
En twijfelt ge of de glans der grootheid haar be-
(haagt,
Of ge op haar bijval in een wijze keus moogt bou-
(wen?
Ik ken door langer proef dan gij den aard der
(vrouwen.
Door uiterlijken schijn verblind, en tuk op pracht,
Wordt goud bij haar verdienste en aanzien deugd
(geacht.
Ik zelf, ik wil u naar het echtaltaar geleiden;
Daar zal het streelendst loon uw teedre min ver-
(beiden;
En gij, in uw genot beschaduwd door mijn troon,
Deelt met uw Selima in al 't geluk der goôn!
Dien voorspoed kan uw hart van mijne gunst ver-
(wachten;
En is dit alles nog te min naar uw gedachten,
'k Wil meer nog doen! — Maar aan het heil, u
(toegezegd,
Is eene inschiklijkheid van uwen kant gehecht.
Ik kon als koning, als uw overwinnaar spreken —
Ik wil slechts, als uw vriend, u voor u zelven
(smeeken.
Mijn volk, hoezeer 't u acht, zou niet geduldig
(zien,
Dat ik zoo hoog een staat een vijand aan ging
(biên,
En mij met al mijn gunst tot eenen vreemdling
(keerde,
Tenware hij met hen dezelfde goden eerde.
Schik u naar hun begrip: verlaat uw God al-
(leen —
Dit 's alles wat ik eisch, en de eisch is waarlijk
(kleen.
Wat kan uw hart toch bij dien enklen stap ver-
(liezen?
't Gemeen kleve aan zijn God, — durf gij uw goôn
(verkiezen;
En, waar 't belang dit eischt, hen weer gerust
(versmaân!
Hoe! kunt ge u, na dit al, een oogenblik beraân?
Stel tegen zooveel heils de wreede folteringen,
Die, bij uw weigring, u van allen kant omrin-
(gen.
Beschouw u, deelende in den smaad van uw ge-
(slacht,
Vergeten als den worm, en van 't heelal veracht;
Een moeder, door uw schuld van hulp en troost
(begeven;
Een teedre hartsvriendin, door u beroofd van 't le-
(ven,
En, na zooveel ellende, in 't eind, den jongsten
(nood.
Welnu, wat kiest uw ziel, die de eerzucht kent?

Jedidia.

Den dood!

Epiphanes.

Ach, dwaas! wil dan uw hart zijn eigen moord-
(kuil delven?
Gij hebt in heel mijn rijk geen vijand, dan u zel-
(ven.

Bemint gij de eer, die voor een godsdienst haar (verlaat,
Die om een hersenschim den glans eens troons (versmaadt?
Men kan zijn goôn, maar schaars zijn voorspoed, (wedervinden.
Kan 't mooglijk zijn, dat gij u zelf dus kunt ver- (blinden,
En voor een ijdlen waan zoo hoog een luister vliedt?

Jedidia.

Die luister krenkt mijn ziel, maar streelt haar (grootheid niet.
Ik durf met vreugd veracht, en zelfs rampzalig (wezen,
Doet mij slechts 't vonnis van mijn eigen hart niet (vreezen.
De deugd voert enkel naar de ware onsterflijk- (heid,
En zonder haar heeft de eer niets dat mijn boe- (zem vleit.

Epiphanes.

'k Zie met meedoogendheid op uw verblinding ne- (der.
Uw hart bemint dan niet?

Jedidia.

Ach! — niet dan al te teeder!

Epiphanes.

Hoe! mint ge uw Selima, en stelt gij hier beneên
Iets boven haar bezit?

Jedidia.

God en mijn plicht alleen;
En werd die keus door mij of door haar hart mis- (prezen,
Dan zoude ik haar, of zij zou mij onwaardig we- (zen.

Epiphanes.

Ach! zal die dwaze plicht, als u mijn gunst be- (geeft,
En gij, door uwen trots van elk verlaten, sneeft,
Uw smart vermindren of uw zilte tranen drogen?
Wat bleef u ovrig, waar mijn innigst mededoo- (gen
Niet met uw jeugd begaan, in al uw ongeluk?

Jedidia.

o Koning! kent uw hart dien eedlen troost in (druk,
Die, middenin den drang der felste tegenheden,
Ons met het hoofd omhoog stoutmoedig voort doet (treden,
En zachte rozen strooit op 't hobbligst levenspad?
Zoo gij dien wellust kent en hem naar waarde (schat,
Kan dan uw billijkheid een oogenblik verwach- (ten,
Dat ik die zaligheid zoo roekloos zal verachten?
Biedt mij uw gunst een schat van aardsche groot- (heid aan,
Duld, dat ik voor dien troost uw grootheid durf versmaân.
Hoe hoog gij al haar glans en voordeel uit moogt (meten,
Zij haalt in waarde niet bij een gerust geweten.
Zoolang aan mijne ziel die troost nog ovrig schiet,
Ben ik mijn lot getroost en ken het onheil niet.

Epiphanes, *op een spottenden toon.*

Licht zal die hersenschim u in den nood begeven.

Jedidia.

Mijn troost is boven u en uwe goôn verheven.
Hij blijft een groote ziel, hoe hoog de nood ga, bij.
Jehova kent mijn hart, en eischt Hij dat ik lij',
Hij heeft mijn rampen naar mijn krachten afge- (wogen,
En is de Liefde zelf. Hij wil de tranen drogen
Der lijdende onschuld, die op zijn bescherming (wacht.
Wat ramp mij dreige of treff', ik steun op zijne (kracht;
En nimmer zal de vrees dien moed in mij verpoo- (zen,
Zoolang mijn hart niet voor zich zelf behoeft te (blozen.
Al trof me uw donder ook, lijde ik slechts zonder (schuld,
Dan tart ik zijn geweld.....

Epiphanes.

Gij tergt mijn taai geduld,
En blijft hardnekkig mij en mijne gunst verach- (ten.
Welaan! ik geef u tijd. Beproef uw moed en krach- (ten.

Herinner u het heil, u door mij aangeboôn;
Mijn wil is u bekend. — Een weigring waar hier (hoon.
Weet dat ik koning ben! — 'k Verlaag mij niet (tot dreigen,
Maar kan mijn grootheid zelve uw trotsche ziel (niet neigen,
Wordt eindlijk mijn geduld door uwen weerstand (moe,
En twijfelt ge aan mijn wraak — zie hoe 'k mij (vreezen doe!

Er wordt een gordijn opgehaald, en Jedidia ziet ijlings de bloedige, mishandelde en verminkte lijken zijner Broederen door elkander liggen.

Jedidia, *geheel schrik.*

Wat zie ik!

Terugwijkende, en zich tegen een pilaar ondersteunende.

Hemel help!

Epiphanes.

Wees wijs, kies, en blijf leven.
Vaarwel!

Vierde Tooneel.

Jedidia, *alleen.*

Na eene lange wezenloosheid zijn hoofd opheurende.

Op welk een klip wordt hier mijn ziel (gedreven?
Is 't waarheid wat ik zie, of slechts een ijdle (schijn,
Een akelige droom? — God! zou dit waarheid (zijn!
Ach! twijfelt nog mijn hart aan de uitspraak mij- (ner oogen!

Hij doet eenige treden naar de lijken zijner broederen.

Mijn dierbre broedren! gij voor eeuwig mij ont- (togen,
Voor eeuwig aan mijn hart en aan mijn liefde ont- (rukt!
o Wreed gezicht! dat al mijn hoop ter aarde drukt,
Dat mij ontroert, bedwelmt, en mijnen moed doet (wijken!
Mijn broedren!.... groote God! zijn dit hun dier- (bre lijken!
o Woede! o wreedheid!... zoo misvormd van top (tot teen!...
Mijne oogen! wendt u af van deze afgrijslijkheên,
Die duizend dolken door mijn jagend harte boren.
Afschuwlijk dwingland! zou uw gunst mijn ziel (bekoren?
Neen! 'k haat het leven zelf, mij door u aange- (boôn;
'k Vervloek uw eisch, u zelf, mijn noodlot en uw (goôn!
Wat toeft ge? — Uw donder tref me! ik heb al- (ree besloten.
Gij moogt den scherpsten dolk door mijnen boe- (zem stooten,
Denk, denk niet, dat ik voor de wreedste foltring (gruw':
Ik kies die foltring, en nog duizend boven u!
Aan dezen broedrenkring mist nog een enkle broe- (der:
Hij is hun niet onwaard, en reikhalst.... Ach, (mijn moeder!
Waarom voelt thans uw zoon hoe duur zijn ziel u schat....
Hoe maklijk waar mijn keus, zoo ik geen moeder (had!
En gij, mijn Selima! o dierbre, dierbre panden!
Hoe foltert gij mijn hart! — Ruk los, o God! die (banden:
Natuur schreeuwt in mijn ziel, verdoof natuur (in mij!
Ja, dwingland! deze kreet staat uwe poging bij;
En zweeg ze, uw felste vloek zou mij een zegen (wezen!
'k Heb vroeg geleerd mijn God, en niets dan God, (te vreezen,
Maar als mijn oog op u, mijn dierbre moeder! (ziet,
Dan vreest, dan ijst mijn hart, en voelt zijn groot- (heid niet.
o Wreede tweestrijd, die mij 't hart vaneen doet (scheuren!
Hier wenkt mij rede en plicht; daar zie 'k een (moeder treuren;
En ter volmaking van mijn wreed, mijn ijslijk (lot,
Strijdt liefde en oudermin met mijnen plicht en (God!
Afschuwlijk oord, o poel van jammeren en pla- (gen!
Mijn ziel kan uw gezicht noch denkbeeld langer (dragen.
Mijn geest en kracht bezwijkt.... 't wordt don- (ker voor mijn treên...
En reeds gevoel ik niets.... Mijn wachten! voert (mij heen.

———

FRAGMENT
UIT
LADY JOHANNA GRAY.
TREURSPEL.

[Johanna Gray, achterkleindochter van Hendrik VII, oudste dochter van den Markies van Dorset, is door de eerzucht van haren schoonvader, den Hertog van Northumberland, en de verblinding van haren vader, tegen haren wil op den troon van Engeland geplaatst. Maria, oudste dochter van Hendrik VIII, zegeviert over haar. Met haren echtgenoot, Guilford, moet zij sterven op het schavot.]

VIJFDE BEDRIJF.

Eerste Tooneel.

Een vertrek in den Tour. 't Begint te dagen. Lady Gray in 't verschiet op eenen armstoel slapende.

Lady Gray, *ontwakende.*

Hoe zacht was deze slaap voor mijn vermoeide (leên!
Maar treurig breekt het licht door gindsche tra- (lie heen;
Een koude nevel houdt de morgenzon omtogen
Geliefde dageraad! voor 't laatst zien u mijne (oogen!
Hoe vaak waart gij mijn vreugd, als in uw dauw- (rijk uur
Mijn hart eenstemmig sloeg met de effene natuur,
En wij, zoo kalm, zoo vol, zoo zalig van uw ze- (gen,
In stille harmonie tot U, Aartsgoedheid! stegen! —
En nu — geen velden meer, geen morgenlied (voortaan!
Uw licht, o uchtendstond! breekt me in een ker- (ker aan,
Waar misdrijf en berouw de klamme handen wrin- (gen,
Waar mij geen gade meer, geen [ouderen om- (ringen,
Waar 't gruwzaam moordschavot aan 't akelig (verschiet....

(*Zij rijst vurig op.*)

Zwijg, zwakke menschlijkheid! verdoof den Chris- (ten niet!
Zijn strijd zij zegepraal! — Aan d' oever van dit (leven
Moet hij de laatste proef van zijne grootheid ge- (ven!
Wat is een kerker, wat de moordbijl, voor de (deugd?
Vond ze immer buiten zich haar onspoed of haar (vreugd?
Kan 't martlend bijgeloof het rein geweten hoo- (nen?
Is 't op de slachtbank min gelukkig dan op tro- (nen?
o Slaap! bracht gij mijn ziel in deze mijmerij,
Bondt gij me opnieuw aan de aard' — keer dan (niet weer tot mij!
Wat toch verlies ik, dat mijn waar geluk zou (storen?
Een zetel? Ach, zijn glans kon nooit mijn oog be- (koren.
Wat dan? mijne onschuld? deze zielsrust of mijn (God?
Neen, neen, die eedle schat hangt aan geen weif- (lend lot!
Dit alles blijft mij bij, en ik zou angstig klagen,
En daar ik sterven moet, den dood niet moedig (dragen?
Den dood?... klop niet, mijn hart! 't Geloof ver- (wint natuur,
En toont in 't uur des doods het eerste levensuur;
Zijn fakkel heeft dien nacht de duisternis ontno- (men,
En ik', ik zou den dood, dat zalig tijdstip, schro- (men,
Dien stond, waarin mijn ziel haar boei aan 't stof (hergeeft,
Zich uit haar kerker rukt, en tot haar oorsprong (streeft?
Is dit de troon dan, waar de Deugd zal zegevie- (ren?
Hier, waar de rampen 't liefst om hare sponde (gieren?
Waar 't misdrijf kronen torst? hier op dees nie- (tige aard'? —
Neen, die bestemming voelt mijn ziel zich zelve (onwaard!
Geen wereld kan die vonk der Godheid vergenoe- (gen.
Zij moge één oogenblik naar aardsche grootheid (zwoegen,
Te midden van dien glans doorklieft een wensch (de lucht,
En 't vaste starrenheir drijft lager dan die zucht!

(*Naar boven wijzende.*)

Ziedaar heur wijkplaats, daar, waar zuivrer zon- (nen glimmen.

Daar blauwt uw vaderland, Onsterflijke! aan de (kimmen,
Aan gindsche zij des grafs — bij juichende Eng- (len — daar,
Waar vrienden, heiligen, dan alles voor elkaâr,
Geen woedend noodlot en geen scheidinge meer (vreezen....
Mijn Guilford! mijn gemaal! zult gij, ook gij (daar wezen?
O dierbre! gij alleen, gij pijnigt nog mijn hart;
Hoe klopt het voor uw heil! hoe voelt het heel (uw smart!
Wat zal u troosten als de jongste slag zal treffen?
Ach! kon uw eedle ziel zich boven 't stof verhef- (fen,
Dan zonk mijn hoofd gerust in d'arm des doods (ter neer,
En uw Johanna had op aard geen wenschen meer!

(*Zich op de knieën werpende.*)

Verwinnaar van den Dood! op U rust mijn ver- (trouwen;
Leer, leer me in U alleen mijn zaligheid aanschou- (wen;
Verlaat de zwakke niet aan 't eindperk van haar (strijd;
Toon, dat Gij voor het hart eens Christens alles (zijt,
En dat hij, bij uw liefde en bijstand in het ster- (ven,
Vriend, oudren, echtgenoot, zich zelf, 't heelal (kan derven!

JOHANNES KINKER

werd geboren op Meilust onder Nieuwer-Amstel, 1 Jan. 1764, genoot te Weesp het onderwijs in de oude talen, ging in 1781 naar de Utrechtsche Hoogeschool om de geneeskunde te beoefenen. Verkeerende met Rau, Carp, Clarisse, Bellamy, lid van het dichtgenootschap *Dulces ante omnia Musae*, legde hij zich echter meer toe op poëzie en toonkunst; koos daarna de rechtsgeleerdheid, waarin hij 1787 het doctoraat verwierf; vestigde zich als advocaat eerst te 's-Hage, 1793 te Amsterdam; hield zich intusschen meest met letterkunde en wijsbegeerte bezig (als zelfstandig aanhanger der Kantiaansche filosofie). Van 1817—1830 was hij hoogleeraar in de Hollandsche taal, geschiedenis en welsprekendheid te Luik, waar hij uit zijn beste leerlingen het genootschap *Tandem* oprichtte. Als ambteloos burger veelzijdig werkzaam, leefde hij voorts te Amsterdam, waar hij 10 Sept. 1845 in 81-jarigen leeftijd †.

Voornaamste geschriften: Proza: Medewerker aan *Janus*, 1787, *Janus verrezen*, 1795 v.v., *de Herkaauwer*, 1815—1817, *De Post van den Helicon*, 1789, *Het Magazijn van kritische wijsbegeerte en hare geschiedenis*, 1797—1803, *Recensent*. Voorts *Proeve eener Hollandsche prosodia*, in de werken der Holl. Maatsch. v. Kunst. en Wetensch. Dl. I, Amsterd., 1810; *Brieven over het Natuurregt aan P. van Hemert*, Amsterd., 1823; *Beoordeeling van Mr. W. Bilderdijk's Nederl. Spraakleer*, Amsterd., 1829; *Proeve eener beantwoording van de vraag: wat nut kan de empyrische alg. taalkunde aan de hoogere wijsbegeerte toebrengen?* in de Gedenkschr., uitg. door de 3e kl. van het Koninkl. Nederl. Inst., D. 4; *Proeve eener opheldering van de Kritiek der zuivere rede*, 1860 enz.

Tooneelwerken en parodieën: *De eigenbaat*, Parodie, 1785; *Orosmane of de dood van Zaïre*, moorddadig treurspel, 1787; *Van Rots*, episodisch Drama, 1789; *Celia*, treurspel, Amsterd., 1792; *Parodie op Edipus te Kolone*, 1807; *Almanzor en Zehra*, Amsterd., 1805; *De Tempelheeren*, naar Raynouard, treursp., Amsterd., 1805; *Eeuwfeest, bij den aanvang der* 19de *eeuw*, Zinnebeeld. voorstell., Amsterd., 1801; *De Menschheid in het Lazarushuis*, Zinneb. voorstell., Amsterd., 1801; *Tafereel der jongste lotgevallen van Europa*, Zinneb. voorstell., Amsterd., 1802; *De Vereeniging van het Verhevene met het Schoone*, Zinneb. voorstell., Amsterd., 1805, enz.

Andere poëtische werken: *Academiezangen*, 1781; *Mijne minderjarige zangster*, 1785; *Treurzang bij het vieren der nagedachtenis van Washington*, Amsterd., 1800; *De duivel der* 19de *eeuw, een rijmpje*, Amsterd.; *Brieven van Sophie aan Mr. R. Feith*, Amsterd., 1807; *Gedichten*, 3 dln., Amsterd., 1821; *Ter nagedachtenis van C. Loots*, Amsterd., 1835 enz.

MIJN AFSCHEID AAN HET IJ EN DEN AMSTEL, BIJ MIJN VERTREK NAAR LUIK.

IJ- en Amstelstroom! u groet ik,
Licht wel voor de laatste maal.
Van uw boorden roept mij 't noodlot
Ginder achter Maas en Waal:
Daar, waar de eerste kronklende opklimt,
Tegen 't Waalsche Nederland,
Gunt zij mij een veil'ge rustplaats
Aan haar rotsig bochtig strand!

'k Zal daar vlijtig gaan verkonden
Wat me, in proza of in dicht,
Hier vereenigd, daar gebrokkeld,
Op het woelig harte ligt.
'k Zal er, hoe men ook moog smalen,
Wat men afkeure of bedill',
Onzen rijken noordschen tongval
Kennen doen aan wie maar wil,
't Zij ze Duitschers zijn, of Franschen,
Belgen, Walen, of, misschien
De een of andere overvlieger,
Die me in 't Walenland wil zien.

'k Zal er met de *g* beginnen,
Met *c h* en *s c h*.
'k Zal de *Schin* er laten klinken,
Klinken zonder wederga;
'k Zal, om de uitspraak hun te leeren,
(Zóóals Fabius mij ried)
Enkle schoone regels kiezen
Uit een krachtig Hollandsch lied.
Daaglijks laat ik hen die lezen,
Langzaam, duidlijk; maar, vooral,
Met den nádruk, en de klémtoon
Dien 'k den woorden geven zal.
Als ze die van buiten kennen,
Geef ik hun een zwaarder taak,
Waarbij ze alle gorgelslagen
Van de Nederduitsche spraak
Afgewisseld zullen vinden,
Met het blazend lipgefluit,
Met den zachten *z*- en *w*-klank
En het sissend tandgeluid;
Voorts de klettrende achterklappers
Aan het einde van een woord,
Of gelijk men die, in 't midden,
Achter korte klinkers hoort;
Eindlijk nog die lange volle
Dubbelklanken, buigzaam rond,
Die met zachte vloeiing smelten
In een welbespraakten mond.
Dus, bij voorbeeld:—»Grootsch, maar schriklijk,
Rolt de donder over 't meer;
Elke bliksemschicht schiet loodrecht
Langs de steenrotsklippen neer;
't Golfgeklots beukt strand en oever,
En de stormwind loeit en brult;
De onversaagdste helden siddren,
Met ontzag en angst vervuld.
't Schittrend licht, dat, glinstrend, door de
Dichtste hagelbuien schiet,
Grieft, en klieft, en velt den hoogsten
Ceder neder als een riet.
In dien vreeslijkst' aller nachten
Spreidt zich 't zwangre wolkgevaart',
Zwaar en persend saamgedrongen
Als een doodkleed over de aard.
Alles hijgt en zwoegt; en de adem
Vindt nauw ruimte voor zijn tocht;
't Schuilend woudgedrocht vliegt schichtig
Als een vuurpijl uit zijn krocht.
Lichtelaaie vlammen gloeien,
Waar het oog zich keere of wend';
Nieuwe en nauw besefbre nooden,
Nooit voorheen gekende ellend
Komen 't naar tafreel voltooien,
Dat zich aan mijne oogen biedt;
't Is of duizend Etna's gloeien
In een donkerblauw verschiet.
Alles dreigt verdelging; de aarde
Dreunt en siddert, waar wij staan;
Heesch geschreeuwde gorgels schreien
Overal om redding aan."
Die dees saamgepriemde verzen
Naar vereisch te vatten weet,
Zonder staamlen, zonder haapren,
Heeft (dit zweer ik) de uitspraak beet. —
Hij zal Hooft en Vondel lezen,
Huijgens, Cats, Antonides,
En van die nog leven (hoop ik)
Voor het minst een stuk vijf, zes.

Henegouwen, Luik en Namen,
Waar men zelfs het Vlaamsch niet kent,
Zal men Hollandsch hooren spreken
Van het een naar 't ander end.
't Zal van alle kanten wezen: —
»Vrind, hoe vaar je? — Wees gegroet! —
Nu — hoe maakt het de Amsterdamsche
Huisvrouw? — Vindt ze ons land niet goed?
Maalt ze nog van oit en thois zijn,
Van de botter en de kaas? —
Kijk! dan spreekt men hier toch beter
Aan de boorden van de Maas. —
En de Rotterdamsche deerne
Geirt die nog de dubble *ee*?
Doen de Goudsche jonker Kloassens
En zijn dikke tante Kee
Nog de scherp-lange *oa*-klank hooren,
Met een open bollen mond?
Is de spraak der Laienaren
Nog zoo lijm'rig, zout en bont;
Vol met allerhande kleuren
Van gemengd vocaal-geluid,
Dat den Eburonschen ooren
Hier te Luik geweldig stuit? —
Doch dat alles zal wel beetren
Door 't welluidende gepraat

Van de modewinkeliersters
In de Lievevrouwenstraat.
Want die aad'men de vocalen
Zonder viezen bijklank uit;
En zij zingen zonder gorglen
't Allerzwaarste keelgeluid.
En die leerden 't van studenten,
Hoe de keel, dan scherp, dan zacht,
Dan eens dompend, dan weer smeltend,
Klinkt in *haak*, *hing*, *jaag* en *jagt*.
Jacht, geen *jagd*: die *g*, voor de oogen,
Moet *c h* zijn voor 't gehoor:
Want de nieuwste spelling teekent
Juist niet alles voor het oor.
Lokken, *longen*, *logge*, *lagchen*,
Moet men spreken naar de kunst,
Eer men hier met vrucht kan dingen
Naar een niet gewone gunst.
Lokken, 't eerst, waarin de *k* juist
Klinken moet als *c* in *froc*.
Longen, als *n g* in *long*; maar
Smeltender en zonder klok.
Logge moet men laten hooren
Als in 't Luikerwaalsch *gi knoh*;
Lagchen zal men 't beste vatten,
Als men lagchend zegt: »Ja, toch!"
Maar het moet een gulle *lach* zijn,
Vroolijk schaatrend: *hach*, *hiech*, *hooch!* —
Scherp, maar met een lichten keelstoot,
Uit de diepte naar omhoog!"

De *ex profundis* dus geputte
Lessen zullen vroeg of spa,
Propedeutisch kunnen worden
Voor mijn *privatissima*.

IJ- en Amstelstroom, u groet ik
Mooglijk voor de laatste maal:
Van uw boorden rukt mij 't noodlot
Ginder achter Maas en Waal.
't Moest te Luik zijn; 'k zie het duidlijk:
Want te Leuven en te Gent
Is men d' ouden Nederduitschen
Tongval nog te zeer gewend.

Zoo 'k bij 't schaaklen, en het taaklen
Van het rollende gespan,
Met zijn breede en ijzren wielen
Daar een handje helpen kan;
't Zij bij 't hechten van de vlechten,
Of de riemen van 't gareel,
Of het kopplen van de pakken
Tot een lang en smal geheel;
Zoo 'k er voor, op zij, of achter,
'k Weet niet wat verrichten moet,
Of misschien iets bij de dekking
Van het vastgeregen goed;
'k Zal het gaarne doen, wanneer het
Met het roltuig van den tijd,
Of de wetten van zijn voortgang
Naar de twintigste eeuw niet strijdt.
Anders sta ik vastgeworteld,
Met een ongebogen nek,
Onbeweeglijk als een pijler,
En zoo dom als Jut voor 't hek. —

Wil men niets van 't Hollandsch hooren,
Niets van Fichte, of vader Kant,
Niets van 't zuiver eigen denken,
Naar de wetten van 't verstand.
Niets van alles wat er gaans is
In dien hoogen wereldstaat;
Is dit bij de Waalsche broeders
Nog te vroeg, of reeds te laat?
Nu, dan zal ik naarstig leeren: —
Ginn so nen cial pon' fé rin;
Láge, ma deuzeme patreie! I
Fa ben kig' kuire on pastin.
'k Zal dan, bij gebrek van beter,
En behoudens elks fatsoen,
Met mijn nieuwe landgenooten,
't Eburhunsch (*) herleven doen.
Als men er de Fransche basterds
Keurig af te zondren weet,
Vindt men er nog oude neder-
Duitsche woorden bij de vleet.
Ja! — wanneer men met een loepje
Leichens landtaal wel bespiedt,
Vangt men er nog menig woord op,
Uit het Nibelungen-lied (†).

(*) Er zijn etymologische gissingen in zwang, die vrij wat minder grond hebben, dan dat *Eburonen* samengesteld is van *Eber* en *Hunnen*; wanneer men aanneemt, dat er te Luik eene Hunnische volkplanting bestaan heeft. *Hun* is nog in 't Hongaarsch *te huis*, en *hunnan*, *van huis zijn*, *omzwerven*. *Ehrenhunnan*, *krachtdadig van huis zijn*.

(†) Dat er vele Nederduitsche woorden in 't Luiksch gevonden worden, gelijk: *forzumé* (verzuimen), *l'amor nò fai tò forzoumé* (de liefde doet ons alles veronachtzamen), *ahafté* (aanhechten), *stopé* (stoppen) en een menigte andere, is zeer natuurlijk, uit hoofde van zoovele omliggende plaatsen, waar het Nederlandsch de volkstaal is. Wat hier echter van het Nibelungenlied schertsende gezegd wordt, moge men gelijkstellen met de afleiding van *Keulen*, enz. Waarschijnlijk is het, dat de Engelsche woorden welke men in het Luikerwaalsch aantreft, niet van het nieuwere Engelsch

Leich heet in dat lied een deuntje;
Luik is 't land waar alles zingt,
Waar de keel, aan 't oor gehoorzaam,
Zich in alle bochten wringt;
Waar Gretry, die groote schilder
Van het menschelijk gemoed,
Van de driften en de tochten,
Die 't onstuimig harte voedt —
Zag en dacht, en voelde in tonen;
En voor wiens scherpluistrend oor,
Geen gefluister, geen geritsel,
Geen geschuifel ging te loor.

Help mij, daar, de duizend klanken
Van uw moederspraak, Gretry!
Vormen, leer me er zeggen: — »*Li kour*
Mi r'monte jusk é gozy!"
Breng mij daar het Anglisch-Keltisch-
Franksche Neerduitsch voor 't gehoor.
Laat mij, zelfs, de *hout-si-plousche*
Dorpsspraak kittlen in het oor! —

Zeker schuilt er nog wat Gothisch
En wat Angelsaksisch gruis
In de oude overblijfsels van het
Een of ander kloosterhuis;
Ook wel van den Gauler mondslag
Met wat Keltisch hier en daar,
Dat Embiorix met zijn klanten
Brachten bij den Luikenaar.
Mooglijk bleef er nog iets over
Van 't aloude Hunsch geluid,
Dat er Etsel met zijn Hunnen
Van den Donau heeft gekruid.
Etsel was (dit leert ons Hagen)
Attila, die woeste klant (*);
En die trouwde met Chriemhilde,
Koningin van Nederland.

Chriemhild was een weeuw van Siegfried,
Koning aan den Neder-Rijn,
Die te Santen geregeerd heeft,
Met zijn moeder Siegelijn.
Segmond was zijn vader (zegt men
In het Nibelungen-lied)
En men noemt hem daar den sterken
Nederlander Siveriet. —
Wat ik hiermee wil bewijzen
Is nu duidelijk en klaar:
Trekken wij 't gezegde maar eens
Kort en bondig bij elkaar!

De Eburonnen waren de eerste
Luikenaren, en dit zijn
Everhunnen; *ever* geldt hier
Evenals in ever-zwijn;
Chriemhild, toen zij over Santen
Van den Rijn toog naar de Maas,
Gaf dat plekje aan Etsels Hunnen
Tot een menschenplanters-plaats;
En dewijl men daar veel *leichte*,
(Dat is, zong) naar 's lands gebruik,
Noemde men die Hunnenplanting
('k Wil er wel op wedden!) Luik.
Leich, gelijk ik zeide, is deuntje:
Zeven mijlen in het rond
Zijn getuigen, dat de Luikers
Wel gekeeld zijn en gemond.
Alles doet mij denken, dat men
Om 't oud-Hollandsch te verstaan
Zooals Siegfried 't sprak, te *Verwers*
Of te Luik ter school moet gaan.
Verwers, zeg ik, en met opzet:
Want — al zegt men thans *Verviers*;
'k Stel voor vast: — in Siegfrieds tijden
Heette 't stadje *Verwerstee*:
Nergens kan men zoo goed verwen,
Als men in de *Wesdre* doet: —
Ook de *Wesdre* is zuiver Hollandsch:
Want dat is de Westervloed.
Verwe, zeg ik, en niet *farbe*:
't Is geen Duitsch, maar Nederlandsch:
Want ten tijde van Chriemhilde
Sprak men er noch Duitsch noch Fransch;
Maar den korten Nederduitschen
Tongval van den Neder-Rijn;
Laat men slechts zijn oor gelooven
Als men overtuigd wil zijn! —
Spa is laat, en *Aken* schuiten,
Sonsbeek, zegt men, en niet *bach*,
En *Colonia*, waar Nero's
Moeder d' eersten steen van lag,
Werd (dit mag men onderstellen)
Toen 't door Etsel werd gesloopt,
Keulen [dat is pieren, k . . . . .
Waarvan 't Engelsch *kill*] gedoopt.
»De Agrippijnsche menschenplanting,
Zal niet meer Colonie zijn. —
Met een kleine klankverplaatsing
Kenbaar aan den Neder-Rijn

maar onmiddellijk uit het Angelsaksisch afstammen, gelijk: *louk* van *locjan* (kijken, bekijken), van denzelfden oorsprong als ons *luiken*, *lijken*, enz.; deze en meer andere zijn tevens gelijkwortelig met Nederduitsche woorden.

(*) *Esztelen*, is in 't Hongaarsch *woest*, *dolzinnig*; ook is er nog een stad, in Hongarije, *Esztergam*, dat is *Staf van Eszter*.

Zal ze een andren naam bekomen,
Naar een Saksisch wortelwoord.
't Stam voortaan dus af van *cwellan*,
De eigenlijke daad van moord!
Welk een rijke wortel! (sprak hij)
Kelen, *kwellen*, *kollen*, *kaal*,
Kuil en *kil* en *kiel* en *kolder*,
In de Nederduitsche taal,
Spruiten er uit voort, dat 's zeker.
Weg met Keltisch en Latijn!
'k Trouwde een Nederlanders weduw:
't Moet dus alles Neerduitsch zijn!"
Hoor nu verder al de namen,
Die (al zijn ze wat veraard)
Zich nog duidlijk doen herkennen,
Op de Duitsche en Fransche kaart.
Kaster, *Grevenbroek*, *Schanekken*,
't Stadje *Pruim*, in 't bisdom Trier.
Metzen en oud *Leuteringen*,
't Burchtje *Liar* oudtijds *Lier*.
Voorts *Nivelles* (*Nevelingen*)
En *Boulogne*, *Stapel*, *Vaast*,
't Hunnegouwsche *Kamerijke*, en
In het Graafschap *Hartwee*, *Haast*. —
Let wel op! — *Boulogne* is beuling,
De alleroudste beulingstad;
Op haar rookworst van *boulogne*,
Die het stamwoord aanduidt, prat.
Beuling is een Hollandsch eten:
't Komt van *bollen*, *vollen*, *vel*;
't Is, als zei men: — *vulling*, *bulling*,
Boeling; ieder hoort dat wel.
Met *Bourgongne* is 't even duidlijk;
't Oud *berghunnie* en *berghoens*;
En de zeelui doen dit hooren,
Als ze zeggen: 't gaat *bargoens*.
Daaruit ziet men, hoever 't Neerduitsch
Voormaals naar het Zuiden drong;
Hoe zelfs Attila zijn kaken
En zijn keelgat er naar wrong. —
Liet hij zich niet *Etsel* noemen,
Dat is *Etser*, *Etselaar*;
Dat is breker, strooper, brander? —
't Omgekeerde is metselaar!
Etsen — is *invreten*, *bijten*,
't Komt van Hollandsch *eten* voort,
't Is een *etterend* doorknagen,
In een keurig Neerlandsch woord. —
De *Overtoom*, waar 'k werd geboren ....
Maar nu wordt het al te teer,
Komt wellicht van overdoemen,
Overbannen. — Nu, niets meer!
Nu geen woord meer van onze oudheid!
Want gij merkt het nu al lang,
Dat de molen, zoo ik voortging,
Ras zou loopen door de vang! —

Zoo mij 't heimwee ginds mocht plagen,
't Geen wel mogelijk kan zijn,
Zal ik denken: — »'k Ben hier immers
Spoedig aan den Neder-Rijn? ....
En de Maas, die 'k hier zie stroomen
Is een Nederlandsche vloed,
Die zich als de Rijn, door Holland,
In de zee ontlasten moet."
't Hollandsch is er *contre-bande*.
Ja, dat weet ik al te wel:
Zelfs het Vlaamsch en Brabantsch klinkt er,
Als een tongslag van de hel.
En de Duitschers, die er wonen,
Noemen onze taal Platduitsch:
Wat er Hollandsch is moet stil zijn,
Zoet en stil gelijk een muis. —
Nu dat ben ik; ieder weet het,
Die me kent in Nederland
Anders was ik er gezeteld,
Als een kabeljauw op 't strand.

IJ- en Amstelstroom, u groet ik
Licht wel voor de laatste maal;
Van uw boorden roept mij 't noodlot,
Ginder achter Maas en Waal.
Daar waar de eerste kronklende opklimt
Tegen 't Waalsche Nederland,
Gun zij mij een stille rustplaats
Aan een Luikschen waterkant.
Nu vaarwel, mijn waarde vrienden!
Tot ik u eens wederzie,
Aan de Maas, of aan den Amstel,
Of daar boven! — CECINI!

1818.

NATUUR EN GEEST.

Ja! — Wat door de Almacht der Natuur wordt (voortgedreven,
Wat immer was, of is, of zijn zal — hijgt naar 't (leven:
Het immer wordend heir der Heemlen drinkt den (gloed
Die 't onbegrensd heelal zich zelf gevoelen doet.
Dit mindre leven kruipt in 't wriemlend stof der (aarde:
't Wordt alles plant of dier, wat ooit de stofklomp (baarde;
Het sluimert alles ter ontwaking, kiemt en groeit.

Niets is zóó vadsig aan den ijzren slaap geboeid —
Aan 't grove en trage stof zóó machteloos geklon-
(ken;
Zóó diep in d'afgrond der verweezing neergezonken,
Dat niet — zoodra het slechts zijn tegenkracht
(ontwaart,
Gewekt wordt en ontgloeit, bezwangerd wordt en
(baart:
Een zelfde geest doorwoelt het Al. — Maar 't hoo-
(ger leven,
Tot kenlijke eigenmacht en zelfgevoel verheven —
't Onloochenbaar besef van eigen daad en plicht,
De wil — voor wien begeerte en drift en neiging
(zwicht,
Voor wien de liefde en haat, de deugd en 't mis-
(drijf wijken,
Ja, voor wiens oppermacht 't geweten moet be-
(zwijken,
Wanneer hij 't wit, waarop hij doelt, met kracht
(beschiet,
En over vrees en hoop, en vreugde en smart ge-
(biedt —
Dat eigen leven — voelt een vonk van 't hoogst
(vermogen,
Waardoor het, aan de wet, die 't stof beheerscht,
(onttogen,
Zijn eigen werkkring kiest, en oppermachtig streeft
Naar 't stout ontwerp, dat hij zich afgeteekend
(heeft.
Een God, die in ons woont, verdelgt, door zijn na-
(bijheid,
De leer van 't Noodlot, toont de ziel het oord der
(Vrijheid,
En schudt, in weerwil van Natuur, en dood, en
(graf,
Ondanks der zinnen schijn, haar kluisters van
(zich af.

Dan, vruchtloos zoeken wij deze onverdelgbre
(waarheid
In 't stelselvormend rijk der wetenschap: haar
(klaarheid
Doortintelt ons gemoed in onbewolkten glans;
Zij schiet haar stralen uit aan grootscher hemel-
(trans; —
Maar wordt gelogenstraft door alles wat we aan-
(schouwen.
Wie 't waagt dit heiligdom meetkundig op te
(bouwen,
Vertrouwt zijn zekerheid aan 't bodemlooze meer,
Zinkt met zijn droomgevaarte in d' eindlooze' af-
(grond neer,
En vindt in 't eind, tot loon van 't roekeloos be-
(slissen,
Een ondoorgrondlijk diep van eeuwge duisternissen.
De vrijheid vlucht voor 't ijs van 't vorschende
(verstand;
Haar gloeiend aanzijn zweeft in hooger vaderland.
Ze is 't eindloos streven in 't gebied der idealen;
Ze is louter *wil* en *daad*; geen wezen, of gewrocht,
Geen uitkomst, aan den grond, waaruit ze ont-
(sproot, verknocht;
Geen opgevolgd bestaan des tijds, maar 't eeuwig
(heden.
Zij is de Godheid, die het eindeloos verleden
Naar 't nimmer eindigend toekomende opwaarts
(voert,
Het werk der eeuwen schraagt en ze aan elkander
(snoert;
't Verborgen geestige, welks vonkelende trekken
We aan 't stoffelijk gelaat der hemelen ontdekken.
Natuur is 't lichaam, waar ze in voortkiemt, waar
(ze in speelt,
De tooversluier, waar ze in flikkert; 't zinnebeeld,
Waarin zij zich, door 't kunstgevoel, in 't rijk
(der zinnen,
In duizend kleuren en gedaanten doet beminnen.

Gij dan, die naar de ziel, naar 't denkend leven
(vraagt,
Haar stroomend aanzijn voor der zinnen vier-
(schaar daagt,
Het heilig raadsel van u zelven wilt ontknoopen,
En 't diepst geheim verstaan; — sla 't boek der
(schepping open!
Doorloop zijn letters, door den geest in 't stof ge-
(grift,
En lees daar ook u zelf in heilig teekenschrift!
Doch — niet door 't stof in 't stof, en 't beeld in
('t beeld te vinden,
't Gekende aan 't ongekende eenzijdig te verbin-
(den,
De doode letters van 't verschijnsel te bespiên;
Maar door in elke reeks haar volzin te doorzien;
Door 't grenzenlooze vrije in 't eindige te aanschou-
(wen
En in den schijn, waarmee 't omzwachteld is, te
(ontvouwen.
Stap dus den doolhof van het *leven* rustig in,
En vorder van Natuur haar diep verholen zin!

't Is alles poging ter bevruchting, ter bezieling.
De scheppingsdaad houdt stand in 't barnen der
(vernieling.
Het leven teelt zich voort ook waar het zich ont-
(bindt,

En strekt ter voeding van de slooping, die 't ver-
(slindt.
Niets is vergankelijk. — 't Verwantschapt heir
(der dingen
Voelt zich door d' oceaan der levenskracht om-
(ringen.
Bewustloos streeft het naar bewustheid. — Mint
(of schuwt;
Voedt liefde of haat; trekt aan, of wordt terug-
(gestuwd.
Het kronkelt, draait, en klimt wellustig langs de
(raderen
Van 't eindloos werktuig op, en tracht zijn doel
(te naderen,
Dat glinstrend tintelt in den gordel der Natuur.
Die godlijke Aphrodite, ontgloeid in liefdevuur,
Bevolkt in stage dracht de ontelbre hemelbollen,
Die, door één drift ontvonkt, in 't maatloos ijdel
(rollen.
In 't maatloos ijdel? — Neen! dat onbegrensd
(verschiet,
Waarin 't gewapendste oog verstrooide stippen
(ziet,
Is de eindlooze oceaan van aldoordringbre stroo-
(men,
Opdampende uit het vast gestarnte, dat ze om-
(zoomen;
't Zijn atmosferen vol des levens, vol van kracht,
Van de eêlste voedingstof voor al wat aamt be-
(vracht.
Die staag verdunnende, opwaarts stijgende ether-
(luchten,
Die, wrijvende op elkaar, zich onderling bevruch-
(ten,
Wier barnsteenkrachtige aard, van rondom uit-
(gebreid,
Van elke star zich door der heemlen ruim ver-
(spreidt,
Zijn 't lichtgeleidend kleed der bollen, die ze om-
(hullen,
De onzichtbre meren, die dit schijnbaar ledig
(vullen,
Dat, waar men de oogen wendt, van wereldbol-
(len krielt,
Dat zwaar van levensvocht het starrenheir bezielt;
't Electrisch kracht-al, waar zich werelden in
(baden,
In eeuwge wenteling zich laden en ontladen,
Waar 't duizendvormig licht zich uitstort en her-
(teelt,
En fijner vloeistof, dan zich 't stoutst vernuft ver-
(beeldt,
In minder dan een wenk in de eindloosheid ver-
(loren,
Bij elken polsslag der Natuur zich voelt herboren;
En op de onhoorbre stem, die 't wentlend heir ge-
(biedt,
In alle richtingen haar levensstralen schiet.
Dat schijnbaar ledig is 't doorzichtig oord der
(zwerken,
Wier uiterste einden zich doorkruisen of beperken;
't Galvanisch werktuig der almachtige Natuur,
Welks dampkringszuilen, aan elkaar zich sluitend,
('t vuur,
Dat kring bij kring doorwoelt, in duizenden van
(kronkelen
En stage wisseling van levensgloed, doen fonkelen.

Waan, waan niet, dat ik door verbeeldings-
(kracht misleid,
Me een wereldleven droom in 't rijk der moog-
(lijkheid! —
Volg slechts uw kennis op het spoor! — Voer uw
(gedachten
In 't nimmer rustende gebied der zeilsteenkrach-
(ten!
Zie, waar ge uwe oogen wendt, in 't stookhuis dezer
(aard,
Hoe warmte- en vloeistof zich elk op haar hoef-
(slag schaart;
Hoe 't alles de inspraak volgt van 't eindeloos ont-
(wikkelen,
Hoe 't alles zich door liefde of vijandschap voelt
(prikkelen;
Hoe alles, beurtlings, zich vereenigt en ontbindt,
In schijnbaar ordeloozen strijd, zich zoekt en vindt;
Hoe, door eene eeuwige verwantschap, de elemen-
(ten
Hun vorm- en teeldrift in 't bewerktuigd wezen
(prenten,
En duizend stroomen, van onzichtbaar vuur en
(licht,
Het zwerk doorweemlen — om 't verbroken even-
(wicht,
Dat telkens wordt hersteld, en telkens gaat ver-
(loren,
Door samenstemming of bemiddling op te sporen!
Gestage gisting van 't veelvormig zuur en loog,
Voert ze in verwijdring van uit de aarde naar om-
(hoog.
Zij slingren, wriemelend, uit 's afgronds zwavel-
(kolken,
Door duizend buizen zich naar 't verst gewest der
(wolken;
Van daar gedurig meer gelouterd, uitgeloogd,
Van stik- en waterstof ontbonden, en verhoogd,
En tot den fijnsten graad der stoflijkheid verhe-
(ven —

De moederaarde steeds ontvluchtend — voortge-
(dreven
Tot waar elk, in zijn vaart, zijn zusterkring be-
(groet,
En de atmosfeer der aarde een andre sfeer ont-
(moet.
Elk zwelt en stijgt, vol drift, langs de afgewogen
(wegen,
Op de eigen cirkelbaan haar tegenstreefster tegen.
Elk sferenstelsel, aan zijn middelpunt geboeid,
Door 't stralenmengsel van zijne eigen zon door-
(gloeid,
Volgt in zijn zwaai dezelfde wet; laadt en ont-
(laadt zich,
Zwelt met gelijke drift, en zet zich uit, en baadt
(zich
In reiner ethergloed, en rolt, langs grootscher
(spoor,
d' Ontzaglijke' afgrond der azuurgewelven door.

Zoo zien wij 't groot heelal zich aan elkander
(schakelen.

De levenbarende Natuur spreekt hare orakelen,
Spreekt haar geheimen zin door eeuwge wording
(uit.—

Doch — waar haar godspraak zich aan 't stof-
(loos wezen sluit,
En doordringt tot in 't merg der ziel, waar ze alle
(krachten
Ondeelig samenvat, in 't brandpunt der gedachten;
Waar ze in het zelfgevoel haar stoflijke' aard ver-
(laat,
En in 't vergeestlijkt rijk der vrijheid overgaat;
Dáár toont ze ons *de andre helft* der tweeheid
(waar we op staren,
't Onzichtbre — door gewrocht noch oorzaak te
(verklaren;
Waar eigen wet, en wil, en doel zich zelf bepaalt,
En 't stofloos denkbeeld in zijn vollen luister praalt.
Daar toont ze ons 't *Leven*; — niet, in de Alstof
(als verzonken,
Niet, als in 't plantenrijk, aan de aarde vastge-
(klonken,
Niet, als 't electrisch vuur, dat uit zijne oevers
(zwelt,
Of duizendvormig langs zijn vuurgeleiders snelt;
Ook niet, gelijk het bij de dieren, meer ontwikkeld,
't Werktuiglijk samenstel van spier en zenuw prik-
(kelt,
En aan het grof gevoel der zinnen vastgeboeid,
Het scherp maar dik omwolkt instinct in drift ont-
(gloeit,
Doch machtloos om zich, bij 't te vluchtig zelfbe-
(seffen,
Veel hooger dan den eisch der nooddruft te ver-
(heffen; —
Maar 't leven, zóó — gelijk 't in onbedwongen
(vaart,
Zijn daad in duizenden gestalten openbaart,
Zich door zijn eigen gloed voelt koestren en ver-
(warmen,
Zich zelf er in erkent, en kennend voelt omarmen
Door duizend uitingen van 't zinlijk tegenbeeld,
Waarin 't zich uitgiet, vereenzelvigt, en verdeelt;
Dat leven — in wiens stroom het goddelijk ver-
(mogen
Der Rede flikkrend speelt, zich zelf door duizend
(oogen
Aanschouwt, en 't hooger doel van zijn bestem-
(ming ziet;
Geen vreemd gezag erkent, vrijmachtig zelf ge-
(biedt;
Wetgeefster en vorstin, zoodra zij 't slechts wil
(wezen,
Haar eigen werkkring vormt; door hopen noch
(door vreezen
Beteugeld noch verlamd, haar vrij gekozen doel
Ten vasten maatstaf stelt en opdringt aan 't ge-
(voel;
Dat middenin den drang van tegenspoed en ram-
(pen,
Verlaten van heel de aard het noodlot durft be-
(kampen;
Dat in zijne eigen kracht en deugd gewikkeld,
(stout
Zich in 't gevaar verheft, en op zijn wil vertrouwt,
Die, onverzettelijk den laagren drang der zinnen,
't Gevoel, waar 't morrend wederstreeft, weet te
(overwinnen;
Ja, zelfs het muitend heir der driften, als 't ont-
(brandt,
Zich dienstbaar maakt, en aan zijn zegewagen
(spant,
Om ze, in een laagren rang, als welbestierde slaven,
Langs 't eens gebaande spoor gehoorzaam te doen
(draven,
Gebreideld, maar vol vuur, en knabblend op 't
(gebit,
En 't fonklende oog gericht naar 't opgehangen
(wit.
Dat leven — dat den mensch te beurt viel? Neen
(dat leven,
't Geen 't hooggestemd gemoed zich zelven slechts
(kan geven;
Dat zeldzaam hoog gevoel, ontwaakt in eedlen
(gloed,

Dat grootsche pogen van den waren heldenmoed,
Dat, aan zich zelf getrouw, en veil voor rang,
(noch voordeel,
Voor hoop op loon, noch vrees voor straf, noch
(blind vooroordeel,
(Hoe heerschend, hoe vergood, en knielend aan-
(gebeen)
Geen andere wetten eert, dan die der Rede al-
(leen! —
(Uit: *Het Alleven of de wereldziel.*)

GOD EN VRIJHEID.

Wanneer we aan 't hoogst, het grootst, 't volmaakt-
(ste wezen denken,
Dat, eindloos in zich zelf, het eindige bepaalt,
Dat alles schept, en vormt, en met zijn glans
(omstraalt,
En alles doet vergaan en worden, op zijn wenken;
Dan duizelt ons verstand — het stuit;
En boezemt, staamlend, »*almacht!*" uit.
Een woord — verplettrend voor 't beseffen,
Welks zin een wolk van donkerheid
Rondom ons wezen heen verspreidt,
Waaruit ons soms een straal van helder licht komt
(treffen.
Dan opent zich een grootsch verschiet;
Maar dat aan 't oog geen rustpunt biedt.

Wanneer gij 't groot verband, de keten aller din-
(gen,
Zoo ver ons zoekend oog den samenhang ontdekt,
Tot daar zich 't grootste en kleinste aan ons ge-
(zicht onttrekt,
Eerbiedig gadeslaat in uw bespiegelingen;
o Hoe aanbiddelijk, hoe schoon
Spreidt zich dan de orde niet ten toon,
Zoo vaak gij haar slechts op kunt sporen!
Waarheen ge uw vorschende oogen slaat,
En waar ge uw aandacht weiden laat;
Gij zoekt en vindt er staag, maar schooner dan te
(voren,
Het hoogst verstand, het wijst beleid,
Wil, doel en regelmatigheid.

Nu knielt gij, sterveling! eerbiedig voor Hem neder;
Hem, d' oorsprong van 't geheel, welks deelen
(gij bespiedt;
Hem zoekt ge, maar vergeefs: gij vindt zijn we-
(zen niet;
Voor wat uw oog ontvlood, vindt gij het schepsel
(weder.
Dan zijgt gij moedloos op den grond;
Gevoel van onmacht sluit uw mond;
Ontroering doet u 't harte woelen;
't Zegt flauw, beklemd, met huivering:
»Hij woont niet in der zinnen kring!" —
Thans sluit ge uwe oogen, maar om sterker te ge-
(voelen. —
Volg, stervling, volg die hartestem;
Keer in u zelf, en nader Hem!

Hem zoekend naadren in het vluchtig zelfbesef-
(fen? . . . .
Is 't geestdrift? — Of zinkt hier ons hart be-
(zwijmend neer?
Wat inspraak roept ons toe: »Keer tot u zelven
(weer! ?" —
Daar, in 't gevoelig hart, is 't denkbeeld aan te
(treffen,
Dat in, en om, en voor u zweeft,
Waarnaar gij rustloos zwoegt en streeft! —
Dat denkbeeld uwer menschheid waardig,
Te vaak in 't schijnbaar stof gezocht,
Is aan het diepst gevoel verknocht.
Misken die inspraak niet, ontvlucht haar niet
(lichtvaardig!
Zoek, daar gij diep vernederd smeekt,
Hem, daar zijn bijzijn tot u spreekt!

Niet in 't ontmeetlijk ruim, waarin ontelbre bol-
(len,
Vol majesteit en glans, getooid in schittrend
(licht,
Waarvoor verbeeldingskracht vermoeid en
(machtloos zwicht,
Aan 't prachtigste gewelf in eeuwge wentling
(rollen —
Daar is, daar woont de Godheid niet:
't Is slechts haar sluier, dien gij ziet,
Een zweem, een schijnsel van haar wezen.
Natuur, in al haar kracht en praal,
Doet ons, door beelden, in haar taal,
Een God, naar ons begrip gevormd, in woorden
(lezen;
Maar Hem, die 't zedenrijk gebiedt,
Ontdekken we in haar letters niet.

Het boek der schepping, vol gevoel en kracht
(geschreven,
Wijst ons op ieder blad èn doel, èn middel aan;
Maar 't opperste oogmerk, in dit onbegrensd
(bestaan,
Het Godlijk doel, waarnaar de hoogste wil moet
(streven,
Verwijdert zich bij elken stap.

Nooit toont het ons den hoogsten trap
Dier ladder, die het ons doet gissen.
Die ladder klimt van sfeer tot sfeer
Omhoog, en daalt in d' afgrond neer;
Doch wederzijds omwolkt met grondgeheimenis-
(sen,
Vergroot zij slechts de onzekerheid
Hoe verder zij onze oogen leidt.

Wat poogt gij, sterveling, nog dieper in te drin-
(gen!
Wat staart ge op 't onbegrensd verschiet uwe
(oogen blind!
Gij reikhalst naar een God, terwijl ge een Nood-
(lot vindt,
Dat blindlings voorzit in der dingen wisselingen.
Gij staart op 't rad, dat eeuwig draait,
Waar 't lot zijn ijzren schepter zwaait,
En in de keten der gewrochten
Zijne onverbreekbre wetten geeft;
Waarnaar gij zelf werktuiglijk leeft,
Aan 't eindeloos verband der dingen vastgevloch-
(ten.
Herhaal uw poging, keer op keer!
In 't rijk des noodlots vindt ge u weer.

Ja, in dat rijk, zijt ge als een slaaf geboeid, ge-
(ketend
Aan de onbegonnen reeks, die elke daad be-
(stemt,
Aan al wat u omringt geschakeld en geklemd,
Der dingen vasten loop steeds volgend, schoon
(onwetend;
En, wanend vrij te zijn, een deel
Van dat noodlottige geheel,
Dat is, en voortduurt naar die wetten,
Waaraan wij, schoon in vrijheidsschijn,
Met al wat is, gekluisterd zijn,
Bij iedren voetstap, dien we op zijnen bodem zet-
(ten! —
Waar deugd en ondeugd, hand aan hand,
Gerangschikt staan in 't hoogst verband.

Dring, dring nog verder door in uw bespiegelin-
(gen,
Voltooi het stelsel, dat verstand en zin u biedt!
Wees wijsgeer in den kring, waar gij u voe-
(ren liet,
Laat u niets op het spoor, dat gij betreedt, be-
(dwingen!
Dan vindt gij 't wezen, dat gij eert,
Door de eigen wetten overheerd,
Aan d' eigen nooddwang vastgeklonken;
En met de wereld, die Hij schiep,
En door zijn woord te voorschijn riep,
In de eeuwge draaikolk der noodwendigheid ver-
(zonken.
Dan vindt gij 't wezen, dat gij zocht,
Van rondom aan 't heelal verknocht.

Waan niet, dat ge in dien kring van dikke duis-
(ternissen,
Een God der vrijheid, die 't vrijwerkend wezen
(mint,
En 't noodlot zelf regeert, in 't eeuwig nacht-
(rijk vindt,
Waartoe geen wetenschap ons grond geeft te be-
(slissen;
Waar alles machteloos verdrinkt,
En wederstaanloos nederzinkt
In eindelooze wisselkringen;
Waar 't al, gedwongen eens te ontstaan,
Het zaad ontwikkelt van 't vergaan,
Gestadig voortgezweept in 't wentlend spoor der
(dingen!
Noem, telg der aarde, in dit gebied,
Het heilig woord der *vrijheid* niet!

Wat poogt gij, in uw waan, naar hooger stand te
(streven,
Het denkbeeld, dat gij schiept, te naadren in
(uw vlucht,
Als zweefdet ge in een vrije en reine hemel-
(lucht? —
Armzalig sterveling! gij wordt slechts voortge-
(dreven!
Het is natuurdrift, die u spoort,
En de arm des noodlots sleurt u voort;
Hij vormt uw keus en handling tevens.
Het zij ge een gruweldaad verricht,
Of wijslijk handelt naar uw plicht,
Gij volgt slechts, tred voor tred, 't gebaande pad
(des levens;
Gij wordt in 't geen gij mint of schuwt,
In doen en willen voortgestuwd. —

Gelijk een stroom, door dwang uit zijne bron ont-
(springen,
Opborlende in 't gebergte, eerst klimt, dan
(nederstort,
Zijn kracht ontwikkelt, daar hij voortgedreven
(wordt,
Zijn eigen loopbaan vormt, maar telkens voort-
(gedrongen,
Tot waar hij in den oceaan,
Den grond verliest van 't zelfbestaan,
In 't bruisend pekelveld verzwolgen;
Gelijk hij kronklend zeewaarts spoedt,

Hier, ongehinderd in zijn vloed,
En daar, genoodzaakt wordt een ander spoor te (volgen;
Hier langs een aaklig strand geleid,
Ginds door een oord van zaligheid; —

Ook zoo ontstond, van uit eene *Al-stof*, ongewor- (den,
't Geslacht dier wezens, tot wier aantal gij be- (hoort.
Een vreemde samenloop van krachten bracht (het voort,
En 't haakt, door nood geperst, naar veiligheid (en orden;
Zoo wordt het golvend voortgeleid
Naar d' oceaan der eeuwigheid;
Zoo rolt het langs zijne oevers henen,
Hier, waar de Zon haar stralen schiet,
Daar, waar de Duisternis gebiedt,
Ginds, waar zich nacht en dag in schemering ver- (eenen;
Zoo baant de menschheid zich heur spoor,
Het land, dat haar ten deel viel, door.

Mistrouw heur kalmte, als gij haar zachtkens (voort ziet spoeien,
Wanneer zij, kabblend, langs haar vruchtbre (boorden vliet!
Hoe, kent gij dan den stroom, die alles mee- (voert, niet,
Wanneer er stormen langs zijne oppervlakte (loeien?
Wanneer hij, door hun kracht bezield,
Al wat hem weerstand biedt, vernielt,
Gehoorzaam aan de stem der winden?
Als hij werktuiglijk schuimt en zwelt,
Door beemd, en bosch, en akkers snelt,
Door dijk en wering breekt om alles te verslin- (den? —
Een aanzijn, kenbaar aan dit beeld,
Werd u door 't noodlot toegedeeld.

Wat boogt gij dan zoo stout? Wat steunt ge op (eigen waarde?
Van waar dat innerlijk gevoel, dat zich ver- (heft,
Dat sterker aangroeit, hoe het meer zich zelf (beseft,
In uw lijfeigenschap op d' aardklomp, die u baar- (de? —
Die eedle drift, waarin gij blaakt,
Als ge uit der zinnen slaap ontwaakt,
Is in uw aanzijn ingeweven;
Gij voelt uw levenskracht gesterkt;
Maar 't is Natuur, die in u werkt,
Een trek, in 't maaksel, dat gij omvoert, inge- (dreven;
En zelfs die trek, hoe grootsch hij zij,
Getuigt slechts van uw slavernij.

Of de eerzucht u bestemt tot grootsche en eedle (daden,
Of vuige gierigheid u 't hart voor grootheid (stopt;
Of 't, medelijdend, in uw teedren boezem klopt,
Of, wreed, een wellust vindt, in stroomen bloeds (te baden;
Wat hartstocht ge ook voelt opgewekt,
Wat neiging uw begeerte trekt,
Hoe plichtsbesef en driften strijden;
Wie, eindlijk, de overhand verkrijgt,
Of overwonnen, morrend, zwijgt —
Gij volgt, werktuiglijk, in den blinden loop der (tijden;
Of neen! — gij valt, gelijk een steen,
Door drang en zwaartekracht daarheen!

Gij valt? — En, in dien val, kan u geen weer- (stand baten? —
Wat is dan plicht, wat deugd, wat grootheid? — (Enkel schijn?
Wat kan dan, eindelijk, de wet der rede zijn,
Op wier bewustheid we ons, met zekerheid, ver- (laten? —
Smoor de inspraak vrij van uw gemoed!
Zeg vrij: — »Ik voel mij door den vloed,
Der zinnen aandrang, voortgedreven!"
Uw rede zelf weerspreekt die taal. —
Ja, bij der zinnen zegepraal,
Zegt ze oppermachtig: — »Neen! de wet, mij voor- (geschreven,
Is streng, in al wat zij gebiedt,
Maar overtreft mijn krachten niet."

Een heir van ramp en druk moge om uw sponde (waren;
Een storm van tegenspoed uw hoop terneder- (slaan;
Uw angstig levenspad moge over doornen gaan,
En, waar gij de oogen slaat, omringd van doods- (gevaren;
Terwijl de donder om u loeit,
De bliksem al uw heil verschroeit,
En u slechts spaart tot wreeder lijden;
Verleiding poog, bij al dien druk,
Ter matiging van 't ongeluk,
Uw deugd door 't blinkend loon der misdaad te (bestrijden! —

Gij kent den weg, dien gij moet gaan,
En kunt haar invloed wederstaan.

Hier voelt ge u *vrij*. Hier kent ge u, als een (zeedlijk wezen;
Hier is het heiligdom, de tempel van uw God.
Hier ziet ge u in uw stand verheven boven 't (lot;
Hier oogt ge in 't boek, waar ge uw bestemming (in kunt lezen.
Hier geldt uw wil, uw wil alléén.
Geen voorspoed, ook geen tegenheên,
Geen invloed kan u hier beletten,
Vrijmachtig op uw levensbaan
Naar d' eisch der Rede voort te gaan.
Hier geldt geen vreemd gebod of macht; maar (eigen wetten,
Bevelen, die ge u zelven geeft;
Hoe vaak gij die ook wederstreeft.

Ja, hier bepaalt gij u in al uw handelingen:
Hier voert één stem, de stem des zelfgevoels, (het woord:
Gij staat op eigen grond, in dit oorspronklijk (oord.
Dit land der vrijheid kan geen noodlot u ont- (wringen!
Ja, welk een poging ge immer doet,
Om deze standplaats van 't gemoed,
Aan die der zinnen vast te kluisteren;
't Geweten liegt u nimmer voor:
Zijn stem klinkt heel uw aanzijn door;
Dit klaar besef kan geen spitsvondigheid ver- (duistren.
't Beschuldigt u, omdat gij, vrij,
Uw hals boodt aan de slavernij.

o Gij, verdoolden! die, door blinde drift aan 't (blaken,
In driesten overmoed, uwe eigen wetten schendt,
De vrijheid, die ge in naam vereert, vertrapt, (miskent,
Wier inspraak ge inroept, om haar wetten te (verzaken;
Ook gij toont, in uw woest bestaan,
Ons 't oord, waaruit gij afwijkt, aan!
Moedwillig durft gij 't recht vertreden,
Vrijwillig legt ge u aan den band,
Verlaagt u tot den dierenstand;
Vrijwillig naamt gij voor, de ketenen te smeden,
Waarin ge als slaaf der driften zucht;
Terwijl ge ontzind, u zelf ontvlucht.

Verbeelding, schets mij hen in gruwelen verzonken,
Door haat en wraak verhit, door roof en moord (bezield,
Voor d' Afgod hunner drift schuimbekkend neer- (geknield,
Door wrok verbijsterd, en van dolle woede dron- (ken! —
Ja, 'k zie reeds, door uw tooverkracht,
In 't midden van een donkren nacht,
Het smeulend puin, de ontzielde lijken;
't Voortvluchtig kermende overschot,
Vervolgd door 't razend beulenrot,
Langs uitgeplunderde en verlaten streken wijken.
't Barbaarsch, luidschaterend gelach
Verdooft het jammerlijk geklag.

Ook hier doorgilt de wet het schuldige gewe- (ten. —
Die Godspraak klinkt door 't woest en ijslijk (lachen heen!
Nooit wordt zij met het hart des snoodaards (lotgemeen;
Nooit laat zij hem 't bevel, dat in hem woont, (vergeten!
Hij voelt in al wat hij verricht,
Haar onverdelgbaar tegenwicht;
Hij kent de vrijheid, en zijn plichten.
Al grijpt geen angst zijn boezem aan;
Nooit vindt hij vrijspraak in den waan,
Als deed der driften kracht zijn zwakke rede (zwichten.
Ja, als heel de aard zijn schuld verbloemt,
Hier woont de Rechter, die hem doemt!

Hij spreekt er 't vonnis uit. Ook in bedorven harten,
Waarin de menschheid schier den laatsten adem (geeft,
Waar 't misdrijf schaamteloos zijn troon geves- (tigd heeft,
Om dáár den Rechter en zijne aanklacht uit te (tarten —
Spreekt hij den stoutsten booswicht aan:
»Gij kunt uw neiging wederstaan,
Hoe diep verneêrd, uw plicht betrachten!
Nooit wordt ge uws ondanks neergeveld;
Maar bukt vrijwillig voor 't geweld.
Ja, nog bezit ge in u de oorspronkelijke krachten,
Om op der driften oceaan,
d' Onstuimigste' aanval af te slaan."

Spreekt, zoudt gij schuldig zijn, o monsters dezer (aarde!
Wanneer een blind geval, waaraan gij waart (verknocht,
U tot een schrik der deugd en onschuld had (gewrocht? —

o Plato's! Zeno's! — Droomt gij nog van eigen-
(waarde?
Misdoet de steen die u verplet?
De lucht, als zij, met gift besmet,
De pest doet woeden in uwe aderen?
Beschuldigt gij het roofgediert',
Als 't van den honger huilt en tiert?
Is 't bijtje deugdzaam, daar het honig gaat ver-
(gaderen? —
En is de booswicht, op deze aard,
Alleen uw vloek en afschrik waard?

Ja! — Hij, die boven den natuurdwang en haar
(wetten
Verheven, die zich zelf bewust is; wiens ge-
(moed
De juiste grenslijn trekt van 't zeedlijk kwaad
(en goed,
Die elke daad waardeert, en op haar prijs kan
(zetten —
Erkent in zich zijn eigen-macht;
Gevoelt zich *mensch*, bemint en acht
Al wie hij moedig op ziet treden,
En, in zijn kring door 't lot bepaald,
Waar 't zijn moet, strijdt en zegepraalt;
Zich zelf ten wetboek wordt, in 't heilig rijk der
(zeden;
En, door geen neiging overmand,
Zich handhaaft in dien hoogen stand.

Maar ook — hij die in zich die waarde kan ge-
(voelen,
Die mensch is, die 't besef dier vrijheid heeft,
(en snood,
Haar in zich zelf misbruikt, en op haar outers
(doodt,
Dit zelfgevoel verkracht, wanneer de driften
(woelen —
Hij klaagt zich voor zijn rechtbank aan.
Hij moog' der menschen vloek ontgaan;
Vergeefs tracht hij zich zelf te ontvlieden. ···
Beschuldig vrij, o snoode! uw lot;
Doe meer, doem, in uw woestheid, God,
Als werker van al 't kwaad, dat immer moest
(geschieden!
Vergeefs! — Gij zelf roept luidkeels: »Neen!
Geen God! geen noodlot! — ik alléén!"

Verdedig u! — niet voor de Godheid, voor dat
(Wezen
Waarvoor gij wegkrimpt, wiens bestaan u
(siddren doet,
Maar voor den Rechter, die u liefkoost, uw ge-
(moed,
Van wien gij nimmer toorn, noch wraakzucht
(hebt te vreezen.
Verdedig u! — Maar, neen! gij buigt
Het schuldig hoofd, dat, overtuigd
Van misdaad, bloost. Nooit schuilt ge veilig,
In dezen tempel, daar uw plicht,
Zoo vaak hij voor de driften zwicht,
U in het aanzicht vliegt, en roept: — »Dees plaats
(is heilig!"
Hier heeft nooit misdrijf, ongestoord,
't Geweten in haar kiem versmoord!

Hier is het standpunt, daar ge uw waarde kunt
(beseffen,
Hier grenst ge aan 't Rijk, waarin geen ijzren
(nooddwang geldt,
Waar gij den rang verkrijgt, dien gij u zelven
(stelt;
Waar zich de rede tot haar einddoel voelt ver-
(heffen.
Dat doel is God — is heiligheid.
De zon, die hier haar stralen spreidt,
Is 't denkbeeld van dat Opperwezen.
Uw rede vordert zijn bestaan,
Keer in u zelf, en bid Hem aan!
Dring in de bron des lichts, waaruit het is ver-
(rezen.
Erken, eerbiedig daar zijn stem,
Die tot u spreekt, en nader Hem!

Neen, wanhoop niet, omdat gij, wanend God te
(vinden
In 't rijk des tijds, naar een steeds vluchtende
(oorzaak zocht,
Waar alles beurtelings zich oplost in gewrocht,
De tijd het schrikbeeld wordt, dat alles zal ver-
(slinden;
Daar al wat een bestaan ontving,
Slechts voortsnelt ter vernietiging;
Waar 't eeuwig scheppend Alvermogen,
Als een verpletterende kracht,
Gelijk een bliksem, door den nacht
Van eeuwigheden, reeds verloopen, heengevlogen,
Ons in zijn eindeloozen duur,
Verschijnt als een verterend vuur.

Neen, wanhoop niet! — Maar poog al meer en
(meer te naadren
Den maatstaf, dien gij in uw boezem omdraagt!
(Daar
Woont God, dien gij vereert, daar brengt gij,
(op 't altaar
Der Vrijheid, 't Godlijk vuur dat tintelt door uwe
(aadren;

Dat in uw hooger aanzijn brandt,
Dat, als uw wil, aan God verwant,
Ontgloeit in d 'aanleg van uw reden!
Wat dringt gij door der zinnen kring
In 't aaklig oord der schemering,
Daar alles nederzinkt in tegenstrijdigheden?
Neen, wanhoop niet: maar neem uw vlucht
In reiner, vrijer hemellucht.

Daar, waar uw rede, door bedrag en schijn aan
't dwalen,
Naar waarheid dorstend, met zich zelf in strijd
(geraakt,
In twijfling nederstort, waar zij naar kennis
(haakt,
Slechts dikke neevlen vindt in plaats van zonne-
(stralen;
Daar valt ze, een wijl, ontmoedigd neer;
Doch vindt haar eigen bodem weer.
Ze aanschouwt den omvang harer plichten;
En ziet in haar verheven stand,
't Grootsch en onloochenbaar verband
Van vrijheid, plicht en God, door geen betoog te
(ontwrichten,
Door wangeloof, noch onverstand,
Noch waan der zinnen overmand.

Neen! — 't onbegrensde ruim, waarin ontelbre
(bollen,
Met majesteit en glans, getooid in 't schit-
(trendst licht,
Waarvoor verbeeldingskracht vermoeid en
(duizlend zwicht,
In 't blauwende verschiet, langs 't spoor der eeu-
(wen rollen —
Daar is, daar woont de Godheid niet.
Het is haar schaduw, die gij ziet,
Een flonkrend schijnsel van haar wezen.
Natuur, in al haar beeldenpraal,
Doet ons, in haar verheven taal,
Een God, naar ons begrip gevormd, in woorden
(lezen;
Maar Hem, die 't zedenrijk gebiedt,
Ontdekken we in haar letters niet.

Ja, vlieg de schepping door om beelden op te
(sporen!
Bekleed ze in 't glansrijkst licht, verheven,
(stout en schoon!
Stel ze aan 't verrukt gezicht in al haar kracht
(ten toon!
Schets ons Natuur, als uit een Godlijk brein ge-
(boren!
Zing de almacht, zing de majesteit,
Door 't ruim der heemlen uitgebreid!
Gods oog doordring' de oneindigheden,
Den duur, en d' omvang van 't heelal!
Doe Hem op starren zonder tal,
Door hemelstelsels, die zijn goedheid voortbracht,
(treden;
Omhul Hem met 't oorspronklijk licht,
Waarvoor der zonnen schijnsel zwicht! —

Verbeelding, schets Hem ons in 't pronkstuk zijner
(werken,
Dicht Hem die krachten toe, waarmee de
(menschheid praalt,
In elke drift, die, als uit hooger sfeer gedaald,
De ziel verheft, en in haar poging komt verster-
(ken! —
Maar dring niet verder op dit spoor,
In 's noodlots aaklig doolhof door!
Gij zoudt slechts naar een schaduw jagen.
Daar vindt ge alleen het zinnebeeld,
In wederkaatsing voortgeteeld. —
Doch, doet een zedelijk belang uw rede vragen
Naar Hem, tot wien ze oorspronklijk leidt:
Noem dan zijn wezen *Heiligheid.*

Ja, hoogste vrijheid, maar aan heiligheid ver-
(bonden,
Dat vlekloos ideaal, der ziel als ingeplant,
Toont, in haar strekking, den verheven men-
(schenstand;
Schijnt in de toekomst ons een Godsrijk te ver-
(konden.
Het wijst ons die bestemming aan,
Wil, dat het eenmaal zal bestaan.
't Gebiedt ons naar dien staat te streven. —
Gehoorzaam aan dit plichtsgebod,
(Het is de roepstem van uw God)
U niet door dwang, maar door de vrijheid voor-
(geschreven;
Die, door wat drift ge u voelt geboeid,
Bestendig in uw aanzijn gloeit.

Geen twijfelzucht komt hier 't geloof der mensch-
(heid storen,
Geen gissing draagt hier aan 't verstand de
(fakkel voor;
Geen schijn geleidt ons hier op een bedrieglijk
(spoor;
Geen zelfbedrog kan hier dit hoogst bewustzijn
(smoren.
Het is in ons bestaan gegrond.
Ga, loochen het vrij met den mond,
En poog uw rede te overtuigen:
»Daar is geen reedlijk plichtsgebod!

Daar is geen vrijheid, deugd, noch God!"
't Gemoed zal, ondanks u, zich voor zijn outer (buigen. —
Ja, sluit uwe oogen vrij voor 't licht!
Vergeefs! — het dringt u in 't gezicht.

Het valsch vernuft, hoe ook gekunsteld en ver- (basterd,
Verbijstert 't hoogst gevoel nooit door zijn zwij- (melwijn. —
Houd op wanneer ge een God wilt loochnen, (mensch te zijn!
Ontken uw aanzijn, eer gij God- en menschheid (lastert.
Volg zelfs den twijfel op het spoor!
Dring tot den eersten oorsprong door,
Het punt, waar ge uitgingt, om te dwalen!
Was 't niet uit zedelijk gevoel?
Oogde uwe vrijheid niet op 't doel,
Dat wegvliegt, nu gij 't buiten u wilt achterha- (len? —
Herneem dan 't oord, dat gij ontweekt,
En zoek Hem, waar Hij tot u spreekt.
1800.

DE TOONKUNST VAN HAYDN.

Licht, maar met donkerheid omgeven,
o Toonkunst, is uw grondgebied.
Wij hooren 't om ons henen zweven,
Wij voelen 't krachtig in ons leven;
Maar 't stoflijk oog bereikt u niet!

Gelijk een geest, waart gij in 't duister,
Met ongeziene pracht en luister,
En met een nevelwolk omgord;
Maar fonklend zijn de onzichtbre stralen,
Die ge in de harten neer doet dalen,
Waarin gij trillend nederstort.

Ons aanzijn is een weefsel snaren,
Maar dat bezield is, voelt, en leeft,
Op 't minst geritsel weerklank geeft
En, met uw galm omhoog gevaren,
Met u eenstemmig trilt en beeft.

Het heir der driften stemt de tonen
Van 't kunstig weefsel, waar ze in wonen,
Waarin zij sluimren of, ontwaakt,
Met onweerstaanbre branding woelen,
En 't leven sterker doen gevoelen,
Wanneer 't in volle werking blaakt.

Dit hooggestemd, inwendig leven,
Dat ons in hooger kring doet zweven,
Of nederbotst in lager sfeer —
Dat ons verheldert of doet treuren,
Schetst gij ons, Toonkunst, met uw kleuren,
In u hervinden wij ons weer. —

Te arm, al te onmachtig zijn de talen,
Om 't innerlijk gemoed te malen,
Of in het diepst van 't menschlijk hart
Met wissen uitslag door te dringen;
En de eindelooze wijzigingen
Der hoop en vrees, der vreugde en smart,
Te volgen in haar kronkelingen.

De Toonkunst slechts doorziet het spoor
Van 't wonderoord, waarop wij staren,
Dringt tot zijn diepsten schuilhoek door,
Doorwoelt en schudt de fijnste snaren
Van 't menschlijk hart, dat hijgt, en smacht,
En dorstend op haar invloed wacht.

Volstemmig trilt het met haar tonen;
Het volgt haar leiding zonder dwang;
't Weerkaatst den galm van haar gezang;
't Schijnt in haar klankenwolk te wonen;
Het giet zich met haar stroomen uit,
Smelt in den vloed van 't maatgeluid,
En blijft er vastgekleefd aan hangen.

Geen zangtoon, die bedwelming teelt,
De ziel verdooft, slechts de ooren streelt,
En 't hart bewustloos houdt gevangen;
Geen wild geruisch, dat machtloos woelt,
En, daar het verder niets bedoelt,
Ons tergt, door onvoldaan verlangen....
Is 't voorwerp, waar de kunst naar streeft,
Waarin zij ademt, waar ze in leeft. —

Neen! — Hooger doel bestiert haar pogen:
Zij wil de ziel, aan 't stof ontboeid,
Van tintlend hemelvuur doorgloeid,
Door 't edelst zelfgevoel verhoogen. —

Zoo zag haar Haydn. — Door haar gunst
Bestraald, vond hij 't geheim der kunst
En 't voorwerp dat hij poogt te naderen,
Wanneer haar taal de ziel verheft,
En schokt, en elke zenuw treft,
En fonklend stroomt en bruist door de aderen.

Dat voorwerp is het menschlijk hart,
Ten speelbal aan de vreugd of smart,
Waar liefde en haat den schepter voeren,

Waar 't medelijden, naast de wraak,
De wanhoop, naast het zoetst vermaak,
Den menschelijken geest ontroeren.

Dit staâg verwisselend tooneel
Schetst ons, o Haydn, uw penseel
Met stoute verven, en naar 't leven:
Het ruischt ons als een stroom voorbij;
Wij zien het hoorbaar schilderij
Ons, tintelend, voor de oogen zweven.
Het houdt ons aan zich vastgeklemd,
't Gemoed is in zijn toon gestemd,
En diep in 't klankenmeer bedolven;
Al wat in ons gevoelt, wordt oor.
De denkkracht zelfs schijnt slechts gehoor,
En zweeft wellustig op zijn golven.
't Gedachte en denkende wordt één,
En spoedt zich naar één oorsprong heen.

Geen zang, wiens dartle beuzelingen,
In flikkerenden tooi gehuld,
Met bonte kleuren aangevuld,
Opeengehoopt, elkaar verdringen,
In denkbeeld arm, in tonen rijk,
't Gedachteloos gesnap gelijk,
In keur van woorden voorgedragen;
Maar dat gevoel, en hoofd, en hart
Verbijstert, afmat en verwart,
En slechts aan dwazen kan behagen —
Dien zang, o Haydn, kent uw lied,
In zijn verheven strekking, niet. —
Gij denkt — en schildert uw gedachten,
Verstaanbaar voor 't verrukt gevoel.
In vinding rijk, en stout in doel,
Houdt gij, met onweerstaanbre krachten,
De ziel aan uwe taal geboeid;
Gij doet verbeelding, die ge ontgloeit,
De leiding uwer tonen volgen. —
Wij smelten weg: het koudst gemoed
Vloeit, en ontdooit zich in den vloed,
Waarin uw kunst ons houdt verzwolgen.

Gij maalt de onzichtbare natuur,
Haar levensadem, kracht en vuur,
't Inwendige bestaan der dingen,
Waarvoor de schilder machtloos knielt,
Waarin zijn oog niet door kan dringen,
Als hij het doode doek bezielt. —
Hij ziet den schijn, waarvan het wezen
Harmonisch door uw tonen straalt.
Al wat door omtrek wordt bepaald,
Doet ons het eindige slechts lezen. —
Natuur! — Hoe doodsch, en zonder stem,
Hoe onbezield spreekt gij tot hem,
Wiens oor, wreedaardig dichtgesloten,
Nog nooit uw heldren zomerdag,
Nog nooit uw blikkrend leven zag,
Nog nooit uw wezen heeft genoten!

't Gezicht, alleen, merkt niets dan schijn,
't Gevoel niets dan vermaak of pijn,
De reuk en smaak een zinloos prikkelen;
't Gehoor alleen, ziet in 't heelal,
Een stel van krachten zonder tal
Zich vol gevoel en vuur ontwikkelen.
't Oor voelt het beeld van elke kracht;
Het ziet natuur, in staâge dracht
Voortbrengend, en zelf voortgebracht,
Door 't grensloos ruim, het oord der zinnen,
Zich, in haar eindloosheid slechts één,
Langs 't spoor der wentlende eeuwen heen,
Vol orde en harmonie ontginnen.
Bij 't vlammend geheimzinnig licht,
Dat voortschiet als een bliksemschicht,
Die blikkrend straalt in 't tastbaar duister,
Aanschouwt het oog der ziel den glans,
Den aldoortintelenden luister
Eens ongekenden hemeltrans. —

Hier schetst geen beeld, geen woord, geen teeken,
Den vuurstroom, die 't heelal bezielt,
Waardoor een heir van krachten krielt,
En woelt, en weemlend door komt breken.
Die beeldspraak wijst geen schilder aan,
Geen dichter doet zich hier verstaan —
Hier — kan alleen de Toonkunst spreken.

Gij spreekt die beeldspraak, Haydn! — Gij,
Gij doet die hoogre poëzij,
Die krachttaal stout ten hemel stijgen;
Die taal, die 't voorwerp, dat ze schetst,
Diep in 't inwendig zintuig etst,
En wat haar weerstand biedt, doet zwijgen.
Uw kunst vervult het hart en oor,
Dringt tot ons hooger wezen door;
Een eedler aanzijn doet ze ontwaken:
Ze ontrukt het aan zijn sluimering,
En voert het op in hooger kring,
En doet het leven sterker blaken. —

Wanneer gij 't lied der schepping zingt,
Uw harmonie de harten dwingt,
Om naar uw tooverzang te hooren,
Dan baadt ons hooggestemd gemoed,
Vol wellust, in uw klankenvloed;
Schijnt in zich zelve diep verloren:

Één zintuig slechts, ziet, voelt en hoort
't Almachtig albezielend woord:
»Het zij!" — Wij zien den chaos baren;
't Licht rijst van uit dien nacht omhoog,
't Zwerk scheurt, wij zien van 's hemels boog
Een duivlenheir ten afgrond varen.
Wij zweven met het Englenkoor,
Al juichend, lucht en wolken door,
En aan de scheemrende oosterkimmen,
Zien we uit den eersten dageraad,
Vol jeugd en vroolijk van gelaat,
De maagdelijke dagtoorts klimmen.
Verstand, gevoel, verbeeldingskracht,
Zijn onderworpen aan uw macht;
't Is of uw kunst de ziel omvademt.
Uw zangtoon streelt, en vult, en voedt,
En drenkt het luisterend gemoed,
Dat trillend naar uw maatstaf ademt.

Het ademt vrij. — 't Vloeit ongestoord
Met iedren slag harmonisch voort,
En volgt het wisselend akkoord,
Waar ook uw kunst het wil geleiden.
Hetzij haar stroom de vreugd gebied',
Of treurig in haar bedding vliet,
Of over boord en oevers schiet,
Door rotsen of langs klaverweiden;
Wij volgen 't klaterend geschal,
Dat neerstort als een waterval,
Of, door een draaikolk ingezwolgen,
Met doffe borling nederdringt,
En zich ten diepen afgrond dwingt; —
Waarheen uw vloed zich neigt — wij volgen.

Die adem Gods, die 't Zijn gebiedt,
Bemerkt het grove zintuig niet;
Hij klinkt in 't wentelen der sferen,
Het heemlenheir hoort naar die stem,
Eert zijn bevel en antwoordt hem;
't Verkondigt luid den lof des Heeren.
Wij hooren 't niet: — Zijn handenwerk
Klinkt voor ons eindig oor te sterk,
Als de Almacht dreunt uit duizend monden,
Of ruischt te liefelijk, te zacht,
Als 't bij een stillen zomernacht
Zijn vaderliefde komt verkonden;
Maar, Haydn! in uw godlijk lied
Miskent ons oor die Godsstem niet:
Ontzaglijk rolt ze in 't ruim der hemelen,
Zij kirt in 't zalig duivenpaar,
Verheft ons met den adelaar,
En, albezielend, zien wij haar
In 't zwevend heir der vooglen wemelen.

Natuur is vol van levenskracht.
't Heelal, met godlijk zaad bevracht,
Kwijnt, zucht, en hijgt, en zwoegt naar 't leven;
Het zwelt in ongekenden gloed,
Wij zien 't, in godlijk' ethervloed,
Vol aandrift naar de toekomst streven.

Wat diepe en namelooze smart
Grieft met haar peil het teederst hart,
Dat immer 't onheil kwam bestrijden!
Wat wreed gevoel van bitterheid
En angst, maar vol van majesteit;
Wat tergend, diep rampzalig lijden!
Wat hoon, die 't laagst gemoed verneêrt,
Den onversaagdsten held braveert,
Den wreedsten dwingland doet beklagen!
Wat al te afgrijselijke ellend,
Bij 't mededoogen onbekend,
Wat leed dat niemand kan verdragen!...

Wien schetst ge ons, Haydn? — Is 't een God,
Die neergebliksemd door het lot,
Dat blindlings treft, zijn smart doet spreken?
Is 't een onsterflijke die sneeft,
Om wien 't heelal stuiptrekkend beeft,
En siddrend gilt: — »Ik zal hem wreken"?

Neen — 't is de held der Christenheid,
Die door den geest zijns Gods geleid,
In 't ijslijkst hartewee verzonken,
Verguisd, gemarteld en gehoond,
Aan 't schandlijk kruishout vastgeklonken,
Zich in zijn grootsten luister toont!

Wat saamgeperste, ondraagbre zwaarte,
Wat alverplettrend vloekgevaarte
Drukt hem op 't schuldeloos gemoed!
Wat alverpestende addrenbeten
Doorknagen 't onbevlekt geweten,
Dat niets dan deugd en liefde voedt!

Gods wraak stort klaatrend op zijn schedel!
Maar hoe gelaten, schoon en edel,
Verheft hij 't neêrgebogen hoofd!
»Neen, Vader, neen! Gij kunt niet haten!
Mijn God, al hebt Gij mij verlaten,
Ik weet, in wien ik heb geloofd!"

Die woorden, dit nauw denkbaar dulden,
Dit schuldloos torsen aller schulden,
Den grootsten Godstolk opgeleid —
Dien plicht, een Godmensch voorgeschreven,

Dit stout gevoel van deugd, verheven
Tot goddelijke heiligheid....
Wie schildert dit tafreel?.... Wat zanger
Treft hier de snaar, die trillen moet?
Wat geest, van godlijke aandrift zwanger,
Bezwijkt hier niet in d' eigen gloed,
Die 't stoutste kunstvuur deed ontbranden?
Wie, die zijn taak kent en doorziet,
Mistrouwt hier zijne krachten niet,
En vloekt de kunst niet, en haar banden?

Zwijg, Dichtkunst, zwijg: uw zang is koud,
En 't voorwerp, dat gij aangrijpt, stout;
't Ontwringt zich aan uw taal, uw woorden,
Maar zweeft in onbedwongen vaart,
Als zwangre wolken, boven de aard,
In Haydn's godgewijde akkoorden. —

Ja Haydn, 't geen ons oog nooit zag,
Het fijnst vernuft niet denken mag,
't Geoefendst brein niet kan beseffen,
Vliegt, met oorspronkelijken zwier,
Vrij en klapwiekend uit uw lier:
Gij weet het, trek voor trek, te treffen.

Geen slavernij van reeglen drukt
Uw geest, wanneer gij ons verrukt;
Geen willekeurig snoer van wetten
Klemt met haar onverdraagbren last
Uw scheppend kunstvermogen vast,
Noch kan u in uw vaart beletten. —

't Navolgend grauw volg', voet voor voet,
Den draad, die 't steeds geleiden moet,
Onmachtig verder voort te streven!
Een geest, door eigen kracht gespoord,
Brengt scheppend nieuwe wetten voort,
Is boven vreemd gezag verheven.

Hij zet zijn grenzen telkens uit,
En kent geen slagboom, die hem stuit,
Geen machtspreuk, die hem kan weerhouwen,
Hij voelt zich door de oneindigheid
Der onbegrensde kunst geleid,
En volgt haar wenk met zelfvertrouwen.

Volgt, kunstnaars, volgt uw eigen spoor,
Dringt de ongebaande wegen door,
Herschept ze in vruchtbre wandeldreven!
»Blijft op de eens aangelegde paân
Niet suffend, niet gedachtloos staan!" —
Dit 's de eerste wet, der kunst gegeven.

Volgt Haydn's voorbeeld, geeft uw kunst
Niet prijs aan wankelbare gunst
Van hen, die 't oude slechts vereeren,
Die nimmer de oogen voorwaarts slaan,
Dan om verschrikt terug te gaan,
En elk oorspronklijk denkbeeld weren.

Hij slechts verdient de onsterflijkheid,
Die 't nageslacht een spoor bereidt,
Om wisser, stouter voort te snellen,
Die in zijn kring, en naar zijn kracht
De waarheid mint, de deugd betracht,
En 't heil der menschheid blijft verzellen.
»Voor hem breekt schooner morgen aan;
Voor hem bloeit een verjongd bestaan."
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

CANTATE,

BIJ HET OPENBAAR EXAMEN DER KWEEKELINGEN AAN HET INSTITUUT TOT ONDERWIJS VAN BLINDEN.

Koor van Blinde Kinderen.

Fonklend leven der Natuur,
Bron van zuiver licht en vuur!
Daal van uit uw hemelkringen,
In het oord der stervelingen
Op ons neder in dit uur!

Ongeziene! schoon geen licht,
Schoon geen dagtoorts ons gezicht
Kan verheldren door haar stralen;
't Is geen nacht, waarin wij dwalen,
't Is geen nacht in ons gesticht.

Solo.

Nacht, uw duisternis verdween
Voor het licht, dat ons omscheen!
Straalt bij 't vroolijk aadrenkloppen,
Door bezielde vingrentoppen,
Naar de opmerkende aandacht heen.

Ja, door leering voorbereid,
Door 't gevoel en 't oor geleid,
Zien wij, wat nooit zienden zagen,
Tintlend, suizend, ritslend dagen,
Om ons wezen heen verspreid.

Duo.

Wat Natuur ons missen doet,
Heeft zij mildelijk vergoed:
Ging het oogenlicht verloren;
't Fijner voelen, 't scherper hooren
Heeft der blinden leed verzoet.

Koor.

Fonklend leven der Natuur,
Bron van zuiver licht en vuur!
Daal van uit uw hemelkringen,
In het oord der stervelingen
Op ons neder in dit uur!

Tusschenzang, na het examen in het lezen, rekenen, de aardrijkskunde, enz.

Solo.

Geleidt ons, gidsen onzer jeugd,
Met telkens meer versnelde stappen,
Langs 't altijd bloeiend pad der nutte wetenschappen,
Naar 't oord der wijsheid en der deugd!
Gij hebt ons aan 't gezellig leven
En aan de maatschappij hergeven;
Ons voor haar heilrijk doel bezield,
Door nutvermeerdrend tijdbesteden,
Door vlijt, vernuft en kiesche zeden. —
Triomf! — ras is de strijd volstreden:
De slagboom viel die ons weerhield.

Onder het knoopen, vlechten, breien, letterzetten en andere handwerken der kweekelingen.

Koor, met afwisselende stemmen.

Verzel ons, o Toonkunst, bij 't knoopen en hechten,
Bij 't handwerk van Koster, bij 't strikken en vlechten,
En schenk ons bij d' arbeid de vreugde ten loon!
Uw rollend bewegen en tokkelend trillen,
Verheft het gevoel bij het zwaaien en drillen:
Gij regelt de handling, door maatstaf en toon.

Slotzang.

Neemt, menschenvrienden, neemt het lied,
Het kunstloos feestlied aan,
Dat u ons dankbaar harte biedt,
En blijft ons toegedaan!

Uw bijzijn schonk ons moed en kracht,
Verheffing aan den geest,
Een heldren dag aan onzen nacht,
En luister aan dit feest!

We ontwaarden, in dit heilig koor,
De stem der broedermin; (*)
Zij fluisterde ons ontvonkt gehoor
Dees stille heilbede in: —
»De macht die uit het duister, licht,
Uit wanorde, orde schiep,
Zitt' lichtend voor in elk gesticht,
Dat zij te voorschijn riep!

»Ja! eenmaal dring ze in elk gesticht,
Ten vollen middag door!
Schenke elken blinde, als ons, 't gezicht,
En wijs hun 't rechte spoor!
Dat overal de blinddoek val,
En 't licht in de oogen straal;
Op 't hoog gebergte, in 't needrig dal,
In kluis, in hut, en zaal!"

Uw invloed, luisterrijke schaar!
In ons tot troost geweest.
o Schenk, hoe vaak het ook verjaar,
Uw bijzijn aan dit feest!
Neemt, menschenvrienden, neemt ons lied,
Ons kunstloos danklied, aan!
Gaat thans; maar, o, vergeet ons niet,
En blijft ons toegedaan!

DE OMWENTELING EN NAPOLEON.

Het menschdom, d'outerdienst ontwassen
Waaraan 't als knaap zijne offers bracht,
Aan zeelen, die de kindsheid passen,
Maar 't moedig jonglingshart veracht;
Ontweek die tucht van vroeger jaren;
Maar ongeduldig, onervaren
En door een blinde drift geleid,
Besloot het te onbesuisd zijn handen
Te ontwringen aan den knel dier banden,
En juicht reeds in zijn mondigheid.

Ginds ziet het schooner, stouter tempel:
Den God der toekomst toegewijd;
Verlaat den afgesleten drempel,
't Bouwvallig huis van d' ouden tijd.

(*) De broederschap der Vrijmetselaren was de eerste oprichtster dezer instelling.

Maar 't grauw, dat orde kent noch rede,
Juicht, bij die vaart, onzinnig mede.
'tBreekt gillend los; doch waar het ga,
In welk een drift men 't poog' te ontvonken,
't Blijft slaaf, en aan zijn boei geklonken:
Zijn kluister sleept hem achterna.

Ach, zonder Mentor aan de zijde,
Holt alles driest en spoorloos voort!
En wat men kieze, of wat men mijde,
Het snelt, maar weet nauw naar wat oord.
Een baaierd zinkt op 't aardrijk neder,
Een schrikbre hoos giert heen en weder;
Ontzettend wankt zij over de aard.
Daar zijgt, met staâg verbreede wieling,
De ontzagbre draaikolk der vernieling,
Die heilig noch onheilig spaart.

Ginds loert de list met aadlers blikken,
En speelt haar valsche huichlaarsrol,
Zij spant van ver haar snoode strikken
En schenkt den alsembeker vol.
Zij gordt zich aan met macht en grootheid,
Verheft zich door geweld en snoodheid;
En trapt de vrijheid op de borst.
Zij smeedt in wrevelzucht en toren,
Een wreeder dwangjuk, dan te voren
Het siddrend aardrijk heeft getorst.

Hij komt, hij komt! — de slaven knielen;
Hij — die de moederlijke schoot,
Gelijk een Nero dorst vernielen,
En hoonend glimlacht om haar dood!
Haar die hij huichlend offers brandde....
Bloedschennig toont hij u de schande
Van haar, die hem het leven gaf.
Den veilen volksschoot, die hem baarde,
Vertrappelt hij, ten schrik der aarde;
En delft voor al wat mort het graf.

Wat wont gij? — 't Goede ging verloren,
't Werd door zijn ijzren vuist ontwricht;
Wat stervend afviel werd herboren.
't Bouwvallig huis weer opgericht.
Gij hoort in de oude tabernakelen
Miskende, zinnelooze orakelen,
En vindt in Themis' heiligdom,
Slechts teugels, kluisters en gareelen;
Geen wetten, maar slechts dwangbevelen.
Luid spreekt de macht, maar 't recht is stom.

Niet Themis; Nemesis beveelt er;
Zij maakte 't menschdom zich ten buit.
De nood bestiert haar arm; zij deelt er
In 't blinde loon en straffen uit.
Haar troon, op 's overwinnaars wagen
Dan ginds dan herwaarts heengedragen,
Sloot met het outer haar verbond;
En beider schrikbre heiligdommen
Doen al wat vrijheid aâmt verstommen
Op d' omgewroet' alouden grond.

(Uit: *Het heilig woud.*)

STILLE BEMOEDIGING.

NA DE INLIJVING VAN HOLLAND IN HET FRANSCHE KEIZERRIJK.

Het vaderland bestaat, wat lot ons zij beschoren!
Nog heft het zijn gelaat, en zonder blos, om-
(hoog.
Zoolang zijn schoone spraak voor 't oor niet gaat
(verloren;
Zoolang wij nog haar klank en volle taalkracht
(hooren;
Zoolang blinkt Holland aan der volkren hemel-
boog!

En schoon wij 't aan dien trans met nauwlijks
merkbre stralen,
Verknocht aan 't starrenbeeld, waar 's werelds
(oog op staart,
Gelijk een nietig stip onzeker om zien dwalen; —
't Zal voor 't gewapende oog in stillen luister pra-
(len,
Zoolang 't inwendig vuur, zijn taal slechts blijft
(bewaard.

Roemt, Belgen! roemt vrij op de heldendaân der
(vaderen,
Maar laat het nimmer zijn ten hoon van 't na-
(geslacht!
Vaak valt het lichter, de eer te kluistren, onder
('t naderen,
Dan, deinzend, met beleid zijn krachten te ver-
(gaderen,
En post te vatten, bij het vallen van den nacht.

Uw rijke taal blijft de ark, die wij vereenigd dra-
(gen,

Waarin het nageslacht der vaadren geest aan-
(schouwt!
Al praalt die bondskist thans niet op een zegewa-
(gen,
Al torsen wij haar voort — laat ons niet suffend
(klagen,
Maar waken bij dit pand aan onze zorg betrouwd!

Door haar stroomt, met een vloed van zwellende
(gedachten,
De stoute geest van 't volk, dat zich zelf vormde,
(en schiep,
Dat op de puinen van zijn erf zijn heil blijft wach-
(ten;
Van 't volk, dat eens zijn grond met onbezweken
(krachten,
Natuur ten spijt, met taai geduld ten aanzijn
(riep.

Sla, Volk van Nederland! — in 't barnend wee
(der tijden,
Meer op dit goud' kleinood dan op uw rampen
(acht! —
Het onheil, dat u treft — het leed dat gij moet
(lijden —
De noodstorm, die uw erf balsturig komt bestrij-
(den. . . . .
Spreek! — spilt hij meer op u, dan om u heen,
(zijn kracht?
Neen, heel Europa, van een bet're toekomst
(zwanger,
Voelt van die reuzendracht het bittre barens-
(wee;
't Beslissend tijdstip naakt; haar noodkreet gilt: —
(»Niet langer!"
Bij iedren polsslag kermt zij droever, zucht zij
(banger;
En 't onvermurwbaar lot voert hare zuchten
(mee;

Dus wil 't de geest der eeuw; dit lot treft alle
(volken.
En onder deze bleeft gij volk, behieldt ge uw
(spraak,
Behieldt gij 't onvervalscht orakel uwer tolken,
't Afleidend wonderschild voor zwarte donderwol-
(ken,
En in den donkren nacht, wiens kleed ons dekt,
(uw baak.

Nog zijt gij wat gij waart, maar stil en in 't ver-
borgen,
Bij nabuur, bondgenoot, en vijand zelfs, geacht.
't Zacht glimm'rend turfvuur ligt diep onder de
(asch der zorgen,
Dicht ingerekend, en bewaard voor blijder morgen.
Onzichtbaar duur het voort in 't holste van den
(nacht!

Ja, smeul, met zorg bewaakt, en zonder te ver-
(teren,
Inwendig koestrend vuur van 't edel Neerlandsch
(hart!
Geen zinneloos geblaas moet uwen gloed vermee-
(ren:
't Is heldenmoed, waar 't past, zijn driften te be-
(heeren,
En kalm te zijn, ook in de felste boezemsmart.

Maar wee hem! — wien het leed zoo diep ter
(aarde drukte,
De hoop zoozeer ontzonk, dat hij zich zelf'
(verried,
Voor d' afgod dezer eeuw zich krommend neder-
(bukte,
Wiens laffe ziel zich aan haar waarde slaafsch
(ontrukte,
En de opgerolde vaan van Neerland van zich
(stiet!

Hij wijk' van hier! — Zijn naam zou onze rol ont-
(eeren,
En de opslag van zijn oog een tergende aanblik
(zijn. —
De geest van ons gesticht moog' hem bij d' ingang
(weren.
Het heilig vuur, dat wij hier plegen, mocht hem
(deren;
Licht vond hij slechts vergift in onzen offerwijn.

NAPOLEON'S HEERSCHAPPIJ.

Een snooder Flips dan die te voren,
Op 't zuchtend Neerland had gewoed,
Uit list, verraad en wrok geboren,
In heiligschennis opgevoed —
Besteeg den zetel, dien hij stichtte.
Europa, dat zijn vuist ontwrichtte,

Gedreigd en beurtelings gestreeld,
Alom geteisterd door zijn horden,
Of loos ontwapend, scheen eerlang zijn prooi te worden,
Bleef door zijn helsche list verdeeld.

't Veelklauwig monster hield de volken
Met de oogen van elkaâr gekeerd;
In vrede of krijg, met zwaard of dolken
Vaneengescheurd of overheerd;
Hun hoop gekoesterd en bedrogen,
Door kunstig saamgesmede logen;
Aan 't slaafsch gareel, door list en dwang
Van alle zijden vastgeklonken;
Of, in verachting en ellende neergezonken,
Slechts hopend op hun ondergang.

't Bukte alles. — Rijn en Donau treurden;
De Britsche drietand scheen gestuit;
De onoverwonnen Tritons beurden
't Versaagde hoofd ten zeeplas uit.
't Gedrocht riep: »Vrede!" — en eensklaps rukt het
Het staal ter scheede uit, velt en drukt het
In 't hart van Holland, snood beticht.
Geen doodsgil kon de borst ontglippen,
Dezelfde tijgersklauw bedwong de ontroerde lippen,
En wrong den matten gorgel dicht.

Nog van zijn naadrend lot onwetend,
Was Bato's erf reeds overmand;
De haat verstomd, de wraak geketend,
De moed der wanhoop aan den band;
Wat wil of veerkracht had, beteugeld;
De macht en rijkdom overvleugeld:
't Verraad had alles voorbereid. —
Meduza's hoofd, omhoog gestegen,
Zag 't volk ontroerd, versteend, omsingeld allerwegen,
En 't monster heerschte in veiligheid.

Dat land, eens aan natuur ontwrongen,
Ontscheurd aan 't woedend golfgeklots,
Vergeefs door d' oceaan besprongen,
En op zijn eigen schepping trotsch —
Weleer de wereldmarkt der volken,
Gelegerd in de omheinde kolken
Der zee, door 't vrije volk getemd;
Stout op zijn eigen kracht en waarde,
Lag thans beschimpt, gehoond — als 't laagste volk der aarde,
Aan 's dwinglands zegekar geklemd.

Geen Alva woedde; — maar een bende
Bespieders, op verraad gespitst,
Gezweept door roofzucht of ellende,
En door het misdrijf aangehitst —
Zwermde in geregelde omloopskringen,
En wrocht de ontworpen plunderingen,
Gewettigd door hun opperheer;
Een heir baldadige onverlaten,
Bestemd ten geeselroê der onderdrukte staten,
Zonk op 't verschalkte Holland neer.

Geen landvoogd hield er 't roer in handen
Van 't schip, geteisterd door den vloed;
Maar wreeder onderdwingelanden
Verdelgden vrijheid, hoop en moed.
't Was alles weerloos en verlaten;
De wanhoop gilde langs de straten,
Om hulp en redding in den nood.
Een dof gemor klom, bij 't gewemel
Der zwervende armoede en getergde wraak, ten Hemel;
En 't troostrijkst denkbeeld was de dood.

Zie ginds de keur der jongelingen,
De hoop van 't wordend nageslacht,
Aan 't ouderlijke hart ontwringen
En kluistren aan des dwinglands macht!
Op 't dondrend dwangbevel verstommen,
Versmolten in zijne oorlogsdrommen;
Vaak in hun teersten lentetijd
Ten dienst der heerschzucht opgeschreven,
Als lamm'ren naar de bijl des slachters voortgedreven,
Aan 's Molochs outerdienst gewijd! —

(Uit: *de Verlossing en herstelling van Nederland.*)

NAPOLEON'S VAL.

. . . . . .

Zijn heerschzucht stuwt hem voort ter straf;
Om haar ten afgrond neer te stooten,
Wacht hem het kille Noorden af.
't Geroofde goud uit alle staten,
En 't goed en bloed der onderzaten
Van 't uitgemergeld Nederland —
Schiep 't machtigst leger, dat ooit de aarde
Getorst had. — 't Vreeslijkst heir dat immer de afgrond baarde,
Trotseert gevaar en tegenstand. —

't Rukt aan. — De duizend duizendtallen,
(Slechts één veelarmig lichaam) breidt
Zich schrikbaar uit om aan te vallen,
Met gadelooze vaardigheid.
't Ontvouwt zich over beemd en vloeden,
En tart gevaar en tegenspoeden. —
Één onverzetbre wil bezielt
Het snelbewogen vloekgevaarte,
Dat vooglenlichtheid paart met een onwrikbre (zwaarte.
Zijn donderstem roept:—»Volkren, knielt!"—

Bedrog, verleiding, vleitaal, logen,
Met kunst gekneed en uitgedacht,
Naar elke neiging afgewogen,
In 't gunstig tijdstip aangebracht,
Met koele list bestierd — bespringen
Het volksvertrouwen, en omringen
Der Vorsten zetels met verraad;
Verspreiden zich in duizend spranklen,
Doen onverschrokkenheid en vaste geestkracht (wanklen,
Waar 't *heimlijk* heir zich nederslaat.

Maar 't *zichtbaar* leger voert zijn benden
Naar 't heilig Moskow dringend voort;
Boort heen door jamm'ren en ellenden,
Schendt, plundert, blakert, rooft en moordt.
't Onzichtbre zwermt rondom zijn kolken,
Temt of misleidt de wraak der volken;
De schrikbazuin vermeldt alom,
De duurgekochte zegepralen.
Mosaïks moordslacht zal 't afgrijslijkst lot bepalen
Van Ruslands oudste heiligdom.

Hier viel het offer, willig, spoedig,
Met zelfverloochning; maar vol kracht.
Het werd der menschheid, gruwzaam, bloedig —
Maar stil, gelaten — toegebracht.
o Moskow! Rostopschin! — Uw namen
Doorkronklen, menglen zich te zamen,
Tot eens de jongste dageraad
Voor 't wentlend aardrijk aan zal lichten!
De heilige eerzuil, die u 't nageslacht zal stichten,
Vereeuwige uwe liefde en haat! —

Geen rassche schrik beroert de hersenen;
Geen vlucht ontvolkt de wereldstad;
Geen wanhoop zweept of spoort de verzenen;
Geen noodlot zwenkt er 't plettrend rad. —
Neen! — 't kalme Moskow, onverdedigd,
Van krijgstuig, schat en volk ontledigd,
Wijdt zich ten ondergang! — 't Ontbrandt,
't Wordt ras een zee van gloênde baren,
Een vlammend helsch verwulf, waaronder spo- (ken waren,
Met knettrend toortslicht in de hand.

Mijn God! — onoverzienbre scharen,
In 't ijslijkste oogenblik getroost,
Verlaten haarsteên en altaren,
Terwijl de vlam den hemel roost!
Nog pogen 's alvernielers benden,
't Verpoozend onheil af te wenden,
Dat schuilende op zijne aankomst wacht. —
Hij komt, en sluipt in Kremlins wallen;
Nog ziet hij alles niet in puin en asch vervallen;
Nog prijkt zijn star in volle kracht.

Maar eensslags woedt aan alle kanten
De ontembre vlam ten tweedemaal:
De Wraakgod doet zijn standers planten.
Zijn strafsein is een bliksemstraal.
Het vuur vervolgt de plundervanen; —
Bij 't woest geblaas der herfstorkanen
Doorwoelt het golvend vlammenmeer
Gewelven, tempels, straten, daken;
Geen nacht vervangt den dag, bij 't lichterlaaie (blaken:
't Stort alles in den vuurgloed neer. —

Toen steeg uit Moskows gloeiende asschen,
Een lichtgedaante naar omhoog. —
Een wolk van speren en rondassen
Drong dreigend saam aan 's hemels boog,
En zweefde 't rijzend lichtbeeld tegen. —
De zon zonk neer; de orkanen zwegen,
En doodsche stilte heerschte alom. —
Een star, ten zenith toe geheven,
Werd aan het stargewelf in gieren rondgedreven;
Terwijl 't verschijnsel statig klom.

De dwingland ziet van Kremlins tinnen,
Met 's werelds schande en vloek belaân,
Een grootscher eeuwgetij beginnen;
Hij ziet zijn vloekstar ondergaan.
Een doffe donder doet zich hooren;
't »Niet verder!" — rommelt hem in de ooren;
Een ijzing grijpt hem aan. — »U zal
Geen heldendood het oog verduistren;
Ik wil uw waanzin aan een marrend noodlot (kluistren.
Traag, maar afgrijslijk naakt uw val."

Ja, eenmaal zal.... doch zwijgt, mijn zangen!...
Zijn dwangjuk wrocht den zusterband;
En wekte 't slapende verlangen
Van 't diep verbrijzeld vaderland.

Bataaf en Belg, geketend beiden,
Zal zich een grootscher lot bereiden
Vereenigd in hun slavernij.
Wat schatten 't monster ook mocht rooven;
Eerlang zijn we — en dit heil gaat allen schat te
(boven —
Verlost, herboren, groot en vrij!

Dit wilde 't lot. —
Mijn lied, hef aan den toon
Van hooger zangwijs, stout, en ongewoon,
En zóó, gelijk hij klinkt, voor Phebus' troon
Bij feestbokalen!
o Laat mij, zoo 't een sterveling vermag,
Dit rijzend beeld, maar in den heldren dag,
Waarin mijn geest het vol verrukking zag,
Met vuurgloed malen.

Verwijder u, bij wien de broedertwist,
En de oude wrok slechts flauw is uitgewischt!
Wiens hart nog staâg ten prooi aan vreemde list
Verdeeldheid ademt!
Maar nader, gij, wiens blakend hart het pand —
De teedre kiem van 't wordend vaderland,
Door 't onheil zelf in maagdlijke aard geplant
Met liefde omvademt!

Huw aan den jammertoon den jubelzang,
Het vreugdgejoel aan droeven boezemdwang,
Uw zegepraal aan 's vijands ondergang,
En 't vroolijk knettren
Der heil'ge wraaktoorts, die Europe omscheen! —
't Getrippel klink' door 't nokkend schreien heen,
Als moedervreugd door felle barensweên; —
Bij 't jukverplettren! —

Nog rooken en walmen de bloedige puinen
Van Moskow; de heilige stad is vergaan!
Bouwvallige wrakken verheffen de kruinen
Omhoog; maar het wrekende leger rukt aan.
Het zoenoffer viel. — Maar, o de offeraars naderen.
De eige' outervlam tintelt en gloeit hun in de ade-
(ren;
Geen heiliger geestdrift heeft feller gegloord. —
De geesels der aarde, nu machtloos verbolgen,
Die landen verwoestten, en volken verzwolgen,
Ontwijken de stormende dronmen van 't Noord.
Eerst deinzen, nu vluchten, straks gieren de hor-
(den,
In rustlooze dwarling vervolgd en belaagd,
Langs dorre woestijnen daar henen; zij worden,
In dichte geleedren gedrongen, verjaagd.
Gelukkig, wien 't lood, wien de blikkrende spe-
(ren,
Of 't slagzwaard der allesomsinglende heren
Wegmaaide, in vernielenden veldslag of
(vlucht! —
Want vreeslijker woedt de natuur dan de slachten:
Haar moordschichten vliegen bij dagen en nachten,
Door de ijzlende en ademverdelgende lucht!

Thans, Nederland! ziet ge aan de scheemrende
(kimmen
Met stadig verwisslende neevlen bedekt,
't Nu rijzend dan dalende morgenlicht glimmen! —
In d' arm eener wijkende sluimring gewekt,
Omscheen een flauw lichtende glimp uw gemoe-
(dren,
En blies, in de kwijnende harten der broedren,
De heilige keerzucht naar 't vaderland aan.
't Ontwakend geloof aan de deugden der vaadren
Gaf 't werktuig der redding zijn veeren en raad-
(ren,
Reeds gloort onder de asch uw ontluikend be-
(staan!

Geteisterd, en bij elke schrede overrompeld,
Neerstortend, en telkens gestremd in hun vaart,
In naamlooze ellenden en wanhoop gedompeld,
Verstrooid op de ontheisterde vlakten der aard —
Bereiken, bij 't glimmen van nieuwe gevaren,
De onlangs in hun waan onverwinbare scharen
In 't eind Beresina's ontzettenden vloed.
De ontmenschte! — Hij zag in de ontkluisterde
(golven
En drijvende schotsen zijn strijdren bedolven,
En d' ijsklomp ontladen in 't rookende bloed.

Ook hier achterhaalt hem de dreigende toever;
Maar 't dralend verschijnsel bemoedigt zijn
(waan.
Hij glimlacht, en ziet aan den veiligen oever,
Zijn vloekende en muitende bende vergaan.
Ras zal hij de vreeslijke strafplaats verlaten;
Na 't vluchten, d' oproerigen geest zijner staten
Beteuglen; nog kan hij met schriklijke vaart
En veerkracht d' inwendigen vijand verwinnen,
Den bloedigen folterkrijg weder beginnen,
Bloeddorstiger, grimmiger woeden op de aard! —

Niets faalt er. — Zijn slaven voorkomen zijn wen-
(ken,

En wringen de kluisters nog knellender toe.
Zij brengen om strijd hunnen afgod geschenken
En drijven de manschap met prikkel en roe.
Elke opstand ontbindt zich in krachteloos heu-
(len. —
In Neêrland, vooral, overdrijven de beulen
't Bevel, dat het kroost aan hunne oudren ont-
(scheurt.
't Wordt listig gevleid, overstemd; of, gebonden,
Naar 't zielenverpestende krijgsschool gezonden,
Of in de bedwelming ter slachtbank gesleurd.

Belemm'ring verplettende pogingen spannen
Den boog. — Overal gelijktijdig versneld,
Herscheppen zij 't oorlogsgevaarte, en bemannen
De ontvolkerde rijen, en voeren ze in 't veld. —
Vergeefs! — Heinde en ver, over bergen en dalen,
Langs heiden en wouden, in hutten en zalen,
Weergalmen de liedren der vrijheid in 't rond! —
Beef, wreedaard! — Bij d' opstand der vorsten en
(volken,
Verheffen zich zwaarden, en gaffels, en dolken:
't Vereenigt zich alles ten heiligen bond! —

Tuig, Leipzig! — wat weerstand-verachtende
(woede,
Wat veerkracht-verbrijzelende aanval vermag,
Als wraak aller harten bezielt, en de roede
Haar snerpende geesling versnelt, met den slag!
Tuigt, Eister en Unstrut! — 't verbreken der ban-
(den,
't Verdelgen der slaven, 't geknars hunner tanden,
Hun machtlooze gramschap en grijnzende spijt!
Den moed hunner wanhoop, in 't hevigste blaken
Geknot, en beschimpt bij het wederontwaken,
Den schrik des tirans en zijn vlucht uit den
(strijd!

Wie zal de gesneuvelde duizenden tellen,
In 't ziedendste barnen der krijgsdrift vernield?
Wie 't bonte gewemel, dat smoorde in uw wellen,
Of door den vertrapplenden hoefslag ontzield?
Het overschot vlucht met het staal in de lenden.
't Nijgt alles ten afval; en waar zij zich wenden,
Daar priemt hun de gillende wraakkreet het
(hart.
Geen macht kan den opstand der volkren weer-
(houden.
Niet vreeslijker brullen in Afrika's wouden
Bloedvordrende leeuwen door tijgers gesard!

Mijn vaderland! — hoort ge, bij 't momplen dier
(maren,
Nog 't flauw klinkend uur uwer redding niet
(slaan? —
Gij hoort het. — Maar dringender zijn uw geva-
(ren:
Zij groeien met 's dwingelands tegenspoed aan!
Ginds naadren, met vlammenden bloeddorst in
(de oogen,
De vliedende roovers, stuiptrekkend bewogen,
Uw grenzen; hier nestelt zich ijlings hun macht,
Op d' eigensten stond, in uw burchten en sterkten,
Die eenmaal de woede uwer Alva's beperkten,
En houdt in het hart uwer staten de wacht.

Maar meer, dan die kracht in het hart der ge-
(westen,
Weerhoudt het verraad uw ontvlammenden
(moed.
Verkochte verspieders en gidsen verpesten
Uw geestdrift. Gij hebt ze in uw boezem ge-
(voed. —
Lafhartige slaven belemm'ren uw gangen;
Zij houden den heiligen opstand gevangen;
De mikkende trompen van 't schuilend geweld
Bedreigen d' ontluikenden moed der gezwoornen,
Omslingren de rozen der vrijheid met doornen,
En houden de kiem in den bloesem gekneld.

Maar eindlijk rijst in 't brandpunt der gevaren
De lang verkropte smaad met eedlen trots,
Gelijk een zeegod uit de ontroerde baren,
En rukt zich van den loggen bodem los.
Schoon machtloos doet hij 's vijands moed versa-
(gen,
En wacht zijn redding van 't vermetelst wagen,
Schoon om hem heen de donder dreigt en dreunt.
Hij peilt in 's vijands oog zijn doel en krachten,
Bespiedt en stuurt zijn weiflende gedachten,
Slechts door den moed in d' opstand ondersteund.

Uw Falcken, Kempers, Stirums, Hogendorpen,
Bestuurden d' overmoed met koel beleid,
Maar de aanslag, diep verholen, stout ontworpen,
Verbindt hun namen aan de onsterflijkheid.
Geen vorst was 't middelpunt der vrijheidsvanen,
Geen krijgshoofd kon u 't spoor der glorie banen,
Geen vreemde bijstand vuurde uw ijver aan;
Nog waart ge alleen, ontbloot van hulp, Bataven!
En zonder wapens, om uw recht te staven;
Uw fierheid slechts bedroog der Franken waan.

Uw opstandsleus, eendrachtig aangeheven,
En 't flonkrend goud van Neerlands dageraad,

Waaraan geen smet van d' ouden twist kon kle-
(ven,
Verkondigt hun 't verrijzen van den Staat.
't Verheerlijkt beeld van Willem van Oranje
Dreigt, en herinnert hun 't vernederd Spanje;
Hij toont zijn hartwond, die haar lippen sluit·
Zij bloedde en schrijnde, twee doorworstelde eeu-
(wen,
In 't heldenkweekend oord der Waterleeuwen.
Zij is geheeld! — De schram schiet bliksems uit.

Slechts ééne stem doet zich van rondom hooren;
Één ademtocht bezielt het Zevental;
Niets is bekwaam den vreugdegalm te smoren,
Noch 't klaatren van 't eenstemmig vreugdge-
(schal. —
Die vreugde, in 't midden van 't gevaar — dat
(tarten
Van de overmacht — dat glimm'ren aller harten —
Die toon der kracht onthutst het deinzend heer,
Dat binnen Sticht en Gorkum saamgedrongen,
Zich overal bedreigd waant, en besprongen,
En in zijn schrik slechts denkt aan tegenweer.

Zij dagen op, de fiere jukverbrekers,
Ook schoon hen oorlogstuig en veldtros faalt;
Een handvol ras gewapende onrechtwrekers
Heeft reeds gestreden — heeft gezegepraald!
Dordt heeft zich tweemaal reeds aan 's vijands
(handen
Ontworsteld; tweemaal zich aan de ijzren banden
Ontscheurd; 't gewaagd den aanval af te slaan.
Geen legers — maar alom verspreide krachten,
Die, overal, den wenk ten afval wachten,
Staan vaardig, elken schok te wederstaan.

't Zijn zooveel vonken, die uit de asch verrezen,
Zich om de brandstof klemm'ren, die ze trekt,
Een lang bedwongen tintling is hun wezen,
En vrijheid de edelste aâmtocht, die ze wekt;
Eerst — spranklen, die zich glimmerend verga-
(deren,
Dan — vlammetongen, die zich flikkrend naderen,
En eindlijk uitslaan in een fellen brand;
Ziedaar! d' ontembren vuurgloed, dien zij duch-
(ten!
Het brandend woud, waaruit de tijgers vluchten,
En 't fonklend beeld van 't rijzend vaderland! —

Die heil'ge gloed omscheen uw vrijheidstanders!
Die gloed, die 's vijands overmacht weerhield,
Dit stadig klimmend vuur, o Nederlanders! —
Was 't wapen, dat zijn trotschheid heeft vernield.
Gij trokt het zwaard; — de scheede, weggeworpen,
Lag, dus bewaakt, in open stad en dorpen;
Geen sterkte schraagde uw voet. — Vaak heeft
(alleen
Uw vlag, ten trans der torens uitgestoken,
Bij 't vroolijk volksgejuich uw smaad gewroken,
En wrocht ontzag, waar alles hooploos scheen.

Maar Woerden — Woerden! — Hemel, trek mijne
(oogen,
In woede ontvlamd, van 't gruwzaam schouw-
(spel af! —
Maar, neen, ontsteek, blaas me aan, met uw ver-
(mogen!
Voer, Hekate! — voer hier uw wrekersstaf! —
Hier, hier Bataven! dorst ge uw beulen naderen,
Hier dorst ge u bij het rooversnest vergaderen,
Lichtzinnig sluimren op des afgronds rand! ....
't Was roekloos, ja! — en meer dan onberaden
Een onweerswolk der zwartste gruweldaden
Te lokken, arm aan hulp en onderstand!

Wie rukken daar met bloedige banieren,
Door drank verhit, op 't sluimrend Woerden
(aan? —
Zijn 't strijders? — Neen! 't zijn loeiende offer-
(stieren,
Geboeft', bestemd om schandlijk te vergaan!
Wat zich bezint, wil 't schendig stuk niet wagen;
Men waagt hén slechts, voor wien geen roem kan
(dagen.
Wat achterblijft is voor uw moed beducht. —
Zij weten 't niet, hoe weinig legerkrachten,
Wat luttel tegenstand hen staat te wachten,
't Is noodweer, 't is het momtuig hunner vlucht.

't Gebroedsel nadert, woest en overmachtig,
Bij 't morgenrood. — Wat waakt biedt tegen-
(stand.
Een handvol volks strijdt moedig en eendrachtig,
Zoo lang er kans en hoop is, hand aan hand.
Maar wat kan dapperheid, wat wanhoop baten,
Bij 't dubbeltal roofzuchtige onverlaten,
Van wapens rijk voorzien en toegerust?
Wat, Woerdens burgers, in den slaap gedompeld,
Door 't helsch gespuis verrast en overrompeld,
Van 't onheil, dat u aangrijpt, onbewust?

Geen bloeddorst, in 't verbeestlijkt hart ontstoken,
Op roof, en moord, en vrouwenkracht verhit,
Is immer zoo schrikbarend losgebroken,
Met vlammend oog en fonkelend gebit.
Geen moordtafreel, ontworpen door barbaren,
Kan ooit den dag der gruwlen evenaren,
Die, Woerden! — plotsling aanbrak uit den
(nacht;

Maar snooder nog, dan de uitgestooten benden,
En wreeder zijn de lafaards, die ze zenden,
  En 't duivlenbrein, dat de uitkomst overdacht.

't Was moedelooze wraak, door d' angst verwil-
(derd.
  Zij, die ontwapend vluchtten, hebben 't rot,
Dat heulend samenschoolt, 't gevaar geschilderd.—
  Zij wanen zich vervolgd, belaagd, bespot.
Wat ook verraders van uw zwakheid meldden,
Of hun bespieders, die uw krijgers telden;
  De sagers hooren maar gelooven 't niet.
Zij aarslen, dralen, wanklen en bezinnen,
En zoo ze één oogenblik den schrik verwinnen,
  Ontwapent hen uw galmend zegelied. —

Dit aangehitst gebroedsel moest dan strekken
  Om d' aftocht van 't verbijsterd slavenheer
Door gruweldaân aan 't heldenoog te onttrekken.
  't Wil voor een wijl verschriklijk zijn; niets
(meer! —
Maar nu ook klimt uw heilzon telkens sneller;
Haar lang bewolkte stralen blikkren heller:
  Haar oog belonkt alreede 't middagpeil. —
Uw Vorst verschijnt. — Maar 't schandjuk ligt
(verbroken.
Gij hebt uw smaad, reeds vóór zijn komst, ge-
(wroken,
  En schiept in 't hachlijkst tijdsgewricht uw
heil. —

(Uit: *De verlossing en herstelling van Nederland.*)

AAN KLOË.

Mijn Kloë, schoon ik u nooit zag,
Mijn hart gevoelde toch uw waarde;
  Zoo ik uw schuilplaats kon bespiën,
Zoudt gij mij alles zijn op aarde.

Ik zong, en zingend zag ik u.
Gij woelt altijd in mijn gedachten.
  Wanneer 't verdriet mijn jeugd bestormt,
Uw beeltenis kan dat verzachten.

Dan lijde ik minder als ik denk:
»Mijn Kloë zal eens al dat lijden,
  Dat mij nu onverwinbaar schijnt,
Met volle zegepraal bestrijden!"

Geen eerzucht blaakt mijn jeugdig hart,
Wanneer ik u slechts mag bezingen,
  Een hoogre drift belet haar dan
Mijn jongen boezem te bespringen.

Zij valt mij anders telkens aan.
Ach, Kloë! Laat mij om ú zuchten:
  Uw godlijk beeld slechts geeft mij kracht
Om deze vijandin te ontvluchten.

Nu slaapt ze, om met te meerder kracht
Misschien mijn zwakheid te bespringen:
  Zij is, hoe vleiend zij zich toon',
De geesel harer lievelingen.

Geliefde maagd, zoo gij bestaat —
Och wees dan toch niet voor een ander,
  Voorzeker, waar gij wezen moogt,
Wij zijn geschapen voor elkander.

Wanneer ik slaap, dan zie ik u;
Dan zie ik al die zachte trekken
  Die zich, vereend in uw gelaat,
Aan mijn ontvonkten geest ontdekken.

Maar, 'k lees ook in hun schoon geheel,
Die 't kilst gemoed zou overwinnen,
  Waarvoor geen boezem is bestand —
De teerste neiging tot beminnen.

Ach, zeg mij, Kloë, waar gij schuilt! —
Of in wat vergelegen hoeken
  Der aarde moet mijn rustloos hart
Haar schoone Heerscheresse zoeken?

Dan vlieg ik sneller dan een pijl
Naar u, die mij onzichtbaar griefde;
  Of als een snelgewiekte duif
Op lichte vleugelen der liefde.

Hoe schoon zou die verrukking zijn,
Die mij dan telkens werd geschonken!
  Hoe klein zou dan niet de aarde zijn,
Die mij, u zingend, schijnt ontzonken!

De zucht naar roem, een hersenschim,
Zou mij voor altoos zijn ontvloden.
  Voor altoos! want mijn kloppend hart
Zou haar op uwen boezem dooden.

Dan, ach! hoe beeft mijn teeder hart! —
Licht leeft ge alleen in mijn verlangen.....
  o Kloë, zoo ik u niet vind,
Staak ik voor eeuwig mijn gezangen.

WASHINGTON.

Hij is niet meer voor u, bedrukte Amerikanen,
Die van uw vruchtbren grond de dwinglandij (verdreef,
Uw zon herrijzen deed na felle staatsorkanen,
En aan uw hemeltrans haar grootschen loop (beschreef!
De geest des afgronds, die Europa schokt en martelt,
De Tweedracht, wendde 't oog ook naar uw (vrijen grond:
De glans van 't rijzend licht, daar 't in uw stroo- (men dartelt,
Ontstak haar wrevel, bij dien zachten morgen- (stond.
Gij zaagt haar; maar meteen zaagt gij haar macht- (loos pogen;
Uw redder zag haar met den blik der grootheid (aan.
Zij beefde en kromp terug in 't stof van 't onver- (mogen;
Maar siddrend zwoer ze, en grimde: »Uw zon (zal ondergaan!"

We eerbiedigen uw rouw, wij mengen onze tranen
Met de uwe. Hij, die u aan 's monsters klauw (ontwrong,
Hij is niet meer voor u, ontroerde Amerikanen,
Hij, die de zon van uw geluk ter Oostkim (dwong.

Beschouw hem niet als held, die door den roem (aan 't blaken,
Naar lauwren hijgt, die hem 't bewondrend (menschdom biedt,
't Gevaar mint — om zijn naam onsterfelijk te (maken,
Den dood tart — als zijn oog het loon der zege (ziet!
Neen! hij, wiens heldenmoed u tot den rang der (volken
Verhief, u vormde en u de vrijheid achten deed;
U niet ten prooi liet aan onzichtbare afgunstdolken,
Noch aan de slavernij, vermomd in 't vrijheids- (kleed; —
Neen hij, die zich de kroon konde op den schedel (drukken,
Had eigen grootheid slechts zijn gids en doel (geweest; —
Hergeeft zijn macht, om voor 't gezag der wet te (bukken:
De heerschzucht is te klein voor zijn verheven (geest.
Zich zelf genoeg, zich zelf gelijk in al zijn daden,
Verlaat hij 't grootsch tooneel, waar hij zoo (schittrend blonk;
Verbergt hij 't glansrijk hoofd, met lauwren over- (laden,
Ten voorbeeld van het volk, dat hij den vrede (schonk.
Ten voorbeeld voor dat volk — en 't gansche (menschdom tevens,
Dat diep rampzalig is, daar 't naar een scha- (duw jaagt,
Die 't voor zich ziet en volgt op 't rustloos pad (des levens,
Om wier vermeend gemis het kwijnt, en hijgt, (en klaagt.

Dan ach! dit voorbeeld — is èn u, èn ons, ont- (weken. —
o Washington, zoo ooit het heil, waarvoor gij (streedt,
Amerika verlaat en zijne vruchtbre streken; —
't Zal zijn, als 't uw verdienste, als 't uwen naam (vergeet!

Vergeefs zal op uw koud gebeente een grafnaald (pralen;
De stad, naar u genoemd, ter uwer eer gebouwd,
Verheft zich vruchteloos: in haar vergaderzalen
Wordt, zonder vrucht, uw naam aan 't marmer (toevertrouwd;
Zoo niet de geest, die u bezielde, in 't volk blijft (leven,
In 't volk, dat door uw moed als uit het niet (ontstond.
Zoo 't niet uw voorbeeld volgt, hun door uw deugd (gegeven,
Klinkt vruchteloos uw lof uit hun ondankbren (mond.

Maar, neen! zou gansch Europe, in u, de deugd (waardeeren,
Zou 't weenen op uw asch, u noemen in zijn (nood?
En zou Amerika ontzind uw naam onteeren,
Uw nagedachtenis ontwijden na uw dood? —
Of weegt 't herdenken aan genoten gunstbewijzen,
Op 't menschlijk hart, en dat der volkren, even (zwaar?
Moet na den dood een slang van onder 't graf ver- (rijzen . . . .?
Is de asch eens grooten mans, ook dáár, nog in (gevaar? —
o Held! Nooit zij dit lot u noch uw land beschо- (ren! —

Vergeef me, indien gevoel van smart mijn hart
(misleidt!
Het is der volkren aard, vreemd' invloed op te
(sporen:
't Bidt elken afgod aan; maar kent geen dank-
(baarheid!

Hoe gaarne wenschte ik slechts een enklen trek
(te treffen
Van 't beeld, dat mij omzweeft, gedaald uit
(hooger kring!
Hoe woelt mijn kunstdrift, om een treurzang aan
(te heffen,
Die uwer waardig klinkt, grootmoedig sterve-
(ling! —

Hoe blinkt uw grootheid in het teeder medelijden,
Tot wien de Rampspoed zich nooit vruchtloos
(heeft gewend?
Nooit keerde de Onschuld, in de slachting, onder
('t strijden,
Bedrukt of ongetroost uit uwe legertent. —
De Rede zelf deed uw gemoed in drift ontvonken;
Zij wenkte, en 't woest gewoel der driften was
(bedaard.
Nooit zonkt ge in 't onheil neer; nooit door den
(voorspoed dronken,
Bleef kalmte en veerkracht steeds in uw gemoed
(gepaard.
Wat ramp of tegenstand u ook den weg ver-
(zwaarde,
Gij zaagt uw plicht, en vloogt hem ijlings te
(gemoet.
Al wat u spoorde, was gevoel van eigenwaarde,
(Dat koestrend vuur der deugd), maar zuiver
(in zijn gloed.
Gij waart gelukkig in een stil en huislijk leven,
In de armen eener teedre en dierbare echtgenoot.
't Lot had u vrede, èn rust, èn overvloed gegeven,
En 't Vergenoegen wiegde u op zijn zachten
(schoot.
Gij, die geen prikkel van den roem noch luister
(voeldet,
Op 't stille landverblijf uw zaligste uren sleet,
Gij, die alleen het heil uws vaderlands bedoeldet,
Die zegepralend weende, op 't juichend slag-
(veld leedt;
Gij, eindlijk, die, nadat ge uw werk voltooid
(zaagt — zwijgend,
Op 't zalig Mount-Vernon èn loon, èn lof ont-
(weekt! —
Hoe nietig wordt, bij u, die heldenstoet — die,
(hijgend
Naar de eer (als hij die mist) dien hoon op 't
(menschdom wreekt.
Maar ook, hoe klimt uw deugd, die alles kan ont-
(beren,
Die geen geschal behoeft, waar wierook nietig is?
Hoe klimt uw grootheid, die wij stamelend ver-
(eeren,
Maar krachtig voelen, bij uw nagedachtenis? —
Dan ach, die grootheid is met u deze aarde ont-
(weken! —
o Washington! zoo 't heil, dat gij verrijzen deedt,
Amerika verlaat en zijne vruchtbre streken,
't Zal zijn, als 't uw verdienste, als 't uwen
(naam vergeet.

't Verdeelde Europa, dat ter aarde neergebogen,
't Ondraaglijk schandjuk der verwoesting zwoe-
(gend torst,
Heft, daar het zich verscheurt, tot u zijne angstige
(oogen;
Een nare treurgalm klimt uit zijn beklemde
(borst.
't Vergeet een wijl den twist. 't Is, of de haat der
(volken,
Op 't hooren van uw dood, een oogenblik ver-
(koelt. —
Bedekt een treurig floers zijn opgeheven dolken?
Verflauwt de moordlust, die in 't hart der broe-
(dren woelt?
Ja! Bij het kletteren der zwaarden, onder 't strij-
(den,
Klonk ook de doffe toon des weemoeds om uw
(dood:
Eensslags verhief zich in de lucht, van wederszij-
(den,
Dees half gesmoorde galm: »Ja, Washington
(was groot!"
't Geschokte Gallië, dat zijne legerscharen
Naar 't rookend slagveld leidt — en 't machtig
(Albion,
Daar 't zijnen drietand zwaait langs de ongestuime
(baren,
Vereeren, met gevoel, den naam van Washing-
(ton!
Zoo doet in 't hart, dat zwelt van wrevel, wraak
(en toren,
Dat zich aan 't woest geschreeuw der driften
(overgeeft,
Opeens de zachte stem der menschlijkheid zich
(hooren,
Als eedler aandrift, door 't gevoel der smart,
(herleeft.

Ja, sombre Treurigheid, doe ons met kracht be-
(seffen,
Wat steun we ontberen in dit aaklig tijdsge-
(wricht!
Schets ons tafreelen, die ons bloedend harte tref-
(fen!
Breng ons de rampen, die ons teistren, voor 't
(gezicht!
Toon ons de menschheid; maar vertrapt, in 't stof
(vertreden,
Maar ademloos, misvormd, daar zij om redding
(schreit!
Stel ons een Godheid voor, die, doof voor haar
(gebeden,
Slechts wanhoop schenkt voor troost, en vloek
(voor zaligheid!
Doe ons een donderstem van uit den Hemel hoo-
(ren! —
Zij spreekt; de menschheid schudt en trilt op 't
(woord — »Verga!"
Zij voelt den ademtocht zich in den boezem smoren;
En de aaklige echo brult het woord uit d' af-
(grond na.
Die afgrond spert zijn muil, gereed haar in te
(zwelgen;
De kille huivering des doods vervangt den schrik;
De misdaad juicht; en gilt: »'k Zal haar van de
(aard verdelgen;
Ja, zij verga! men wijde aan mij dit oogenblik!
't Belang heersch' overal: het legg' heel de aarde
(aan banden!
Erken mijn heerschappij, gevestigd op dien
(grond!
't Belang zij de afgod, dien men eert in alle landen;
Het geef zijn wetten, tot des aardrijks laatsten
(stond! —
Hij zij verlicht, die 't best zijn zelf belang berekent,
Hij wijs — die listig zich in 't kleed der deugd
(vertoont,
Hij edel, die met bloed zijn dwangbevelen teekent,
Hij groot — in wiens gemoed verzaadlooze eer-
(zucht woont!" —

Waar ben ik? waar vervoert mijn sombre drift
(mij henen?
Veraardt het menschdom in 't vernuftigst roof-
(gediert'?
Is 't ter vernieling, dat zich volkeren vereenen?
Wordt plicht en hersenschim, door huichlarij
(gevierd?
s, in 't lieftallig wichtje, aan 's moeders borst
(aan 't slapen,
Daar op zijn zacht gelaat de teedere onschuld
(lacht,
De omzwachtelde inborst van den tijger ingescha-
(pen,
Of de aanleg van den beer, die naar ontwik-
(kling wacht?
Is daarom aan den mensch 't gevoeligst hart ge-
(geven,
Dat edel voorhoofd, dat zich naar den Hemel
(heft;
't Gelaat, waarin de trek der grootheid is gedre-
(ven,
Dat veelomvattend brein, dat zijn waardij be-
(seft;
Alleen — om met meer drift, meer razernij, te
(woeden;
Meer neigingen, 't geslacht der wilde dieren
(vreemd,
In 't onverzaadlijk hart te koesteren, te voeden?
Is 't hier, waar de adel van den mensch een
(aanvang neemt?

---

o Washington! — zoo niet uw deugden ons ver-
(rukten,
Zoo niet de daden, in 't geschiedboek ons be-
(waard,
Van helden, die het spoor der ware grootheid
(drukten,
Ons oog niet boeiden aan hun steigrende aad-
(lersvaart;
Wij zouden eindelijk gevoelloos ons gewennen,
Aan 't ijslijk, maar meteen verdoovend, mar-
(teljuk;
Wij zouden wrevelig der menschen waarde ont-
(kennen,
Hun aanleg tot de deugd, hun strekking naar
(geluk.
Slechts nu en dan komt ons een heldre glans
(verschijnen,
Maar als een bliksemstraal in een stikdonkren
(nacht,
Die zee en aard verlicht, om plotsling te verdwij-
(nen;
En ons 't gemis des dags gevoelen doet met
(kracht.

Almanzor! Alfred! — Gij beminlijk tweetal vor-
(sten,
Die in het tijdvak der barbaarschheid schit-
(trend blonkt,

Die ruwen volkren, daar zij ijzren keetnen torsten,
Door eigen hand gesmeed, een eedler aanzijn (schonkt;
Die de eerste vonken der beschaving in hun harten,
In weerwil van 't getier der woestheid, tintlen (deedt;
Die 't monster, dat hen hield gekluisterd, moe- (dig tarten
En onder 't oog dorst zien, en op zijn grond be- (streedt! —
Belangloos was uw doel op Spanje en Englands (tronen,
Belangloos de eedle drift, die uw gemoedren (won;
Weldoeners uwer eeuw, uw naam zal de aard be- (wonen,
Met dien van Frederik, met dien van Washing- (ton! —
Als 't laatre nageslacht, dat klein getal van hel- (den,
Waar Cincinnatus' kracht van ziel in uitblinkt, (roemt;
Dan zal het ook de deugd van Washington ver- (melden,
Ook dan, wordt zijne naam met dankbaarheid (genoemd.

't Zegt weinig, in een still' en kalmen stroom der (tijden,
In een gewonen stand, in een beperkten kring,
't Gewoel der driften, als ze ontwaken, te bestrij- (den
En af te wenden, met beleid en matiging.
't Zegt weinig, in 't genot van stille huisvermaken,
Op 't pad der onschuld stil en vreedzaam voort (te gaan,
Bij 't ruischen van een beek zich zelven te bewa- (ken,
Ver van het bulderend geraas van d' Oceaan. —
Maar door een donker woud, geschud door felle (orkanen,
Door hoop en vrees ontrust, daar 't oog geen (uitkomst ziet,
Door hinderpalen heen, zich zelf een spoor te ba- (nen,
Naar de aangewezen streek — als 't onze plicht (gebiedt; —
Niet laf terug te zien naar 't oord, dat wij ver- (lieten,
Waar 't vergenoegen ons een zachte rustplaats (bood;
Een onversaagden blik naar 't hachlijkst doel te (schieten,
En rustig voort te gaan in 't aanzien van den (dood;
Nooit naar de tooverstem der Vleierij te hooren,
Verleiding, als ze ons zwak bespiedt, te weder- (staan,
En, als ze onze eerzucht streelt, die drift in 't hart (te smoren,
Haar, als ze blaakt en zwelt, kloekmoedig neer (te slaan;
En eindelijk de hand der dankbaarheid te ontwij- (ken . . . .
Tevreden, dat ons slechts een gunstige uit- (komst kroon';
Ten toppunt van den roem niet duislend te be- (zwijken,
Te wenschen, dat de rust dien noesten arbeid (loon'; . . . .
Ja! — dit doet ons de deugd in 't helderst licht (aanschouwen,
Doet ons van Washington den ruwen omtrek (zien,
Dit ondersteunt en schraagt ons wankelend ver- (trouwen,
Dit doet ons nog, schoon flauw, der wanhoop (weerstand biên.

Gelijk een reiziger, in dorre zandwoestijnen,
Vermoeid en dorstend in den heeten middag- (gloed,
Bij iedren tred zijn hoop op laafnis voelt verdwij- (nen,
En, waar hij de oogen weidt, noch beek, noch (bron ontmoet;
Zoo smachten wij. — Gelijk hij, als zijn oog nog (sporen
Van vroegre beekjes in het brandend zand ont- (dekt,
Maar opgedroogd, en door verstuiving schier ver- (loren,
Zijn moed en krachten voelt vernieuwd en op- (gewekt; —
Zoo aadmen wij, wanneer verstrooide en losse (trekken,
Die de oudheid zamelde voor 't volgend nage- (slacht,
Ons flauw een schets van 't beeld der menschheid (doen ontdekken,
Schoon afgebroken, hier onkenbaar, daar ver- (dacht.
Maar als wij, door 't gewicht der rampen neerge- (drongen,
Een stervling, die dit beeld met kracht in zich (vereent,

Uit onzen tijdkring zien gescheurd, deze aarde
(ontwrongen;
Dan bliksemt wanhoop in het oog, dat niet
(meer weent.
De heesch geschreeuwde keel gilt naar en afge-
(broken;
't Hart krimpt en nijpt het bloed door trillende
(aadren heen;
Het afgepijnigd brein schept nare hersenspoken,
Schetst zich het menschdom als verlaten, woest,
(alleen. —
Ach, was dit zwart tafreel verdicht of overdreven!
Kon 't roemen op 't bezit van meerdre Wa-
(shingtons! —
o Ware grootheid, zoudt gij, na zijn dood, nog le-
(ven?
Belangelooze deugd, woont gij nog onder ons? —

---

o Gij, op wien Euroop zijn oogen houdt geslagen,
o Gij, die op den troon des Grooten Fredriks
(praalt!
Zult ge onder 't menschdom 't heil des vredes op
(doen dagen? —
Het wendt zijn oog naar 't licht, dat uwe kroon
(omstraalt.
Zult gij de menschheid weer tot haren rang ver-
(hoogen,
Waaruit zij nederviel, door wreed bedrog mis-
(leid?
Zult gij de tranen van haar bleeke wangen dro-
(gen?
Is u deze eer, en haar dit gunstig lot bereid?
Of moet zij onder 't wee des tijds nog langer zuch-
(ten,
En zal de twistharpij, die volk bij volk beroert,
Verhardt — verblindt — niet eer dees siddrende
(aarde ontvluchten,
Eer de gedreigde wenk van d' Afgrond is vol-
(voerd?

---

o Monsters — 't zij gij in het hart van zwakke
(grooten
Of een verbijsterd volk, dat zich u overgeeft,
(Door vuig belang verknocht aan uwe vloekge-
(nooten)
Uw haatlijk' invloed, uw vergift doet werken —
(beeft!
Beeft, als gij 't veinzend oog op 't graf des mans
(zult werpen,
Wanneer uw valsche mond zijn naam als red-
(der noemt!
Die naam moet, als een roede, u om 't geweten
(snerpen. —
Terug: uw adem blaast verwelking op 't ge-
(bloemt'! —
Die bloemen, die ons hart hem komt ten offer
(brengen,
Belangeloos geplukt, in schaduw opgegroeid,
Zou licht de lucht uit uw ontstoken longen zengen,
En 't waas vernielen, dat op hare blaadren
(gloeit. —

De rei der kunsten — naar verdienste en eedle
(daden,
Gelijk de zeilsteen naar het Noorden, heenge-
(richt,
Viert zijn gedachtenis in sombre treurgewaden,
Vereert met warm gevoel zijn deugd in dit ge-
(sticht. —
Maar ach, hoe ook ontvonkt, wat vuur haar mocht
(bezielen,
Met welk een drift de Kunst haar kwijning
(overwon;
Haar schoonste hulde is voor zijn lijkbus neer te
(knielen:
Nooit achterhaalt haar vlucht den lof van Wa-
(shington!

Ach, mogt mijn zwakke stem die snaar van 't harte
(treffen,
Die stemming van 't gemoed, die trilling doen
(ontstaan,
Die ons de waarde en rang der menschheid doet
(beseffen,
En aanspoort tot de deugd! . . . . dan was mijn
(wensch voldaan!

Gij, in Wiens adem we ons bewegen, zijn en leven,
Die elke drijfveer in het menschlijk hart be-
(spiedt,
Die elke neiging kent, waardoor het wordt gedre-
(ven,
Wiens oog 't verborgen doel der vrije daden ziet;
Gij, Wien 't verstand niet denkt, de zinnen niet
(ontdekken,
De rede niet bevat; die wel in 't donker schuilt,
Maar, in het zedenrijk, ons wilt ten Vader strek-
(ken;
Tot Wien de droefheid zucht, de wanhoop gilt
(en huilt;
Gij, Eeuwige, tot Wien de deugd zich voelt ver-
(heffen! —

Vorm Washingtons! — Stel ons hun voorbeeld
(voor 't gezicht,
Laat hunne daden ons ontvonken! Laat ze ons
(treffen;
Toon ons, bij 't schijnsel hunner grootheid, on-
(zen plicht!

(Uit: *Treurzang ter nagedachtenis van Washington.*)

FRAGMENTEN
UIT
CELIA.
TREURSPEL.

[„Celia, zoo zacht, buigzaam en teeder als de klank van haar naam; doch te gelijk standvastig in 't lijden, en, schoon in de vooroordeelen van hare eeuw opgevoed, verdraagzaam, onderworpen, toegevend en medelijdend omtreat de ongeloovigen. Bovenal: vast verkleefd (in den waren zin van 't woord) aan den godsdienst der Christenen. Met Soliman, haar minnaar, maar ook — den onbekenden moorder van haar vader, is zij naar het" (door de Kruisvaarders belegerde en straks ingenomen) „Jerusalem gevlucht. Zij heeft bij 't heilig kruis aan haren stervenden vader gezworen zijn dood te wreken. 't Volbrengen van dien eed is de daad van mijn treurspel."]

TWEEDE BEDRIJF.

Eerste Tooneel.

Bohemond, *broeder van Celia*, Bouillon, Robert, *Christen-Ridders*, *een groot getal krijgsvolk.*

Bohemond.

Wij zijn dan eindelijk verwinnaars, Christen-
(helden!
De machten van omhoog, die ons tot wrekers
(stelden
Van hun gerechte zaak, zien grimmig naar dit
(land.
Een ongeloovig hart is 't werktuig in hun hand.
Zoo straffen zij zich zelf die weerstand durven
(bieden;
En 't liefelijke juk van 't Kruis te dwaas ontvlie-
(den.
Wie zou nog aarslen bij 't bevel van 's Hemels
(Kerk!
Zij juicht uw ijver toe: spreekt door een wonder-
(werk:
En ieder voetstap, dien wij in deze oorden zetten,
Schijnt een gewisse trap waarmee wij hen ver-
(pletten.
Ontvangt van mij 't bevel dat mij de Hemel gaf.
Verdelgt het ongeloof tot in zijn wortels: — straf
En onverbiddelijk te zijn, — ziedaar uw plichten!
't Staat ons niet vrij ons werk ten halve te ver-
(richten.
Geen kindren, zuigende aan de moederlijke borst;
Geen grijsaard, die gekromd den last der jaren
(torst;
Geen maagden, snikkende aan den boezem harer
(minnaars:
Niets word' door u gespaard! — Als godlijke
(overwinnaars,
Past ons 't meedoogen niet. — Vergruist dus en
(ontzielt
Al wat zich niet bekeert! Als God een volk ver-
(nielt,
Dan moet het werktuig in Zijn hand geen reden
(vragen
Van zijn gevreesde, maar ook welverdiende sla-
(gen.
Weleer zag men hetzelfde: en 't moedig Israël
Geeft ons een voorbeeld, om des Hemels hoog bevel
Zoo blindelings als trouw te volgen. — Geen ont-
(ferming —
Toen 's Hemels vloekgezant verscheen, door wiens
(bescherming
Nun's zoon 't verkoren volk de vrucht der zege
(schonk!
Geen laffe ontferming — toen hem 't staal in de
(oogen blonk
Van d' Engel des verderfs! — Wij zien dit zwaard
(óók blinken.
Dit pas gevormd geslacht moet weer in 't niet
(verzinken.
Des Hemels wraak wenkt ons: zijn toorn wankt
(op hun hoofd: —
Geen laffe ontferming des! — Ons is dit land be-
(loofd
Door 't zichtbaar Hoofd der Kerk. Één vrouw
(slechts zij u heilig.
Dalmire, en Soliman, dien zij bemint, blijf veilig
In dit paleis. Volgt mijn bevel!

(Het krijgsvolk vertrekt van 't tooneel: de hoofden (blijven.)

VIJFDE BEDRIJF.

Vierde Tooneel.

Celia, Godscalk, *biechtvader van den overleden vader van* Bohemond *en* Celia.

Godscalk.

Moet ik mijn zegen, of mijn vloek op u doen
(dalen?
Zijt gij reeds voorbereid, om aan uw dubblen eed

Kloekmoedig te voldoen? Voedt gij berouw en (leed
En kwelling over uw doemwaardig plichtver- (zaken?
Voelt gij verhevener gevoelens in u blaken,
Dan die de wellust in uw ziel ontstoken had —
Eer de onweerstaanbre hand des Hemels u van ('t pad
Des blinkenden verderfs terugtrok? —

Celia.

Ik ben vaardig...
Te doen... al wat men... van mij eischt. 'k Ben (dubbel waardig
Een zegen van uw hand: want — zonder kwel- (ling, leed
Noch tergend naberouw van 'tgeen ik voormaals (deed —
Zal ik de wreede taak, die ik bezwoer, vol- (brengen.
Ik onderzoek niet meer, of ik — door 't bloed te (plengen
Van 't eenig voorwerp, dat mijn ziel aan de aarde (bindt —
Aan 's Hemels wil voldoe. Genoeg dat ik als kind
De stem eens vaders hoor. Zijn geest, aan de aard (hergeven,
Verbergt mij door wat kracht hij om mij heen (komt zweven.
Maar biddend voor de rust van zijne ziel — (wacht ik
Het offer, dat hij eischt, vol heilige' angst en (schrik
Hier af.

Godscalk.

Kom, nader mij! — Ik vind u eindlijk weder.
Herken den leidsman van uw teedre jeugd — ge- (reeder
Dan immer — om u in uw loopbaan bij te staan.
Kom — zie mij minder stug en meer gelaten (aan.
Uw strijd is zwaar — 'k beken 't — maar zoo gij (slechts durft willen,
Volgt straks de zegepraal. — Hij, die de orkanen (stillen —
De donderwolken en de stormen stuiten kan —
Kan ook de orkanen en de donderwolken van
Het hart, met eenen wenk beteuglen — en doen (zwijgen.
Gij zult de kalmte van uw ziel opnieuw ver- (krijgen;
Bezweert gij 't onweer, door uw aanzijn heen (verspreid,
Bezweer het — door de taal van uw gehoorzaam- (heid!
Gehoorzaamheid alleen kan 's Hemels toorn ver- (zachten.
Hij kan de hand, op Zijn bevel gereed te slachten,
Weerhouden; als de wil alléén zijn ziel behaagt.
Dan — hoe ook de uitkomst zij — wat ook de (toekomst draagt,
Betoon u, als weleer, een kind der Kerk te we- (zen! —
De zachte trekken van uw kindsheid, die voor- (dezen —
Voor vroegren tijd uw schoon gelaat versierden, (zijn
Opnieuw ontloken; schoon verborgen zielepijn
Die dierbre trekken der onnoozelheid ontluistert.
Die zachte glans bestaat; hoewel door 't leed ver- (duisterd.

(Tegen eenige Priesters, die met een wijwaters- vat en wijkwast naderen.)

Men wij' haar plechtig in! — Besprengt haar zacht (gelaat
En teedre hand met dit geheiligd vocht. De daad,
Die zij volbrengen moet, eischt deze plechtighe- (den.

(De Priesters naderen Celia *op eene plechtige wijze en besprengen haar voorhoofd en rechterhand, terwijl zij knielt. Vervolgens staat zij in een treurige houding op; en* Godscalk *vervolgt:)*

Doet nu met diep ontzag het offer herwaarts tre- den! —

FRAGMENT
UIT
EEUWFEEST BIJ DEN AANVANG DER 19de EEUW.

Zinnebeeldige Voorstelling.

DERDE AFDEELING.

Het tooneel is een zinnebeeldig landschap. Op den achtergrond ziet men een gedeelte van een zeer grooten en breeden cirkel, dat zeer langzaam bewogen wordt. Het oppereind van dat gedeelte komt uit een zwarte wolk voort: het benedeneind, dat schuins afdaalt, verliest zich in een afgrond. (Door dien afgrond wordt op het verledene, door het zichtbaar gedeelte des cir-

kels op het tegenwoordige, en door het boveneind op het toekomende gezinspeeld.) Achter de donkere wolk ziet men den Tijd, *die door het* Noodlot *voortgestuwd wordt, en daardoor beweging aan den cirkel geeft.*

Het getal 18 *is, bij het veranderen des tooneels, in de laagte bij den afgrond zichtbaar.*

Onder het spelen van een muziekstuk, op die vertooning toepasselijk, verzamelt zich eene groote Menigte *menschen van allerhande natiën; zij houden hunne oogen gewend naar den afgrond. Uit de zwarte wolk schieten, van tijd tot tijd, eenige lichtstralen voort.*

De Menigte *heft het volgende gezang aan.*

Koor.

Wat wijst ge, o grimmig Noodlot,
Met uwen ijzren staf,
Langs 't rad dat eeuwig wentelt,
Op aller eeuwen graf.
Een eindloos tal van jaren
Stort ge in den afgrond neer,
En 't oogenblik van heden
Komt nimmer, nimmer weer.

Één Stem.

Uw aanzijn aâmt vernieling;
Verdelging dreigt uw vuist;
De tijd wordt, op uw aandrang,
De macht, die 't al vergruist.
Een honderdtal van jaren
Daalt langs uw loopkring af,
En voert, bij zijn verscheiden,
Zijn daden mee in 't graf.

Koor.

Ja stort, stort in dien afgrond,
Verlaat, verlaat deze aard,
o Eeuw, waarvan 't geheugen
Ons zooveel ijzing baart.
Maar laat, bij uw verscheiden,
Het licht, dat in u blonk,
Dat uw ontluikend aanschijn,
Aan 't oog der volkren schonk!

Onder dit koor daalt De Verbeelding, *tusschen* Het Geheugen *en* De Geschiedenis *geplaatst, in 't verschiet, achter den cirkel, neder en nadert met hare twee gezellinnen* De Menigte.

De Verbeelding.

Wat houdt uwe oogen in dit oord, zoo vol verlangen
En onbewegelijk gevestigd, als gevangen?
Is 't donker, grondloos diep, waarop gij 't einde (ontdekt
Der zinkende achttiende eeuw, het voorwerp, (dat u trekt?

(*Naar den cirkel wijzende.*)

Elk tijdstip scheidt voor u de toekomst van 't voor- (leden,
En plaatst u tusschen twee belangrijke eeuwighe- (den.
Naar de eene ziet ge, als naar *een droom*, die (u verliet,
Terwijl u de andere slechts een eindloos *ledig* (biedt.
Een droom — maar leerzaam, vol van onvoltooide (trekken,
Die u de grondschets van een meesterstuk ont- (dekken,
Een onvoldragen vrucht, die voor dat *ledig* rijpt;
Naar wier volwassenheid gij in de toekomst (grijpt. —
o Volkeren! hetzij ge aan 's Nijlstrooms vruchtbre (boorden
Het eerste licht ontvingt, of in het kille Noorden,
Leert, uit hetgeen dat niet meer is, wat wor- (den moet.

Gij ziet van de eeuw, die wijkt, den laatsten (avondgloed.
Leert hare strekking, in dees plechtige oogenblik- (ken,
En de eeuw, die op haar volgt, zal u niet meer (verschrikken.

Nooit ging het menschdom, op zijn spoor een (stap vooruit,
Of 't werd, al te onbedacht, zijn eigen drift ten (buit.
Het was gestaâg uw lot, om, in uw vorderingen,
Door dikke neevlen van verwarring heen te drin- (gen:
Geen vonkje, dat voor u een flikkering ontsloot,
Of 't werd een bron, waaruit een wolk van (rook ontsproot. —

(*Zich tot* Het Geheugen *en* De Geschiedenis *wendende.*)

Ik voel mij aangespoord, geholpen door u beiden,
Die reeks van eeuwen voor hun oog terug te lei- (den,
Waarin het Christendom, hoe diep het dikwijls (zonk,

En van zijn oorsprong week, met zachten luister
(blonk.
'k Zal door mijn tooverkracht hen, bij dit heuch-
(lijk heden,
Van uit den nacht die hen omsluiert, op doen tre-
(den,
En bij dit plechtig feest, der wordende eeuw
(gewijd,
Het vak voltooien doen van d' afgeloopen tijd.

Terwijl De Verbeelding *het volgende zegt, vertoonen zich de drie eerste* Christen-Eeuwen, *verbeeld door drie vrouwen, zeer eenvoudig in 't wit gekleed.*

De Verbeelding.

Die zelfde zachte en teedre trekken,
Van 't kind, dat 's moeders borst, al streelende,
(beloont,
Zijn in 't ontfronst gelaat te ontdekken,
Van 't eerste drietal, dat zich aan uw oog vertoont.
Slechts stille deugd en onschuld stralen,
Gelijk een morgenglans, door 't eerste tijdvak heen;
Geen zon komt nog in 't Oosten pralen:
Een flauwe morgenster vertoont zich daar alleen.

De Geschiedenis, *terwijl de* Vierde Eeuw, *prachtiger dan de vorigen, met een kroon in de hand, de* Vijfde *gekroond, en de* Zesde, *bovendien met een wetboek in de hand, op de drie eersten volgen.*

Doch zou dit licht heel de aard beschijnen,
En niet weer voor uw oog verdwijnen,
Dan moest de dagtoorts zich aan 's hemels trans
(doen zien;
Zij moest met vollen luister rijzen;
Het heerschend Rome moest haar hulde en eer
(bewijzen,
En, door haar geest bezield, het wereldrond
(gebiên.

Onder 't opkomen van de Zevende, Achtste *en* Negende Eeuwen, *wier kleeding barbaarschheid aanduidt, vervolgt* De Geschiedenis.

Dan ach, wat zee van zwarte golven
Spoedt uit het donker Noorden aan?
o Rome! uw oppermacht zal onder haar ver-
(gaan! —
Haast zult gij, overstroomd en in dien vloed be-
(dolven,
In 't oud Byzantium, ontbloot van macht, be-
(staan. —
En ginds, in 't Oosten, rukt een drom van woeste
(volken,
Door Mekka's Held bezield, met opgeheven dol-
(ken,
Op 't nietig overschot van uwe grootheid aan.

Hier vertoonen zich de Tiende Eeuw *in priesterlijk gewaad met een schepter, de* Elfde *en* Twaalfde *eveneens gekleed; doch met een zwaard in de hand.*

Maar 't vierde drietal zal, hoe ook 't geweld moog'
(dreigen,
In 't priesterlijk gewaad der Christnen macht
(doen stijgen:
Het zwaait den schepter en het zwaard, van land
(tot land.
o Gij, wiens deugd heel de aard, verrukt en op-
(getogen,
Als 't schoonste voorbeeld eert! — Door welk on-
(edel pogen,
Ziet zij het teeken van uw lijden voortgeplant!

De Verbeelding *bij het verschijnen van de* Dertiende, Veertiende *en* Vijftiende Eeuwen, *verbeeld wordende geblinddoekt met een fakkel in de eene en een dolk in de andere hand.*

Dan — welk een monster zie 'k van onder 't kruis
(verrijzen?
Het sluit zijn vlammend oog en spert zijn wree-
(den muil.
Daar sluit het om zijn prooi, met akelig gehuil,
Stuiptrekkend zijnen klauw, die 't hart van schrik
(doet ijzen.
Wendt, volkeren, wendt uw oog van 't gruw-
(zaamst tijdvak af!

(*Eenige treden voorwaarts naar die drie* Eeuwen *toetredende.*)

Hoe! — waart ge ook in de reeks dier afgeloo-
(pen tijden,
Wier telling we aan het schoonst, het treffendst
(voorbeeld wijden,
Dat immer 's Hemels gunst ons ter betrachting
(gaf!

De Zestiende, Zeventiende *en* Achttiende Eeuwen, *toenemende verlichting en opgeklaardheid aanduidende, sluiten dezen plechtigen omgang; de* Achttiende *komt met een zegewagen, getrokken door de* Jaargetijden, *op. Zoodra zij den cirkel genaderd is, stapt zij uit denzelven, en voegt zich bij de* Zestiende *en* Zeventiende.

De Verbeelding, *vervolgende.*

Spoedt aan, o tijden van ons vurigste verlangen!

Tergt, in uw tragen loop, niet langer ons ge-
(duld!
Of voedt ons hart een hoop, die nimmer wordt
(vervuld?
Ja, 'k zie de schemering dien bangen nacht ver-
(vangen.
Een trits van eeuwen, der verlichting toegewijd,
Door trage ontwikkeling naar een naadrend doel
(gedreven,
Doet de afgematte hoop in ons gemoed herleven,
En wekt den ijver op, in 't midden van den
(strijd.

(*Tegen* Het Geheugen.)

Maar hoe? — 't Gezicht der Eeuw, wier laatsten
(stond wij vieren,
Is oorzaak, dat ge uw oog met siddring neder-
(slaat!
Treft u de glans niet van haar opgeklaard ge-
(laat?

Het Geheugen.

Helaas! Ik zie alleen haar bloedige laurieren!
Dat zelfde monster der vervolging deed, in haar,
Het woeste tijdperk der barbaarschheid weer her-
(leven.
In 't oogenblik, waarop zij 't aardrijk zal bege-
(ven,
Is 't meer dan ooit bekneld in 't nijpendste ge-
(vaar.
Zij heeft de teugels van 't vooroordeel losgebroken,
Eer nog de waarheid aan het menschdom ken-
(baar wierd;
Ze ontvlood het bijgeloof, door woeste drift be-
(stierd,
Eer nog het zuiver licht der rede was ontstoken.
Zij schiep dien middelstand van licht en duis-
(ternis!
En deed het grootsch gevoel in 't zwellend hart
(ontwaken,
Om met vereende kracht de menschheid te vol-
(maken,
Die, bij dit trotsch gevoel, te meer rampzalig is,
Daar zij, volijvrig om dit droombeeld te genaken,
Uit haar verbeeld genot terneerploft in 't gemis.

Hier volgt een dans van de 18 Eeuwen, *onder welken* De Verbeelding, Het Geheugen *en* De Geschiedenis *vertrekken. Na den dans gaan de Eeuwen met eenen plechtigen omgang, in die zelfde orde, waarin zij opgekomen zijn, van het tooneel. De* Achttiende *stapt weder in haar wagen en wordt door de* Jaargetijden *voortgetrokken. Op hetzelfde oogenblik, waarop die wagen geheel vertrokken is, gaat het weinige, dat nog van het* 18*getal zichtbaar was, onder; en eensklaps vertoont zich aan het hoveneind van den grooten cirkel het* 19*getal, waarop* De Menigte, *die nu aan de andere zijde van het tooneel geplaatst is, en in eene verwachtende houding hare oogen op de donkere wolk gevestigd houdt, weder aanheft met dezen*

Lofzang.

Heft aan, laat uwen lofzang hooren,
o Volkren, op dees' blijden stond!
Een nieuwe tijdkring is geboren.
Heft aan, laat uwen lofzang hooren!
Uw stem weergalm, langs 't wereldrond! —
Zingt Hem, die de eeuwigheid deed worden,
Waarom het rad der tijden draait!
Zingt Hem, die in der dingen orden,
Die beurtelings vergaan en worden
Door de eeuwen heen Zijn schepter zwaait.

Één stem.

Laat uw stem, aan heel de aard Zijne grootheid
(verkonden,
Die, voor d' aanvang der eeuwen het beeld heeft
(gezonden,
In welks omtrek de deugd vol verhevenheid
(praalt;
En welks godlijke trekken
De grootheid ontdekken,
Die in d' aanleg der menschheid, vol majesteit,
(praalt.
Heft aan, laat uwen lofzang hooren, enz.

De Menigte *vertrekt. Achter dezelve komen* De Menschheid *en* De Rede *op het tooneel, voorgegaan door* De Eigenliefde, De Roemzucht *en* Den Naijver, *die bloemen voor haar voeten strooien.*

De Menschheid *tegen* De Rede *in't opkomen.*

Vergeefs doet mij uw mond de stem der wijsheid
(hooren:
Ik kan die neiging in 't gevoelig hart niet smoren,
Waardoor me alléén 't gevoel mijns aanzijns
(dierbaar wordt,
Die in mijn ziel èn wil, èn kracht, èn wellust
(stort.
Ja! de afgunst, wraak en haat, hoe vaak zij om
(mij zweven,
Wil ik gedwee uw streng bevel ten offer geven.
Maar ach, die teedere verzachters van mijn smart,

Die lievelingen van mijn veelbehoevend hart —
(Wat poging vergt gij mij?) die kan ik niet verla-
(ten.
Of eischt uw wreede wet, dat ik mij zelf moet ha-
(ten?
Hoe! zou 'k de rozen, die zij strooien op mijn
(paân,
Ontzind vertrappen, op mijn steile levensbaan?
Helaas! door hun gemis werd al mijn heil ver-
(zwolgen.
De moed ontzinkt me. Ik kan, ik kan niet lan-
(ger volgen.

De Rede.

'k Ontzeg u, aan mijn hand, hun werkzaam' in-
(vloed niet;
Maar onderwerp hen slechts aan uw en mijn ge-
(bied.
Zij moeten u — niet gij hen — volgen op uw pa-
(den,
Zij strekken u alleen tot veerkracht uwer daden;
Niet tot geleiders op den weg, dien gij moet
(gaan. —
Het voegt hen slaaf te zijn en u ten dienst te
(staan.

De Menschheid, *met drift.*

Houd op, de heerschappij der neigingen te wraken,
o Wreede! of leer mij eerst, mij zelve te verzaken!
Leer me ongevoelig zijn en toon me, dat mijn
(plicht,
In 't niet bemerken van mijn eigen waarde ligt!
Maar, breng mij dan nooit weer het denkbeeld in
(gedachten,
Van eigen grootheid en oorspronkelijke krachten.

(De Genietjes, *die tot op den voorgrond van het tooneel genaderd zijn, gaan weder terug;* De Menschheid *wil hen volgen,* De Rede *weerhoudt haar; doch bij het uitspreken der twee volgende regels, heeft* De Menschheid *zich reeds aan* De Rede *ontworgen.*)

Terwijl uw grootspraak mij, alléén, tot hen ge-
(leidt,
Geeft mij uw eisch 't besef van mijne nietigheid.

(*Zij wil hen volgen; doch eensklaps verandert het tooneel, waarop zij zich alleen bevindt.*)

FRAGMENT

UIT

DE MENSCHHEID IN 'T LAZARUSHUIS, BIJ DEN AANVANG DER 19de EEUW.

Zinnebeeldige Voorstelling.

(Parodie op de voorgaande.)

DERDE AFDEELING.

Het tooneel is het plein voor 't Lazarushuis. Twee gekken komen, met een driekoningenstar, uit het huis, waarop een gedeelte van een cirkel geschilderd is, evenals in de derde afdeeling van het Eeuwfeest. Het 18*-getal is op denzelven zichtbaar. Onder het zingen van een menigte gekken, die de star komen bekijken, doen de twee eersten haar draaien.*

Koor.

Wijze: Faut attendre avec patience.

De achttiende eeuw zal straks verdwijnen;
En de eeuw, die volgt, is een mooie eeuw,
Gij zult haar aanstonds zien verschijnen,
Met veel misbaar en veel geschreeuw.

Één Stem.

Mag ik mijne oogen wel gelooven?
Komt daar de ronzebons niet aan?

Koor.

Haast zijn er honderd jaar gekloven!
Dan zal het toch wel beter gaan. (*bis.*)

Op 't einde van dat koor komt De Verbeelding *met een ronzebonskast op het tooneel: aan haar rechterzijde staat* Het Geheugen, *met een tamboerijn, en, aan de linker,* De Geschiedenis, *met een draaiorgel; terwijl de menigte zingt:*

Zie, daar heb je de Historie,
Falderalderire, (*bis.*)
En aan dien kant de Memorie.
Falderaldera.

De Verbeelding *tegen de menigte.*

Wie wil nog eens van 't jaar al de achttien eeuwen
(zien
Zooals ze volgen op elkaar? Komt, goeie lien!
't Is waarlijk fraai, curieus en wel de moeite waar-
(dig;
En, voor dengeen, die 't nooit gezien heeft, drom-
(mels aardig.

De Verbeelding, *terwijl de achttien eeuwen boven in de kast vertoond worden, in die zelfde orde, waarin zij in 't Eeuwfeest voorkomen.*

Daar heb je de eerste drie, met witte jurken aan!
Daar is nog niets meer aan te zien, dan dat ze gaan!

Maar kijk! daar zie je ze met schepters en met kro-
(nen.
Die komen zich met veel meer staatsie te vertoonen.
De zesde houdt een *corpus juris* in haar hand.
Die worden nu door heel de wereld voortgeplant.

Maar ja! — Daar komen ze die 't alles weer be-
(derven.
Ik vrees: dit Noordsche volk zal 't jong plantsoen
(doen sterven;
En 't geen zij ongemoeid nog hebben laten staan,
Daar valt de groote Turk met zijn Profeet op aan.

Doch, dat is niets: het zal zich alles wel weer
(schikken.
Dit vierde drietal zal de Turken doen verschrikken;
Maar komen leelijk, met de kous op 't hoofd,
(weerom.
Ja, laat ze maar begaan: die Turken zijn niet
(dom.

Kijkt maar rechtuit! Daar krijgt ge nu geblind-
(doekte eeuwen.
Dat is kwaadaardig goed; ze zien er uit als leeuwen.

(*Naar de kast toetredende en de dertiende, veertiende en vijftiende eeuwen aansprekende.*)

Zeg eens — wat doet je toch met fakkels? Geef
(ze hier!
't Is immers malligheid? Jelui ziet toch geen
(zier.

(*Tegen de menigte.*)

Kijkt voor je, menschen! 't Is waarachtig om te
(beven.
Och, waren die maar in 't voorledene gebleven!
Zij houden ieder in haar linkerhand een dolk.
Zoo waar! hoe later op den dag, hoe schooner
(volk!

Daar zijn de laatste drie, met *incroyable* kleeren,
En sterren op het hoofd. Nu zal de kans verkee-
(ren.
Dat gaat, zoo regelrecht, naar de verlichting
(toe!

De laatste meent het, met haar mooie kiereboe.

(*Tegen* Het Geheugen.)

Maar hoe? 't Is of gij niet veel zin hebt in de leste.
Gij houdt, naar 'k zien kan, haar in lang niet voor
(de beste.
Hoe zet gij, bij haar komst, zoo'n drommels
(scheef gezicht?

Het Geheugen.

De beste? hum! Dan moet de slechtste niet veel
(deugen.
De beste! — Neen, dat is een ditendatsche leu-
(gen!
Ik ken het vrouwmensch wel; zij is brutaal en
(licht;
En daarom laat ze zich ook de Verlichte noemen.
Ze is tusschen mal en vroed en slaat aan niets
(geloof;
Ook gaat ze mank, en is aan 't rechteroor wat
(doof;
En op haar eerlijkheid valt waarlijk niet te roe-
(men.
Prijs haar, zooveel gij wilt en kunt! Wat mij
(belangt,
'k Wensch haar geluk op reis. Ze kan vrij op gaan
(kruien,
Die wijsneus! Ja, zij heeft de klok wel hooren
(luien;
Maar, sla me dood, zij weet niet waar de kle-
(pel hangt.

Nadat de achttiende eeuw, die op een wagen zit, vertrokken is, ziet men b venaan de star het 19*-getal. De menigte heft het volgende algemeene koor aan, en* Het Geheugen *gaat met zijn tamboerijn onder de menigte om duiten op te halen, waar na* De Verbeelding, De Geschiedenis *en* Het Geheugen *met de ronzebonskast weder vertrekken.*

Koor.

Wijs: Chantons l'hymen, etc.

Komt, dansen wij, verheugd en blij!
Wij zingen, dat het klatert,
Op dezen stond, de wereld rond,
En lachen, dat het schatert.

Één stem.

't Jaar nul is afgeloopen,
't Jaar één is ingegaan!
Komt, laten wij loopen, met hoopen:
Dat's al weer afgedaan!

Koor.

Komt, dansen wij, verheugd en blij, enz.

De menigte vertrekt en de twee gekken met de star gaan weder in 't Lazarushuis. Achter dezelven komen De Menschheid *en* De Rede *op het tooneel, voorgegaan door* De drie Genietjes, *die aan* De Menschheid *speelgoed en lekkers presenteeren.*

De Menschheid *tegen* De Rede *in 't opkomen.*

Ik wil geen woord meer van die malle dingen hoo-
(ren:
Veel liever zat ik, voor een strafwacht op den
(toren,
Dan op jou hooge duin, waarop men duiz'lig
(wordt.
Neen, voor die studie is mijn leven nog te kort.
Wel ja! 'k zou goed doen, zonder loon; dat kan
(je denken!
Een mensch is toch zoo niet . . . Och, leg maar
(niet te wenken!
Ik weet, zou 'k meenen, ook, waar Bart de
(mosterd haalt.
Neen, 'k vind die jongens, met hun kleine pren-
(tenboekjes,
Dat speelgoed en die mand met lekkers en met
(koekjes
Veel aardiger. — Die werkt, die wil ook zijn
(betaald! —
Om jou pleizier te doen, zou ik mij zelve haten,
En zeggen: »'k Dankje!" 't Is te mal om van te
(praten.

De Rede.

Nu zie ik duidelijk, dat gij 't niet hebt gevat;
Zij moeten u — niet gij hen — loopen achter
('t gat.
Maar daarom mag je (mits niet al te lang te toe-
(ven)
Bij tijd en wijle wel een pruimentaartje proe-
(ven. —
Ik wil maar, dat zij u niet hindren in uw taak.
Zij zijn jou knechts.

De Menschheid.

Loop heen! 't zijn praatjes voor
(de vaak!
Mijn knechts? Wel ja!

De Rede.

Maar, hoor dan!

De Menschheid.

Tut, tut, tut,
(Ariaantje!

(*Zingende.*)

Wie gaat er mee naar de uileboomen toe?
Jou wacht ik achter 't laantje.

(De Genietjes, *die tot op den voorgrond van het tooneel genaderd zijn, gaan weder terug;* De Menschheid *wil hen volgen;* De Rede *weerhoudt haar, doch onder 't zingen wringt zij zich los. Zij wil* De Genietjes *volgen, doch dezen ontvluchten haar.*)

De Rede *tegen* Jorisvaar, *die zich een oogenblik aan het eerste zijscherm laat zien.*

Het is maar boter aan de galg gesmeerd, mijn
(vrind! —
Ik weet nog maar een kuur, als gij het dienstig
(vindt.—
Wij moeten haar de Deugd en Ondeugd eens doen
(kijken,
De laatste in 't mannenpak: want daaruit moet
(eerst blijken,
Of zij geneeslijk is of niet; maar 'k vrees er
(voor:
Want aan mijn redenen verleent zij geen gehoor.

(*Beiden vertrekken.*)

JACOBUS KANTELAAR,

geboren te Amsterdam, 1759, studeerde in de godgeleerdheid te Leiden; 1781 predikant te Westwoude, daarna te Almelo. Om zijne patriotische gevoelens lastig gevallen, legde hij 1787 zijne bediening neder, vestigde zich te Amsterdam, daarna te Kampen en wijdde zich aan de letteren. In 1795 benoemd tot lid der eerste Nationale Vergadering, onderscheidde hij zich door kennis, welsprekendheid, gematigdheid; ook in de tweede Nationale Verg. gekozen, bleef hij aan zijn beginsel getrouw; bij de omwenteling van 22 Jan. 1798 gevangengenomen, bleef hij tot Juni in hechtenis; onttrok zich toen aan de staatkunde, richtte een effectenkantoor op te 's-Hage, dat hij na 12 jaren wegens ziekte moest laten varen. Hij vestigde zich te Amsterdam, straks op zijn buitenverblijf Landwijk bij Zwolle. † 1821.

Voornaamste geschriften: Proza: *Lofrede op Schultens*, Amst., 1794; *Verhandeling over het Herdersdicht*, bekr. in 1791, 's-Hage, 1813; Redev. *Over den invloed der verlichting op het lot der vrouwen*; *Adviezen in de Nat. Verg.*; medewerker aan de: *Vaderl. bibliotheek van wetenschap, kunst en smaak*; — met Feith: *Bijdragen ter bevordering der schoone kunsten en wetenschappen*, 3 dln. Rotterdam, 1796; met Siegenbeek: *Euterpe*, 2 st.

Poëzie: *Aan de wellust; Lierzang aan R. J. Schimmelpenninck*, 's-Hage, 1805. *Redevoeringen en dichtstukken*, uitg. door Siegenbeek, Haarl., 1825.

OP DEN DOOD VAN EEN KIND.

Zoolang een eik in 't woud
Zijn hoofd omhooge houdt,
Is hij een spel van 't lot,
Dat met zijn grootheid spot.
Zijn blad heeft in den worm,
Zijn schedel in den storm,
Zijn wortel in den vloed,
Die kabbelt aan zijn voet,
Een vijand, die zijn pracht
En heerlijkheid veracht,
Voor wien hij eeuwig beeft,
Zoolang hij 't leven heeft.

Vergeefs spreidt hij een schoon,
Een majesteit ten toon,
Bemind bij God en mensch.
Vergeefs bidt hem de wensch
Des pelgrims, die vermoeid,
En van de zon verschroeid,
Aan zijn bemosten stam
Een koele wijkplaats nam,
Verkwikt en blij te moe,
Een zorgloos leven toe.
De dankbre tortelduif,
Die in zijn hooge kuif
Een veilig leger vindt,
Smeekt vruchteloos den wind,
Dat hij hem ruste geef,
En om zijn kruin niet zweef.

Wanneer de laatste storm
Den vogel en den worm
Neerplettert uit zijn loof;
Voor al het bidden doof,
Zijn stam omverre scheurt;
En 't woud, dat om hem treurt,
Van zijn sieraad berooft;
Wanneer zijn achtbaar hoofd
De moederaard weer kust,
Dan eerst geniet hij rust.

Gelukkig 't rijsje dan,
Dat vroeg reeds rusten kan,
Dat jong gehouwen wordt
Of schielijk henendort!
Het voedde nog geen worm,
Het vreesde nog geen storm,
Die slechts door boomen vaart,
En lage rijsjes spaart;
't Gekabbel van den vliet
Woelde aan zijn voet nog niet;
Het zag nog nimmer kwaad,
Als dat weldadig kwaad,
Dat het ter aarde sloeg,
En in de ruste droeg.

Gelukkig ook het kind,
Dat vroeg zijn rustplaats vindt,
En de onrust van een man
Geheel ontwijken kan!
De zorg, die slangen kweekt,
De roode wang verbleekt,
De minste sluimring steelt,
Of zwarte droomen teelt,
Als lood op 't harte zinkt,
Het bloed uit de aadren drinkt,
Het vleesch als sneeuw verteert,
't Gebeente in stof verkeert,
En ijslijk langzaam moordt,
Heeft nooit zijn borst doorboord.

De nijd zag zijne jeugd,
Zijn kinderlijke deugd,
Verachtelijk voorbij;

De kleene maatschappij
Van 't ouderlijk gezin
Zag slechts dat groot begin,
Den bloemknop van een vrucht,
Die, zonder traan of zucht,
Omhoog ontwikkeld wordt,
En nimmer weer verdort.

Juicht, oudren! bij dit graf!
Geen traan daal daarop af!
Juicht hier uit uwen nacht!
De rust, waar gij naar smacht,
Dauwt hier reeds koel en teer
Op uwen lievling neer!

Gij wacht nog op den storm,
Maar haast komt ook die storm,
Die u uit liefde velt,
En uwe rust herstelt.
Reeds wordt de hemel zwart,
Reeds beeft het kranke hart
Des ondermijnden booms,
Reeds bruist de kracht des strooms
Op uwe vezels aan;
Één uur zult gij nog staan,
En dan ontvangt de grond,
Die uwe spruit verslond,
Ook u in zijnen schoot,
En gij vergeet uw nood!

Dan woedt de storm nog meer,
Maar gij voelt hem niet weer.
Terwijl gij zachtkens slaapt,
En hij uw broedren raapt,
En in de ruste draagt,
Wordt 't onheil weggevaagd,
En 't gansche wereldrond
Gelouterd en gezond.

Dan rijst uw groene top
Weer uit den afgrond op;
Uw telg rijst aan uw zij
En is een boom, als gij!
Dan knaagt geen worm u meer,
Dan velt geen storm u weer,
Dan kabbelt wel een vloed
Aan uw vernieuwden voet,
Maar niet met dat geweld,
Dat boomen nedervelt:
Zijn golven zijn gestild,
Hij ruischt slechts zacht en mild,
Om eindeloos uw groen
En bloem en vrucht te voên!

(Uit: *Bijdragen van Feith en Kantelaar.*)

LEVENSPLICHTEN.

Rozen op den weg gestrooid,
En de zorg vergeten!
Slechts een korte spanne tijds
Werd ons toegemeten.
Heden hupt de blijde knaap
Nog in lentedansen;
Morgen waaien op zijn graf
Reeds de doodenkransen.

Vreugde mag de jonge bruid
Thans naar 't outer leiden;
Rouwe zal, eer de avond dauwt,
Haar het doodbed spreiden.
Geeft dan kommer, geeft dan zorg
Aan de wufte winden;
Rust bij helder glasgeklank
Onder groene linden.

Laat dan nooit een nachtegaal
Ongehoord verstommen;
Laat geen bije in 't lentedal
Onbeluisterd brommen.
Smaakt, zoolang het God vergunt,
Druif en zoete kussen,
Tot de dood, die alles rooft,
Ons in slaap zal sussen.

Dekt ons eens t gewaad des doods
't Sluimerend gebeente,
Dan lokt ons geen rozengeur
Uit het grafgesteente;
Dan wekt ons geen vriendenkring,
Die al zingend drinken;
En, met druivenloof bekranst,
Met de glazen klinken.

Naar Hölty.

(Uit: *Bijdragen van Feith en Kantelaar.*)

ELEGIE.

Haast veellicht — zoo 'k hier beneden maar niet (vruchtloos heb geleefd;
Zoo 'k maar naar de hooge zielsrust, naar Gods (bijval heb gestreefd,
Zoo 'k maar eerst de booze Hydra [1], die met (steeds vernieuwd geweld
Daaglijks aanvalt op mijn zwakheid, ganschlijk (heb ter neer geveld;
o! Dan zal 't mij altijd wel zijn, al geschiedt het (nog zoo haast —

Haast veellicht trilt heel mijn wezen, als de
(doodsbazuine blaast,
Als de boo mijns Scheppers nadert, die het raad-
(sel mij ontvouwt,
't Groote raadsel, dat den stervling hier zoozeer
(benepen houdt.

Vrienden! als dit hart dan stilstaat, dat, schoon
('t eigen leed verdroeg,
Toch, zoo teer als 't hart eens broeders, vroolijk
(bij uw vreugde sloeg,
Als dees mond voor eeuwig stom is, die, wanneer
(u troost ontbrak,
Hoe mijn eigen hart mocht lijden, troost in uwe
(harten sprak;
Als de tolken mijner ziele, die, gedrukt door uwen
(druk,
Dikwijls heimlijk overvloeiden, nooit meer ramp
(zien of geluk;
En, als dan mijn koude lichaam, wel versierd, in
('t doodskleed ligt,
Wel versierd, wijl zich de liefde tot dien laatsten
(dienst verplicht: —
Vrienden! om mijn bed van spanen [2] zinkt gij
(dan in uwe smert,
Om den vriend, die van de wereld, en van u ge-
(scheiden werd.
Stil, en met gevouwen handen, 't hoofd gebogen,
(staat gij daar;
Zonder de oogen af te wenden, zachtkens hui-
(vrend, staat gij daar;
Toeft bij zijn verrottend lichaam met een pijn, die
(u bekoort,
Die, daar ge elken trek bespiegelt, dieper in 't
(geheugen boort;
En, als lachende avondschimmen, waren langs
(den vruchtbren grond
Van uw scheemrende verbeelding al de lieve beel-
(den rond
Van de vreugde, van den wellust, van de hemel-
(zaligheid,
Die de God der reine vriendschap ons op aarde had
(bereid.
Dan gedenkt gij alles teeder, wat uw vriendschap
(in mij ziet,
Geene deugd wordt dan vergeten, slechts aan
(feilen denkt gij niet:
Dan wenscht gij een zachte sluim'ring aan mijn
(mat gebeente toe,
Drukt mij, met verstijfde handen, dat *Rust zacht!*
(nog eenmaal toe;
En de lang geperste kommer duldt geen enkel
(klankje meer,
Maar daalt op mijn somber doodskleed slechts in
(stomme tranen neer.
Dat mijn geest, dien lijkdienst ziende, dan om uwe
(geesten zweef,
En 't gevoel eens beetren levens door uw gansche
(wezen beef!
Slechts in deze vriendenharten blijf mij een ge-
(denkzuil bij! —
Dit alleen verlangt mijne eerzucht — en 't Heelal
(vergete mij!

Als gij dan, gelijk voordezen, toen in onzen eer-
(sten bloei
Ieder zuchtend avondkoeltje balsemgeuren om
(ons woei;
In den rijken schoot der lente weer uw smachtend
(harte laaft,
En in 't alverkwikkend aardrijk uwe zwoele zorg
(begraaft:
Als, ter viering van haar feestdag, wijl 't ge-
(bloemte 't veld bekroont,
Zich de vreugde, zich 't genoegen, in uw zaalgen
(kring vertoont:
Of als, om uw deugd te toetsen, u Gods liefde
(zelve slaat:
Denkt dan, vrienden! aan uw broeder, in wiens
(hart ge ook dan nog staat!
o! Die hoop zal mij nog streelen aan den donkren
(mond van 't graf:
Want uw liefde was het beste, dat mij deze we-
(reld gaf;
En geen één dier warme tranen, die ge eens neer-
(plengt op mijn stof,
Gaf ik voor al 't goud der aarde, noch voor aller
(helden lof!

Ach! dat jaren zoo verzwinden! — dat het hart,
(dat liefde voedt,
Haar genot met zooveel angsten, zooveel smart
(betalen moet! —
Mocht het toch vergaan, dat schijngoed, dat hier
(voor de zinnen woelt!
Is het dit, dat voor de ziele, die zich zelve on-
(sterflijk voelt,
Hier den doodskelk zoo verbittert? — neen! de
(scheiding van een vrind,
In wiens omgang ze op deze aarde reeds een zaal-
(gen hemel vindt,
Dit is de alsem in den beker, die den drank des
(doods besluit,
Maar, die nablijft, drinkt ter helfte dien verpesten
(beker uit.

Sedert maanden treurt mijn hart reeds, sinds ik
(die geliefde [3] mis,

Die, zoo eeuwig als dit hart slaat, voor mij on-
(vergeetlijk is.
o Die waardige! o die goede! die eens heel mijn
(ziele won,
Reeds in 't eigen heilig tijdstip, toen onze omgang
(eerst begon:
Wier gelaat mij nooit met vouwen, dan des tee-
(dren lachs, ontving;
Die bij al mijn vreugde juichte, 't oor aan al mijn
(klachten hing;
Die, hoe 't onheil op mij woedde, al de kracht des
(onheils brak,
Als zij door haar stem en houding troost in 't lij-
(dend harte sprak,
En mijn wreedste zielesmarten eerder tot beda-
(ren bracht,
Dan het veelvermogend heulsap scherpe lichaams-
(smart verzacht;
Die mij haar vertrouwling maakte van haar lust,
(en van haar leed,
Nimmer koeler mij beminde, nimmer luimen dul-
(den deed;
Die mij, door haar zachte zeden, duizend zalige
(uren schiep,
En, ook onder smart en lijden, aan haar zij tot
(blijdschap riep.

o Mijn dierbare! o mijn zuster! (want, gelijk een
(zuster mint,
Mindet gij mij, ja! niet vaster had de band, die
('t bloed verbindt,
Mij aan u verbinden kunnen, en, gelijk een broe-
(der weent,
Zulke heete, zilte tranen ween ik op uw grafge-
(steent'.)
o Mijn dierbare! o mijn zuster! toen uw geest het
(stof ontvlood,
Toen brak één dier aardsche ketens, die zoo vast
(de mijne omsloot.

Overal vult mijn verbeelding elke gaping, die zij
(ziet,
Met uw vriendlijk lachend beeld aan, maar mijn
(harte vult zij niet.
Daar, waar 'k dikwijls eenzaam toeve, sinds uw
(dood zoo gaarne zat,
't Enge perk van 't vluchtig leven, en het doel der
toekomst mat;
In die bosschen voel ik dikwijls nog een zoete
(treurigheid,
Die zich, met een zachte huivring, over heel mijn
(aanzijn spreidt;
Daar herdenk ik al 't genoegen, dat ik eens hier
(met u had,
En 't is dan, of gij herleefdet, en nog aan mijn
(zijde zat;
Of uw zachte hand mij aangreep, en ik al de
(vreugd weer dronk,
Die gij, leunende op mijn schouder, eens aan de-
(zen boezem schonk.
Als Gods schepping dan met schoonheên, duizend
(schoonheên, mij verkwikt,
Zoo gedenk ik, hoe 'k haar luister eens met u heb
(aangeblikt;
Onze meest bezochte plekken, van mijn meest
(geliefden top,
Met een droevig oog beschouwend, zoek ik ook
(dien tempel op,
Daar gij sluimert; daar ik dikwijls aan mijn heilge
(droefheid vier,
Als ik, op uw grafzerk tredend, snikkend stamel:
(Hier! — ach hier!

Als de nacht het slapend aardrijk hult in 't kleed
(der donkerheid,
En rondom 't verblijf der dooden doodsche stilte
(henenspreidt;
Als ik dan vergeefs naar rust hijg, o dan staat voor
(mijn gezicht
Elk tooneel van uw verscheiden nog in 't eigen
(ijslijk licht!
Ach! 'k zag, zittend bij uw leger, hoe de dood
(zijn schreden nam,
En uw kostbaar leven nader, en allengskens na-
(der kwam.
't Bloed begon te stollen, korter werd uw adem,
(wang en hoofd
Bleek en klam van 't killend zweeten, 't oog ge-
(broken, 't oor verdoofd.
Toen verliet ik, krank van smarte, u; doch, nog
(eer ik u verliet,
Dankte ik vurig u voor 't laatste, maar dien
(dank — verstondt gij niet!
Ach! een treurige verwarring zag ik toen alom
(ontstaan,
Zag, hoe 't dorrend moederharte smachtend vleide
(om éénen traan;
Hoe uw man, die eedle grijsaard, zelf, en voor
(zijn weezen leed,
Welke smart hij moest bestrijden, hoe ongaarn
(hij die bestreed;
Hoe uw zuster, wier getrouwheid eeuwige eer en
(achting won,
Nu slechts enge zuchten loosde, dan weer ruimer
(weenen kon;
Hoe uw oudste kindren angstig klaagden, dat
(hun teedre jeugd

Al te vroeg uw zorg moest missen, en het voor-
(beeld uwer deugd;
Wijl de kleinsten schuldloos speelden, ziende
(slechts dat moeder sliep,
Maar niet wisten, en niet voelden, hoe zoo diep!
(hoe stoorloos diep!

God! als nu dat duister uur sloeg, dat ge in 's
(aardrijks koelen schoot
Neer moest zinken, en de wonde van elks hart
(zich weer ontsloot;
Als nu, troostloos, met een houding, waarvan nie-
(mand voorbeeld wist,
Uw verlaten kroost, weeklagend, als bedwelmd,
(stond voor uw kist;
Als de teerheid, die hen leidde, 't vorig, nu ver-
(loren, goed
Bij het laatst gezicht tiendubbel werkte op hun
(ontroerd gemoed;
Als wij 't overschot nog smaakten van het zuur
(genoegen, dat
Onze teerheid tot het uiterst oogenblik versch-
(ven had;
Als men nu 't verschriklijk deksel ophief, en voor
(eeuwig sloot,
En uit onzer aller oogen een rivier van tranen
(vloot:
God! toen had, om u te wekken, gaarn uw vriend
(zijn bloed geplengd,
En met dankbre vreugdetranen dat vergoten bloed
(vermengd:
o! Dan had hij, door zijn offer, u aan de uwen
(wederbiên,
En hun nameloozen wellust bij die naadring mo-
(gen zien!
En zijn geest was, vlug en vroolijk, naar het rijk,
(dat nooit vergaat,
Heengevlogen, op de vleugels eener eedle, groote
(daad!

Moest zoo reeds uw middag zinken in de schaduw
(van den dood?
Vruchtloos zijn 't gevlei van zuster, moeder, kin-
(dren, echtgenoot?
't Brandende gesmeek van vrienden, 't bidden
(eener gansche stad?
Want wie was er, die u kende, die niet om uw
(leven bad?
En toch had de kroon der grijsheid billijk eens
(uw deugd beloond,
Zooals u, in vroeger jaren, jeugd en schoonheid
(heeft gekroond:
Billijk hadt gij van uw spruiten, door uw zorg
(zoo teer besproeid,
De eedle vrucht nog moeten oogsten, die er zeker
(eens van groeit:
Zoo dacht onze blinde liefde! — maar, die 't groot
(heelal gebiedt,
Mat naar onze zwakke wenschen 't loon van uwe
(deugden niet.
Niet het kleinste loon, het grootste, was gehecht
(aan uwen loop:
En, om ons terwijl te troosten, zond Hij ons de
(blijde Hoop:
»Spaart, spaart" (sprak ze) »uw bittre tranen, om
('t gemis van uw vriendin:
Deze scheiding duurt niet eeuwig, eeuwig duurt
(Gods vadermin!
Hij, de liefde zelf, krenkt nimmer, zonder wijzen,
(teedren grond;
En Hij scheidt wel, maar niet eeuwig, een getrouw
(en vroom verbond.
Eens verjongt zich weer uw wezen, dan zult gij
(haar wederzien;
Met haar God verklaard omringen, en Zijn raad
w hulde biên.
Dan ziet gij met naamloos ju[illegible]en nog terug op
('t ledig graf;
Prijst de Algoedheid dat zij lijden, dood, en
(bittre scheiding gaf!"

Naar het hoogduitsch van ENGEL.

1. De Zinnelijkheid.
2. Men legt in Duitschland de lijken op spanen of krullen, in plaats van stroo, zooals bij ons geschiedt.
3. De zoo algemeen beminde en betreurde vrouw van den Schwerinschen Hofraad Bouchholtz.

(Uit: *Redevoeringen en Dichtstukken.*)

JOAN MELCHIOR KEMPER,

zoon van een' zeehandelaar te Amsterdam, werd aldaar 26 April 1776 geboren. Op zijn achtste jaar ouderloos, bezocht hij één jaar te Haarlem, daarna te Amsterdam de Latijnsche school; studeerde onder Cras, Van Swinden, Wijttenbach, werd in 1796 te Leiden tot Doctor in de rechten bevorderd; vestigde zich als advokaat te Amsterdam, werd in 1799 te Harderwijk hoogleeraar in het burgerlijk en het natuurrecht; weigerde aanbiedingen van de hoogescholen te Groningen en Franeker, nam in 1806 de benoeming tot hoogleeraar aan het Athenaeum te Amsterdam aan, vertrok in 1809 als hoogleeraar naar Leiden, waar hij nevens het burgerlijk en het natuurrecht ook het staatsrecht onderwees. Onder de Fransche overheersching hield hij den volksgeest wakker, bleef aan het vaderland getrouw en werkte (zie v. d. Palm's *Gedenkschrift*) krachtig mede tot zijn bevrijding. In den adelstand verheven, tot kommandeur der Leeuwenorde en Staatsraad in buitengewone dienst benoemd, bleef hij het hoogleeraarsambt ijverig waarnemen, ook als lid der volksvertegenwoordiging. Belangrijk aandeel had hij aan de regeling van het Hooger Onderwijs, de organisatie van het Ev. Luthersche kerkgenootschap en de vervaardiging der Nederlandsche wetboeken; † 20 Juli 1824. Van der Palm wijdde hem een welsprekende lijkrede, een aantal zijner leerlingen in 1835 een marmeren gedenkteeken in de Pieterskerk te Leiden.

Voornaamste geschriften: *Diss. de jurisconsultorum rom. principio, quod contra bonos moros fiat etc.; Oratio de jure naturae immutabili et aeterno; Over de noodzakelijkheid van godsdienstige begrippen ter bevordering van deugd en goede zeden* (in 1801 bekroond door Teijlers genootschap); *Crimineel wetboek met eene inleiding en aanmerkingen*, 1809; *Verhandeling over den invloed der staatkundige gebeurtenissen en begrippen, gedurende de laatste vijf-en-twintig jaren* (insgelijks door Teijler bekroond, 1818); *Vier brieven over de in omloop zijnde geruchten omtrent eene nadere vereeniging van de Bataafsche republiek met Frankrijk* (naamloos, te Amsterdam, bij ten Brink, 1806); verspreide *gedichten*, enz. *Verhandelingen, redevoeringen en staatkundige geschriften, verzameld door Jhr. J. de Bosch Kemper*, 3 *dln., Amsterdam*, 1835, 36.

VREDEZANG, 2 JUNI 1802.

Wat blijde juichtoon treft mijne ooren?
Wat vreugd bezielt het gansche land?
Ja, menschdom, laat uw feestgalm hooren!
Des Vredes standaard is geplant.
De droevige onweerswolken wijken;
De woede en het geweld bezwijken;
De Menschlijkheid keert weer op aard;
Verrukking spant de ontstemde snaren;
O, wien dees dag geen vreugd kan baren,
Is d' eedlen naam van mensch onwaard!

Ziet gij daar ginds dat monster vluchten?
Ontzinde bloeddorst licht haar voor;
Haar tijgerspan doet alles duchten;
Dood en Verwoesting volgt haar spoor:
Druk en Gekerm zijn haar gespelen;
Haar weg gaat over bekkeneelen;
Niets kan haar moordend staal ontvliên,
Het menschenbloed rookt om haar wagen;
Niets kan haar hollend span vertragen;
Zij schrikt haar eigen werk te zien.

Daar rijst, op haar gevloekt bevelen,
Een wolk van rook en vuur omhoog;
Waar steden pronkten en kasteelen,
Treft niets dan asch en puin ons oog.
Nog korts was 't alles vreugd en leven!
Waar zijn die duizenden gebleven?
De razernij heeft niets gespaard;
Op haar onmenschlijk welbehagen,
Vond al, wat puin en vlam ontzagen,
Den wreedsten dood in 's broeders zwaard.

Zij komt de fakkel in haar handen;
Drijft vee en landvolk voor haar heen;
Zij nadert; de oogst van gansche landen
Ligt door haar woest gevolg vertreên.
De woede bliksemt uit haar oogen;
Haar hart, voor alles onbewogen,
Kent zelfs het medelijden niet;
De menschheid ligt in 't stof vertreden,
Deugd, Godsdienst, zuiverheid van zeden,
't Vlucht alles, waar haar wenk gebiedt.

En al die gruwlen blijft ge wenschen,
Ontzinde! in uw partijdigheid?
Gij ziet de vreugd van duizend menschen
Met ijskoude onverschilligheid?
God! laat uw hand het monster treffen,
Dat, om zich zelven te verheffen,
Zich streelt met de algemeene pijn;
En zoo de krijg ooit mocht herleven,
Laat hij dan als zijn offer sneven,
En stervend leeren mensch te zijn.

Neen, dierbre, langgewenschte Vrede!
Geen vloek ontheilige dit feest;
Uw zegen brenge hem tot rede,
Uw glans verlichte zijnen geest:
Hij zie de veiligheid herboren;
De vrijheid recht en orde schoren;
De voorspoed kroon' zijn nijverheid;
't Geluk bestrooi zijn weg met rozen;
Zijn hart zal voor zich zelf dan blozen;
Natuur dwingt ons tot menschlijkheid.

Tot vrede en vreugd zijn wij geboren:
De Vreê vereent het gansch heelal;
O! wat we ook door den krijg verloren,
De Vrede en Deugd vergoeden 't al.
Zij komt; de Voorspoed volgt haar treden;
Heel de aard ontluikt op hare schreden;
De vriendlijkheid blinkt op 't gelaat;
Deugd, Onschuld zijn haar gezellinnen;
Zij brengt met eigen hand haar binnen,
En zegen keert in elken staat.

De Kunsten, voor 't geweld bezweken,
Herleven, waar hare outers staan;
Geleerdheid durft haar kluisters breken;
Verlichting steekt haar toorts weer aan.
De landman, door geweld en slagen
Gedwongen om 't geweer te dragen,
Zoekt zijn verlaten stulp weerom;
Hij kan, bevrijd van dwang en zwoegen,
Den vaderlijken grond weer ploegen,
En overvloed heerscht weer alom.

Geen moeder zal nu langer treuren,
Dat noodweer of ontzind geweld
Haar kindren van haar hart zal scheuren:
Der menschheid rechten zijn hersteld.
Gij, eeuwig, onbegrijplijk Wezen!
Wien alle volken needrig vreezen,
Voor wien 't Heelal zich nederbuigt!
O, laat de menschen eindlijk leeren,
Dat woede en oorlog hen onteeren,
Slechts vrede van Uw dienst getuigt!

Dat ieder mensch zijn plicht beseffe;
Dat ons gezonken vaderland
Zich weder uit het niet verheffe,
Weer zegene Uwe vaderhand!
Dat Deugd, dat Godsdienst wederkeere,
De Nijverheid opnieuw regeere,
De handel bloeie aan 't scheeprijk IJ;
De roem der vaderen herleve,
Partijschap thans voor eeuwig sneve,
En Neerland weder Neerland zij!

En gij, geliefde kring van vrinden,
Door blijdschap tot dit feest genood!
Laat ons dees dag opnieuw verbinden;
De tweedracht zij voor eeuwig dood!
En zoo bij genen of bij dezen
Een schaduw van geschil mocht wezen,
Veroorzaakt soms door 't kleenst geval;
't Worde al op dezen dag vergeten:
Wij moeten allen broeders heeten;
't Zij vrede en vriendschap overal!

DE SLEUTELS VAN VLISSINGEN

OVERGEGEVEN AAN BUONAPARTE,
12 Juli 1803.

Is 't waar, moet ik 't gerucht gelooven?
Of heeft weer nijd zijn dolk gewet?
O mocht mijn hart zich 't laatst beloven,
Mocht Neerland vrij zijn van die smet!
Neen, 't is vergeefs den dag ontweken,
't Is waar, de roem der Zeeuwsche streken
Heeft slaafsch een vreemden heer erkend.
En hoe? — Vergeeft het ons, o vaadren!
Bedorven bloed stroomt in onze aadren,
Een Belg was 't werktuig dier ellend!

Maar kan een Belg zich zoo vergeten,
Zoo gansch ontaard zijn van zijn stam?
Zou ergens dan een Belg niet weten,
Uit welk een heerlijk bloed hij kwam?
Zou 't land, dat Neerlands hoogmoed streelde,
Dat Evertsens en Ruiters teelde,
En de eer was van 't Bataafsche strand,
Nu vrije burgers kruipen leeren?
Neen, die zoo diep zich kon verneeren,
Noemt Zeeland nooit zijn vaderland!

Zijn vaderland? — Helaas! vergeten
Is haast die naam bij ons geslacht;
Het mag geen volk, geen land meer heeten,
Dat slaafs bukt voor een vreemde macht.
Waar zijn die tijden heengevlogen,
Toen ons, aan 't Spaansche juk onttogen,
Heel de aardbol met bewondring zag?
Toen, onder Ruiters krijgsbanieren,
De Theems haar oevers zag ontsieren,
Door 't planten der Bataafsche vlag?

Waar is de deugd dier eedle helden,
Die de Amstelstad met eerbied noemt,
Die 's Prinsen eerzucht palen stelden,
Door Welna voor altijd beroemd?
'k Zie 't nakroost om hun grootheid lachen,
Ik zie het op zijn laagheid prachen.
Vergeefs hebt gij zijn roem gezocht;
'k Zie d' Amstel 't eerloof van zich weren,
Dat, bij uw achtbaar stadwaarts keeren,
De fierheid om zijn schedel vlocht.

Helaas! zijn wij zoo diep gezonken,
Kan 't land, welks schitterend geluk
Europa's nijd eens deed ontvonken,
Nu juichen onder 't vreemde juk?
Kom, zie 't geluk nu, dat gij teelde,
Partijzucht! toen ge ons land verdeelde;

Is nu der burgren wensch voldaan?
't Land, dat in zee bij zee regeerde,
Dat Noord- en Zuidpool vreesde en eerde,
Is door uw razernij vergaan.

Het IJ, de Maas en Schelde treuren,
En lustloos rolt hun vloed daarheen;
De handel ziet zijn kroon verscheuren,
De helsche krijg regeert alleen.
Een nabuur, plicht en eer vergeten,
Sleept, wat het onze nog mocht heeten,
Trouwloos in 't roofziek gierennest;
De hoop dreigt zelve ons te begeven,
Zij voelt de laatste zuilen beven
Van 't zinkende Gemeenebest.

Dan, 't lot mocht onze schatten rooven,
Niet altijd maakt de rijkdom groot,
Fortuin gaat onze macht te boven,
Wat bloeit er, van haar hulp ontbloot?
Maar voor de ramp niet laf te vreezen,
Van macht beroofd, die waard te wezen,
Dit hangt aan onzen wil alleen.
Dit was de roem van onze vaadren,
Toen 't uur van hunnen val te naadren,
De laatste hoop te wijken scheen.

Die roem was Neerland bijgebleven,
Nog had der vaadren roem geen vlek.
Nog dorst geen vorst, hoe hoog verheven,
Ons strafloos trappen op den nek.
't Is waar, de zee zag Winter wijken,
Der Belgen vlag voor Britten strijken,
Maar ongeschonden bleef onze eer.
't Is waar, dees krijg moet ons vernielen,
Maar goede trouw, wanneer we ook vielen,
Liet aan den Belg de keus niet meer.

Maar ook die troost in de ongelukken
Rooft, Vlissingen, uw razernij.
Een Gal zag Nederlanders bukken,
Neen, onze luister is voorbij,
Vrijwillig kondt ge u dus verneêren,
Een vreemd soldaat als meester eeren,
Uw sleutels in zijn handen zien.
Op Zeeuwen, 't oude vuur ontbrande,
Wischt uit dees onvergeetbre schande!
Gansch Neerland zal u hulde biên.

Ja, Frankrijk moet haar held verhoogen,
Moet hem haar bundelbijlen biên.
Hij heeft haar aan 't verderf onttogen,
Doet haar aan 't wereldrond ontzien.
Maar kan dit ons ooit doen vergeten
Dat wij nog Nederlanders heten
Nog onafhanklijk zijn en vrij?
Wat kan een bondgenoot verwachten,
Die laag onze eer ons ziet verachten,
Ons juichen ziet op slavernij?

Ziet, ziet hem zelfs van schaamte blozen,
Den held, dien gij uw wierook biedt,
Neen, die hunne eer verroekeloozen
Verdienen zijn vertrouwen niet.
Hij, die alom den dood braveerde,
't Gevaar zelfs van 't bewind trotseerde,
Ten nut van 't aangenomen land,
Kan hij, die held, met welbehagen,
U 't land, waarop gij roem moest dragen
Onteeren zien met eigen hand?

Maar kruipt, ontaarde landgenooten!
Eens zult gij treuren om uw lot;
Gaat zelf den dolk in 't hart u stooten,
Wordt, daar gij 't wilt, Europa's spot;
Vergeet wat ge éénmaal waart voor dezen,
Wat gij met grootheid nog kost wezen,
Knielt neder voor den Corsicaan;
Smeekt needrig van dien god ontferming,
Biedt hem, tot loon van zijn bescherming,
Den vorstenhoed eerbiedig aan!

Rukt om der vaadren achtbre graven!
De wind verstrooi de heilige asch
Van hen, wier bloed, o vuige slaven!
De prijs eens van uw vrijheid was;
Maar, als uw handel dan gaat kwijnen,
Der vaadren schatten dan verdwijnen,
Gij 't spel zijt van uitheemschen nijd;
Wanneer uw dammen dan bezwijken,
Antwerpen op uw val zal prijken,
Ziet dan terug op dezen tijd!

Maar neen, gij zult onze eer bewaren,
Doorluchte vaadren van den Staat!
Gij zult aan gansch Euroop verklaren,
Dat ge ook die lage vleiers haat.
Gerechte straf zal hen onteeren,
Hun laagheid hen alleen verneeren,
Gij hebt ons lot in uwe hand;
Gij zult den Belg dat lot doen weten,
Want slaaf te zijn en vrij te heeten
Voegt niet aan 't ronde Nederland!

ZANG BIJ HET BEGIN VAN HET JAAR 1804.

Weer zonk een jaar terug in 't eindeloos voorleden,
En weenend ziet ons oog op de afgeloopen baan;
De olijftak, nauwlijks groen, ligt in het stof (vertreden,
En Neerlands wrakke hulk dreigt ganschlijk te (vergaan!
De handel kwijnt en treurt met losgereten haren,
Het IJ zoekt vruchteloos zijn oude mastbosch (weer;
Een eerloos vijand schendt het vrije recht der (baren;
En bondgenooten.... Ach, 't drukt alles ons ter- (neer!
't Dreigt alles onzen val, en zelfs de deugd der (vaadren,
Die eens de scherpste pijl des ramps verstompen (deed,
Zonk met haar grootheid weg, en, bij 't verschrik- (lijk naadren
Des vals, verzacht geen vonk van d'ouden moed (ons leed!
Hun zucht voor 't vaderland, hun fierheid is ver- (dwenen,
En bij 's lands ondergang, treurt elk slechts om (zijn lot;
Men kruipt voor 't ongeluk, zoekt hulp in 't (vruchtloos weenen
En buigt laf hartig 't hoofd, der vaadren eer (ten spot;
Doch zou dan in 't verschiet geen straal van hoop (meer gloren,
Zou 't land, met zooveel kunst ontworsteld aan (den vloed,
Door deugd en goede trouw ten tempel uitver- (koren,
Door zooveel bloed bevrijd, geschraagd door (zooveel moed,
Nu roemloos ondergaan? Neen, eindloos Alver- (mogen!
Keer af... keer af den slag, die Neerlands hoofd (bedreigt!
Gij hebt het aan de zee, Gij aan 't geweld onttogen;
Van U slechts wacht het hulp, Gij wenkt: de (noodstorm zwijgt!
Geen heil is in den krijg, 't smeekt alles U om (vrede;
Geef ons den vrede weer, de vrede is 't heil der (aard!
Hij keere en brenge alom den ouden welvaart (mede!...
Maar ook der vaadren deugd make ons hun (voorspoed waard! —
Doch staat 's lands val in 't boek van Uw besluit (geschreven,
Verzacht geen hulp de wond, die zij zoo vaak (genas:
Laat dan voor 't minst dit volk aan 't lot ten (prooi gegeven,
Zoo groot zijn in zijn val, als 't in zijn opkomst (was!

AAN DEN HEER Mr. WILLEM BILDERDIJK,

NA DE VOORLEZING VAN EEN DICHTSTUK IN DE MAATSCHAPPIJ: FELIX MERITIS, TE AMSTERDAM.

Hoe bleef, o Bilderdijk! mijn ziel uw tonen van- (gen,
Toen 't eerst uit eigen mond uw lied me in de (ooren klonk!
Hoe voelde zich mijn hart verheffen, streelen, (prangen!
't Was of me een hooger licht in scheemrende (oogen blonk.
Mijn vrije geest was los van ondermaansche zorgen;
Hij zweefde met uw geest in 't zalige gebied,
Waar eeuwge vreugde bloeit gelijk een lente- (morgen,
En 'k hoorde Apollo zelf in uw verheven lied.
Nu werd de aloudheid door uw tooverkracht her- (boren,
En 'k hoorde op eigen grond der Grieken goden- (toon;
Dan deedt gij Vondel's lier met schooner toonval (hooren,
En Neerlands gulden tijd herleefde op uw ge- (boôn.
'k Voel nog op 't kindren graf uw vaderlijke smarte;
'k Zoek, met u balling 's lands, in droeve lie- (dren troost;
'k Zag met u, — en hoe fier verhief zich toen (mijn harte! —
Der vaadren ouden roem herleven in ons kroost.
Ja, de Amstel siert nog 't hoofd met versche lau- (werbladen,
En strijkt de groef der smart op 't grijze voor- (hoofd glad;
Ja, 'k zie de blijdschap ook der dartlende IJ-Na- (jaden,
En hoor haar feestgezang in 't schuimend wa- (terbad.
Zij zingen u ter eer van wien zij de eerkroon (wachten. —

Hoe diep ons volk ook zonk, steeds vlekloos bleef (zijne eer:
't Blijft nog, gelijk altijd, verdienste en grootheid (achten.
En 't land, dat u bezit, wacht op geen dichters (meer.

Ex tempore.

CORSICA.

Hoe schielijk zijt ge uit niets ten top van roem (verheven,
o Corsica! Hoe schoon verwisselt zich uw stand!
Gij kondet zelfs geen slaaf aan 't vrije Rome geven,
En 't slaafsche Frankrijk zoekt bij u zijn dwin- (geland.

(*Uit het Latijn.*)

AREND FOKKE SIMONSZ.

was de zoon van den ijverigen graveur Simon Fokke, en werd in 1755 te Amsterdam geboren. Zijn vader wilde hem in zijn kunstvak opleiden, maar hij toonde meer lust voor de letterkunde. Eerst leerling bij den boekverkooper Esveld, vestigde hij in 1788 zelf zich als boekhandelaar en uitgever van zijn eigen of door hem vertaalde werken. Rijk was zijn luimige geest. In 1795 werd hij ambtenaar ter stedelijke secretarie, besteedde zijne weinige vrije uren tot het geven van onderwijs in geschiedenis, letterkunde, talen: in de Latijnsche, Grieksche en Hoogd. was hij onderwezen, in de moedertaal, het Fransch, Engelsch en Spaansch was hij zijn eigen leermeester geweest. Nog vond hij den tijd om tal van voorlezingen te houden, vooral in *Felix Meritis*, en ijverig te werken voor de pers. Hij leed onder den druk der tijden, was weken lang gevangene der argwanende Fransche policie, werd van zijn ambt ontslagen, eindigde in armoe zijne dagen, 1812.

Voornaamste geschriften: *De Zwarte Kater, een sprookje van den ouden en hedendaagschen tijd*, Amsterd.; *De verscheidene tijdperken des menschelijken levens, in 6 redevoeringen*, Amsterd., 1787; *Het toekomende jaar drieduizend; eene mijmering*, Amsterd., 1793; *Onscheidbaar drietal Redewezens, verlichting, deugd en tijd geschetst*, Amsterd., 1800, nieuwe uitg., Amsterd., 1828; *Phosphorides, in boertige vertoogen*, Amsterd., 1801; *Verhandeling over den oorsprong, de gedaante en den invloed der Nul*, Amsterd., 1801; *Historische beschrijving van de Maatsch. Felix Meritis*, Amsterd., 1801; *Twee verhandelingen*, Amsterd., 1802; *Ernst en boert voor de XIXe eeuw*, 3 st., Amsterd., 1803; *De Moderne Helicon*, 2e dr., Leiden, 1802; *Verh. over de algemeene gelaatkunde van den mensch*, 3e dr., Amsterd., 1825; *Verh. over den oorsprong der Zeevaart*, Amsterd., 1802; *De Amsterd. kermis, in derzelver oorsprong, voortgang en tegenwoordigen staat*, Amsterd., 1802; *Lettergeschenkje voor de leerlievende jeugd*, Z.-Bomm., 1802, 2e dr., 1819; *De Antieke Helicon, behelzende de levensgeschiedenis der Grieksche dichters*, Leiden, 1803; *Katechismus der wetenschappen, schoone kunsten en fraaije letteren*, 11 dln., Amsterd., 1804; *Geheimzinnige toebereidselen tot eene boertige reis door Europa*, 's-Hage, 1794; *Boertige reis door Europa*, 7 dln., 2e dr., 's-Hage, 1806; *Schilder-, dicht-, zede- en oudheidkundige beschouwing van den Rijnstroom enz.*, 2 st., Amsterd., 1807; *Verzameling van eenige zinledige uitdrukkingen, welke dikwijls in gesprekken voorkomen*, Zaand., 1807; *De oude en jonge Janus, of gedachten op den ouden- en nieuwejaarsdag*, Amsterd., 1808; *De eerste grondslagen der voornaamste wetenschappen en kunsten ten dienste der jeugd; Eng. en Holl.*, Amsterd., 1808; *Historie van de Waag te Amsterdam*, Amsterd., 1808; *Dorus of het Wonderkind, eene nosokomische geestvrucht*, 2 st., Amsterd., 1808; *Iets over alles, eene Menippesche satire, en Mengelingen*, 4 st., Amsterd., 1809; *De Vaderlandsche historie, vermakelijk voorgesteld*, 1e dl., Amsterd., 1809; *Amsterdamsche burgers-winteravond-uitspanningen*, Amsterd., 1809; *De Wegen des levens, of de vraag: welk beroep wilt gij kiezen?* Amsterd., 1809; *De drie gebroeders alverwoesters*, ald., 1810; *Verzameling van eenige hier te lande gebruikelijke spreekwoorden, enz.*, Amsterd., 2e dr., ald., 1831; *De vrouw is de baas*, 2 st., Amsterd., 1810, 3e dr., 2 dln., (benevens *Verl., deugd en tijd*), Amsterd., 1828; *Prognosticatie van Johannes Lichtenberg, met aanmerkingen*, Amsterd., 1810; *Twee en twintig natuurlijke zedeprenten*, Amsterd., 1811; *Het psycho-chemisch geheim om van den nood een deugd te maken*, Amsterd., 1811; *De mode of verhaal der zeden, denkwijzen, kleederdragten en gewoonten van oude, middentijdsche en hedendaagsche beschaafde volken*, 2 st., Utr., 1811; *Het leven is een droom, met eene schets van het karakter en leven van den auteur*, Amsterd., 1814; *Verhandelingen over den onderscheiden aard van waken, droomen en slapen, den magnetischen slaap en het dierlijk magnetismus*, Amsterd., 1814; *Het Horoscoop der statistische, politieke en oeconomische wereld*, Amsterd., 1814; *Niet, niets en niet met al, eene ironisch-komische verhandeling*, Amsterd., 1814; *De vaderlandsche historie in themata*, 7e dr., Amsterd., 1825; *Leven van Lucifer den grooten*, 2e dr., Amsterd., 1819; *Socratisch-komisch onderzoek naar den zetel des karakters in den mensch*, 2e dr., Amsterd., 1821; *Proeve van een ironisch-komisch woordenboek*, 3e dr., Amsterd., 1821; *De genealogie van Thomasvaer*, 3e dr., Amsterd., 1825; *De Narrensteinsche Couranten*, nieuwe uitg., Amsterd., 1829; *Geestverschijning en spokerijen*, Amsterd., 1824; *Nagelaten verhandelingen en stukken van onderscheiden aard*, 2e dr., Amsterd., 1831.

Poëzie en tooneelarbeid: *Van herberg tot herberg*, Zangspel, Leid., 1805; *Nieuwjaarswenschen van Thomasvaer, op de bruiloft van Kloris en Roosje*, Amsterd., 1819; *Nieuw Volkszangboekje*, 2 st., Amsterd., 1806.

Verzameling der werken van A. F. S., 12 dln., Amsterd., 1832—35.

DE GEMOEDSRUST.

Ach! wat is het leven zoet
Als men geen begeerte voedt,
Dan naar 't geen men kan bekomen,
IJdle wensch̄en, dwaze droomen,
Kwellen nooit dat stil gemoed;
't Is vrij, (*bis.*)
Wangunst komt hem nooit op zij,
Door stille zeden. (*bis.*)

Ziedaar buurman Jan Tabak,
Wint hij niet, op zijn gemak,
Schoon niet rijk in huis of landen,
't Sober kostje met zijn handen,
Vroolijk met een leegen zak,
o Ja, (*bis.*)
Hoe 't ook op- en onderga,
Hij is altijd wel tevreden,
Door stille zeden. (*bis.*)

Daarentegen, Piet de vrek,
Heeft altijd een groot gebrek:
Altijd nijdig op zijn buren,
Kan van onrust nauwlijks duren,
Roert altijd zijn lasterbek;
Hij snauwt, (*bis.*)
Daar hij buldert, knort en grauwt;
Nijdig, morrend en te onvreden,
Door lage zeden. (*bis.*)

Vrienden, kiest den stillen vree,
Zij voert lieve blijdschap mee,
Zij doet lang en vroolijk leven,
Haar is 't ware heil gegeven,
Arm vernoegd en rijk gedwee,
Is zij, (*bis.*)
Staag van bange zorgen vrij,
Altijd blij en wel tevreden,
Door stille zeden. (*bis.*)

(Uit: *Volks-liedjens.*)

DE BLIKSLAGER.

Aan den arbeid, nijvre gasten,
Zijn de lampen haast gedaan?
Kan ik die bezorgen gaan?
'k Wou vandaag niet gaarne vasten,
Maar ontvangen liefst mijn geld,
Dat op d' arbeid is gesteld; (*bis.*)
Zoo voldoe ik aan de heeren;
'k Maak mijn werk op tijd gedaan;
Lustig, jongens, aan het slaan:
Tik, tik, tik, tik, tik, tik, tik,
'k Durf nu Londen al trotseeren,
Tik, tik, tik, tik, tik, tik, tik,
Blik te slaan, naar nieuwen trant,
Beter dan in Engeland,
In Engeland. (*bis.*)

Alles moeten wij probeeren,
Wat men buiten 's lands kan doen,
En geen logge traagheid voên,
Dat zal 't vaderland vereeren;
Zoo bevlijtigt zich elkeen,
Staag *tot nut van 't algemeen.* (*bis.*)
Dat begint er naar te lijken,
Zoo komt alles netjes af,
En ik loop, op vollen draf,
Tik, tik, tik, tik, tik, tik, tik,
Om het werk te laten kijken,
Tik, tik, tik, tik, tik, tik, tik,
Blik te slaan, naar nieuwen trant,
Kan men ook in Nederland,
In Nederland. (*bis.*)

(Uit: *Volks-liedjens.*)

DE TURFDRAGER.

'k Heb al lang reeds turf gedragen,
'k Drink ook wel eens met een vriend;
Nooit toch heb ik 't durven wagen,
Meer te drinken dan mij dient;
Strijk af, hijsch op, strijk af, werk voort, wil
(vlug de manden leegen.
Wat valt het dragen, hijschen zwaar
In zulke heete dagen; maar
Men acht het niet, o wat verdriet! (*bis.*)
Wijl men ons wel eens dronken ziet.
Men acht het niet, o wat verdriet!
Wijl men ons wel eens dronken ziet.

Enklen komen reeds beschonken
Aan de markt, al vóór den dag;
Worden eindlijk vreeslijk dronken,
Breken glazen, slag op slag.
Strijk af, hijsch op, werk voort, wil vlug de man-
(den leegen.
Terwijl zij hoog aan 't venster staan,
In groot gevaar om neer te slaan:
Men acht het niet, o wat verdriet! (*bis.*)
Wijl men hen weinig nuchtren ziet;
Men acht het niet, o wat verdriet!
Wijl men hen weinig nuchtren ziet.

Maar de brave nuchtre lieden,
Onder ons, zijn wel geacht;
Want daar zij de kroegen vlieden,
Wordt hun plicht te meer betracht.
Strijk af, hijsch op, werk voort, wil vlug de man-
(den leegen.
Dan mag als 't werk eerst is gedaan,
Er wel een kleine slok op staan;
Maar weest bedacht, dat gij u niet, (*bis.*)
Eer gij 't eens weet, beschonken ziet.
Maar weest bedacht, dat gij u niet,
Eer gij 't eens weet, beschonken ziet.

(Uit: *Volks-liedjens.*)

ELIAS ANNES BORGER,

geb. 26 Febr. 1784 te Joure in Friesland, was de vijfde van het achttal kinderen uit het huwelijk van Anne Kerstes Borger en Sibbeltje Tieles Tieleman. Onder de leiding van zijne voortreffelijke moeder toonde hij reeds vroeg zijn genialen aanleg. Zijn eerste onderricht ontving hij, 4 jaren oud, van den onderwijzer Lourens Durks Hornstra; in de latijnsche taal werd hij het eerst onderwezen door den heelmeester M. van den Acker; voortgezet onderwijs, ook in de Grieksche taal, genoot hij van den pred. H. Schlikker te Langweer. Op 17jarigen leeftijd rijp voor de hoogeschool, ging hij (1801), in het genot van een landsbeurs, door zijn uitstekende bekwaamheid verworven, zijne letteroefeningen voortzetten aan de Leidsche Akademie. In 1807 werd hij bevorderd tot doctor in de theologie, waarna hij terstond aangesteld werd tot lector in de gewijde uitlegkunde. In 1813 werd hij benoemd tot buitengewoon, in 1815 tot gewoon hoogleeraar in de godgeleerdheid, welk ambt hij in 1817 verwisselde met het professoraat in de Grieksche letterkunde en algemeene geschiedenis. Twee zijner verhandelingen, gelijk de overige in keurig latijn gesteld, werden door Teijler's Godgel. Genootschap bekroond. Hij † 1820, één zoon (Dr. P. A. Borger) nalatende uit zijn eerste huwelijk met Abrahamina van der Meulen, dat, even als zijn tweede met Cornelia Scheltema, slechts 10 maanden duren mocht.

Voornaamste geschriften: Proza: *Interpretatio epistolae Pauli ad Galatas*, Lugd. Bat., 1807; *Oratio de modesto ac prudenti sacrarum literarum interprete*, Amstelod., 1808; *Iets nopens den brief aan eenen vriend, betrekkelijk het godsdienstig vieren van Leydens Ramp*, Amsterd., 1813; *Commentationes de Evang. Joh.*, p. 1ª (ook in 't Nederd. vert.), 1816; *Disputatio de historia pragmatica; accedit oratio de historiae doctore, providentiae divinae administro*, ed. 2ª, Delphis, 1818; *Disputatio de mysticismo* (bekr. door T.'s Gen.) Delphis, 1819; *De constanti et aequabili Jesu Christi indole, doctrina ac docendi ratione*, pars 1ª, Delphis, 1816, vert. onder den titel: *Van den eenparigen en zich zelven steeds gelijken aard, leer en leerwijs van J. Chr.*, Delft, 1821; *Verhandeling over het gevoelen van J. A. Eberhard, wegens den oorsprong van de christelijke godsdienst*, (bekr. door T's. Gen.), Haarl., 1815; *De officiis historici in patefaciendis opinionibus*, Harl., 1815; *Commentatio de fictis in historia orationibus*, Harl., 1822 (beide in de werken der Holl. Maatsch. te Haarlem); *Leerredenen*, 4e dr., 2 dln. (1e dr., 1e dl. 1814, 2e dl., uitg. door v. d. Palm, 1821), Delft, 1825, 5e dr., Leeuw., 1839, 6e dr., ald. 1848.

Poëzie: *Op de bevalling der Princes van Oranje*, Leid., 1817; *Iets voor mijn kind*, Leid.; *Ter gedachtenis van H. A. van der Palm*, Leid.; *Dichterlijke nalatenschap, ten deele nooit gedrukt*, Leid. en Utr., 1832; *Zijn leven en eenige dichtvruchten*, Amsterd., 1850.; *Dichterlijke nalatenschap*, Haarl., 1851; 6e verm. dr., Schiedam.

AAN DEN RIJN, IN DE LENTE VAN HET JAAR 1820.

Zoo rust dan eindlijk 't ruwe Noorden
Van hageljacht en stormgeloei,
En rolt de Rijn weer langs zijn boorden,
Ontslagen van de winterboei.
Zijn waatren drenken de oude zoomen,
En 't landvolk, spelende aan zijn vloed,
Brengt vader Rijn den lentegroet,
Als grootvorst van Europa's stroomen,
Die, van der Alpen top gedaald,
De stranden kust of scheurt de dijken,
De wereld splitst in koninkrijken,
En 't vorstlijk rechtsgebied bepaalt.

Ook ik heb onbewolkte dagen
Aan dezen oever doorgebracht,
En warm heeft mij het hart geslagen
Bij 't levenslot, mij toegedacht.
Een morgen gronds, een kleine woning
Verheerlijkt door de liefde en trouw,
Was mij en mijne brave Vrouw
De lusthof van den rijksten koning;
Als wij, in 't kunsteloos prieel,
Of onder 't ruim der starrendaken,
Van God en 't eeuwig leven spraken,
En dankten voor 't bescheiden deel.

En nu — ik kan mijn haren tellen,
Maar wie telt mijner tranen tal?

Eer keert de Rijn weer tot zijn wellen,
Eer ik den slag vergeten zal,
Dien slag, die mij ten tweedemale
De kroon deed vallen van het hoofd. —
'k Heb steeds, mijn God! aan U geloofd,
En zal, zoolang ik ademhale,
Mij sterken in uw Vadertrouw,
Die nimmer plaagt uit lust tot plagen:
Maar toch, het valt mij zwaar, te dragen
Dien zwaren last van dubblen rouw!

Te Katwijk, waar de zoute golven,
o Rijn! u wachten in haar schoot,
Daar ligt in 't schrale zand bedolven
Mijn kostbaar offer aan den dood.
'k Wil tranen met uw waatren mengen;
Belast u met dien zilten vloed:
De droeve zanger heeft geen moed,
Die tranen op het graf te plengen
Der gade, nooit genoeg beschreid. —
Gij, oude Rijn! wees gij mijn bode,
En voer ter rustplaats mijner doode
De tolken mijner menschlijkheid.

Groet ook het kind, welks lijkje de aarde
Reeds had ontvangen in haar schoot,
Eer zij, die mij dat lijkje baarde,
Voor 't levenslicht haar oogen sloot.
Ik heb mijn dochtertje opgegraven,
Toen 't pleit der moeder was beslist,
En lei het in de groote kist
En aan de borst, die 't wicht moest laven,
Dat nimmer laafnis noodig had.
Ik dacht: één huis behoort aan beiden;
Wat God vereent, zal ik niet scheiden;
En sloot in de urn den dubblen schat.

Noem hij deze aarde een hof van Eden,
Die altijd mocht op rozen gaan:
Ik wensch geen stap terug te treden
Op de afgelegde levensbaan.
Ik reken iedren dag gewonnen,
Met moeite en tranen doorgesloofd.
Goddank, mij draaiden boven 't hoofd
Reeds meer dan vijf en dertig zonnen!
De tijd rolt, als dees bergstroom, voort.
Druk zacht mijn dooden, lijkgesteente!
En dek ook eerlang mijn gebeente
Bij 't overschot, dat mij behoort.

TER GEDACHTENIS AAN HENDRIK ALBERT VAN DER PALM.

Wie vader wordt genaamd, en ooit voor kin-
(dren bad,
En, zalig in zijn kroost, van gouden bergen droomde,
Hij spreek, wat tranenvloed uit menschen-oogen
(stroomde,
Die menschelijker bron dan vadertranen had?
Een éénig, wakker zoon, van onbevlekt gemoed,
De kroon van 's vaders huis en Leidens school te
(gader,
Sterft als een bloem des velds, geknakt door
('s wandlaars voet,
En met hem sterft de hoop van zijn roemruchten
(vader.

Hij droeg een dubblen naam, dien ik met eer-
(bied noem,
Den vaderlijken naam, met Schultens' naam ver-
(bonden.
o Hoofd! o jeugdig hoofd! met zulk een krans om-
(wonden,
Te zwaar woog op uw kruin die dubble vracht
(van roem.
Ai mij, dat hoofd zinkt neer, vermoeid en af-
(gemat,
En beidt de ontferming Gods, gezegen op de sponde.
Daar raakt de dood hem aan, en 't graf, dat
(hem omvat,
Gaapt niet zoo schriklijk wijd als de ouderlijke
(wonde.

Gewis, daar is een tol aan oudren opgelegd,
Een schatting der natuur, te ontduiken noch te
(mindren,
Een tranen-tol op 't hoofd van ieder hunner kin-
(dren,
En eenmaal wordt die som den schuldnaars op-
(gezegd.
Nooit had aan Van der Palm zijn telg een traan
(gekost,
Van de eerste ontluiking af tot aan zijn volle lente:
Nu eischt het kind zijn recht: de schuld dient
(afgelost,
't Is opgehoopte schuld met achttien jaren rente.

Als gij eens, Van der Palm! ter bedevaart zult
(gaan
Naar Hendrik's stil verblijf, door zoo veel deugd
(geheiligd,
En door een vasten muur van Katwijks duin be-
(veiligd,

Zie dan de zee betoomd, hoe fel haar baren (slaan,
En denk: het raakt hem niet; het kind is in zijn (rust. —
Gij weet het, waardig vriend! dat duin zal eens (verwaaien:
Maar zaad hebt gij gezaaid in 't zand van deze (kust,
Dat in den grooten oogst Gods Englen zullen (maaien.

AAN DEN HOOGLEERAAR M. TYDEMAN, BIJ DESZELFS 76sten VERJAARDAG, DEN 20sten MAART 1817.

Mevrouwen, Mejuffrouwen, Weledele, Weleerwaarde, Hooggeleerde Heeren!
Wat de reden en oorzaak is, waarom wij hier bij elkander zijn, weten wij allen en behoeven 't niet te demonstreeren.
Men is gewoon iemands geboortedag te noemen den dag, waarop hij is geboren;
Dit is zoo gebruikelijk bij alle andere menschen, en ook bij de Professoren.
Wij zijn hier gekomen om Professor Tydeman geluk te wenschen, daar hij juist heden ten dage 76 jaren oud is:
Want al is men Emeritus, men kan daarom knap en gezond zijn, en dat een Emeritus bij lange na niet dood of koud is,
Dat ziet gij aan Wyttenbach, dewelke had 70 jaren lang een hekel aan de vrouwen,
En zoodra is hij geen Emeritus, of hij wordt weer jong, en begint, jan help me! te trouwen.
Collega Te Water nog ook niet van jeugdig vuur en ambitie ontbloot is;
Wie weet dus, wat kromme sprongen Collega nog maakt eer hij dood is.
Oosterdijk ad idem. Maar ik zie dat uw hart reeds bewogen is. Wij wilden met deze exempels alleen dit beduiden:
Dat het toch maar een groot voorrecht is, dat de Hemel schenkt aan oude luiden,
Als men alleen aan de jaren weet dat zij oud zijn, en dat men ze anders naar gang en tronie zou groeten voor jonge menschen,
En derhalve ieder uwer er gaarne: amen! op zegt, als wij den oud-Griffier van de Staten van Overijsel nog vele jaren van hart en ziel toewenschen.

Het is nu juist de dag, 'gelijk ons naar uitwijzen van den almanak van Don Antonio geleerd is,
Dat de zon de linie en Professor Tydeman de 76 jaren gepasseerd is.
Gij zult zeggen: dat laatste staat niet in den almanak; maar zulk eene reflexie geen antwoord waard is:
Het staat in den almanak van Don Antonio, dat het vandaag de 20ste Maart is,
En op dezen dag is Professor Tydeman jarig, net zooals voorleden jaar. — Nu, de zon zal nog wel eens 76maal de linie passeeren,
Maar dan zijn wij er apparent niet meer, Weledele, Weleerwaarde en Hooggeleerde Heeren!
Dat hoeft ook niet; als de 76 jaren voorbij zijn, dan zijn het maar 76 droomen:
Wij zijn eenmaal in de wereld, en de groote quaestie is hoe wij er weer uitkomen.
Onze verjarende Heer heeft op die zaak wel doorgedacht, en het dus voor hem nooit te vroeg of te laat is,
Of hij vandaag of morgen vertrekt, daar hij altijd paraat is;
Zijn vertrek dus voor den Hemel nooit te vroeg, en voor zijn vrienden nooit te spaad' is.
Wat ons derhalve betreft, wij willen hem nog niet gaarne missen en wenschen allen te zamen,
Dat wij nog vele jaren op zijn gezondheid mogen drinken, — dat geve onze Lieve Heer daar boven, Amen!

WILLEM ANTON OCKERSE,

geb. 1760 te Vianen; predikant te Baarn, Wijk bij Duurstede; legde wegens lichaamszwakte de predikdienst neder, vestigde zich 1795 te Amsterdam; lid der Conventie 1797 en '98; effectenhandelaar te Amsterdam; bedriegelijk van zijn vermogen beroofd; 1810—18 predikant te Limmen; 1818 tweede secretaris der Maatschappij van Weldadigheid; lid der Commissie voor de Kerk in Oost- en West-Indië; lid der Synode der Ned. Herv. Kerk, 1825. † 1826.

Voornaamste geschriften: Proza: Medewerker aan *Poetische Spectator; Proeven voor verstand, smaak en hart; Lektuur voor smaak; de Star; Recensent ook der Recensenten; Vaderlandsche Letteroefeningen.* Voorts: *Ontwerp tot eene algemeene karakterkunde*, 3 st. 1788—97; *Napoleontische Redevoeringen*, 1814; *Lijkrede op Napoleon; de veldslag en overwinning op Waterloo, een leesboek voor ouders en kinderen, die godsd. en Vaderland liefhebben*, 1815; *Gedenkzuil op het graf van Bellamy* (met zijne zuster, Mevr. Kleyn-Ockerse), 1822; *Vruchten en resultaten van een zestigjarig leven*, 3 dln., 1823—26; *Nagelaten redevoeringen*, 1826.

Poëzie: Losse dichtstukken, in tijdschriften verspreid.

HET SLOT BATESTEIN, TE VIANEN.

(*Romance.*)

Aan 't eenzaamst oord der stad, in 't West,
Rijst uit Vianens grijze vest
Een grafelijke toren [1];
Het overschot van vroeger eeuw,
Toen Hollands fiere vrijheids-leeuw
Zijn brulstem hier deed hooren;

Toen Brederode's edel bloed,
Vianen als zijn have en goed
Veredelde en versierde;
Toen steeds een fiere ridderdrom,
De bloem van Hollands adeldom,
Langs zijne vesten zwierde.

Die toren spiegelt zich in 't nat
Der Lek-stroom, die hier bij de stad
Op kleinen afstand heenvloeit;
Terwijl een schaduwrijk geboomt
Langs de aarden wal, die 't slot omzoomt,
Rondomme welig opgroeit.

Men zegt, dat sinds onheugbren tijd,
Wanneer de nacht zijn sluier spreidt
Op slot en bosch en landen,
Men, bij het bleeke licht der maan,
Vaak eene witte maagd ziet gaan
Door 't lommer dier waranden [2].

Een venster in de torenspits
Ontsluit zich krakend, en iets wits
Vertoont zich voor onze oogen.
Fluks zien wij deze schim niet meer,
Het venster sluit zich ijlings weer;
Ons zintuig is bedrogen.

Maar spoedig hoort men — stap, stap, stap,
Langs de oude en holle wenteltrap,
Door heel den toren klinken.

Een ijzren deur piept op hare as,
En waar 't zooeven donker was,
Ziet men 't verschijnsel blinken.

Een vrouwenbeeld, in 't wit gekleed
Naar 't oude Spaansche tooisel, treedt,
Met schimmenvaart, naar buiten.
Een koude rilling grijpt u aan,
Doet zelfs den stoutste rugwaarts gaan,
Tot hij zijn loop voelt stuiten [3].

Beangst slaat gij het oog daarheen,
Waar u de schim zoo straks verscheen;
Gij ziet haar voorwaarts streven,
En volgt, van d' eersten schrik bedaard,
Haar na, daar zij door 't Slotperk waart,
Schoon nog uw leden beven.

Daar poort op poort zich zelf ontsluit,
Gaat ze, onverlet, ter stede uit,
Langs graft en dijk en weide;
Gij volgt van verre 't schimgewoel,
Tot aan een diepen waterpoel,
Wier bed de stroom eens spreide.

Hier staat de schim lang peinzend stil, —
Men hoort een zucht — gekerm — een gil;
Zij vliegt nu ginds, dan weder.
Een nieuwe kreet galmt over 't veld; —
't Wordt stil... Plomp ... stort zij met geweld
Zich in den poel terneder.

Eens bloeide in Breero's gravenstam,
Die welverdiend zijn star bekwam,
Het puik van Hollands maagden;
't Was blonde Berta, van wier deugd
En schoonheid al de ridderjeugd,
Ja 't gansche land, gewaagden.

Hoe menig ridder, jong en fier,
Zocht, door een vorstelijken zwier

En praal, haar hart te winnen!
Hoe menig smeekte om hare hand!
Doch 't was slechts d' eedle Teisterbant,
Wien Berta kon beminnen.

Dees jonge graaf, een leeuw in 't veld,
Maar eedler nog als mensch dan held,
En door haar aangebeden;
Had in zoo menig heeten strijd,
Met oud-Bataafsche dapperheid
Voor 't vaderland gestreden.

Hem roept een ridderkamp ter baan;
Zijn Berta schiet hem 't harnas aan,
En gordt hem 't zwaard op zijde.
Bezield door 't vuur van hare min,
Rent hij vol moeds het kampveld in,
Verwint, wat hem bestrijde.

Drie dagen duurde dit gevecht,
Eer 't heldenfeit, geheel beslecht,
Hem met den lauwer kroonde;
Terwijl nu schoone Berta's naam,
Bezongen door de luide Faam,
Op zijne helmet troonde.

't Onrustig hart van Berta joeg,
Zij wachtte en tuurde, spade en vroeg,
Of ze ook haar vriend zag komen.
In 't eind, daar ze uit den toren ziet,
Wordt in het schemerend verschiet
Zijn ros door haar vernomen.

Fluks ijlt ze omlaag, door hof en poort,
Om, eer 't gezin zijn aankomst hoort,
Haar Teisterbant te ontmoeten.
Hij nadert spoorslags aan den poel;
Hier was het Adelberta's doel,
Hem teeder te begroeten.

Maar, 't schichtig ros, door 't wit ontzet,
Springt, steigert, stort met hem in 't wed [4],
Zijn waapnen doen hem zinken.
Zij gilt en kermt. Zijn knaap stijgt af,
Springt toe, maar zinkt in 't eigen graf;
Zij ziet ook hem verdrinken.

Wanhopig staat nu 't meisje stil;
Zij wringt de handen, geeft een gil;
Vliegt raadloos ginds en weder.
Zij ijlt naar 't water: »Alewijn!"
Roept zij voor 't laatst, »'k wil bij u zijn!"
En stort bij hem terneder.

Sinds, zegt men, waart haar schim steeds rond,
Om, in den nachtelijken stond,
Haar *minnaar* op te sporen. —
Bemint als Berta, meisjes! maar
Wat u ook tref, wilt nimmer naar
De stem der Wanhoop hooren!

1. Later wegens bouwvalligheid afgebroken. — Het, naar dien tijd vrij aanzienlijk slot of kasteel, waartoe dezelve behoorde, Batestein genoemd, was het gewone verblijf der graven van Brederode, vrijheeren der steden en landen van Vianen en Ameyde.

2. Men zou kinderachtig moeten beuzelen, om aan spookvertellingen, verschijningen van zoogenoemde witte vrouwen enz. geloof te geven. Al wat hier van dien aard voorkomt, verklaart de dichter, zoowel als de geschiedkundige ontknooping, voor louter *fictie*, voor een *ideaal*, alleen door hem verdicht, (op eenige bijzonderheden na, die uit eene oude volksvertelling of *sage* ontleend zijn), om eenig leven, eenig meerder coloriet bij te zetten aan het historisch verhaal, daarop volgende, en hetgeen inderdaad evenweinig in daadzaken gegrond is, als al het overige. De dichter heeft het klein getal der vaderlandsche *Romancen* met deze proeve willen vermeerderen ter aanmoediging van anderen, om meer in dit vak te arbeiden. Hij oordeelde, dat men in de *Romance* volstaat door een belangwekkend verhaal, waarin niets onwaarschijnlijks is, al is het niet dadelijk gebeurd; en dat, tot stoffeering van dit tafereel, het hem evenzeer vrijstond, beelden uit de geestenwereld op te roepen, als aan eenen Spiess en andere nieuwste schrijvers, om daarmede, zonder eenig *nuttig* doel, hunne ridderlijke en spooksel-*romans* in te kleeden. — Allen, die met het *locale* der door hem gekozene schouwplaats bekend zijn, zullen gevoelen, dat het eigenaardige te dien aanzien door hem behoorlijk is in acht genomen.

3. Tot aan den voet van den wal, die het geheele slot aan de buitenzijde omringt.

4. *Wed*, een kleine, ondiepe waterplas, schoon diep genoeg, om er in te verdrinken. Van daar het werkwoord *waden*.

EEN LENTEAVOND IN MIJN TUINHUIS.

'k Zie over 't zalig land,
Dat door des bouwmans hand
Gedolven ligt aan voren;
Waar, uit de malsche kluit,
Ginds peulvrucht, elders welig koren,
En vlas èn klaver spruit.

'k Zie in een ruim verschiet,
Wat vreugde 't vee geniet,

Nu 't in de wei gaat grazen,
En 't jonge spruitje smaakt,
Terwijl de melkster met verbazen
't Gezwollen uier raakt.

Een westenwindje speelt
Op 't veldgewas, en streelt
Met zachten aâm de velden.
Het jong en dartlend groen,
Veel frisscher dan 't laurier der helden,
Kleurt sterker bij dien zoen.

De kraai en zwaluw zweeft
Langs 't zaadveld, aast en leeft
Van 't geen hem de akkers bieden;
De boschduif en het hoen,
Op voedsel tuk en moe van 't spieden,
Durft ook zijn lust voldoen.

Nog zwijgt des leeuwriks lied
In 't hooge luchtruim niet;
'k Hoor 't minziek duifje kooren;
De spreeuw spot, roept en fluit;
Het vinkje doet zijn maatslag hooren;
De kievit lacht het uit.

Daar heft een Seraf aan,
Wiens godlijk tonen-slaan
Leert al 't gevogelt' zwijgen.
Het lied der nachtegaal
Doet 't luide zangkoor ooren krijgen,
En luistren naar zijn taal.

Bedeesd, verrukt, bekoord
Door 't goddelijk akkoord,
Zwijgt, voelt, aanbidt de schepping.
Neurt soms een flauwe stem,
Nauw slaat deze orgelaar zijn repping,
Of alles hoort naar hem.

Zelfs 't windje stremt zijn vaart,
Schijnt luisterend, bedaard,
Der boomen loof te schomlen;
Men hoort slechts nu en dan
Een donder in de verte romlen,
Die 't feest niet storen kan.

Een bliksem scheurt de lucht,
Van levensvocht bevrucht,
En doet de wolken baren;
Nu droppelt van omhoog
Een vloed op kruiden, bloemen, blâren:
't Lept al zijn lippen droog.

Herschapen is natuur!
Dit is haar zalig uur;
't Heelal aanbidt zijn Vader!...
O heilge nachtegaal!
Uw zang breng Hem ons loflied nader;
Hij — kent die hemeltaal.

De heerlijke avondzon,
Die 't wolkenheer verwon,
Doet de aarde in goud zich baden.
En ik, — die God genoot,
Zijn liefde aanschouwde in Zijne daden, —
'k Verlies mij in Zijn schoot.

DE DOOD DER NATUUR.

(*Elegie.*)

Natuur!... zij sterft... geheel ontheisterd,
Verdord, verwelkt, verkleumd, geteisterd, —
Legt zij haar levenshulsel af.
Door stormen, hagels, regenvlagen,
Als op haar doodsbed neergeslagen,
Bereidt zij zich ten slaap een graf.
Een loeiend heer van woeste winden
Huilt aaklig over 't killend beeld,
Bedelft het met zijn eigen praalkleed,
Waar 't, als in zegepraal, mee speelt.

Ach! waar men schoonheid vond, heerscht kwijning
En elke nieuwe luchtverschijning
Werpt zwarte rouwfloers over 't lijk;
De zwangre wolken gieten tranen,
Die, vaak tot ijs gestold, doen wanen,
Dat zelfs des hemels gloed bezwijk!
De zee, in bulderende woede,
Schijnt, met de ontbindingskracht in strijd,
Zich aan des aardrijks dood te ontworstlen,
En wreekt, met kracht, haar majesteit. —

Eerlang, na zooveel nare stonden,
Die 't sterven der natuur verkonden,
Wordt het in de aardsche schepping stil.
Dan rust ze, en zamelt versche krachten,
Gekoesterd door sneeuwwitte vachten
En ijs, tot nieuwe leefkracht trill'
Inwendig door haar krimpende aderen,
Haar levensgeest zich weer herstell',
Bij 't zongekoester frisch ontwakend,
En 't groeisap door die aadren snell',

Welzalig hij, die, bij het sloopen
Van al wat hem omringt, durft hopen,

Dat in zijn borst nieuw leven welt, —
Een leven, voor den dood ontrefbaar,
In zaligheden onbesefbaar,
't Welk ééns uit dorre kluiten zwelt!
Welzalig, die bij al 't verliezen,
Tot zijnen troost een Chloë heeft,
In wie hij heel een schepping weervindt,
Die eeuwig in zijn harte leeft!

AAN DE LIEVE KLEINEN.

Engelen der zondige aarde!
In u paarde
Zich het aardsch aan 't hemelsch schoon.
'k Zie in de onschuld van uw kleinheid
Englenreinheid,
Neergestraald van 's Eeuwgen troon.

Ja, gij voert als Serafijnen,
Blijde kleinen!
Onze zielen naar omhoog.
In uw schuldloos blauwende oogen,
Die nooit logen,
Spiegelt zich der heemlen boog.

Als 'k aan groepjes u zie dartlen,
Woelen, spartlen,
Denk ik aan der Englen vreugd,
Vaak aanschouw ik 't blij gewemel
Van den hemel,
In het spel van uwe jeugd.

Ach! bleef steeds uwe englenreinheid,
Schoon uw kleinheid
Aanzwol tot volwassen leest!
Groeiden met uw leên uw deugden,
En de vreugden
Van uw onbevlekten geest!

Dan, hoe zie 'k dien glans verdooven,
Bij 't vergroven
Van uw dierelijk gestel!
Ach! straks wordt die schuldlooze Engel
Stoute bengel,
Later soms, een prooi der hel.

Eéns kende ik den liefsten jongen:
Englen hongen
Juichend over 't wiegje heen!
'k Zag hem na veel jaren weder,
Als vertreder
Van de wet, — ter strafplaats treên.

Engelen der zondige aarde!
Ach! bewaarde
Jezus' liefde u voor dien val!
Mocht uw deugd steeds met u groeien,
En nog bloeien,
Wen uw jeugd verwelken zal!

OP DEN DOOD VAN LEENTJE,

EEN UUR NA HARE GEBOORTE, MET HARE MOEDER OVERLEDEN.

Leentje, ontwaakt van 't lange slapen,
Wierp een blikjen om zich heen,
Zag, dat hier niets was te rapen,
Dan ellende en droef geween.
Leentje sloot haar schuldlooze oogjes;
Sterven was voor haar gewin:
Ze is toen juichende gevlogen
Moeder na, den hemel in.

AAN DE ZALIGE SCHIM MIJNER OUDSTE DOCHTER.

(*Elegie.*)

Mijne Alida! mijn dierbaar kind,
Door ons en allen teer bemind,
Gij hebt uw bangen strijd volstreden;
Nu smaakt gij ruste, en ademt vrij
In zaliger gewesten, — *Gij*,
Die zoo verschriklijk hebt geleden.

Hier staat uw vader, zucht en weent
Op 't plekje, waar gij hebt gesteend,
Gehijgd, gezwoegd, gezweet van 't strijden;
Hier, waar uw droevig rustbed stond,
Doch waar gij nimmer ruste vondt,
Gefolterd door een martlend lijden.

Hier zag ik u — nog korts een roos,
Aanvallig door gezondheidsbloos, —
Tot een verdord geraamt' verkwijnen.
De ziekte knaagde aan vleesch en been,
En al wat kracht en schoonheid scheen,
Zag ik in luttel tijds verdwijnen.

O, met wat engelengeduld
Hebt gij de zware taak vervuld,
Door Gods alwijsheid u beschoren!
Ge aanbadt, wanneer het zien van 't leed
Ons 't schreiend harte diep doorsneed, —
En liet geen enkel klachtje hooren.

Gij toondet christelijken moed,
Zelfs wen de koorts, met heeten gloed,
Uw nat bezweete kaken kleurde,
De bange borst nauw adem vond,
't Verwilderd oog tot sterven stond,
En kramphoest uwe long verscheurde.

Heldin! nu zijt ge alree gekroond
Met d' adeldom, door u betoond
In dezen schrikkelijken kampstrijd.
Gij vielt, gij sneefdet, — ja, maar niet,
Dan om een zegepralend lied
Te jubelen in 's Hemels vrijheid.

Daar juicht uw reine ziel en smaakt,
Van aller smarten boei geslaakt,
De volle vreugd van 't geestenleven.
Ja, 'k zie u aan uw moeders zij,
Met uwen broeder, in de rij
Der reeds volmaakten, blinkend zweven.

Zeg aan die moeder, Alida!
Aan die geliefde, dat ik dra
Hoop bij u allen aan te landen;
Zeg, dat, ten overtocht bereid,
Ik sta aan 't strand der eeuwigheid,
Met hemelwaarts gestrekte handen.

Ja, mijne Daatje, *gij* zijt vrij,
Maar ach! hoe bitter lijden *wij!*
Wij zijn, helaas! in u gestorven.
Wij schreien luid, terwijl gij juicht,
En daar de druk in 't stof ons buigt,
Hebt gij een zegekroon verworven.

Eerlang draag ik naar 't donker graf,
Dat dierbaar marmer, licht als kaf,
Dien dop, waar de eelste ziel in woonde;
Ik zie 't bestelpt met d' aarden kluit,
Vernederd tot een wormenbuit,
Wat hier als sierlijk vrouwbeeld troonde.

Welaan! sloop nu ook 't overschot,
O wreede dood! van 't geen mijn God
Mij in Zijn wijsheid heeft ontnomen;
Verzadig u met leeuwentand
Aan 't rifje, dat uw moordnaarshand
Op 't martelbed nog mocht ontkomen.

Boet heel uw helschen lust, verteer,
Verslind haar, tot van haar niets meer,
Dan 't kaal gebeent, zal zijn te vinden;
Dan toch, dan houdt uw woeden op,
Of, drijft gij 't tot den hoogsten top, —
Geef zelfs haar stof ten spel der winden

Maar, ééns wordt u uw prooi ontrukt,
Barbaar! de valdeur weggedrukt,
En uit uw knaagsel rijst nieuw leven.
Reeds kiemt het voor de onsterflijkheid,
En op dien *dag*, zoo lang verbeid,
Wordt mij mijn dierbaar kind hergeven;

Hergeven — maar in heerlijkheid,
Niet om nog eens, na korten tijd,
Voor u een martel-aas te wezen.
Dan lachen we om uw woest geweld,
Zien zelfs den Dood ten dood geveld,
En juichen, uit zijn klauw verrezen.

O Alida! welk heerlijk feest,
Als we ons, in frisscher, schooner leest,
Omstraald van hemelglans, ontmoeten!
Als, dankend des Verlossers trouw,
Een rei van kindren, man en vrouw,
Elkander zalig welkom groeten!

O! zoo gij thans iets van ons weet,
Ons snikken hoort, en 't harteleed
Beseft, dat ons in deze dagen
Verscheurt, — o! juich dan in *uw* lot,
Smeek sterkte en troost voor *ons* bij God,
En help ons 't kruis zoo grafwaarts dragen.

DE RECENSENTEN.

»Wat zijn die heeren recensenten
Toch stoute en schaamtelooze venten!
Zij hekelen maar iedereen,
En grijpen alleman aan 't been.
Ze ontzien geen jeugd, noch grijze haren;
Geen kunne weten zij te sparen.
Ze eerbiedigen geleerdheid niet,
Noch stralen, die de wijsheid schiet;
Geen glans van ridderband of starren,
Geen titels, die het oog verwarren.
Al draagt ge een schepter en een kroon,
Als schrijver bukt ge voor hun troon.
Dicht fraaie verzen, schrijf romannen,
Schep voor 't tooneel de schoonste plannen,
Munt in geschicht of wijsgeerte uit;
Als kunstnaar worde uw lof getuit:
Wen ze u voor hunne vierschaar dagen
Moet gij den strengen geesel dragen
Van hunne meesterende pen;
Geen kreuk, geen vlekje, of 't ergert hen.
Hier is een woord *onduitsch* gebleven,
Daar heeft men *hun* voor *hen* geschreven,

En elders spelt de schrijver *had*,
Waar 't *hadt* moest zijn, — of *stadt* voor *stad*.
Kortom, voor deze strenge knapen
Is slechts uit vitten vreugd te rapen." —

Zoo sprak Maledicus, en meer
Had hij gezegd, zoo niet een heer,
Reeds moê van 't lastige baljaren,
Hem stout was in den baard gevaren,
En hem gestuit had met dit woord:
»Mijnheer! Elk schrijve zoo 't behoort;
En wie de *critiek* wil trotseeren,
Leere eerst *zich zelven recenseeren!*"

De norsche brommer zweeg, — droop af met stillen pas;
Dit zwijgen, zegt men, dat zijn *zelf-recensie* was.

ADRIAAN LOOSJES Pz.,

zoon van een Doopsgezinden predikant, werd 13 Mei 1761 aan den Hoorn op Texel geboren. Door zijn vader tot den predikdienst bestemd, doorliep hij de Latijnsche school te Haarlem, studeerde eenigen tijd aan de Kweekschool te Amsterdam, maar verwisselde van loopbaan en werd 1783 boekhandelaar te Haarlem, wat hij bleef tot zijn dood, 28 Februari 1818. Warm vriend van zijn vaderland, nam hij ijverig deel aan de Staatsbewegingen van 1795 en later, was volksvertegenwoordiger in de Gewestelijke Vergadering van Holland, betreurde diep Nederlands vernedering onder de Fransche overheersching en juichte over Nederlands verlossing. Met Van Walré, stichter van den dichtkring Demokriet, was hij een der vruchtbaarste schrijvers, in proza zoowel als poëzie. Als boekhandelaar gaf hij zelf zijn talrijke werken uit.

Voornaamste geschriften in proza: *De historie van Mej. Suzanna Bronkhorst*, 6 dln., 1807; *Zedelijke verhalen*, 3 dln., 1805; *De lotgevallen van R. J. van Golstein tot Scherpenzeel*, 4 dln., 1810; *Het leven van Maurits Lijnslager*, 2e dr. 4 dln. 1814, 3e dr. 1824; *Het leven van Hillegonda Buisman*, 4 dln., 1814; *Het leven van Robbert Hellemans*, 4 dln., 1815; *Het leven van Joh. Wouter Blommesteijn*, 4 dln., 1816; *Bespiegelingen der vier levensstanden van den mensch*, 2e dr., 1816; *De man in de vier tijdperken zijns levens*, 1809; *De vrouw in de vier tijdperken haars levens*, 1809; *Hollands Arkadia, of wandelingen in de omstreken van Haarlem*, 1807; *Vertoogen ter beschaving en verbetering van den gemeenen man*, 2 st., 1805, enz.

Tooneelwerken: *Menzikof*, treurspel, 1785; *De vlugt van Huig de Groot*, tooneelspel, 1785; *Cappellen tot den Pol*, treurspel, 1785; *De Vrijburger*, tooneelspel, 1786; *Gevaarts en Gijzelaar*, tooneelspel, 1786; *C. F. Gellert*, tooneelspel, 1786; *De Watergeuzen*, heldenspel, 1790; *Tooneeloefeningen*, 4 dln., 1790—93; *Dirk de Bekker*, treurspel, 1799; *Johan de Witt*, een dramatisch werk, 1805; *Amelia Fabricius, of Delft door buskruid verwoest*, treurspel, 1807; *Arnold Geesteranus en Susanna van Oostdijk*, dramatisch bearbeid, 1807; *Kenau Hasselaar, of de heldin van Haarlem*, treurspel, 1808; *Ewoud van Lodijke, of de ondergang der Zeeuwsche stad Romerswaal*, treurspel, 1808; *Huig de Groot's tweede ballingschap of vlugt uit Amsterdam*, tooneelspel, 1808; *Laurens Koster*, tooneelstuk, 1808; *Ebba Niels*, treurspel, 1812; *Cecilia*, nagel. treurspel.

Andere poëtische werken: *Minnezangen en jeugdige gedichten*, 1783; *de Vaderlandsche Zeeheld*, in 3 zangen, 1781; *Eustatius*, in 5 zangen, 1781; *Gedenkzuil voor de vrijverklaring der Vereenigde Staten*, 1782; *M. A. de Ruyter*, heldendicht in 10 boeken, 1785; *De laatste zegetogt van de Ruyter*, in 12 boeken, 1812; *Proeve van gewijde poëzij*, 1784; *Volksliedeboek*, 1785; *Joseph*, in 6 zangen, 1786; *Nederlands volksverwachting*, bij de groote vergad. ter overweging van het ontw. van grondwet, 1814; *Mengeldichten*, 2 dln., 1815; *de Bijbel*, 1816; *Laauwerkroon voor de Nederl. Zeehelden, in den zeeslag voor Algiers*, 1817; *Nagelaten gedichten*, 2 dln., 1820, enz. Vertalingen van Delille's *Drie rijken der natuur*, 1814, enz.

DE SLAG BIJ NIEUWPOORT.

't Was aan dier Walen spits, dat ik voor Nieuwpoorts muren
En op het Vlaamsche duin, wiens voet de golven schuren
Des noorder oceaans, den ochtend gloren zag,
Die bloedrood zwanger ging van Hollands gloriedag.
't Was Oogstmaand, en de zon scheen uit het gloeiend teeken
Van 't Leeuwgestarnt het hart in oorlogsdrift te ontsteken.
Mijn broeder Maurits blaakte in krijgsvuur, en zijn gloed
Ontvlamde mijne jeugd in breidelloozen moed.
Aartshertog Albert, tuk op wraak, ter andre zijde,
Werd door zijn gemalin met drift genoopt ten strijde.
De moedige Izabelle, een jeugdige amazoon,
Die, om het staatsbelang der Kastiljaansche kroon,

Op 's vaders wenk, haar hand aan Albert had ge-
(schonken,
Wien eenmaal Rome zag in 't geestlijk purper
(pronken,
Die fiere, die de drift der Spaansche muitzucht
(stuit,
Bluscht moedig de oproervlam der legerknechten
(uit,
Daar zij met eedlen moed, voor 't oog der muite-
(rije,
Den optocht weigrend en heesch krijtende om sol-
(dije,
Zich oor- en halssieraad, van goud en paarlen
(zwaar,
Losrukt en moedig zegt: o Eedle heldenschaar!
Die 'k van soldij-gebrek met deerenis hoor klagen;
'k Zweer, dat ik dees sieraân, door mij als bruid
(gedragen,
Om schoon- en kostbaarheid zoo dierbaar aan mijn
(hart,
Zoo gij dat offer eischt, zal offren zonder smart,
Om u ter krijgssoldij, te lang vertraagd, te strekken,
Laat slechts geen opstand de eer van Spanjes heir
(bevlekken.
Trekt heden, heden nog den vijand te gemoet;
Wischt af den schijn dier vlek in 't Hollandsch
(muitziek bloed.
Op helden! deze dag zal niet in 't westen dalen,
Of 't heir mijns vaders zal op Nassau zegepralen:
Na deze zegepraal, met een triomfgeschal,
Dat als een donderslag door Holland daavren zal,
Verdelgt gij tak en telg des stambooms van Oranje,
En Hollands parel siert den diadeem van Spanje.
Hoe luttel weegt daarbij dit nietig lijfsieraad,
Dat ik zoo gaarn te pand voor uw soldije laat;
Aanvaard, o heldenvolk, dees schittrende klei-
(nooden,
U door de dochter van uw koning aangeboden.
Dees fier geuite taal van Spanjes erfvorstin
Stort diep gevoel van schaamte aan 't muitend
(krijgsvolk in,
Verrukt om 't kloek bestaan der welbespraakte
(vrouwe. —
Het zwijgt — het zwicht en zweert de Aartsher-
(togin zijn trouwe,
Ja op Mendoza's wenk rijst nauw de wapenkreet,
Of elk grijpt naar 't geweer, opnieuw ten strijd
(gereed.
Mendoza de Admirant stijgt aan de spits van d'adel
Des Arragonschen rijks met hoogmoed in den zadel,
En roept aan 't hoofd des heirs, dat hij geschaard
(ziet staan,
Wijl hij de handen vouwt, de hulp der Heilgen
(aan,
Om zich van 't snood gespuis, uit Rome's schoot
(geweken,
En 't kettersch bastaardzaad van Nassaus huis te
(wreken.
Na 't slaken van dees beê, die 't elk tot woede
(spoort,
En heilge geestdrift teelt, rukt Spanjes leger voort.

Verspieders melden ons, hoe Albert rukt te
(wapen,
En, hoe 't in 't leger van Mendoza staat geschapen;
Dat de Oudenburgsche vest reeds viel in 's vijands
(macht,
En in Snaaskerke reeds ons krijgsvolk was geslacht,
Schoon 't, door den vijand in de schemering be-
(sprongen,
Bij de overgaaf der schans het leven had bedon-
(gen. —
Mijn broeders leger lag nu onverschanst en bloot:
Groot was 't gevaar, maar ook zijn moed niet
(minder groot.
't Zijn kleine zielen, die bij 't naadrend onheil
(bukken. —
't Verspreide leger doet hij ijlings samenrukken,
En zendt, na kort beraad met zijnen legerstaf,
Den dappren Kazimir op Spanjes heirmacht af,
Om 's vijands overtocht bij Leffing paal te zetten,
Met twintig vendlen volks, geschut, en vier kor-
(netten,
De bloem der ruiterij, opdat Ostendes wal
Een toevlucht blijf des heirs, gedekt voor overval.
Vorst Maurits stijgt te paard, en voert door Nieuw-
(poorts haven,
Door vesten breed en hoog omsingeld en begra-
(ven,
Het heir der Staten aan; doch in slagordening
Was 't nauw door hem geschaard, toen hij een
(bode ontving,
Door Ernst hem toegeschikt, die in 't geheim deed
(hooren
Het deerlijk jammer, aan zijn legerdeel bescho-
(ren,
Dat, schoon 't een poos den tocht des vijands we-
(derhield,
Na eenen heeten strijd, gevlucht was of vernield.
Ik stond aan Maurits' zijde, als hij die leedmaar
(hoorde,
'k Zag, hoe hij 't grievend wee in zijnen boezem
(smoorde,
Doch tevens 't melden van die nederlaag verbood.
Zoo gij van 't onheil rept, kost u dat woord den
(dood,
Beet hij den bode toe, de hand slaande aan zijn
(degen,

En zond hem naar de vloot, voor Nieuwpoorts
(strand gelegen.
Wij waren nu alleen; en in dat oogenblik
Borst hij vol kommer uit: Mijn dierbre Frederik!
Gij hebt het lot verstaan Prins Kazimir weervaren...
God weet, God weet alleen, wat ons dees dag zal
(baren!
Doch, wat ook de uitkomst zij — de veldslag moet
(gewaagd,
Al waar de laatste zon ook voor mij opgedaagd.
Maar één, slechts ééne bede. Ik smeek u, dierbre
(broeder!
Bij 's vaders assche, bij de liefde van uw moeder,
Onttrek uw jeugdig hoofd, op dees geduchten dag,
Aan een onzeekre kans van d' onvermijdbren slag;
Zoo zal me, indien ik sneef, mijne uiterste oogen-
(blikken,
't Behoud mijns broeders met den zoeten troost
(verkwikken,
Dat daar, ge, o dappre telg van Nassau! over-
(bleeft,
In u mijn wreker, ja in u 's lands redder leeft.
Begeef u naar de vloot; het zegevierend Spanje
Ziet siddrend dan een telg behouden van Oranje,
Die .... maar ik kon mijn drift niet langer teug-
(len: neen!
Neen! broeder barstte ik uit — waar voert de
(liefde u heen
Voor mijn behoud? — ik zou .... ik zou u thans
(begeven?
Misschien den schoonsten dag, dien wij te zaam
(beleven ....
Ik zou ontduiken aan den slag, die ons genaakt,
Ik de een'ge zijn van 't heir, die laf zijn plicht
(verzaakt.
Ach! Vader Willem's asch zou in zijn lijkbus tril-
(len,
Hij pogen om de zerk zijns grafs omhoog te tillen,
Opdat hij voor een zoon, ontaard van eer en trouw,
Een schandvlek van zijn huis, de plaats vervul-
(len zou ....
Mijn moeder, uit het bloed der fiere Hugenoten,
Den dappren Admiraal de Coligny, gesproten,
Stiet als een lafaard mij met schaamte van zich af,
Zoo ik, dit uur, gehoor aan uw verlangen gaf.
'k Eerbiedigde, te allen tijd, als veldheer, uw be-
(velen,
Maar heden wil 'k met u in dood of zege deelen,
'k Verlaat uw zijde niet, wat om ons sneve of val,
Daar 'k in den hoogsten nood een schild verstrek-
(ken zal,
Om tot het heil des Staats uw levensloop te rekken,
U, schoon 't mij 't leven kost, aan vijands lood te
(onttrekken.
Mijn broeder schudde 't hoofd, doch, hoe ontroerd
(te moe,
Hij gaf aan mijn besluit, aan mijne geestdrift toe.
Nu vliegt hij op zijn ros naar 't beidend leger he-
(nen;
Voor 't reeds geschaarde heir op Nieuwpoorts
(strand verschenen,
Trekt hij den toom terug: zijn paard houdt eens-
(klaps stand;
Hij zwaait het glinstrend staal in de opgeheven
(hand,
En wenkt: het leger zwijgt, daar de oorlogsgod
(zal spreken;
De golven schromen zelfs haar slag op 't strand
(te breken.
Dus sprekend, wijst zijn hand naar de afgedeinsde
(vloot:
Gij ziet, — hier is geen keus, dan zegepraal of
(dood,
Mijn wapenbroeders! die gedagvaard zijt ten
(strijde; —
Den vijand recht vooruit, — de zee, ter eene zijde,
Ter andre zijde 't duin, dat uwe ontvluchting
(stuit. —
Het pad ter zege alleen, o helden! ligt vooruit
Recht door den vijand heen .... God zij ons aller
(hoeder!
Volgt mijn pluimage; volgt 't pluimage van mijn
(broeder;
Dat voere, 't zij ons heir bezwijke of triomfeer,
U in de zegepraal of op het bed van eer.
Kom Hollands heldenbloem! nog eens ervare
(Spanje,
Wat Hollands jeugd vermag, op 't voetspoor van
(Oranje!

Elk woord, uit Maurits' mond met geestdrift
(aangehoord,
Slaat als een bliksemstraal door 't gansche leger
(voort,
En doet het heldenbloed in aller aadren koken;
Ja nauw was 't laatste woord des veldheers uit-
(gesproken,
Of uit het gansche heïr rees een ontzetbre kreet,
Die tot in Nieuwpoorts wal het duin weergalmen
(deed.

Het leger breekt nu op, en in het spoor der
(eere,
Trekt moedig aan de spits de dappre Ridder Vere.
Aan strijdbre Britten en aan Friezen, stug en stout,
Had Maurits' krijgsbeleid de voorhoede aanver-
(trouwd,
Terwijl een ander deel der kloekste strijdgenooten

De krijgsbezetting houdt in Nieuwpoorts wal be-
(sloten.
Graaf Ernst van Nassau was den achtertocht ten
(gids;
In 't hart des legers reed vorst Maurits aan de
(spits,
Vanwaar het gansche heir door hem werd gage-
(slagen;
Terwijl, Gravin! zijn zij door een van uwe magen,
Den dappren graaf van Solms, met eere werd be-
(kleed.
Zoo rukte 't gansche heir, ten aanval nu gereed,
Met onversaagden tred des vijands benden tegen;
Ras vallen ze ons in 't oog, op strand en duin ge-
(legen,
Op lauwren rustende, in den ochtendstond behaald:
En wijl de middagzon reeds uit het toppunt straalt,
Schijnt Albert te aarzlen, om den veldslag aan te
(vangen,
Doch Maurits gloeit de ziel van blakend krijgs-
(verlangen,
Dat schittrend uit zijn oog een heir van helden
(teelt,
Daar hij den aantocht op des vijands macht be-
(veelt.
Nauw zag de Aartshertog 't heir mijns broeders
(voorwaarts rukken,
Of hij verwelkomt ons uit vierpaar koopren stuk-
(ken,
Geplant op 't oeverzand, met balderend geknal,
En kondigt d' aanvang aan des strijds, die vol-
(gen zal.
Doch Ridder Vere noopt zijn vlugge legerknech-
(ten,
Om van der duinen top den Spanjaard te bevech-
(ten;
Zij sjorren 't zwaar geschut ten steilen duinmuur op,
En planten 't, wijl hun zweet in 't zand gudst,
(op den top;
Maar niets valt moed te zwaar, en dapperheid
(doet wondren;
Laat vrij langs 't lage strand Mendoze en Albert
(dondren,
Vorst Maurits, meer dan mensch in 's vijands be-
(vend oog,
Werpt als een aanval-leus de donders van omhoog,
En doet in 't lage dal Kastiljes trotsche ridderen,
Voor d' eersten donderslag, als bloode knapen,
(sidderen,
Voorspellende uit den straal van d'eersten blik-
(semflits,
Dat eene Godheid strijdt aan Hollands legerspits.

Nu is het krijgstooneel van wederzijde ontsloten:
't Musketgekletter en 't geknal der donderklooten,
Het paardgetrappel bij het schel trompetgeschal,
Het slaan der pauken en der trommlen overal;
't Geruisch der wapenen, het heesch gekrijsch der
(kelen
Van de oversten, die forsch, uit's veldheers naam
(bevelen,
Wiens taal, hoewel de dood in duizend vormen
(woedt,
't Gevaar, dat aller hoofd begrimt, verdwijnen
(doet ....
Al die geluiden t' zaam, daar alles raast en rom-
(melt,
Zijn, hoe wantonig, tot een oorlogskreet gedom-
(meld,
Terwijl het bliksemvuur, door 't zwaar kartouw
(gebraakt,
En 't weerlicht der musket 't gelaat der legers
(blaakt.
Dáár ziet men benden in der duinen helling stor-
(ten,
En tegen eenen drom van 's vijands heirmacht
(horten;
Hier liggen dooden, wreed misvormd door wond
(bij wond,
Dáár een gekwetste hoop van paarden op den
(grond,
En wijl men samendringt, om vast vereend te
(strijden,
Ziet zich 't gewonde volk door ros noch ruiter mij-
(den;
Maar door der paarden hoef verpletterd of vertreên,
Vliedt zijne laatste hoop met zijne doodstuip heen.
Wat zag ik eene schaar op 't strand terneerge-
(worpen,
En 't onverzaadbaar zand het bloed bij beken slor-
(pen! —
In 't midden van 't gewoel, 't gevaar, verderf en
(dood,
Sloeg ik op Maurits 't oog, die onverschrokken
(groot,
De ziel was van het heir. Men kon op 't helden-
(wezen
Van twijfelmoedigheid den minsten zweem niet
(lezen;
En, doof voor 't buldren van musket en van kanon,
Scheen 't dat geen kogel 't hoofd des veldheers
(deren kon:
Zoo ziet een reiziger, op d' Alpentop verheven,
Een wolk, die donders braakt, beneên zijn voe-
(ten zweven,
Gelukkig, wijl 't verderf zich in het dal verspreidt,
In 't aangenaam gevoel van ongenaakbaarheid. —
Dit is de schoone trek aan groote mannen eigen,

Dat, als met fellen blik gevaren hen bedreigen,
Zij, van hun kracht bewust, vol van hun godlijk (doel,
In 't barnen van den storm, voor eigen noodlot (koel,
Met eenen fieren moed zich boven 't lot verheffen,
Daar hen de dood ontziet met zijnen schicht te (treffen.
De hoop der zege was gelijk aan ebbe en vloed;
Naar dat getijde, slonk of zwol der strijdren moed.
Nu eens gelukte 't ons dóór 't heir der Kastiljanen,
Tot eenen klomp gevormd, een bloedig spoor te (banen,
Dan vielen ze op ons aan, en dreven, even vlug,
Op den gewonnen grond het Nassausch heir terug.
Doch, toen de Staatsche vloot, gezakt tot voor (Ostende,
Op een gegeven leus, haar stevens zuidwaarts (wendde,
En met haar scheepsgeschut den trots van Arragon,
Die soms reeds zege blies, op 't strand bestoken (kon,
Werd zelfs Mendoza's geest door fellen angst ge- (nepen.
Hij laat het zwaarst geschut langs 't strand ons (tegensleepen; —
Maar, wat hij bidde of dreig, hij ziet, hoe 't vuur (verzwakt,
Daar 't zwaar en grof geschut bij ieder schot ver- (zakt. —
Doch Maurits, die met vreugd de Staatsche vloot (zag dagen,
Doet zijn geschut op 't strand door leggers onder- (schragen,
Hij prest zijn manschap voort, en wijst, tenzelf- (den tijd,
Het Neerlandsch krijgsvolk, hoe de hemel voor hen (strijdt,
Daar Spanjes leger, blind door 't schittren van de (golven,
Door de avondzon bestraald, diep ligt in rook be- (dolven.
Komt, roept hij, vallen wij met nieuwe krachten (aan,
Indien God voor ons is, wie zal ons wederstaan?
Met onverdoofd geloei ronkt nu, langs Nieuw- (poorts stranden,
Uit leger en uit vloot 't geschut der Nederlanden. —
Het Staatsche heir, gesplitst in hoopen, grimt ver- (woed
Kastiljes benden aan; nog strijdt men, voet aan (voet,
Wijl Maurits mij beveelt met rasse ruiterbenden
Het aarzelende heir te storten in de lenden.
Hij stelt zich nevens mij aan 't spits. »De Span- (jaard vlucht!
De zegepraal is ons!" doorgalmt opeens de lucht,
En Maurits spoort het volk, om 't heir van vluch- (telingen,
Dat wegstuift als het zand, de duinen in te drin- (gen. —
In deze woeling houdt een ruiterbende ons stand,
En biedt met luid gejuich Mendoza, d' Admirant
Van Arragon, ons aan als hunnen krijgsgevangen.
Verbijstring zweeft in 't oog, de doodverf op de (wangen
Van den gevangen Vorst, die beurtlings dreigt en (smeekt,
Terwijl een traan van spijt hem uit zijn oogen (breekt.
Prins Maurits nadert hem, reeds van zijn ros ge- (stegen,
Doch biedt den Admirant den hem ontwrongen (degen,
Met deze woorden aan: 'k Schenk u, als man van (eer,
o Vorst van Arragon! uw heldenwapen weer.
Ik doe u naar mijn tent, in veiligheid geleiden,
Om daar een luttel tot mijn aankomst te verbei- (den.
Zie, schoon de krijgsfortuin haar rug u heeft ge- (keerd,
Door uwen vijand u om heldendeugd geëerd;
En ducht geen onbescheid van Hollands leger- (knechten.
Mendoza! Leeuwen zijn ze, als de eer hen prest (tot vechten,
Maar in de scheede slaapt nog nauw hun druipend (zwaard,
Of de overwonling roemt hun zachten lammren- (aard.

(Uit: *Frederik Hendrik; Nagelaten gedichten.*)

DE TOEKOMST.

Wat zoekt, wat slooft gij, stervelingen!
Om tot de toekomst door te dringen,
Bedolven in een diepen nacht?
Vergeefs beproeft, verspilt ge uw kracht.

In een tastbren mist verborgen
Is niet alleen het lot van morgen;
Maar 't lot van 't volgend oogenblik
Schuilt in een wolk onkliefbaar dik.

De vorst, wiens krijgslaurieren groenen,
Die over 't lot van millioenen

Beschikt, weet, evenmin als ik,
Het lot van 't volgend oogenblik.

In glans van zonne-myriaden
Moog zich 't vernuft des wijsgeers baden:
Die wijsgeer kent, zoomin, als ik,
Het lot van 't volgend oogenblik.

Neen! een onzichtbaar Alvermogen,
Houdt het toekomende overtogen,
Omsluierd met een duisternis,
Die heilig, die onschendbaar is.

Wat zet de stervling dan vermetel,
Zich soms als in Gods eigen zetel,
En spelt, wat, achter 't dicht gordijn
Des tijds, zijns broeders lot zal zijn?

Wat durft hij zijnen metgezellen
Het lot in de eeuwigheid voorspellen;
En keurt, met vloek of zegening,
Dien zalig, dien een doemeling?

Ons schepsels, die, hoe we ons verheffen,
't Haft slechts een handbreed overtreffen,
In levensduur, in lichaamskracht,
Ons is, ons blijft de Toekomst nacht.

Laat voor 't onzeekre, voor 't verborgen,
Gods Almacht, niet een aardworm zorgen;
Geniet, zoolang, zooveel gij kunt,
Elk oogenblik, dat God u gunt;

Geniet, zoowel in jeugd als grijsheid,
Met opgeklaarden geest en wijsheid,
o Mensch! uw tegenwoordig deel,
Als ware dat uw lot geheel:

Maar zorg, dat oogenblik, dat heden,
Zoo goed, zoo waardig te besteden,
Dat gij daarop eene eeuwigheid,
Bedaard, met moed, met vreugd verbeidt.

Komt dat wij, suffend noch verwaten,
De Toekomst dan de Toekomst laten,
En bij Gods alsem, bij Gods wijn,
Gelaten, moedig, vroolijk zijn!

(Uit: *Nagelaten gedichten.*)

AAN DE BLIJDSCHAP.

Gulle Blijdschap, stugheids haatster!
Veinskunst doeme uw heldren lach,
Kroon mijn hoofd met wijngaardranken,
Schenk mijn schalen vol met most.
Neem mij lachende in uwe armen,
Wijl ik uwe teugen drink,
Daar ik op uw rozenlippen,
Lieve Blijdschap! kussen druk:
Kussen pluk, die 't zorgvol harte
Met een ruimen slag doen slaan.
Op uw boezem neergezegen
Lach ik om het schaamrood goud,
Om den elpentroon der vorsten,
Ja om weeldes rozenkoets;
Maar gestrengeld in uwe armen,
Vraag ik met een teedren zucht:
Zeg mij toch, o lieve Blijdschap!
Waar, waar staat uw heiligdom?
Lachend ziet ze mij in de oogen,
Legt haar hand mij op het hart.
Zoek niet, zegt zij: 'k sticht mijn tempel
In elk weltevreden hart.

(Uit: *Nagelaten gedichten.*)

AAN EEN ONGEVOELIGE.

Gij logge vleeschklomp, loom en koel,
Gekluisterd aan uw leuningstoel,
Afgrijslijk beeld der vadsigheid!
Zijt gij zoover van mensch verbasterd,
Dat gij de reine tranen lastert,
Die 't kiesch gevoel, die de onschuld schreit?

Gij zijt hartstochteloos en traag,
Daar gij, ontmenscht, slechts tong en maag,
Die beide toeft op lekkernij.
Een duisternis, vol doodsche dampen,
Verdubbelde op deez' aard de rampen,
Dacht ieder sterveling als gij.

Gij, onmensch, zijt mijn broeder niet,
Die, stomp voor blijdschap en verdriet,
Nooit tranen plengt van vreugde of druk,
Die nooit bij eedle handelingen
Een traan voelt uit uwe oogen springen,
Nooit weent om 's broeders ongeluk.

Maar gij, die uwe borst voelt zwellen,
U 't bloed voelt door uwe aadren snellen,
Die tranen stort, die rilt van schrik,
Die vreugde en smart kunt ondervinden,
Gij zijt mijn broeders, gij mijn vrinden,
Omdat gij menschen zijt, als ik.

(Uit: *Nagelaten gedichten.*)

AAN DE GEVOELIGEN.

Voorwaar! 't is kleine deugd, met harten koud
(als ijs,
Nooit door 't gevoel ontdooid, voor zonde zich te
(hoeden;
Licht draagt die sterveling den naam van braaf
(en wijs,
Wiens boezem schaars of nooit het vuur der drift
(voelt woeden:
Uit welk een hoogte ziet zijn nimmer vochtig
(oog
Op menschelijk gevoel en teedre tranen neder;
En daar een eedle zucht zijn boezem nooit be-
(woog,
Spot hij met zucht en traan, ja lacht op 't woord
(van teeder.
Maar gij, die met een hart, zoo week als smelt-
(baar was,
Gevoelig voor het goede en licht verleid ten
(kwade,
Zorgt, dat verzoeking u niet in den slaap verras,
En dat uw zinlijk hart zich niet in wellust bade;—
Gij, gij zijt waarlijk groot in 't oog, dat groot-
(heid kent;
Bij 't menschdom, 't englenkoor, bij 't eeuwig
(Opperwezen
Wordt gij, wanneer ge een zucht, een beê ten
(hemel zendt,
Om uwe zegepraal, die tranen kost, geprezen.
En struikelt ge op den weg des levens menig-
(maal,
Daar duizend duizenden gevaren u omringen,
Vaak wordt uw nederlaag een schoone zege-
(praal,
Uw voet zal d'afgrond, hoe wijd gapend, vaak
(ontspringen.
Schep moed dan, edel hart, schoon gij uw
(zwakheid merkt,
En smeek den grooten God, dat Hij, in oogen-
(blikken,
Als zinlijkheid ontwaakt, uw wanklend hart
(versterkt,
Opdat ge uw voet ontrukt aan de uitgespannen
(strikken.

(Uit: *Nagelaten gedichten.*)

EEN AGIOTEUR.

Een schepsel, dat zich 't goud ter godheid heeft
(gekozen,
Geen vriend kent dan zijn schat, geen harts-
(vriendin dan 't geld,
Dat wees- of weduw-angst geen zucht of traan
(doet lozen,
Zoo daardoor slechts zijn beurs in haren omtrek
(zwelt;
Dat volk en vaderland in ramp kan zien verzinken,
Ja juichen bij hun val, indien 't slechts schat-
(ten gaart,
Dat zelfs de vrijheid kan in ketenen zien klin-
(ken,
Indien de slavernij hem goud of schatten baart;
Dat schepsel, niettemin, als braaf en vroom ge-
(prezen,
Als wijs, ja nauwgezet, door lieden van zijn
(soort,
Zelf door den schijn der deugd alleen tot goud
(gespoord;
Wat schepsel, vraagt gij licht, wat schepsel mag
(dit wezen?
Van welk een boozen aard, van wat geslacht,
(wat kleur?
Wat kan het anders zijn, dan een Agioteur!

(Uit: *Nagelaten gedichten.*)

DE BOOM.

O dierbre boom! in vroegre jaren
Zag 'k u bedekt met frissche blâren,
Bekroond met bloesems, rijk in vrucht;
Nu kwijnt ge in dees verpeste lucht,
Dor zijn uw takken, wreed geschonden, —
Uw eertijds gladde stam vol wonden....
Hoofdtakken van u afgeknot.
Van waar, van waar dit heilloos lot?
Van waar, dat stam en takken beven?
Helaas! de bijl is opgeheven,
Wier slag, voltooiende uwen val,
U tot den wortel vellen zal.
God, machtig boven menschen-woede!
Neem 't overblijfsel in uw hoede:
Bescherm de takken en den stam,
Ja, dat Uw hand de vuist verlamm',
Gereed om 't overschot te vellen.
Gij, God, kunt redden, Gij herstellen,
Waar macht, waar moed den mensch ontzonk.
Al trof de bijl, zelfs uit den tronk
Kunt Gij een nieuwen scheut verwekken,
Waarnaar geen hand zich uit durft strekken:
Gij kunt dien scheut herlevend groen,
Hem bloesems, vruchten dragen doen...

Neen! doe den hoogmoed, die vermetel
Uw hoogheid tergt in haren zetel,
Geene almacht boven zich beseft,
Die thans de bijl ten hemel heft,
Door eenen bliksemstraal getroffen,
Diep in het stof der aarde ploffen....
En 't menschdom leere uit zijnen val,
Dat Gij de God zijt van 't heelal.
1810.

(Uit: *Nagelaten gedichten.*)

JOANNES LUBLINK de jonge

werd in 1736 te Amsterdam geboren, † te Utrecht 1816. Door huisonderwijs werd zijn goede aanleg ontwikkeld; in taalkunde en theorie zoowel als practijk der fraaie kunsten muntte hij uit. Zijn verkeer met den boekverkooper Meijer en door diens tusschenkomst met Feitama, Van Winter en Pater oefende belangrijken invloed uit op zijne vorderingen in taal- en dichtkunde. Als vertaler vooral verwierf hij zich een goeden naam. In 1795 werd hij lid der Nationale Vergadering en trad als voorstander van onderwijs, landbouw en koophandel op. Zijn twaalf laatste levensjaren was hij van 't gezicht beroofd.

Voornaamste geschriften: Proza: medewerker aan de *Algem. Oefenschool* en den *Rhapsodist*; voorts *Brieven en briefwisseling*, Amsterd., 1803; *De waardij en het belang van de godsdienst voor den mensch*, Groning., 1804; *Verhandelingen*, 2 dln., 's-Hage, 1823.

Poëzie: *Vijftig gezangen*, Utr., 1813; *Aansporing tot milddadigheid*, Utr., 1814; verspreide dichtstukken.

Vertalingen van de *Fabelen van Gellert*, (met De Bosch, Lutkemans en and.), *Gellerts zedekundige lessen*, *Young's Nachtgedachten*, 2e dr., 4 dln., Amsterd., 1785, 3e dr., Amsterd., 1831; *Young's de roemzucht, in zeven hekeldichten*, Amsterd., 1793; *Thompson's Jaargetijden*, Amsterd., 1787, enz.

ZOMER-MORGENZANG.

Daar wijkt de nacht, en 't heer, dat, in zijn aaklig (duister,
Ons streelde met een zachten glans.
De dageraad verschijnt met pas ontloken luister,
En zoomt met goud reeds duin en trans.
Zij komt, de schoone zon, de bron van licht en le- (ven,
Zij komt in vorstelijke pracht;
Welhaast als heerscheres in 't grootsch gebied ver- (heven,
Begroet ze opnieuw het aardsch geslacht.

Ontvang mijn dank, o God! dat Gij de zon doet (stralen,
Waarin uw liefde en almacht spreekt,
Wanneer ze in veld en zee en lucht en woud en (dalen
't Verjongde leven wekt en kweekt,
En 't al ontwaken doet, wat, afgemat van slaven,
Zich wierp in de armen van de rust,
En 't al verkwikt en troost, wat, onder 't leed be- (graven,
Werd met het leed in slaap gesust.

Hoe klopt mij 't hart, als ik, in uwen schoonen (morgen,
Aan u mijn lofgezangen wij,
En, door uw gunst bevrijd van hartewee en zor- (gen,
Mij in zijn rozengloed verblij!
Laat, laat U dan de lof, weldadig God, behagen,
Die van mijn dankbre lippen vloeit,
De lof, die uit een hart aan U wordt opgedragen,
Dat, U ter eer, van ijver gloeit.

Daar ik, mij onbewust, van donkren nacht om- (geven,
Gerust en onbekommerd lag,
Bereidde uw trouwe zorg voor mij 't verjongde le- (ven,
Voor 't aardrijk eenen nieuwen dag.
Die zorg, niet afgesloofd door onvermoeid te wa- (ken
Ten nutte van uw groot heelal,
Deed mij, in 't holst des nachts, den stilsten vrede (smaken,
Behoedde ook mij voor ongeval.

'k Herleef, en zie, hoe thans, in 't licht der mor- (genstralen,
De gansche schepping weer herleeft;
En zie, hoe iedre plant, elk kruid, in veld en da- (len,
Die schepping nieuwen luister geeft;

En hoor, in 't ruim der lucht, den blijden leeuw-
(rik kweelen,
Wiens juichtoon met zijn rijzen rijst,
Daar 't woud- en veldmuziek, uit duizend orgel-
(kelen,
Om strijd, den milden Schepper prijst.

Dat ook mijn ziel, met hen, in lof en liefde ont-
(brande,
Ter eer van d' Opperzegenaar;
Mijn morgenoffer zich met iedere offerande
Der nieuwontwaakte schepslen paar!
Ach! trof ik nu den toon dier hooge lofgezangen,
Wier galm de godsvrucht nog bekoort,
Den toon van 't vorstlijk lied, dat, door de harp
(vervangen,
Op Sion's heuvlen werd gehoord.

Doch houdt Ge ook niet uw oog op 't needrig hart
(geslagen,
Bestuurder van het schoon heelal!
En hoort Gij niet altoos, met gunstrijk welbeha-
(gen,
Ook 't dankbaar lied in 't lage dal?
't Is alles U ter eer, 't zij schorre donders loeien,
Of 't westenwindje in 't lommer speelt;
't Zij Indus' bergen rijk in specerijen gloeien,
Of 't bloempje ons door zijn geuren streelt.

Dat dan mijn geest, vermoeid van al het aardsch
(gewemel,
Zijn hooge roeping hier besef,
En tot de bezigheid van uw volmaakten hemel,
De taak der englen, zich verhef!
o Ja! uw wil alléén, zoo wijs mij voorgeschreven,
Bestuur mijn plicht elk oogenblik!
Uw lof, uw hooge lof, moet op mijn lippen zweven,
Tot aan mijn laatsten levenssnik.

Indien ik, naar uw raad, mijn Vader! hier bene-
(den,
Op 't moeilijk pad, langs berg en dal,
Door mijnen staf geschoord, met wankelende
(schreden,
Tot in mijn grijsheid zwerven zal,
Welaan, uw wil geschiede! alleen sterk mijn ver-
(trouwen,
Reik mij van verre slechts de hand,
En streel mijn matte ziel door 't zaligend beschou-
(wen
Van 't naadrend Hemelsch Vaderland.

Dáár, waar geen middag schroeit, geen licht in 't
(aaklig duister,
Geen korte dag in nacht versmelt;
Waar altoos nieuwe glans, in nooit getaanden
(luister,
Den eelsten dageraad verzelt;
Dáár, voor uw troon geknield, omstuwd van en-
(glenscharen,
Verrukt door 't lot, dat hen verbeidt,
Zal ik mijn zwakken toon met hunnen koorgalm
(paren,
Die, eindloos, uwen lof verbreidt.

DE ARME JOODSCHE GRIJSAARD.

Wie zijt gij, die, vol overmoed,
Als albeheerschend dwingland woedt,
Vermetel Christen! wiens geweld
Mijn volk in slaafsche boeien knelt?

Wat geeft u toch dien voorrang hier?
Kent gij den Grooten Hovenier,
Die bloemen van verscheiden aard
Gezaaid, geplant heeft en bewaard?

Hij wenkt, en elke bloem verschijnt;
Hij wenkt, en elke bloem verdwijnt;
Het oog zoekt, vruchtloos, nu in 't rond,
Waar zij zoo schoon te prijken stond.

Alleen verplant, bloeit onze Staat
Wel niet, als eertijds 't hoofdsieraad;
Doch, hoe verstrooid, hoe wijd verdwaald,
Nog door Gods koestrend licht bestraald.

Vermetel Christen! stof, als wij,
Hoe gaarne zag uw dwinglandij
Ons niet, voor eeuwig, afgeplukt,
Aan beider vaderland ontrukt!

Ik klaag niet om *mijn* lot op de aard;
Mijn kale kruin, mijn grijze baard
Wijst mij op 't graf, en, na mijn dood,
Rust ik verkwikt in Abram's schoot.

Ik klaag om onze jeugd alleen,
Die gij, kwaadwillig, op haar schreên
Ter vordering in kennis stuit,
Voor haar den wijsheidstempel sluit.

U wordt der kunsten noeste vlijt,
Der hoogescholen nut gewijd;
Daar ge *ons* den landbouw, 't gilderecht,
En wat den geest beschaaft, ontzegt.

NEERLANDS LETTERKUNDE

IN DE

NEGENTIENDE EEUW.

BLOEMLEZING,

TEN GEBRUIKE BIJ DE BEOEFENING ONZER LETTERKUNDE,

DOOR

J. P. DE KEYSER.

Eerste Stuk.

Proza: bladz. 1—224; Poëzie: bladz. 1—176.

ARNHEM,
D. A. THIEME.
1873.

Dit werk is compleet in 3 stukken van ongeveer denzelfden omvang, welke 2 deelen uitmaken.
Het 2de stuk is ter perse. Afzonderlijke stukken zijn niet verkrijgbaar.
Voor den inhoud van dit stuk zie men pag. 2, 3 en 4 van den omslag.

INHOUD VAN HET EERSTE STUK.

Proza.

Bladz.

Johannes Henricus van der Palm.
Redevoering over het oordeel der nakomelingschap . . . . . 1.
De hongersnood te Leiden . . . . . 7.
De geschiedenis van den blindeman Baba Abdallah . . . . . 8.
Drift . . . . . 10.
Waarheid en Leugen . . . . . 10.
Twee Geniussen . . . . . 11.
Spotters . . . . . 12.
Valsche nederigheid . . . . . 13.
Onbezorgdheid en zorgeloosheid . . . . 14.
Keus van woorden . . . . . 15.
Gijsbert Karel van Hogendorp . . . . 15.
Leopold Grave van Limburg Stirum . . 16.
Adam Frans Baron van der Duyn van Maasdam . . . . . 16.
Joan Melchior Kemper . . . . . 17.

Joan Melchior Kemper.
De wrange vrucht der Fransche overheerscching . . . . . 18.
Het valsche wereld-burgerschap . . . . 20.
De Fransche druk . . . . . 21.
Volksonderwijs: volksbehoud . . . . . 22.
Beperking der vrijheid van drukpers . . 23.

Willem Anton Ockerse.
Vonnis over Napoleon . . . . . 24.
Wat moet de jongen worden? . . . . . 25.
Struikelingen . . . . . 30.
De lente . . . . . 31.
Jongelingschap . . . . . 32.
Ouderdom . . . . . 32.

Adriaan Loosjes Pz.
Eerzucht . . . . . 34.
Valsche eerzucht . . . . . 36.
Mannenmoed . . . . . 38.

Rhijnvis Feith.
Het wereldbestuur . . . . . 40.
De langzame werking van het christendom. 41.
God . . . . . 45.
Nederigheid . . . . . 46.
Natuurgenot . . . . . 46.
Nederlandsche kunstsmaak . . . . . 48.

Jacobus Kantelaar.
Het herdersdicht . . . . . 51.
Herdersgodsdienst . . . . . 57.

Hieronymus van Alphen.
Waar en valsch vernuft . . . . . 61.
De bronnen van het valsch vernuft . . . 61.
Ossian . . . . . 64.
Eene verlichte natie . . . . . 65.
Schets van een vrijdenker . . . . . 71.
Frankrijks invloed . . . . . 72.
De ware regeeringsvrijheid . . . . . 74.
De oorlog 74

Bladz.

Johannes Kinker.
In hoeverre is de geschiedenis eene leerschool voor vorsten en volken? . . . 75.
Frankrijk's afschrikkend voorbeeld . . . 81.
De toonkunde der spraak . . . . . 81.
De spraak-melodie . . . . . 82.
Over de zinsneden . . . . . 83.
Over de hoedanigheid der zegging . . 84.
Over de hartstochten . . . . . 85.
De beste regeeringsvorm . . . . . 85.

Jeronimo de Vries.
Over het eenvoudige . . . . . 88.

Jan de Kruijff Jr
Het karakter van Cornelis Pieterszoon Hooft . . . . . 97.

Petrus de Wacker van Zon.
Jan Perfect bij de monniken . . . . . 102.
Over de paarden-perfectie . . . . . 106.
Koning Jan Perfect's nationale educatie . 107.
Hoe de heer Habacuc Knaagwurm over de perfectie denkt . . . . . 109.

Jacobus Scheltema.
Sprookjes.
Het proces van den man met de slang . 111.
Het geval van den ezel en den hond . 113.
De wolf en de kraan . . . . . 113.
De tooverij . . . . . 113.
Heksenprocessen in Nederland op 't eind der XVI^de^ eeuw . . . . . 114.
Balthazar Bekker . . . . . 115.

Hendrik van Wijn.
Karel de Groote . . . . . 120.

Willem Bilderdijk.
Brief aan Adriaan Loosjes Pz. te Haarlem. 126.
Dichterlijke geestdrift.
Poëzie . . . . . 128.
Gevoel, 's menschen prikkel en levensbeweging . . . . . 129.

Arend Fokke Simonsz.
Een paar woorden in hun hedendaagsche beteekenis . . . . . 131.
Poëzie-toestel . . . . . 134.

Cornelis Fransen van Eck.
Vruchtelooze middelen tot stilling des gewetens . . . . . 136.
Onderzoek van ons geweten . . . . . 137.
Door één éénige veel bederf . . . . . 139.

Wilhelm Broes.
De bevrediging van Holland en Zeeland met de overige Nederlandsche gewesten. 141.
Rangzucht . . . . . 144.
De blinde . . . . . 144.
Weinig is noodig . . . . . 145.

Johannes Clarisse.
Godloochening . . . . . 146.

Bladz.

De zedenwet . . . . . 147.
Van Alphen als kinderdichter . . . . 148.

Elias Annes Borger.

Wederzien . . . . . 150.
Droefheid naar God . . . . . 153.

Jodocus Heringa, Ezn.

Zalig de vreedzamen. . . . . 154.
Balk en splinter . . . . . 155.

Wilhelmus Kist.

Karakterteekens . . . . . 156.
Ziekenkarakters . . . . . 160.

Ewaldus Kist.

Het geweten . . . . . 164.
God . . . . . 167.
De taal der menschelijke natuur . . . 167.
De woelde . . . . . 169.

Martinus Stuart.

De schertsende Socrates. . . . . 171.
Zaden des verderfs in de Zeven gewesten. 174.

Cornelis Willem Westerbaen.

Lublink en zijne gade . . . . . 181.

Anton Reinhard baron Falck.

Hollands grootsche geschiedenis. . . 183.
Het leenstelsel in Denemarken . . . 184.
Brieven . . . . . 185.

Bladz.

Petronella Moens.

Uit mijne jeugd . . . . . 186.

Willem de Clercq.

Vondel . . . . . 189.
Frankrijk's invloed op onze letterkunde . 195.

Philips Willem van Heusde.

De bestemming der wetenschappen. . . 196.

Jan Kops.

Natuurlijke toon . . . . . 202.
Cats' geleerdheid en menschenkennis . . 204.
Cats' bevalligheid . . . . . 205.

Nicolaas Messchaert

De echte redenaar . . . . . 207.

Isaäc Johannes Dermout.

Voorzichtigheid en oprechtheid . . . . 212.
's Menschen grootheid . . . . . 215.
's Menschen geringheid. . . . . 215.

Maurits Cornelis van Hall.

Romeinsche opvoeding, in de laatste helft der 6de eeuw van Rome's jaartelling. . 217.
Gezellig verkeer te Rome. Scipio, de tweede Afrikaner en Laelius . . . . . 218.
Bellamy als humorist . . . . . 220.

Antoni Christiaan Winand Staring.

Nikolaas de Notaris . . . . . 223.

Poëzie.

Bladz.

Willem Bilderdijk.

De drie zusterkunsten . . . . . 3.
Zangdoel. . . . . 8.
Progne en Filomele . . . . . 9.
Rijm en maat . . . . . 9.
Waarschuwing. . . . . 10.
Dichterroem . . . . . 11.
De nachtegaal en de koekoek. . . . . 12.
De lelie en de dauwdrop . . . . . 12.
De rozen. Zangstukje . . . . . 13.
Morgenstond . . . . . 13.
Des levens lust. . . . . 14.
Aan den Rhijn . . . . . 14.
Rolands-Eck aan den Rhijn . . . . . 15.
Oude Rhijnwijn . . . . . 16.
Op een roosje . . . . . 17.
De mensch . . . . . 17.
Kleeding. . . . . 18.
Rijkdom . . . . . 20.
De schoonste lusthof. . . . . 21.
Waldadigheid . . . . . 22.

Bladz.

Vaderlijke les . . . . . 23.
Ouderenwenschen. . . . . 24.
De hanenkraai. . . . . 29.
Vlijt . . . . . 30.
Voor lijdenden . . . . . 31.
De krokodillenkoning . . . . . 32.
Mikon. Veldklacht. . . . . 33.
Ouderdom . . . . . 34.
Uitvaart . . . . . 35.
Darius aan Alexander, na den slag van Arbela. . . . . 36.
Jacob aan Ezau . . . . . 38.
Ezau aan Jacob . . . . . 42.
De afgod. . . . . 44.
Kerstnacht . . . . . 45.
Herodes . . . . . 46.
Tafereel uit Herodes' kindermoord . . . 47.
Aan Leiden . . . . . 49.
Napoleon . . . . . 51.
Aan Koning Lodewijk . . . . . 53.
Gedenkdag van Waterloo . . . . . 55.

J09534-D

Instituut De Vooys voor Nederlandse Taal- Letterkunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht

Bladz.

Rusland . . . . . 56.
De eerste wereld . . . . . 59.

Katharina Wilhelmina Bilderdijk-Schweickhardt.

Ridder Harold . . . . . 66.
Mathilda . . . . . 68.
Minona . . . . . 69.
Het weesmeisje . . . . . 69.
Kindermoord . . . . . 70.
Het walsen . . . . . 71.
Englenwacht . . . . . 72.
Parelsnoer . . . . . 73.

Hieronymus van Alphen.

De starrenhemel. Eene Cantate . . . 74.
Het morgenoffer. Aan Elize . . . . . 76.
Lied der hulde . . . . . 76.
Een lied. Bij het eindigen van de godsdienstoefening . . . . . 76.
Gezang . . . . . 77.
Volkslied. Na de afkondiging van den Munsterschen vrede . . . . . 77.
De pruimeboom. Eene vertelling . . . 78.
De koolmees . . . . . 78.
Een brief van Karel aan zijn zusje Kaatje. 78.

Rhijnvis Feith.

De voor- en nadeelen der verkeering. 2de Zang . . . . . 79.
Zelfwaardeering . . . . . 83.
Twee Grijsaards . . . . . 85.
Jeugd en deugd . . . . . 86.
De ware schat . . . . . 86.
Gebed van den grijsaard . . . . . 88.
Na eenen vruchtbaren regen . . . . . 89.
Lied bij den vrede . . . . . 89.
Op den laatsten avond van het jaar . . 90.
Het aanwezen van God . . . . . 90.
De Ruiter . . . . . 90.
Fragmenten uit C. Mucius Cordus. Treurspel. . . . . 92.
Fragment uit Thirsa of de zege van den Godsdienst. Treurspel . . . . . 104.
Fragment uit Lady Johanna Gray. Treurspel . . . . . 108.

Johannes Kinker.

Mijn afscheid aan het IJ en den Amstel, bij mijn vertrek naar Luik . . . . . 109.
Natuur en geest . . . . . 113.
God en vrijheid . . . . . 117.
De toonkunst van Haydn . . . . . 123.
Cantate, bij het openbaar examen der kweekelingen aan het Instituut tot onderwijs van blinden . . . . . 126.
De omwenteling en Napoleon . . . . . 127.
Stille bemoediging. Na de inlijving van Holland in het Fransche Keizerrijk . . 128.
Napoleon's heerschappij . . . . . 129.

Bladz.

Napoleon's val . . . . . 130.
Aan Klos . . . . . 135.
Washington . . . . . 136.
Fragmenten uit Celia. Treurspel . . . 141.
Fragment uit Eeuwfeest bij den aanvang der 19de eeuw. Zinnebeeldige voorstelling 142.
Fragment uit De menschheid in 't Lazarushuis bij den aanvang der 19de eeuw. Zinnebeeldige voorstelling. (Parodie op de voorgaande) . . . . . 146.

Jacobus Kantelaar.

Op den dood van een kind . . . . . 149.
Levensplichten . . . . . 150.
Elegie . . . . . 150.

Joan Melchior Kemper.

Vredezang, 2 Juni 1802 . . . . . 154.
De sleutels van Vlissingen overgegeven aan Buonaparte, 12 Juli 1803. . . . 155.
Zang bij het begin van het jaar 1804 . . 157.
Aan den heer Mr. Willem Bilderdijk, na de voorlezing van een dichtstuk in de maatschappij: Felix Meritis, te Amsterdam . . . . . 157.

Arend Fokke Simonsz.

De gemoedsrust . . . . . 159.
De blikslager . . . . . 159.
De turfdrager . . . . . 159.

Elias Annes Borger.

Aan den Rijn, in de lente van het jaar 1820. 160.
Ter gedachtenis aan Hendrik Albert van der Palm . . . . . 161.
Aan den Hoogleeraar M. Tydeman, bij deszelfs 76sten verjaardag, den 20sten Maart 1817 . . . . . 162.

Willem Anton Ockerse.

Het slot Batenstein, te Vianen. (Romance). 163.
Een lenteavond in mijn tuinhuis . . . 164.
De dood der natuur. (Elegie.) . . . . 165.
Aan de lieve kleinen . . . . . 166.
Op den dood van Leentje, een uur na hare geboorte, met hare moeder overleden . 166.
Aan de zalige schim mijner oudste dochter. (Elegie) . . . . . 166.
De recensenten . . . . . 167.

Adriaan Loosjes Pz.

De slag bij Nieuwpoort . . . . . 168.
De toekomst . . . . . 172.
Aan de Blijdschap . . . . . 173.
Aan een ongevoelige . . . . . 173.
Aan de gevoeligen . . . . . 174.
Een Agioteur . . . . . 174.
De Boom . . . . . 174.

Johannes Lublink de jonge.

Zomer-morgenzang . . . . . 175.
De arme joodsche grijsaard . . . . . 176.

